

భాగవత గణనాధ్యాయ

పోతన తెలుగు

భాగవతము

దశమ స్కంధము

పూర్వ భాగము

జులపల్లి సాంబశివ రావు

[Pick the date]

Copy Rights :

Pothana Telugu Bhagavatam by [V Sambasiva Rao](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-Non-Commercial 2.5 India License](#) as of September 2009

పోతన తెలుగు భాగవతము - దశమ స్కంధము - పూర్వ భాగము

తృతీయ ప్రచురణ 2014

ప్రథమ ప్రచురణ 2010

ద్వితీయ ప్రచురణ 2013

రచయిత బమ్మెర పోతన

సంకలన కర్త ఊలపల్లి సాంబశివ రావు.

vsrao50@gmail.com

+91 9959613690

ప్రచురణ తెలుగుభాగవతం.ఆర్గ్

చదువుకుండా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

దశమ స్కంధము - పూర్వ భాగము

భూమిక

చదువుకుందా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

అమృతమహంబురాసి తెలుగై మఱి భాగవతమ్మునై త్రిలింగమునకు డిగ్గెనేమొ యనగా హృదయమ్ముల నాడు నేడు నా ట్యము లొనరించు పోతనమహాకవి ముద్దులపద్యముల్ శతా బ్దము లయిపోవుగాక మఱి వన్ తరమే రసికప్రజాళికిన్.

- దాశరథి

అవును ఆధునిక కవులలో ఎన్నదగిన మన దాశరథి గారు అన్నట్లు పోతన భాగవతము విలువ ఎన్ని శతాబ్దాలైనా పెరుగుతుందే కాని తరగదు. శివుని ధ్యానించి, శ్రీరాముని ఆనగొని, షష్ఠ్యంతాలలో శ్రీ కృష్ణునికి సమర్పితంబుగా హరిహరద్వైత సిద్ధాంతి చెప్పిన భాగవతం అజరామరం కాకపోవుట సంభావతీతం. అసలు భాగవతం అంటేనే కృష్ణ తత్వం అని కొందరి ప్రగాఢ విశ్వాసం. ముందరి స్కంధాలలో కృష్ణ కథలు ఉన్నా దశమస్కంధం మొత్తం ఆ నందనందనునికి చెందినదే. దశమ స్కంధానికి ఉపోద్ఘాతాలే ముందరి స్కంధాలన్నీ అని కొందరు అంటారు. కవికి స్వతంత్రత్వ లక్షణాలు సహజం అంటారు. సహజకవి పోతన భాగవతం తెనుగించుటలో ఆ పోకడలు చూపాడు అనవచ్చు. కొన్ని సందర్భాలలో సంక్షిప్తం చేసి, అనేక సందర్భాలలో వృద్ధి చేసి ఎంతో అభివృద్ధిని సాధించాడు. దశమ స్కంధం వ్యాసవిరచితంలో ఒకటే భాగం.

కాని పోతన ప్రణీతంలో దాని విస్తృతి విస్తారతల రీత్యా రుక్మిణీ కల్యాణం వరకు పూర్వభాగం, పిమ్మటి కృష్ణకథలు ఉత్తరభాగంగా రెండు స్వతంత్ర భాగాలుగా అందించాడు. మొత్తం గ్రంథంలో మూడోవంతు ఇవే ఉన్నాయి (9014 పద్యగద్యాలలో 3137 దశమ స్కంధంలోవే). రెంటిలోను ప్రథమ భాగం అత్యధిక ప్రజాదరణ పొందింది. పోతన శ్రీధరస్వామి శిష్యుడని ఓరుగల్లు ప్రాంతంలో ప్రతీతి. శ్రీధర వ్యాఖ్యానాన్ని అనుసరించే ఆంధ్రీకరించాడు అని పండితులు అంటారు. సంస్కృతంలో శ్రీధరీయం మున్నగు అనేక అద్భుత వ్యాఖ్యానాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. కాని మనకి పరభాషా పారవశ్యం ముందునుంచి ఉండేమో. పోతన భాగవతానికి రావలసినన్ని అధ్యయనాలు. వ్యాఖ్యానాలు రాలేదు. వచ్చిన వాటిలో చెప్పుకో దగ్గవి పందొమ్మిదో శతాబ్దపు శ్రీ పాలపర్తి నాగేశ్వర శాస్త్రులవారి శ్రీమదాంధ్ర మహాభాగవతము, దశమ స్కంధము. ఇరవయ్యో శతాబ్దపు జగత్ గురువులు ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్యుల వారి శ్రీమద్భాగవత ప్రకాశము. ఇది సప్తమ స్కంధదగ్గరకు వచ్చి ఆగిపోయింది. ఏ కారణం అయితేనేం బాధపడే విషయం రెండు పాక్షికాలే భాగవత గ్రంథ దృష్టిలో. కాని రెండు అద్భుత విభిన్న పరిపూర్ణ వేదాంతార్థ విశ్లేషణా సంశోభితాలే.

దశమ స్కంధం - పూర్వభాగం

శ్రీకృష్ణ కథామృత మైన దశమస్కంధం ఒక స్వతంత్ర కావ్యం. తీసుకొచ్చి భాగవతంలో కలిపేసారు అని కొందరి అభిప్రాయం. తరచి చూస్తే ప్రబంధం అనదగ్గ సర్వలక్షణ సంశోభితంగాను అనిపిస్తుంది. అంతటి ఉత్కృష్టమైనదీ దశమ స్కంధం. శైశవలీలలు, వెన్నదొంగ ముచ్చట్లు, చల్లులు గుడుచుట,

పోతనాదుల సంహారాలు, కాళియ మర్ధనం, గోవర్ధన గిరి ధారణ, రాసక్రీడావర్ణన, రుక్మిణీకల్యాణం మున్నగు ఈ స్కంధభాగం పూర్వభాగం లోని ఘట్టాలు అన్ని సుధలు స్రవించే, చెవులూరించే, భక్తిముక్తి ప్రయుక్తాలే, బహుళార్థ సాధకాలే, బహుశాస్త్ర సంశోభితాలే. పద్యాల అమృతగుళికల అబ్బో ఎన్నెన్నో.

శ్రీకంఠచాప ఖండన!

పాకారిప్రముఖ వినుత భండన! విలస

త్కాకుత్స్థవంశమండన!

రాకేందు యశోవిశాల! రామన్మపాలా!

ఓ యమ్మ! నీ కుమారుడు

మా యిండ్లను బాలు పెరుగు మననీ డమ్మా!

పోయెద మెక్కడి కైనను

మా యన్నల సురభులూన మంజులవాణీ!

వీరెవ్వరు? శ్రీకృష్ణులు

గారా? యెన్నడును వెన్నఁ గ్రానరట కదా!

చోరత్వం బించుకయును

నేర రట! ధరిత్రి నిట్టి నియతులు గలరే?

కలయో! వైష్ణవ మాయయో! యితర సంకల్పార్థమో! సత్యమో!

తలఁపన్ నేరక యున్నదాననో! యశోద్రాదేవిఁ గానో! పర

స్థలమో! బాలకుడెంత? యీతని ముఖస్థంబై యజాండంబు ప్ర

జ్వలమై యుండుట కేమి హేతువో! మహాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్

తీపుగల కజ్జ మన్యుడు
 కోపింపగ నొడిసి పుచ్చుకొని త్రోపాడం
 బైపడి యది గొని యొక్కడు
 క్రేపులలో నిట్టునట్టుఁ గికురించు నృపా!

భ్రమరా! దుర్జనమిత్ర! ముట్టకుము మా పాదాబ్జముల్ నాగర
 ప్రమదాళీకుదకుంకుమాంకిత లసత్ప్రాణేశదామప్రసూ
 న మరందారుణితాననుండ వగుటన్ నాథుండు మన్నించుగా
 క మమున్నేపుచుఁ బొరకాంతల శుభాగ్రంబులన్నిత్యమున్.

నమ్మితి నా మనంబున సనాతను లైన యుమామహేశులన్
 మిమ్ముఁ బురాణదంపతుల మేలు భజింతుఁ గదమ్మ! మేటి పె
 డ్దమ్మ! దయాంబురాశివి గదమ్మ! హరిం బతిఁ జేయుమమ్మ! ని
 న్నమ్మినవారి కెన్నటికి నాశము లేదు గదమ్మ! యీశ్వరీ!

ఇలా ఎన్నని ఇక్కడ ఎంచగలం. ఇలాంటి పద్యాల ప్రసాదం పంచిన పోతన మహాత్మపూర్ణుడే. దీనికో దృష్టాంతం ప్రచారంలో ఉంది.

దృష్టాంతం

కర్ణాటప్రభువు ఒకమారు పోతనను నిర్బంధించి యైనా సరే అంకింతం అందుకోవా లని పట్టుబట్టి, పరిచారకులను పోతనకడకు పంపాడట. పోతరాజు ఇంటివద్ద భీకరమైన అడవిపందిని చూసి వెరచి వెనుదిరిగారట. ఆ రాజు పందిని చూసి పారిపోయి వచ్చిన పిరికి పందల్లారా అని పరిహరించి, తనే స్వయంగా సైనికులతో వెళ్ళాడు. సింహంలా మీదకి

వస్తున్న వరాహాన్ని చూసి చెల్లాచెదులయ్యారుట. ఈ అలికిడికి పోతన బయటకు రాగా అడవిపంది అదృశ్యమైందట. కర్ణాటరాజు కవిరాజు కాళ్ళ మీద పడ్డాడట.

కృతజ్ఞతలు

భాగవత గణానాధ్యాయంలో భాగంగా యూనీకోడికరించిన తెలుగు భాగవత సంకలనానికి ఆధారభూతమైన పుస్తకాలకు, రచయితలకు, ప్రచురణకర్తలకు, అంతర్జాలసంస్థలకు, సహకరించిన ప్రోత్సాహించిన మిత్రులకు, ఇతర వ్యక్తులకు, జాలగూడు మున్నగు వాటికి అమూల్య సహాయం అందించిన వారికి, గాత్రప్రదానాలు చేసిన గాయకులకు, అంతులేని సహకారం అందించిన కుటుంబ సభ్యులు అందరికీ పేరుపేరునా కృతజ్ఞతలు.

ఊలపల్లి సాంబశివ రావు, భాగవత గణానాధ్యాయి.

పోతన తెలుగు భాగవతము

సంప్రదించిన ముఖ్య గ్రంథాలు

శ్రీమద్భాగవతము : సుందర చైతన్య స్వామి : సెట్టు

శ్రీమద్భాగవత ప్రకాశము (షష్ఠ స్కంధము వరకు) : 2003లో : మాస్టర్ ఇ కె
బుక్ ట్రస్ట్, విశాఖపట్నం : సెట్టు

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము, దశమస్కంధము, (టీక తాత్పర్యాల
సహితము) : 1992లో : శ్రీసర్వారాయ ధార్మిక విద్యాసంస్థ, కాకినాడ -
533001 : సెట్టు.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1956లో : వెంకట్రామ అండ్
కో., బెజవాడ, మద్రాసు : సెట్టు

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1924లో : అమెరికన్
ముద్రాక్షరశాల, చెన్నపట్నము : పుస్తకము

శ్రీమదాంధ్ర మహా భాగవత పురాణరాజము (12 స్కంధములు) - వ్రాతప్రతి -
కృషి ఎవరిదో తెలపబడనిది.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము, సప్తమ స్కంధము టీక తాత్పర్య సహితము :
1968లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము (అష్టమ నుండి ఏకాదశ స్కంధము వరకు) : వావిళ్ళ
రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శ్రీ మహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1983లో : ఆంధ్ర సాహిత్య ఎకడమి,
హైదరాబాదు - 500004 : సెట్టు

శబ్దార్థ చంద్రిక : 1942లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి :
పుస్తకము

శబ్దరత్నాకరము (బి. సీతారామాచార్యులువారి) : 2007లో : ఆసియన్
ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసెస్, న్యూఢిల్లీ, చెన్నై : పుస్తకము

విద్యార్థి కల్పతరువు (విద్యాన్ ముసునూరి వెంకటశాస్త్రిగారి) : 1959లో :
వెంకట్రామ అండ్ కో., బెజవాడ, మద్రాసు : పుస్తకము

విక్టరీ తెలుగు వ్యాకరణము : విక్టరీ పబ్లిషర్స్, విజయవాడ, 520002 :
పుస్తకము

లిటిల్ మాస్టర్స్ డిక్షనరీ - ఇంగ్లీషు - తెలుగు : 1998లో : పుస్తకము

ట్రొన్స్ ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువు : పుస్తకము

పోతన తెలుగు భాగవతము (12 స్కంధములు) : 1990 దశకములో : తితిదే
వారి ప్రచురణ : సెట్టు

పెదబాలశిక్ష (గాజుల రామారావు) : గాజుల రామారావు : పుస్తకము

తెవికె - (తెలుగు వికీజిడియా) : అంతర్జాలము

తెలుగు పర్యాయపద నిఘంటువు (ఆచార్య జి ఎన్ రెడ్డిగారి) : 1998లో :

విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాదు - 500001 : పుస్తకము

గజేంద్రమోక్షము : సుందర చైతన్య స్వామి : పుస్తకము

అనంతని ఛందము : 1921లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి :
పుస్తకము

శ్రీసూర్యారాయాంధ్ర నిఘంటువు, 1982 : సాహిత్య ఎకాడమీ వారి ముద్రణ.

సంజ్ఞలు - చిహ్నాలు

పద్యగద్యలకు వాడిన సంజ్ఞ = స₁-స₂-ప.

స₁ = స్కంధం సంఖ్య. 5, 10 ల దశాంశ స్థానం లోని 1, 2 పంచమ, దశమ స్కంధాల భాగాలని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

స₂ = ఆ స్కంధంలోని పద్యగద్య యొక్క వరుస సంఖ్య. దశాంశ స్థానంలో 1 ఉంటే అంది సీస పద్యం కింది తేటగీతి / ఆటవెలదిని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

ప = పద్యగద్య పేరు సూచిస్తుంది. పద్యగద్యల సంజ్ఞల జాబితా “పోతన తెలుగు భాగవతములో వాడబడిన ఛందోప్రక్రియలు. చిహ్నాలు, సంఖ్యలు”లో ఉన్నాయి.

ఈ జాబితాలోని సంఖ్య ఈ స్కంధంలో ఆ పద్యగద్య లెన్నున్నాయో సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం కింది గీత యతి స్థానాలని సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం **బొద్దుగా ఉండటం ప్రాస** స్థానాన్ని సూచిస్తుంది.

వృత్తాల వారీ పద్యాల లెక్క

పద్యగద్య	1792	1343			
+తేసీతో.	69	123			
+ఆసీతో.	85	16			
మొత్తం	1946	1482			
పద్యం	దశమ స్కంధము		పద్యం	దశమ స్కంధము	
	పూర్వ భాగం	ఉత్తర భాగం		పూర్వ భాగం	ఉత్తర భాగం
మొత్తం	1946	1482			
వ.	530	395	గ.	1	1
క.	579	369	మా.	1	1
సీ.	154	139	ఇ.	2	
తేసీతో.	69	123	లగ్నా.		1
మ.	137	76	ఉత్సా.		2
చ.	34	137	కవి.		2
ఉ.	126	82	లవి.	2	1
ఆ.	84	36	స్రగ్ధ.		2
తే.	7	74	దం.	1	
శా.	114	20	మస్త.		1
ఆసీతో.	85	16	ఉపేం.	1	
మత్త.	11	4	పంచ.	1	
త.	6		మాని.	1	

పోతన తెలుగు భాగవతము

దశమ స్కంధము - పూర్వ భాగము

విషయ సూచిక

10.1-1- ఉపోద్ఘాతము	1
10.1-2- పరీక్షితు కృష్ణలీలలుగుట	1
10.1-3- వసుదేవదేవకీల ప్రయాణం.....	6
10.1-4- కంసుని అడ్డగించుట	7
10.1-5- వసుదేవుని ధర్మబోధ	8
10.1-6- మధురకునారదుడువచ్చుట.....	14
10.1-7- దేవకీవసుదేవుల చెరసాల	15
10.1-8- యోగమాయనాజ్ఞాపించుట	16
10.1-9- రోహిణి బలభద్రుని కనుట	17
10.1-10- బ్రహ్మాదుల స్తుతి	24
10.1-11- దేవకి కృష్ణుని కనుట	28
10.1-12- వసుదేవుడుకృష్ణునిపోగడుట	31
10.1-13- దేవకి చేసిన స్తుతి.....	34
10.1-14- దేవకీవసుదేవులపూర్వజన్మ	36
10.1-15- కృష్ణుడు శిశురూపియగుట	37
10.1-16- కృష్ణుని వ్రేపల్లెకుతరలించుట	38

10.1-17- శయ్యననుంచుట.....	39
10.1-18- దేవకి బిడ్డనువిడువవేడుట	41
10.1-19- మాయమింటనుండిపలుకుట.....	42
10.1-20- కంసునికి మంత్రుల సలహా	44
10.1-21- కృష్ణునికి జాతకర్మచేయుట.....	46
10.1-22- జలకమాడించుట	50
10.1-24- నందుడువసుదేవునిచూచుట	52
10.1-25- వసుదేవనందులసంభాషణ.....	54
10.1-26- పూతన ప్రేపల్లెకొచ్చుట	55
10.1-27- పూతన బాలకృష్ణునిచూచుట.....	56
10.1-28- పూతన కృష్ణునిముద్దాడుట	57
10.1-29- పూతన కృష్ణునికిపాలిచ్చుట	58
10.1-30- పూతనసత్తువ పీల్చుట	58
10.1-31- పూతననేలగూలుట	59
10.1-32- యశోద కృష్ణుని తొట్లనిడుట.....	65
10.1-33- కృష్ణుడు శకటము దన్నుట.....	66
10.1-35- తృణావర్తుడు కొనిపోవుట	68
10.1-36- పాలుతాగివిశ్వరూపప్రదర్శన.....	72
10.1-38- రామకృష్ణుల నామకరణం	74
10.1-39- కృష్ణబలరాములక్రీడాభివర్ణన.....	75
10.1-40- హరిహరాభేదము చూపుట.....	77
10.1-45- గోపికలుకృష్ణయల్లరిచెప్పుట.....	80
10.1-47- యశోదగోపికలనొడంబరచుట	86

10.1-48- కృష్ణుడుమన్ను దినెననుట	87
10.1-49- నోటిలో విశ్వరూపప్రదర్శన	87
10.1-50- నందయశోదలపూర్వజన్మ	89
10.1-51- చిలుకుతున్న కవ్వంపట్టుట	91
10.1-53- యశోదకృష్ణుని అదిలించుట	93
10.1-54- కృష్ణుని టోలుకి కట్టుట	95
10.1-55- గుహ్యకుల నారదశాపం	100
10.1-56- కృష్ణుడుమద్దిగవనుగూల్చుట	102
10.1-57- గుహ్యకులుకృష్ణునిపోగడుట	103
10.1-58- కపటబాలలీలలు	106
10.1-59- బృందావనముబోవతలచుట	107
10.1-60- బృందావనమునకుబోవుట	108
10.1-61- బృందావనముజొచ్చుట	109
10.1-62- వత్సాసురవధ	110
10.1-64- బకాసుర వధ	112
10.1-65- చల్లులుగుడుచుట	115
10.1-66- అఘాసుర వధ	117
10.1-67- సురలు పూలుగురియించుట	122
10.1-68- చల్లులారగించుట	124
10.1-69- క్రేపుల వెదకబోవుట	127
10.1-70- బ్రహ్మ వత్సబాలకులదాచుట	128
10.1-71- వత్సబాలకులరూపుడగుట	129
10.1-72- బలరాముడన్నరూపెరుగుట	132

10.1-73- బ్రహ్మ తర్కించుకొనుట.....	134
10.1-74- బ్రహ్మ పూర్ణిజేయుట.....	139
10.1-75- పులినంబునకుతిరిగివచ్చుట	149
10.1-76- కృష్ణుడుఅత్మీయుడగుట	151
10.1-77- ఆలకదుపుల మేపబోవుట	152
10.1-78- ఆవులమేపుచువిహరించుట	154
10.1-79- ధేనుకాసుర వధ	158
10.1-80- విషకలిత కాళిందిగనుగొనుట	162
10.1-81- కాళిందిలో దూకుట.....	164
10.1-82- గోపికలు విలపించుట.....	168
10.1-83- కాళియ మర్దనము	171
10.1-84- నాగకాంతలు స్తుతించుట.....	173
10.1-85- కాళిందుని విన్నపము.....	179
10.1-86- కాళిందుని శాసించుట.....	180
10.1-87- కాళియునిపూర్వకథ.....	182
10.1-88- కార్పిచ్చు చుట్టుముట్టుట	185
10.1-89- గ్రీష్మఋతువర్ణనము.....	186
10.1-90- ప్రలంబాసురవధ.....	190
10.1-91- దావాగ్ని తాగుట	193
10.1-92- వర్షర్తువర్ణనము	196
10.1-93- వర్షాగమవిహారంబు.....	199
10.1-94- శరదృతువర్ణనము.....	200
10.1-95- వేణువిలాసంబు.....	203

10.1-96- గోపికలవేణునాదునివర్ణన	204
10.1-97- హేమంతముతువర్ణనము	210
10.1-98- గోపికలకాత్యాయనిసేవనంబు	212
10.1-99- గోపికావస్త్రాపహరణము	213
10.1-100- గోపికలయెడప్రసన్నుడగుట	221
10.1-101- విప్రవనితాదత్తాన్నభోజనంబు	225
10.1-102- విప్రులవిచారంబు	228
10.1-103- యాగముచేయయోచించుట	229
10.1-104- ఇంద్రయాగనివాఱణంబు	231
10.1-105- పర్వతభజనంబు	234
10.1-106- పాషాణసలీలవర్ణంబు	236
10.1-107- గోవర్ధనగిరినెత్తుట	240
10.1-108- గోపకులు నందునికిజెప్పుట	243
10.1-109- ఇంద్రుడు పోగడుట	245
10.1-110- కామధేనువు పోగడుట	248
10.1-111- వరుణునినుండితండ్రిదెచ్చుట	250
10.1-112- శరద్రాత్రి గోపికలుజేరవచ్చుట	252
10.1-113- గోపికలకు నీతులు చెప్పుట	256
10.1-114- గోపికల దీనాలాపములు	258
10.1-115- ఆత్మారాముడై రమించుట	263
10.1-116- గోపికలు కృష్ణుని వెదకుట	265
10.1-117- గోపికల తాదాన్యతోన్మత్తత	269
10.1-118- గోపికల విరహపు మొరలు	275

10.1-119- గోపికలకు ప్రత్యక్షమగుట	280
10.1-120- గోపికలతో సంభాషించుట.....	285
10.1-121- రాసక్రీడావర్ణనము	287
10.1-122- గోపికలవద్ద పాడుట	291
10.1-123- గోపికలతో జలక్రీడలాడుట	294
10.1-124- గోపికలతోడ క్రీడించుట.....	295
10.1-125- సర్పరూపి శాపవిమోచనము	297
10.1-127- శంఖచూడుని వధ	300
10.1-128- గోపికల విరహాలాపములు	301
10.1-129- వృషభాసుర వధ	303
10.1-130- కంసునికి నారదుడుజెప్పుట.....	306
10.1-131- కంసుని మంత్రాలోచన	306
10.1-132- కంసుడక్రూరునితోమాట్లాడుట	308
10.1-133- కేశిని సంహారము	310
10.1-134- నారదుడు కృష్ణునిదర్శించుట.....	313
10.1-135- వ్యోమాసురుని సంహరించుట.....	314
10.1-136- అక్రూరుడు ప్రేపల్లెకొచ్చుట.....	316
10.1-137- అక్రూరుడుబృందావనంగనుట	318
10.1-138- అక్రూరుడు బలకృష్ణులగనుట.....	319
10.1-139- అక్రూరనందాదులసంభాషణ.....	320
10.1-140- ప్రేతలు కలగుట.....	322
10.1-141- కృష్ణుడు మధురకుచనుట	324
10.1-142- అక్రూరుని దివ్యదర్శనములు	325

10.1-143- శ్రీమానినీచోరదండము	328
10.1-144- కృష్ణుడు మధురనుగనుట.....	331
10.1-145- రజకునివద్ద వస్త్రముల్గొనుట	334
10.1-147- సుదామునిమాలలుగైకొనుట	336
10.1-148- కుబ్జననుగ్రహించుట.....	338
10.1-149- విల్లువిరుచుట	340
10.1-150- సూర్యాస్తమయవర్ణన	341
10.1-151- చంద్రోదయవర్ణన.....	343
10.1-152- కంసుడుదుశ్శకునముల్గనుట	344
10.1-153- సూర్యోదయవర్ణన	346
10.1-154- మల్లరంగవర్ణన	347
10.1-155- కరిపాలకునితోసంభాషణ	349
10.1-156- కువలయాపీడముతోబోరుట.....	350
10.1-158- మల్లావనీప్రవేశము	352
10.1-159- చాణూరునితో సంభాషణ.....	354
10.1-160- చాణూరముష్టికులతో పోరు	359
10.1-161- పౌరకాంతలముచ్చటలు	361
10.1-162- చాణూరముష్టికులవధ	363
10.1-163- కంసవధ.....	366
10.1-164- కంసనోదరులవధ	367
10.1-165- కంసునిభార్యలువిలపించుట	368
10.1-166- దేవకీవసుదేవుల విడుదల.....	369
10.1-167- ఉగ్రసేనుని రాజగ చేయుట	372

10.1-168- నందుని ప్రేపల్లెకు పంపుట.....	373
10.1-169- రామకృష్ణుల ఉపనయనము.....	373
10.1-170- సాందీపుని వద్ద శిష్యులగుట.....	374
10.1-171- గురుపుత్రుని తేబోవుట.....	376
10.1-172- గురుపుత్రునితెచ్చిఇచ్చుట.....	378
10.1-173- గోపస్త్రీలకడకుద్దవునిబంపుట.....	380
10.1-174- నందోద్ధవ సంవాదము.....	381
10.1-175- గోపికలు యుద్ధవునిగనుట.....	383
10.1-176- భ్రమరగీతములు.....	384
10.1-177- ఉద్ధవుడుగోపికలనూరార్చుట.....	388
10.1-178- ఉద్ధవునికడగోపికలువగచుట.....	390
10.1-179- కుట్టగృహంబునకేగుట.....	393
10.1-180- కుట్టతో క్రీడించుట.....	394
10.1-181- అక్రూరుడు పొగడుట.....	397
10.1-182- అక్రూరుని హస్తిన పంపుట.....	399
10.1-183- అక్రూరునితో కుంతిసంభాషణ.....	400
10.1-184- అక్రూరధృతరాష్ట్రులసంభాషణ.....	401
10.1-185- అస్తిప్రాస్తులు మొరపెట్టుట.....	403
10.1-186- జరాసంధుని మధురముట్టడి.....	405
10.1-187- జరాసంధునితోపోర వెడలుట.....	407
10.1-188- జరాసంధుని సంవాదము.....	408
10.1-189- జరాసంధునిసేన పోరాటము.....	411
10.1-190- కృష్ణుడు విజృంభించుట.....	413

10.1-191- బలరాముడు విజృంభించుట	415
10.1-192- జరాసంధుని విడుచుట	419
10.1-193- కాలయవనునికినారదుని బోధ	420
10.1-194- కాలయవనుని ముట్టడి	422
10.1-195- ద్వారకానగర నిర్మాణము	423
10.1-196- పౌరులను ద్వారకకు తెచ్చుట	429
10.1-197- కాలయవనుడు వెంటజనుట	430
10.1-198- కాలయవనుడు నీరగుట	435
10.1-199- ముచికుందుడు స్తుతించుట	439
10.1-200- జరసంధుడుగ్రమ్మరవిడియుట	443
10.1-201- ప్రవర్తణపర్వతారోహణంబు	444
10.1-202- రుక్మిణీకల్యాణ కథారంభము	446
10.1-203- రుక్మిణీ జననంబు	448
10.1-204- రుక్మిణీ సందేశము పంపుట	451
10.1-205- వాసుదేవాగమన నిర్ణయము	457
10.1-206- వాసుదేవాగమనంబు	462
10.1-207- రుక్మిణీ గ్రహణంబు	467
10.1-208- రాజలోక పలాయనంబు	470
10.1-209- రుక్మి యనువాని భంగంబు	471
10.1-210- రుక్మిణీ కల్యాణంబు	477
10.1-211- పూర్ణి	479

పోతన తెలుగు భాగవతము

దశమ స్కంధము

— పూర్వ భాగము

10.1-1- ఉపోద్ఘాతము

10.1-1-కంద పద్యము

శ్రీకంఠదాప ఖండన!

పాకారిప్రముఖ వినుత భండన! విలస

త్కాకుత్స్థవంశమండన!

రాకేందు యశోవిశాల! రామన్మపాలా!

10.1-2-వచనము

మహనీయ గుణగరిష్ఠులగు నమ్ముని శ్రేష్ఠులకు నిఖిల పురాణ వ్యాఖ్యాన వైఖరీ
సమేతుం డయిన సూతుం డిట్లనియె; అట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం
గనుంగొని.

10.1-2- పరీక్షిత్తు కృష్ణలీలలడుగుట

10.1-3-కంద పద్యము

తెలిపితివి నోమసూర్యుల

కులవిస్తారంబు; వారి కులము ధరిత్రీ

శుల నడవళ్ళును వింటిమి;

కలరూపము లెల్ల మాకుఁ గడు వెఱుగులుగన్.

10.1-4-కంద పద్యము

శీలముగల యదుకులమున

నేలా పుట్టెను మహాత్ముఁ డీశుఁడు విష్ణుం?

డీ శీల మెలఁగె? నెయ్యే

వేళల నే మేమి చేసె? వివరింపు తగన్.

10.1-5-కంద పద్యము

భవములకు మందు; చిత్త

తవణానందము; ముముక్షుజన పదము; హరి

స్తవము పశుఘ్నుఁడు దక్కను

జెవులకుఁ దని వయ్యె ననెడి చెనఁటియుఁ గలఁడే.

10.1-6-కంద పద్యము

మా పెద్దలు మును వేల్పులు

నోపని భీష్మాది కురుకులోత్తమ సేనా

కూపారము నే కోలము

ప్రాపున లంఘించి రొక్క బాలపదముగాన్.

10.1-7-కంద పద్యము

మా యమ్మ కుక్షి గురుసుత

సాయక పీడితుఁడ నైన జడు నన్నుం గౌం

తేయ కురుకులము నిలుపఁగ

నా యుత్తముఁ డాత్త చక్రుఁడై రక్షించెన్.

10.1-8-ఆటవెలది

కలసి పురుషమూర్తి కాలరూపములను
 లోకజనుల వెలిని లోన నుండి
 జన్మ మృత్యువులను సంసారముక్తుల
 నిచ్చు నతని చరిత మెల్ల జెప్పుమ.

10.1-9-సీస పద్యము

ఊహించి రాముడు రోహిణి కొడు కంచు;
 నప్పుడు యోగీంద్ర! చెప్పి తీవు
 దేవకి కడుపున నే వెరవున నాతఁ;
 డుండెను దేహంబు నొండులేక?
 తన తండ్రి యిలువాసి వనజాక్షుఁ డేరీతి;
 మందకుఁ బోయె? నే మందిరమున
 నుండి యెయ్యది చేయుచుండెను? దన మేన;
 మామ కంసుని నేల నామ మడఁచె?

10.1-9.1-ఆటవెలది

నెన్ని యేండ్లు మనియె నిలమీద మనుజుడై?
 యెంద ట్లెరి భార్య? లెట్లు మెలగె?
 మఱియు నేమి చేసె? మాధవు చారిత్ర
 మెంత గలదు? నాకు నేర్పరింపు.

10.1-10-వచనము

అని మఱియు ని ట్లనియె.

10.1-11-ఆటవెలది

నీ ముఖాంబుజాత నిర్ముక్త హరికథా
మృతముఁ ద్రావఁ ద్రావ మేను వొదలె;
వంత మానె; నీరుపట్టు నాఁకలియును
దూరమయ్యె; మనము తొంగలించె.

10.1-12-పచనము

అని పలుకుచున్న రాజు మాటలు విని, వైయాసి యిట్లనియె.

10.1-13-కంద పద్యము

విష్ణు కథా రతుఁ డగు నరు
విష్ణుకథల్ చెప్పు నరుని వినుచుండు నరున్
విష్ణుకథా సంప్రశ్నము
విష్ణుపదీ జలము భంగి విమలులఁ జేయున్.

10.1-14-సీస పద్యము

రాజేంద్ర! విను తొల్లి రాజలాంఛనముల;
వేలసంఖ్యల దైత్యవిభులు దన్ను
నాక్రమించిన భార మాఁగఁజాలక భూమి;
గోరూపయై బ్రహ్మఁ జేరఁ బోయి
కన్నీరుమున్నీరుగా రోదనము చేయఁ;
గరుణతో భావించి కమలభవుఁడు
ధరణి నూఱడఁ బల్కి ధాత్రయు వేల్పులుఁ;
గదలిరా విష్ణునిఁ గాన నేగి

10.1-14.1-తేటగీతి

పురుషసూక్తంబుఁ జదివి యద్భుత సమాధి

నుండి యొకమాట విని వారిజోద్భవుండు
వినుఁడు వేల్పులు ధరయు నే విన్నయట్టి
పలుకు వివరింతు నని ప్రీతిఁ బలికెఁ దెలియ.

10.1-15-కంద పద్యము

యాదవకులమున నమరులు!
మేదినిపైఁ బుట్టఁ జనుడు; మీ యంశములన్
 శ్రీదయితుఁడు వసుదేవున
 కాదరమునఁ బుట్టి భార మంతయుఁ బాపున్.

10.1-16-కంద పద్యము

హరి పూజార్థము పుట్టుఁడు
సురకన్యలు! భూమియందు సుందరతనులై
 హరి కగ్రజుడై శేషుఁడు
 హరికళతోఁ బుట్టు దత్త్రియా రంభుండై.

10.1-17-ఆటవెలది

ఈ ప్రపంచ మెల్ల నే మాయచే మోహి
 తాత్మ యగుచు నుండు నట్టి మాయ
 కమలనాభు నాజ్ఞఁ గార్యార్థమై నిజాం
 శంబు తోడఁ బుట్టు జగతి యందు.

10.1-18-వచనము

అని ఇట్లు వేల్పుల నియ్యకొలిపి పుడమి ముద్దయ నొడంబఱచి తమ్మిచూలి దన
 మొదలి నెలవునకుం జనియె; నంత యదు విభుం డయిన శూరసేనుం

డనువాఁడు మధురాపురంబు తనకు రాజధానిగా మాధురంబులు శూరసేనంబు
లనియెడు దేశంబు లేలెం; బూర్వకాలంబున.

10.1-19-కంద పద్యము

ఏ **మ**ధుర యందుఁ నిత్యము

శ్రీమన్నారాయణుండు **చె**లగు, భ్రీయముమై

నా **మ**ధుర సకల యాదవ

భూమీశుల కెల్ల మొదలి **పు**రి యయ్యె నృపా!

10.1-3- వసుదేవదేవకీల ప్రయాణం

10.1-20-సీస పద్యము

ఆ శూరసేనున **కా**త్మజుం డగు వసు;

దేవుఁ డా పురి నొక్క **ది**నమునందు

దేవకీఁ బెండ్లియై **దే**వకీయును దాను;

గడువేడ్క రథమెక్కి **క**దలువేళ

నుగ్రసేనుని పుత్రుఁ **దు**ల్లాసి కంసుండు;

చెల్లెలు మఱిదియు **ను**ల్లసిల్ల

హరుల పగ్గములఁ జే**నం**ది రొప్పు దొడంగె;

ముందట భేరులు **ము**రజములును

10.1-20.1-ఆటవెలది

శంఖ పటహములును **జ**డిగొని మ్రోయంగఁ

గూఁతుతోడి వేడ్క **కొ**నలుసాగ

దేవకుండు సుతకు **దే**వకీదేవికి

నరణ మీఁ దలంచి **యా**దరించి.

10.1-21-వచనము

సార్థంబు లయిన రథంబుల వేయునెనమన్నూటిని, గనకదామ సముత్తంగంబు
లయిన మాతంగంబుల నన్నూటిని, బదివేల తురంగంబులను, విలాసవతు
లయిన దాసీజనంబుల నిన్నూటి నిచ్చి, యనిచినం గదలి వరవధూయుగళంబు
తెరువునం జను సమయంబున.

10.1-22-కంద పద్యము

పగ్గములు వదలి వేగిర

మగ్గలముగ రథముఁ గడపు నా కంసుడు లో

బెగ్గిలి యెగ్గని తలఁపగ

దిగ్గన నశరీరవాణి దివి నిట్లనియెన్.

10.1-23-కంద పద్యము

తుష్ట యగు భగిని మెచ్చగ

నిష్టుడ వై రథము గడపె; దెటుగవు మీదన్

శిష్ట యగు నీతలోదరి

యష్టమగర్భంబు నిన్ను హరియించుఁ జుమీ.

10.1-4- కంసుని అడ్డగించుట

10.1-24-వచనము

అని యిట్లాకాశవాణి పలికిన నులికిపడి భోజకుల పాంసనుండైన కంసుండు
సంచలదంసుండై యడిదంబు బెడిదంబుగాఁ బెటికి, జళిపించి దెప్పరంబుగ
ననుజ కొప్పుఁ బట్టి కప్పరపాటున నొప్పటం దిగిచి యెడిసి పట్టి, తోబుట్టువని
తలంపక తెంపుఁ జేసి తెగవ్రేయ గమకించు సమయంబున వసుదేవుండు డగ్గటి.

10.1-25-కంద పద్యము

ఆ పాపచిత్తు మత్తుం

గోపాగ్ని శిఖానువృత్తుఁ గొనకొని తన స

ల్లాపామృతధారా వి

క్షేపణమునఁ గొంత శాంతుఁ జేయుచుఁ బలికెన్.

10.1-26-ఉత్పలమాల

అన్ను నీవు చెల్లెలికి; నక్కట! మాడలు చీర లిచ్చుటో?

మన్నున చేయుటో? మధుర మంజుల భాషల నాదరించుటో?

మిన్నుల మ్రోతలే నిజము, మేలని చంపకు మన్న మాని రా

వన్న! సహింపు మన్న! తగ దన్న! వధింపకు మన్న! వేడెదన్.

10.1-27-వచనము

అదియునుం గాక.

10.1-5- వసుదేవుని ధర్మబోధ

10.1-28-మత్తేభ విక్రీడితము

చెలియల్; కన్నియ; ముద్దరా; లబల; నీ సేమంటె చింతించు ని

ర్మల; దీనిన్ బయలాడుమాటలకు నై ముర్యాదఁ బోదట్టి, స

త్తుల జాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా! కోపంబు పాపంబు; నె

చ్చెలి నోహో! తెగ వ్రేయఁ బాడి యగునే? చింతింపు భోజేశ్వరా!

10.1-29-సీస పద్యము

మేనితోడనపుట్టు మృత్యువు జనులకు;

నెల్లి నేఁ డైన నూటోడ్ల కైనఁ

దెల్లంబు మృత్యువు దేహంబు పంచత;

నందఁ గర్మానుగుడై శరీరి

మాటుదేహముఁ నూఁది, మఱి తొంటి దేహంబుఁ;

బాయును దన పూర్వ భాగమెత్తి

వేటొంటిపైఁ బెట్టి వెనుకభాగం బెత్త;

గమకించు తృణజలూకయునుబోలె;

10.1-29.1-ఆటవెలది

వెంటవచ్చు కర్మవిసరంబు; మును మేలు

కన్నవేళ నరుడు గన్న విన్న

తలఁపఁబడిన కార్యతంత్రంబు కలలోనఁ

బాడితోడఁ గానఁబడిన యట్లు.

10.1-30-కంద పద్యము

తన తొంటి కర్మరాశికి

ననుచరమై బహువికారమై మనసు వడిం

జను; నింద్రియముల తెరువులఁ

దనువులు పెక్కినఁ జెడవు తన కర్మంబుల్.

10.1-31-ఆటవెలది

జలఘటాదులందుఁ జంద్రసూర్యాదులు

గానబడుచు గాలిఁ గదలు భంగి

నాత్మకర్మ నిర్మితాంగంబులను బ్రాణి

గదలుచుండు రాగకలితుఁ డగుచు.

10.1-32-కంద పద్యము

కర్మములు మేలు నిచ్చును;

గర్మంబులు గీడు నిచ్చు; గర్తలు దనకుం

గర్మములు బ్రహ్మ కైనను;

గర్మగుఁ డై పరులఁ దడవఁగా నేమిటికిన్?

10.1-33-కంద పద్యము

కావునఁ బరులకు హింసలు

గావింపఁగ వలదు తనకుఁ గ్రల్యాణముగా

భావించి పరుల నొంచినఁ

బోవునె? తత్ఫలము పిదపఁ బొందక యున్నే?

10.1-34-మత్తకోకిలము

వావిఁ జెల్లెలు గాని పుత్రికవంటి దుత్తమురాలు; సం

భావనీయచరిత్ర; భీరువు; బాల; నూత్నవివాహ సు

శ్రీవిలాసిని; దీన; కంపితచిత్త; నీ కిదె మ్రొక్కెదన్;

కావవే; కరుణామయాత్మక; కంస! మానవవల్లభా!

10.1-35-వచనము

అని మఱియు సామభేదంబులగు పలుకులు పలికిన వినియు వాడు
వేడిచూపుల రాలు నిప్పులుకుప్పులు గొన ననుకంపలేక, తెంపుఁ జేసి
చంపకగంధిం జంపఁజూచుట యెఱింగి మొఱంగెడి తెఱంగు విచారించి తనలో
నిట్లనియె.

10.1-36-కంద పద్యము

ఎందును గాలము నిజ మని

పందతనంబునను బుద్ధిఁ బ్రాయక ఘనులై

యెందాఁక బుద్ధి నెగడెడి

నందాఁకఁ జరింపవలయు నాత్మబలమునన్.

10.1-37-వచనము

అని నిశ్చయించి.

10.1-38-సీస పద్యము

ఆపన్నురాలైన యంగన రక్షింప;
సుతుల నిచ్చెద నంట శుభము నేడు;
మీ దెవ్వ డెఱుగును? మెలత ప్రాణంబుతో;
నిలిచిన మఱునాడు నేరరాదె?
సుతులు పుట్టిర యేని సుతులకు మృత్యువు;
వాలాయమై వెంట వచ్చెనేని
బ్రహ్మచేతను వీడు పాటిమియును లేక;
యుండునే? సదుపాయ ముకటి లేదె?

10.1-38.1-తేటగీతి

పొత మ్రాకులఁ గాల్పక పోయి వహ్ని
యెగసి దవ్వులవాని దహించు భంగి
గర్భవశమున భవమృతికారణంబు
దూరగతిఁ బొందు; నిక నేల తొట్టుపడఁగ?

10.1-39-కంద పద్యము

కొడుకుల నిచ్చెద నని సతి
విడిపించుట నీతి; వీడు విడిచిన మీదన్
 కొడుకులు పుట్టినఁ గార్యము
తడఁబడదే? నాటి కొక్క దైవము లేదే?

10.1-40-కంద పద్యము

ఎనిమిదవ చూలు వీనిం

దునుమాడెడి నంచు మింటఁ దోరపుఁ బలుకుల్

వినఁబడియె; నేల తప్పును?

వనితను విడిపించు టొప్పు వైళం బనుచున్,

10.1-41-కంద పద్యము

తిన్నని పలుకులు పలుకుచుఁ

గ్రన్నన తగఁ బూజ చేసి కంసు నృశంసున్

మన్నించి చిత్త మెరియఁ బ్ర

సన్నాననుఁ డగుచుఁ బలికె శౌరి నయమునన్.

10.1-42-కంద పద్యము

లలనకుఁ బుట్టెడి కొమరుని

వలనం దెగె దనుచు గగనవాణి పలికె నం

చలిగెద వేని మృగాక్షికిఁ

గల కొడుకులఁ జంప నిత్తుఁ గ్రమమున నీకున్.

10.1-43-వచనము

అని యిట్లు పలికిన విని కంసుడు కంపితావతంసుండై సంతసించి

గుణగ్రాహిత్యంబుఁ గైకొని కొందలమందు చెలియలిమందల విడిచి చనియె;

వసుదేవుండును బ్రదుకుమందలఁ గంటి ననుచు సుందరియుం దానును

మందిరంబునకుం బయి డెందంబున నానందంబు నొందియుండె; నంతఁ గొంత

కాలంబు చనిన సమయంబున.

10.1-44-కంద పద్యము

విడువక కంసుని యెగ్గులఁ

బడి దేవకి నిఖిలదేవభావము తన కే
 ర్పడ నేట నొకని లెక్కను
గొడుకుల నెనమండ్ర నొక్క కూతుం గనియెన్.

10.1-45-వచనము

అందు.

10.1-46-ఆటవెలది

సుదతి మున్ను గన్న సుతుఁ గీర్తిమంతుని
 పుట్టుఁ దడవు కంసభూవరునకుఁ
 దెచ్చి యిచ్చెఁ జాల ద్వతి గల్గి వసుదేవుఁ
 డాసపడక సత్యమందు నిలిచి.

10.1-47-కంద పద్యము

పలికిన పలుకులు దిరుగక
 సొలయక వంచనము లేక సుతుల రిపునకున్
 కలగక యిచ్చిన ధీరుం
 డీల వసుదేవుండు దక్క నితరుండు కలడే?

10.1-48-ఆటవెలది

మానవేంద్ర! సత్యమతికి దుష్కరమెయ్య?
 దెఱుకగలుగు వాని కిష్ట మెయ్య?
 దీశభక్తిరతుని కీరాని దెయ్యది?
 యెఱుకలేనివాని కేది కీడు?

10.1-49-వచనము

ఇట్లు సత్యంబు దప్పక కొడుకు నొప్పించిన వసుదేవుని పలుకులు విని నిలుకడకు మెచ్చి కంసుం డిట్లనియె.

10.1-50-ఆటవెలది

కొడుకు నీవు మరలఁ గొనిపోమ్ము వసుదేవ!

వెఱపులేదు నాకు వీనివలన;

నల్ల వీనికి; భవ దష్టమ పుత్రుండు

మృత్యు వఁట; వధింతు మీద నతని.

10.1-51-వచనము

అనిన నానకదుందుభి నందనుం గొని చనియు నానందంబు నొందక,
దుష్టస్వభావుండగు బావపలుకులు వినియు నులుకుచుండె; అంత

10.1-6- మథురకునారదుడువచ్చుట

10.1-52-సీస పద్యము

ఒకనాఁడు నారదుం డొయ్యన కంసుని;

యింటికిఁ జనుదెంచి యేకతమున

మందలోపలనున్న నందాదులును, వారి;

భార్యలుఁ బుత్రులు బాంధవులును

దేవకి మొదలగు తెఱవలు వసుదేవుఁ;

డాదిగాఁగల సర్వ యాదవులును,

సురలుగాని, నిజంబు నరులు గా రని చెప్పి;

కంసుండ! నీవు రక్తసుడ వనియు

10.1-52.1-ఆటవెలది

దేవమయుడు చక్రి దేవకీదేవికిఁ

బుత్తుడై జనించి భూతలంబు

చెటుపఁ బుట్టినట్టి చెనఁటి దైత్యుల నెల్లఁ

జంపు ననుచుఁ జెప్పి చనియె దివికి.

10.1-53-కంద పద్యము

నారదు మాటలు విని పె

ల్లారాటముఁ బొంది యదువు లనిమిషు లనియున్

నారాయణకరఖడ్గవి

దారితుఁ డగు కాలనేమి దాననియు మదిన్.

10.1-7- దేవకీవసుదేవుల చెరసాల

10.1-54-మత్తేభ విక్రీడితము

కలఁగంబాటి మఱిందఁ జెల్లెలి నుదగ్రక్తోడుడై పట్టి బ

ద్దులఁ గావించి హరిం దలంచి వెన తోడ్డో వారు గన్నట్టి పు

త్తులఁ జంపెన్; గురు నుగ్రసేను యదుఁ దద్వోజాంధకాధీశు ని

ర్మలు బట్టెం గడు వాలి యేలెఁ జల మారన్ శూరసేనంబులన్.

10.1-55-ఆటవెలది

తల్లిఁదండ్రి నైనఁ దమ్ము లనన్నల

సఖుల నైన బంధుజనుల నైన

రాజ్యకాంక్షఁ జేసి రాజులు చంపుదు

రవనిఁ దఱచు జీవితార్థు లగుచు.

10.1-56-వచనము

మఱియును బాణ భౌమ మాగధ మహాశన కేశి ధేనుక బక ప్రలంబ తృణావర్త

చాణూర ముష్టి కారిష్ట ద్వివిధ పూతనాది సహాయ సమేతుండై కంసుండు

కదనంబున మదంబు లడంచిన వదనంబులు వంచికొని, సదనంబులు విడిచి
యదవలై, యదువులు, పదవులు వదలి నిషధ కురు కోసల విదేహ విదర్భ
కేకయ పాంచాల సాల్వ దేశంబులుఁ జొచ్చిరి; మచ్చరంబులు విడిచి కొందరు
కంసునిం గొలిచి నిలిచి; రంత.

10.1-57-కంద పద్యము

తొడితొడిఁ గంసుడు దేవకి

కొడుకుల నార్జుర వధింప గురుశేషాఖ్యం

బొడవగు హరిరుచి యా సతి

కడుపున నేడవది యైన గర్భం బయ్యెన్.

10.1-8- యోగమాయనాజ్ఞాపించుట

10.1-58-వచనము

అయ్యవసరంబున విశ్వరూపుం డగు హరి దన్ను నమ్మిన యదువులకుఁ
గంసునివలన భయంబు గలుగు నని యెఱింగి యోగమాయాదేవి కిట్లనియె.

10.1-59-సీస పద్యము

గోపికా జనములు గోపాలకులు నున్న;

పసులమందకుఁ బొమ్ము భద్ర! నీవు

వసుదేవుభార్యలు వరుసఁ గంసుని చేత;

నాకల బడియుండ నందుఁ జొరక

తలఁగి రోహిణి యను తరళాక్షి నంద గో;

కుల మందు నున్నది గుణగణాఢ్య

దేవకికడుపున దీపించు శేషాఖ్య;

మైన నా తేజ మీ వమరఁ బుచ్చి

10.1-59.1-ఆటవెలది

నేర్పు మెఱసి రోహిణీదేవి కడుపునఁ
జోనుపు దేవకికిని సుతుఁడ నగుదు
నంశభాగయుతుఁడనై యశోదకు నందు
పొలఁతి కంత మీద బుట్టె దీవు.

10.1-60-కంద పద్యము

నానావిధ సంపదలకుఁ
దానకమై సర్వకామదాయని వగు నిన్
మానవులు భక్తిఁ గొలుతురు
కానికలును బలులు నిచ్చి కల్యాణమయి!

10.1-61-వచనము

మఱియు నిన్ను మానవులు దుర్గ భద్రకాళి విజయ వైష్ణవి కుముద చండిక కృష్ణ
మాధవి కన్యక మాయ నారాయణి యీశాన శారద యంబిక యను
పదునాలుగు నామంబులం గొనియాడుదు రయ్యె స్థానంబుల యం"దని
యెఱింగించి సర్వేశ్వరుండగు హరి పొమ్మని యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని
యయ్యోగనిద్ర యియ్యకొని మ్రొక్కి చయ్యన నియ్యల కయ్యెడ బాసి వచ్చి.

10.1-9- రోహిణి బలభద్రుని కనుట

10.1-62-తేటగీతి

దేవకీదేవికడుపులోఁ దేజరిల్లు
దీప్త గర్భంబు మెల్లనఁ దిగిచి యోగ
నిద్ర రోహిణికడుపున నిలిపి చనియెఁ;
గడుపు దిగె నంచుఁ బొరులు గలగఁ బడగ.

10.1-63-వచనము

అంత.

10.1-64-ఆటవెలది

బలము మిగులఁ గలుగ బలభద్రుఁ డన లోక

రమణుఁ డగుటఁ జేసి రాముఁ డనగ

సతికిఁ బుట్టి గర్భసంకర్షణమున సం

కర్షణుం డనంగ ఘనుఁడు సుతుఁడు.

10.1-65-వచనము

తదనంతరంబ.

10.1-66-కంద పద్యము

ఆనకదుందుభి మనమున

శ్రీనాథుం డంశభాగశిష్టతఁ జొరఁగన్

భానురుచి నతఁడు వెలిఁగెను

గానఁగఁ బట్టయ్యె భూతగణములకు నృపా!

10.1-67-ఉత్పలమాల

ఆ వసుదేవుఁ డంతఁ దన యం దఖిలాత్మక మాత్మ భూతముం

బావనరేఖయున్ భువనభద్రమునై వెలుగొందుచున్న ల

క్రీవిభుతేజ మచ్చుపడఁ జేర్చినఁ దాల్చి నవీనకాంతితో

దేవకి యొప్పెఁ బూర్వయగు దిక్పతి చంద్రునిఁ దాల్చు కైవడిన్.

10.1-68-వచనము

అనిన విని తర్వాతి వృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె.

10.1-69-కంద పద్యము

గురుతరముగఁ దన కడుపునఁ
సరసిజగర్భాండభాండ చయములు గల యా
 హరి దేవకికడుపున భూ
భరణార్థము వృద్ధిబొందె బాలార్కు క్రియన్.

10.1-70-పదనము

అంత.

10.1-71-సీస పద్యము

విమతులమోములు వెలవెలఁ బాటంగ;
విమలాస్యమోము వెల్వలకఁ బాట;
మలయు వైరులకీర్తి మాసి నల్లనగాఁగ;
నాతిచూచుకములు నల్లనయ్యె;
దుష్టాలయంబుల ధూమరేఖలు పుట్ట;
లేమ యారున రోమలేఖ మెఱసె;
నరి మానసముల కాహరవాంఛలు దప్ప;
వనజాక్షి కాహరవాంఛ దప్పె;

10.1-71.1-తేటగీతి

శ్రమము సంధిల్లె రిపులకు శ్రమము గదుర
జడత వాటిల్లె శత్రులు జడను పడఁగ;
మన్ను రుచియయ్యెఁ బగతురు మన్ను చొరఁగ;
వెలఁది యుదరంబులో హరి వృద్ధిబొంద.

10.1-72-పదనము

మఱియును.

10.1-73-సీస పద్యము

సలిల మా యెలనాఁగ జరఱార్భకునిఁ గానఁ;
 జనిన కైవడి ఘర్మసలిల మొప్పె;
 నొగిఁ దేజ మా యింతి యుదరడింభకు గొల్వఁ;
 గదిసిన క్రియ దేహకాంతి మెఱసెఁ;
 బవనుఁ డా కొమ్మ గర్భస్థుని సేవింపఁ;
 నొలసెనా మిక్కిలి యూర్పు లమరెఁ;
 గుంభిని యా లేమ కుక్షిగు నర్చింపఁ;
 జొచ్చుభంగిని మంటి చొరవ దనరె;

10.1-73.1-ఆటవెలది

గగన మిందువదనకడుపులో బాలు సే
 వలకు రూపుమెఱసి వచ్చినట్లు
 బయలువంటి నడుము బహుళ మయ్యెను; బంచ
 భూతమయుఁడు లోనఁ బొదల సతికి.

10.1-74-వచనము

తదనంతరంబ.

10.1-75-సీస పద్యము

అతివకాంచీగుణం బుల్లన బిగియంగ;
 వైరివధూగుణవ్రజము వదలె;
 మెల్లన తన్వంగి మెయిదీవ మెఱుఁ గెక్క;
 దుష్టాంగనాతనుద్యుతు లడంగె;

నాతి కల్లన భూషణములు పల్కలనగాఁ;

బరసతీభూషణ పంక్తు లెడలె;

గలకంఠి కొయ్యన గర్భంబు దొడ్డుగాఁ;

బరిపంథిదారగర్భములు పగిలెఁ;

10.1-75.1-తేటగీతి

బోలతి కల్లన నీళ్ళాడు ప్రోద్ధు లెదుగ

నహితవల్లభ లైదువలై తనర్చు

ప్రోద్ధు లన్నియుఁ గ్రమమున బోవఁ దొడగెఁ;

నువిదకడుపున నసురారి యుంటఁజేసి.

10.1-76-వచనము

ఇ వివధంబున.

10.1-77-ఆటవెలది

జ్ఞానఖలునిలోని శారదయును బోలె

ఘటములోని దీపకళిక బోలె

బ్రాతయింట నాఁకఁబడియుండె దేవకీ

కాంత విశ్వగర్భగర్భ యగుచు.

10.1-78-వచనము

అంత నక్కాంతాతెలకంబు నెమ్మొగంబు తెలివియును, మేనిమెఱుంగును,

మెలంగెడి నొబగునుం జూచి వెఱుగుపడి తఱచు వెఱచుచుఁ గంసుండు తనలో

నిట్లనియె.

10.1-79-కంద పద్యము

కన్నులకుఁ జూడ బరువై

యున్నది యెలనాఁగగర్భ ముల్లము గలగన్

మున్నెన్నఁడు నిట్లుండదు

వెన్నుఁడు చోరఁ బోలు గర్భవివరములోనన్.

10.1-80-ఉత్పలమాల

ఏమి దలంచువాడ? నిక నెయ్యదికార్యము? నాఁడునాటికిం

గామిని చూలు పెంపెసఁగె; గర్భిణిఁ జెల్లెలి నాఁడు పేద నే

నేమని చంపువాడ? దగవేలని చంపితినేని శ్రీయు ను

ద్దామయశంబు నాయువును ధర్మమునుం జెడిపోవకుండునే?

10.1-81-కంద పద్యము

వావి యెఱుంగని క్రూరుని

జీవన్ముతుఁ డనుచు నిందఁ జేయుదు; రతడుం

బోవును నరకమునకు; దు

ర్భావముతో బ్రదుకు టొక్క బ్రదుకే తలఁపన్?

10.1-82-వచనము

అని నిశ్చయించి క్రొర్యంబు విడిచి, దైర్యంబు నొంది, గాంభీర్యంబు వాటించి,

శౌర్యంబు ప్రకటించుకొనుచు, దిగ్గనం జెలియలిం జంపు నగ్గలిక యెగ్గని యుగ్గడించి

మాని, మౌనియుం బోలెనూర కుండియు.

10.1-83-ఆటవెలది

పాపరాని దొడ్ల పగపుట్టె నిక నెట్టు

లిందుముఖికిఁ జక్రి యెప్పుడు పుట్టు?

బుట్టిసపుడె పట్టి పురిటింటిలోఁ దెగఁ

జాతు ననుచు నెదురుచూచుచుండె.

10.1-84-పచనము

మఱియు వైరానుబంధంబున నన్యనుసంధానంబు మఱచి యతండు.

10.1-85-కంద పద్యము

తిరుగుచుఁ గుడుచుచుఁ ద్రావుచు

నరుగుచుఁ గూర్చుండి లేచు చనవరతంబున్

హరిఁ దలఁచితలచి జగ మా

హరిమయ మని చూచెఁ గంసుఁ ఙాఱని యలుకన్.

10.1-86-పచనము

వెండియు.

10.1-87-సీస పద్యము

శ్రవణరంధ్రముల నే శబ్దంబు వినఁబడు;

నది హరిరవ మని యాలకించు;

నక్షిమార్గమున నెయ్యది చూడఁబడు నది;

హరిమూర్తి గానోపు నంచుఁ జూచు;

దిరుగుచో దేహంబు త్వణమైన సోఁకిన;

హరికరాఘాతమో యనుచుఁ నులుకు;

గంధంబు లేమైన ప్రాణంబు సోఁకిన;

హరిమాలికాగంధ మనుచు నదరు;

10.1-87.1-తేటగీతి

బలుకు లెవ్వియైనఁ బలుకుచో హరిపేరు

పలుకఁబడియె ననుచు బ్రమసి పలుకుఁ;

దలఁపు లెట్టివైనఁ దలఁచి యా తలఁపులు

హరితలంపు లనుచు నలుఁగఁ దలఁచు.

10.1-10- బ్రహ్మాదుల స్తుతి

10.1-88-వచనము

అ య్యవసరంబున ననుచరసమేతులైన దేవతలును, నారదాది మునులునుం
గూడ నడవ నలువయును, ముక్కుంటియు నక్కడకు వచ్చి దేవకీదేవిగర్భంబున
నర్భకుండై యున్న పురుషోత్తము నిట్లని స్తుతియించిరి.

10.1-89-సీస పద్యము

సత్యవ్రతుని నిత్యసంప్రాప్త సాధనుఁ;

గాలత్రయమునందు గలుగువాని

భూతంబు లైదును బుట్టుచోటగు వాని;

నైదుభూతంబులం దమరువాని

నైదుభూతంబులు నడఁగిన పిమ్మట;

బరఁగువానిని సత్యబ్రాహ్మణంబు

సమదర్శనంబును జరిపెడువానిని;

నిన్నాశ్రయింతుము; నీ యధీన

10.1-89.1-ఆటవెలది

మాయచేత నెఱుకమాలిన వారలు

పెక్కుగతుల నిన్నుఁ బ్రేరుకొందు;

రెఱుగనేర్చు విబుధు లేకచిత్తంబున

నిఖిలమూర్ఖు లెల్ల నీవ యండ్లు.

10.1-90-వచనము

అదియునుం గాక.

10.1-91-సీస పద్యము

ప్రకృతి యొక్కటి పాదు; ప్రలములు సుఖదుఃఖ;

ములు రెండు; గుణములు మూడు వేళ్ళు;

తగు రసంబులు నాల్గు ధర్మార్థ ముఖరంబు;

లఱిగెడి విధములై దింద్రియంబు;

లాటు స్వభావంబు లా శోక మోహాదు;

లూర్ములు; ధాతువులొక్క యేడు;

పైపొరలెనిమిది ప్రం గలు; భూతంబు;

లైదు బుద్ధియు మనోహంకృతులును;

10.1-91.1-తేటగీతి

రంధ్రములు తొమ్మిదియుఁ గోటరములు; ప్రాణ

ప్రత్రదశకంబు; జీవేశ పక్షియుగముఁ

గలుగు సంసారవృక్షంబు గలుగఁ జేయఁ

గావ నడఁగింప రాజ వొక్కురుడ వీవ.

10.1-92-కంద పద్యము

నీదెసఁ దమచిత్తము లిడి

యే దెసలకుఁ బోక గడతు రెటుక గలుగువా;

రా దూడయడుగు క్రియ నీ

పాదం బను నావకతన భవసాగరమున్.

10.1-93-ఆటవెలది

మంచివారి కెల్ల మంగళ ప్రద లయ్యుఁ
గల్గరులకు మేలుగాని యట్టి
తనువు లెన్నియైనఁ ద్రాల్చి లోకములకు
సేమ మెల్ల ప్రొద్దు చేయు దీవు.

10.1-94-కంద పద్యము

ఎఱిగినవారల మనుచును
గొఱుమాలిన యెఱుక లెఱిగి కొందఱు నీ పే
రెఱిగియు దలపగ నొల్లరు
పఱుతు రధోగతులజాడఁ బద్మదళాక్షా!

10.1-95-కంద పద్యము

నీ వారై నీ దెసఁ దమ
భావంబులు నిలిపి ఘనులు భయవిరహితులై
యే విఘ్నంబులఁ జెందక
నీ వఱలెడి మేటిచోట నెగడుదు రీశా!

10.1-96-కంద పద్యము

నిను నాలుగాశ్రమంబుల
జనములు సేవింప నఖిల జనముల సత్త్వం
బును శుద్ధంబును శ్రేయం
బును నగు గాత్రంబు నీవు పొందుదువు హరీ!

10.1-97-శీస పద్యము

నలినాక్ష! సత్త్వగుణంబు నీ గాత్రంబు;
గాదేని విజ్ఞానకలిత మగుచు

నజ్ఞానభేదనం బగు టెట్లు? గుణముల;
యందును వెలుగ నీవనుమతింపఁ
బడుదువు; సత్త్వరూపంబు సేవింపంగ;
సాక్షాత్కరింతువు సాక్షి వగుచు
వాఙ్మనసముల కవ్యలయైన మార్గంబు;
గలుగు; నీగుణజన్మకర్మరహిత

10.1-97.1-తేటగీతి

మైన రూపును బేరు నత్వనఘబుద్ధు
లెటుగుదురు; నిన్నుఁ గొల్ప నూహించుకొనుచు
వినుచుఁ దలచుచుఁ బొగడుచు వెలయువాడు
భవము నొందఁడు నీ పాద భక్తుఁడగును.

10.1-98-కంద పద్యము

ధరణీభారము వాసెను
బురుషోత్తమ! యీశ! నీదు పుట్టువున; భవ
 చ్చరణాంబుజముల ప్రాపున
ధరణీయు నాకసముఁ గాంచెదము నీ కరుణన్.

10.1-99-ఉత్పలమాల

పుట్టువు లేని నీ కభవ పుట్టుట క్రీడయె కాక పుట్టుటే?
యెట్లనుడున్ భవాదిదశ లెల్లను జీవులయం దవిద్య దాఁ
బుట్టుచు నుండుగాని నినుఁ బుట్టినదింబలెఁ బొంతనుండియుం
జుట్టఁగ లేని తత్త్రియలఁ జ్ఞోక్యని యెక్కటి వౌదు వీశ్వరా!

10.1-100-ఉత్పలమాల

గురు పారీనమవై, జలగ్రహమవై, కోలంబవై, శ్రీన్మకే
 సరివై, భిక్షుడవై, హయాననుడవై, క్షౌదేవతాభర్తవై,
 ధరణీనాథుడవై, దయాగుణగణోదారుండవై, లోకముల్
 పరిరక్షించిన నీకు మ్రొక్కెద; మిలాభారంబు వారింపవే.

10.1-101-కంద పద్యము

ముచ్చిరి యున్నది లోకము
 నిచ్చలుఁ గంసాదిఖలులు నిర్దయు లేఁపన్;
 మచ్చికఁ గావఁగవలయును
 విచ్చయుము తల్లికడుపు వెడలి ముకుందా!

10.1-102-వచనము

అని మఱియు దేవకీదేవిం గనుంగొని యిట్లనిరి.

10.1-103-మత్తకోకిలము

తల్లి! నీ యుదరంబులోనఁ బ్రధానబూరుషుఁ డున్నవాఁ
 డెల్లి పుట్టెడిఁ; గంసుచే భయ మింత లేదు; నిజంబు; మా
 కెల్లవారికి భద్రమయ్యెడు; నింక నీ కడు పెప్పుడుం
 జల్లగావలె యాదవావళి సంతసంబునఁ బొంగఁగన్.

10.1-104-వచనము

అని యివ్వధంబున హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి దేవత లీశాన బ్రహ్మల
 మున్నిడుకొని చని; రంత

10.1-11- దేవకీ కృష్ణుని కనుట

10.1-105-కంద పద్యము

పంకజముఖి నీ శ్యాడను
సంకటపడ ఖలులమానసంబుల నెల్లన్
 సంకటము దోచె; మెల్లన
సంకటములు లేమి తోచె సత్పురుషులకున్.

10.1-106-సీస పద్యము

స్వచ్ఛంబులై పొంగె జలరాసు లేడును;
గలహొషణముల మేఘంబు లుఱిమె;
గ్రహతారకలతోడ గగనంబు రాజిల్లె;
దిక్కులు మిక్కిలి తెలివిఁ దాల్చె;
గమ్మని చల్లని గాలి మెల్లన వీచె;
హోమానలంబు చెన్నొంది వెలిగెఁ;
గొలకులు కమలాళి కులములై సిరి నొప్పె;
బ్రవిమలతోయలై పాఱ నదులు;

10.1-106.1-తేటగీతి

వరపురగ్రామహొషయై వసుధ యొప్పె;
విహగ రుత పుష్ప ఫలముల వెలసె వనము;
లలరుసోనలు గురిసి ర య్యమరవరులు;
దేవదేవుని దేవకీదేవి గనగ.

10.1-107-కంద పద్యము

పాడిరి గంధర్వోత్తము;
లాడిరి రంభాది కాంత; లానందమునన్
 గూడిరి సిద్ధులు; భయముల

వీడిరి చారణులు; మొరసె వేల్పులభేరుల్.

10.1-108-వచనము

అ య్యవసరంబున.

10.1-109-కంద పద్యము

సుతుఁ గనె దేవకి నడురే

యతి శుభగతిఁ దారలును గ్రహంబులు నుండన్

దితిసుత నిరాకరిష్టున్

శ్రీతవదనాలంకరిష్టు జిష్టున్ విష్టున్.

10.1-110-కంద పద్యము

వెన్నుని నతిప్రసన్నునిఁ

గ్రన్నన గని మెఱుఁగుఁ బోడి గడు నొప్పారెం

బున్నమనాఁడు కళానిధిఁ

గన్న మహేంద్రాశచెలువుగలిగి నరేంద్రా!

10.1-111-వచనము

అప్పుడు.

10.1-112-సీస పద్యము

జలధరదేహు నాజ్ఞానుచతుర్బాహు;

సరసీరుహోక్షు విశాలవక్షుఁ

జారు గదా శంఖ చక్ర పద్మ విలాసుఁ;

గంరకౌస్తుభమణికాంతిభాసుఁ

గమనీయ కటిసూత్ర కంకణ కేయూరు;

శ్రీవత్సలాంధనాంచిత విహారు
నురుకుండలప్రభాయుత కుంతలలలాటు;
వైడూర్యమణిగణ వరకిరీటు

10.1-112.1-తేటగీతి

బాలుఁ బూర్ణేందురుచిజాలు భక్తలోక
పాలు సుగుణాలవాలుఁ గృపావిశాలుఁ
జాచి తిలకించి పులకించి చోద్య మంది
యుబ్ధి చెలరేగి వసుదేవు దుత్సహించె.

10.1-113-కంద పద్యము

స్నానముచేయఁగ రామిని
నానందరసాబ్ధిమగ్నఁడై విపులకున్
 ధేనువులం బదివేలను
మానసమున ధారవోసి మఱి యిచ్చుటకున్.

10.1-114-పచనము

మఱియు వసుదేవుండు.

10.1-115-కంద పద్యము

ఈ పురిటియింటి కుద్య
ద్రిపంబును బోలి చాల ద్రీపించె నిజం
 బీ పాపడు నలుమొగముల
యా పాపని గనిన మేటి యగు నని భక్తిన్.

10.1-12- వసుదేవుడుకృష్ణునిపొగడుట

10.1-116-ఆటవెలది

చాగి మ్రొక్కి లేచి సరగున నొసలిపైఁ
గేలుదమ్మిదోయిఁ గీలుకొలిపి
పాపఁ డనక వెఱక పాపని మొదలింటి
పోకలెల్లఁ దలచి పొగడఁ దొడఁగె.

10.1-117-కంద పద్యము

ఏ నిన్ను నఖిలదర్శను
జ్ఞానానందస్వరూపు సంతతు నపరా
ధీనుని మాయాదూరుని
సూనునిగాఁ గంటి; నిట్టి చోద్యము గలదే?

10.1-118-కంద పద్యము

అచ్చుగ నీ మాయను మును
చెచ్చెరఁ ద్రిగుణాత్మకముగఁ జేసిన జగముల్
చొచ్చిన క్రియఁ జొరకుందువు
చొచ్చుటయును లేదు; లేదు చొరకుండుటయున్.

10.1-119-సీస పద్యము

అదియు నెట్లన మహాదాదులఁ బోలెడి;
దై వేఱు వేఱ యై యన్నివిధము
లగు సూక్ష్మభూతంబు లమర పోడక వికా;
రములతోఁ గూడి విరాట్టనంగఁ
బరమాత్మునకు నీకు బఱపైన మేను సం;
పాదించి యందు లోబడియుఁ బడక

యుండు సృష్టికి మున్న యున్న కారణమున;

వానికి లోనిభవంబు గలుగ;

10.1-119.1-ఆటవెలది

దట్లు బుద్ధి నెఱుగ ననువైన లాగునఁ

గలుగు చింద్రియముల కడలనుండి

వాని పట్టులేక వరుస జగంబులఁ

గలసి యుండి యైనఁ గలయ వెపుడు.

10.1-120-కంద పద్యము

సర్వము నీలోనిదిగా

సర్వాత్ముడ; వాత్మవస్తుసంపన్నుడవై

సర్వమయుడ వగు నీకును

సర్వేశ్వర! లేవు లోను సందులు వెలియున్.

10.1-121-ఆటవెలది

ఆత్మ వలనఁ గలిగి యమరుదేహోదుల

నాత్మకంటి వేటు లవి యటంచు

దలచువాడు మూఢతముడు గావునఁ నీశ!

విశ్వ మెల్ల నీవ వేటు లేదు.

10.1-122-వచనము

అదియునుం గాక.

10.1-123-సీస పద్యము

గుణము వికారంబుఁ గోరికయును లేని;

నీ వలన జగంబు నెటి జనించుఁ;
బ్రబ్బు; లేదగు; నంచుఁ బలుకుట తప్పుగా;
దీశుండవై బ్రహ్మ మీవ యైన
నినుఁ గొల్చు గుణములు నీయానతులు చేయ, ;
భటులశౌర్యంబులు పతికి వచ్చు
పగిది నీ గుణముల బాగులు నీ వని;
తోచును నీ మాయతోడఁ గూడి

10.1-123.1-ఆటవెలది

నీవు రక్త ధవళ నీల వర్ణంబుల
జగము చేయఁ గావ సమయఁ జూడఁ
దనరు; దట్లు నేఁడు దైత్యుల దండింపఁ
బృథివి గావ నవతరించి తీశ!

10.1-124-శార్దూల విక్రీడితము

మింటన్ మ్రోసిన మ్రోత తాలిమిని లోమేండ్రింప మున్ నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచుఁ గంసుడు దొడిన్ హింసించె నీ యన్నలం;
గంటం గూరుకుఁ దేఁడు; నీ యుదయ మీ కారాజనుల్ చెప్పగాఁ
బంటింపం; డెదురేఁగుదెంచు వడి నీపై నేఁడు సన్నద్ధుడై.

10.1-125-వచనము

అనుచుండ దేవకీదేవి మహాపురుషలక్షణుండును, విచక్షణుండును,
 సుకుమారుండునునైన కుమారునిం గని, కంసునివలని వెఱపున శుచిస్మితయై
 యిట్లనియె.

10.1-13- దేవకీ చేసిన స్తుతి

10.1-126-సీస పద్యము

అట్టిట్టి దనరానిదై మొదలై నిండు;
 కొన్నదై వెలుగుచు గుణములేని
 దై యొక్క చందంబుదై కలదై నిర్వి;
 శేషమై క్రియలేక చెప్పరాని
 దేరూపమని శ్రుతు లెప్పుడు నొడివెడి;
 యా రూప మగుచు నధ్యాత్మదీప
 మై బ్రహ్మ రెండవ యర్థంబు తుది జగం;
 బులు నశింపగఁ బెద్దభూతగణము

10.1-126.1-ఆటవెలది

సూక్ష్మభూతమందుఁ జొరగఁ నా భూతంబు
 ప్రకృతిలోనఁ జొరగఁ బ్రకృతి పోయి
 వ్యక్త మందుఁ జొరగ వ్యక్త మడంగను
 శేషసంజ్ఞ నీవు చెలువ మగుదు.

10.1-127-ఉత్పలమాల

విశ్వము లీల ద్రిప్పుచు నవిద్యకు జుట్టమ వైన నీకు దా
 శాశ్వతమైన కాలమిది సర్వము వేడబమందు; రట్టి వి
 శ్వేశ్వర! మేలుకుప్ప! నిను నెవ్వఁడుఁ గోరి భజించు వాడె పో
 శాశ్వతలక్ష్మి మృత్యుజయ సౌఖ్యయుతుం డగువాడు మాధవా!

10.1-128-మత్తకోకిలము

ఒంటి నిల్చి పురాణయోగులు యోగమార్గనిరూఢులై
 కంటిమందురు గాని, నిక్కము గ్రాన; రీ భవదాకృతిం

గంటి భద్రముఁ గంటి; మాంసపుఁ గన్నులం గనబోల; దీ
తొంటిరూపుఁ దొలంగఁ బెట్టుము తోయజేక్షణ! మ్రొక్కెదన్.

10.1-129-తేటగీతి

విలయకాలమందు విశ్వంబు నీ పెద్ద
కడుపులోన దాచు కడిమి మేటి
నటుఁడ వీవు; నేడు నా గర్భజుఁడ వౌట
పరమపురుష! వేడబంబు గాదె?

10.1-130-తరళము

నశినలోచన! నీవు నిక్కము నాకుఁ బుట్టెద వంచు నీ
ఖలుఁడు కంసుఁడు పెద్దకాలము కారయింట నడంచె; దు
ర్మతినచిత్తుని నాజ్ఞజేయుము; మమ్ముఁ గావుము భీతులన్;
నలుసు లేక ఫలించె నోచిన నోము లెల్లను నీవయ్యె.

10.1-14- దేవకీవసుదేవులపూర్వజన్మ

10.1-131-వచనము

అని యిట్లు దేవకీదేవి విన్నవించిన నీశ్వరుం డిట్లనియె; “నవ్వా! నీవు తొల్లి
స్వాయంభువ మన్వంతరంబున పుష్ని యను పరమపతివ్రతవు; వసుదేవుఁడు
సుతపుఁ డను ప్రజాపతి; మీ రిరువురును సృష్టికాలంబున బ్రహ్మపంపునం,
బెంపున నింద్రియంబులం జయించి తెంపున వాన గాలి యెండ మంచులకు
సైరించి యేకలములై యాకలములు దిని యే కలంకంబును లేక వేండ్రంబుగఁ
బండ్రెండువేల దివ్యవర్షంబులు తపంబుల నెపంబున మీ రూపంబులు మెఱయ
యోజనాజపంబులు జేసి, డాసి, పేర్చి, యర్చింప మీకు నాకుఁ గలరూపుఁ జూపి
యేను తిరంబులగు వరంబులు వేడుఁ డనిన మీరు నా మాయం బాయని

మోహంబున బిడ్డలు లేని దొడ్డయడ్డంబున దుర్గమం బగు నపవర్గంబుఁ గోరక నా
యీడు కొడుకు నడిగిన మెచ్చి యట్ల వరం బిచ్చి మీ కేను పృశ్నిగర్భుం డను
నర్భకుండనైతి; మఱియును.

10.1-132-కంద పద్యము

అదితియు కశ్యపుఁ డనగా
విదితుల రగు మీకుఁ గుఱుచవేషంబున నే
నుదయించితి వామనుఁ డన
ద్రిదశేంద్రానుజుడనై ద్వితీయభవమునన్

10.1-133-కంద పద్యము

ఇప్పుడు మూడవ బామున
దప్పక మీ కిరువురకునుఁ దనయుఁడ నైతిం
జెప్పితిఁ బూర్వము మీయం
దెప్పటికిని లేదు జన్మమిటపై నాకున్

10.1-134-కంద పద్యము

నందనుఁ డనియుం బరమా
నందంబగు బ్రహ్మ మనియు ననుఁ దలచుచు నా
పెందెరువు నొందెదరు; నా
యందుల ప్రేమమున భవము నందరు మీరల్

10.1-15- కృష్ణుడు శిశురూపియగుట

10.1-135-వచనము

అని యిట్లు పలికి యీశ్వరుం డా రూపంబు విడిచి.

10.1-136-కంద పద్యము

ఊపు లిడక తలిదండ్రులు

తప్పక దనుఁ జూడ మాయఁ దనరి లలితుడై

యప్పు డటు గన్న పాపని

యొప్పున వేడుకలు చేసి నొకకొన్ని నృపా!

10.1-16- కృష్ణుని ప్రేపల్లెకుతరలించుట

10.1-137-వచనము

అంత వసుదేవుండు తనకుం జేయవలసిన పను లీశ్వరుండైన హరివలన
నెఱింగిన వాడు గావున.

10.1-138-కంద పద్యము

ఆ పురిటి యిల్లు వెలువడి

పాపనిఁ దరలించుకొనుచుఁ బఱచెద ననుచున్

రూపింప నందుభార్యకుఁ

బాప యగుచు యోగమాయ బ్రభవించె నృపా!

10.1-139-వచనము

అయ్యవసరంబున

10.1-140-కంద పద్యము

బిడ్డనిఁ గరముల టొమ్మున

నడ్డంబుగ బట్టి పదము లల్లన యిడుచున్

జడ్డనఁ గావలి వారల

యొడ్డుగడచి పురిటిసాల యొయ్యన వెడలెన్.

10.1-141-వచనము

అంత నట.

10.1-142-కంద పద్యము

నందుని సతికి యశోదకుఁ

బిందుగ హరి యోగమాయ పుట్టిన మాయా

స్పందమున నొక్క యెఱుంగమి

క్రందుకొనియె నూరివారిఁ గ్రావలివారిన్.

10.1-143-వచనము

అప్పుడు చప్పుడు కాకుండఁ దప్పుటడుగు లిడుచు, నినుప గొలుసుల
మెలుసులు వీడిన దాలంబులు మహోత్తాలుండైన బిడ్డనికి నడ్డంబు గాక కీలూడి
వీడిపడి, యరళంబులు విరళంబు లయిన సరళంబులగు మొగసాలలం గడచి,
పాపఱ్ఱేడు వాకిళ్ళు మరల మూయుచుఁ బడగ లెడగలుగ విప్పి, కప్పి, యేచి,
కాచికొని వెంట నంటి రాఁగ దూఁగి నడచునెడ.

10.1-144-కంద పద్యము

ఆ శౌరికిఁ దెరువొసఁగెఁ బ్ర

కాశోద్ధత తుంగ భంగ కలిత ధరాశా

కాశ యగు యమున మును సీ

తేశునకుఁ బయోధి త్రోవ యిచ్చిన భంగిన్.

10.1-17- శయ్యననుంచుట

10.1-145-వచనము

ఇట్లు యమున దాఁటి, దూఁటి, చని నందునిమందం జేరి, యందమంద
నిద్రంబొంది, యొడ లెఱుంగని గొల్లలం దెలుపనొల్లక , నిత్యప్రసాద యగు

యశోదశయ్య నొయ్యన చిన్నినల్లనయ్య నునిచి, చయ్యన నయ్యవ్వ కూతు
నెత్తుకొని మరల నింటికే బంటింపక వచ్చి యచ్చిఱుతపాపను దేవకి ప్రక్కం
జక్క నిడి.

10.1-146-కంద పద్యము

పదముల సంకెల లిడుకొని

మది దలఁకుచు శూరసుతుడు మందుఁడు బోలెన్

బెదరుగలరీతి దేహము

గదలించుచు నొదిఁగియుండె గఱువతనమునన్

10.1-147-కంద పద్యము

వనజాక్షునిఁ దెచ్చుటయును

దనసుతఁ గొనిపోవుటయును దా నెఱుఁగక మూఁ

గిననిద్ర జొక్కియుండెను

వనజాక్షి యశోద రేయి వసుధాధీశా!

10.1-148-సీస పద్యము

అంత బాలిక యావు రని యేడ్చు చిఱుచప్పు;

డాలించి వేకన నాకయింటి

కావలివారు మేల్కొని చూచి తలుపుల;

తాళముల్ తొంటివిధమున నుండఁ

దెలిసి చక్కన వచ్చి దేవకి నీళ్ళాడె;

రమ్ము రమ్మని భోజరాజుతోడఁ

జెప్పిన నాతఁడు చిడిముడి పాటుతోఁ;

దల్పంబుపై లేచి తత్తఱమున

10.1-148.1-తేటగీతి

వెండ్రుకలు వీడఁ బైచీర వ్రేలియాడ
తాల్మి కీలూడ రోషాగ్ని దర్పమాడ
భూరివైరంబుతోఁ గూడఁ బురిటియింటి
జూడఁ జనుదెంచి యా పాపఁ జంపఁ గదియ.

10.1-18- దేవకి బిడ్డనువిడువవేడుట

10.1-149-వచనము

అంత దేవకిదేవి యడ్డంబు వచ్చి యిట్లనియె.

10.1-150-ఉత్పలమాల

అన్న! శమింపుమన్న! తగ దల్లుఁడు గాఁ డిది మేనగోడ లౌ
మన్న న జేయు మన్న! విను మానినిఁ జంపుట రాచపాడి గా
దన్న! సుకీర్తివై మనగ దన్న! మహాత్ములు పోవు త్రోవఁ బో
వన్న! భవత్సహోదరిఁ గదన్న! నినున్ శరణంబు వేడెదన్.

10.1-151-కంద పద్యము

కట్టా; యార్గురు కొడుకులఁ
బట్టి వధించితివి; యాడుఁబడుచిది; కోడల్;
నెట్టన చంపఁగ వలెనే?
కట్టిఁడివి గదన్న! యన్న! కరుణింపఁ గదే.

10.1-152-కంద పద్యము

పుత్రుడు నీ బ్రతుకునకును
శత్రుండని వింటిగాన సమయింపఁ దగున్;
పుత్రులకు నేమ నైతిని

పుత్రీ దానంబు జేసి **పుణ్యము** గనవే.

10.1-19- మాయమింటనుండిపలుకుట

10.1-153-వచనము

అని పయ్యెడఁ జక్కఁగ సవరించుకొనుచుఁ బలవరించుచు; భ్రాంతిపడి కూతుం
గ్రక్కున నక్కునం జక్క హత్తుకొని, చెక్కుచెక్కున మోపి చక్కన
నుత్తరీయాంచలంబున సంచలతం గప్పి చప్పుడుగాఁ గుయ్యడ; నయ్యెడం
గ్రయ్యం బడి వాడు పోడిమి చెడఁ దోబుట్టువుం దిట్టి, చిట్టిపట్టి నావురని వాపోవఁ
గావరంబున నడుగు లోడిసి తిగిచి వడిం బెడిసిపడం బుడమిపైం బడవ్రేసిన
నబ్బాలయు నేలంబడక లీల నెగసి నవ్వు దివ్య మాలికా గంధ బంధుర మణి
హారాంబరాద్యలంకార మనోహారిణియు, గదా శంఖ చక్ర పద్మశర చాపాసి
శూలధారిణియునై యెనిమిది కరంబులం గరంబొప్పుచు, సిద్ధ చారణ కిన్నర
గరుడ గంధర్వాది వైమానిక నికాయంబుకానుకలిచ్చి పొగడ, నెగడుచు నచ్చరల
యాట పాటలకు మెచ్చుచు, మింటనుండి కంటఁబడి కంటుపడఁ గంసుని
కిట్లనియె.

10.1-154-ఉత్పలమాల

తెంపరివై పొరిం బొరిని **దేవకి**బిడ్డలఁ జిన్నికుట్టలం

జంపితి వింకనైన నుప**శాంతి** వహింపక జాలమీద నొ

ప్పింపితి విస్మిరో! యిదియు **బీర**మె? నా సరసన్ జనించి నిన్

జంపెడు వీరుఁ డొక్క దెస **సత్కృతి** నొందెడువాడు దుర్మతీ!

10.1-155-వచనము

అని పలికి.

10.1-156-కంద పద్యము

మహానీయ గుణాస్పదయై

మహిలో నా దేవి జనము మన్నింపంగా

బహు నామ నివాసంబుల

బహునామములం జరించె భద్రాత్మికయై.

10.1-157-పదనము

అంత నాబోటి పలికిన కలికి పలుకులు ములుకులై, చెవులఁ జిలికిన, నులికిపడి
జళుకు గదిరిన మనంబున ఘనంబుగ వెఱగంది, కంది, కుందెడు
దేవకీవసుదేవుల రావించి, యాద రంబున గారవించి, చేరి వారితో నిట్లనియె.

10.1-158-ఉత్పలమాల

పాపుడ; బాలఘాతకుడ; బంధు విరక్తుడ; దుష్ట చిత్తుడన్;
గోపనుడన్; జరన్మృతుడ; గ్రూరుడ; బ్రాహ్మణహంత భంగి మీ
పాపల జంపితిన్ బయలి పల్కుల నమ్మితి సాధులార! నా
పాపము లుగ్గడింపక కృపాపరులై కనరే శమింపరే.

10.1-159-ఉత్పలమాల

ఒక్కెడ; బ్రాణులందఱు నిజోచితకర్మము లోలిఁ ద్రిప్పగా
నొక్కొక మేనితో బొడమి యొక్కొక త్రోవను రాకపోకలం
జిక్కులఁ బొందుచుండుదురు; చెల్మిని సంస్కృతితోడఁ బాయ రే
నెక్కుడి హంత? మీ శిశువులెక్కుడి హన్యులు? దూఱనేటికిన్.

10.1-160-కంద పద్యము

పగతురఁ జెఱిచితి ననియును

బగతురచేఁ జెడితి ననియు బాలుడు తలఁచున్;

బగ చెలుములు లే వాత్మకుఁ

బగచెలుముల కీలు కర్మబంధము సుండి.

10.1-161-వచనము

అని పలికి కన్నీరు నించి, వగచి, వెఱచుచు, దేవకీవసుదేవుల పాదంబులఁ
బట్టుకొని, సంకెలలు విప్పించి, మిక్కిలి యక్కఱ గల వాక్యంబుల నైక్యంబులు
నెఱపిన, వారును బరితప్తుం డైన కంసునిఁ జూచి, రోషంబును బాసి; రంత నా
వసుదేవుండు బావ కిట్లనియె.

10.1-162-శార్దూల విక్రీడితము

బావా! నీ వచనంబు నిక్కము సుమీ; ప్రాణుల్ గతజ్ఞాను లై
నీవే నందును లోభ మోహ మద భీ నిర్మితతామోద శో
కావేశంబుల నొండొరుం బొడుతు రేకాకారుడై సర్వరూ
పావిష్టుండగు నీశ్వరుం దెలియలే రన్యోన్యవిభ్రాంతులై

10.1-20- కంసునికి మంత్రుల సలహా

10.1-163-వచనము

అని యిట్లు బ్రసన్నులైన దేవకీవసుదేవుల యనుజ్ఞ బడసి కంసుం డింటికిం జని
యా రేయి గడపి, మఱునాఁడు ప్రొద్దునం గ్రద్దనం దనకుం బరతంత్రులగు
మంత్రుల రావించి, యోగనిద్ర వలనం దా వినిన వృత్తాంతం బంతయు
మంతనంబున నెఱింగించిన, నపుడు వార లతని కిట్లనిరి.

10.1-164-కంద పద్యము

ఇట్టయినఁ దడయ నేటికి?

పట్టణముల మందలందుఁ బల్లెల నెల్లన్

బుట్టడి పెరిగెడి శిశువులఁ

బట్టి వధించెదము మమ్ముఁ బంపు మధీశా!

10.1-165-మత్తేభ విక్రీడితము

భవదీయోజ్జ్వల బాహు చాప విలసద్భాణావళీ భగ్నులై
 దివిజాధీశ్వరు లే క్రియంబడిరో యే దేశంబులం డాగిరో
 శివుని జొచ్చిరో బ్రహ్మ జెందిరో హరిన్ సేవించిరో మౌని వృ
 త్తి వనాంతంబుల నిల్చిరో మనకు శోధింపం దగున్ వల్లభా!

10.1-166-కంద పద్యము

నొచ్చిరి శాత్రవు లనుచును
 విచ్చలవిడిఁ దిరుగ వలదు వివిధాకృతులన్
 ముచ్చిలివత్తురు వారలు
 సచ్చి నయందాఁక మఱవఁ జన దధిపునకున్.

10.1-167-కంద పద్యము

ఒత్తికొనుచురాన్ఁ జనఁ
 దెత్తిన రోగముల రిపుల నింద్రియముల ను
 తృత్తి సమయములఁ జెఱుపక
 మెత్తన గారాదు రాదు మీఁద జయింపన్.

10.1-168-మత్తేభ విక్రీడితము

అమరశ్రేణికి నెల్లఁ జక్రి ముఖరుం డా చక్రి యేధర్మమం
 దమరున్; గోవులు భూమిదేవులు దితిక్షామ్యాయ కారుణ్య స
 త్యములున్ యాగతపోదమంబులును శ్రద్ధాశాంతులున్విష్ణుదే
 హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం డంతంబునుం బొందెడిన్.

10.1-169-వచనము

కావున.

10.1-170-ఉత్పలమాల

చంపుదు మే నిలింపులను? జంకెల ఱంకెల, దాపసావళిం

బంపుదు మే కృతాంతకునిపాలికి? గ్రేపులతోడ గోవులన్

దుంపుదు మే? ధరామరుల, దోలుదు మే? నిగమంబులన్ విదా

రింపుదు మే? వసుంధర హరింపుదు మే? జననాథ! పంపుమా.

10.1-171-వచనము

అని పలుకు మంత్రుల మంత్రంబుల నిమంత్రితుండై బ్రాహ్మణ నిరోధంబు నిషేధం
బని తలంపక కాలపాశబద్ధుండయి విప్రాది సాధుమానవుల, జంప దానవులం
బంపి యంతిపురంబునకుం జనియె; ననంతరంబ యా రక్కసులు వెక్కిరింబు
లగు మొక్కలంబుల సజ్జనులపజ్జలంబడి తర్జన గర్జన భర్జనాది దుర్జనత్వంబులం
జేసి నిర్జించి పాపంబు లార్జించిరి.

10.1-172-ఆటవెలది

వెదకి వెదకి దైత్యవీరులు సాధుల

నడఁప వారి బలము లణగిపోయె

యశము సీరియు ధర్మ మాయువు భద్రంబు

నార్యహింసచేయ నడఁగుగాదె.

10.1-21- కృష్ణునికి జాతకర్మచేయుట

10.1-173-వచనము

అంత మందలో నందుండు నందనుండు పుట్టుట యెఱింగి మహానందంబున
నెఱవాదులగు వేదవిదులం బిలిపించి, జలంబులాడి, శుచియై శృంగారించుకొని,
స్వస్తి పుణ్యాహ వచనంబులు చదివించి, జాతకర్మంబు జేయించి, పితృదేవతల

నర్పించి క్రేపులతోడఁగూడఁ గైజేసిన పాడిమొదవుల రెండులక్షలను గనక కలశ
మణి వసన విశాలంబులైన తిల శైలంబుల లేడింటిని భూదేవతల కిచ్చిన.

10.1-174-కంద పద్యము

ఈ యాభీరకుమారుడు

శ్రీయుతుడై వీరవైరిజేతయునై దీ

ర్షాయుష్మంతుం డగు నని

పాయక దీవించి రపుడు బ్రాహ్మణ జనముల్.

10.1-175-కంద పద్యము

దుందుభులు మొరసె; గాయక

సందోహము పాడె; సూత సముదాయముతో

వందిజనులు కీర్తించిరి

క్రందుగ వీతెంచె భద్రకాహళ రవముల్.

10.1-176-కంద పద్యము

పల్లవ తోరణసురుచిర

వల్లీధ్వజరాజిధూపవాసనములతో

సల్లలితములై యొప్పెను

వల్లవవల్లభుల యిండ్ల వాకిం డెల్లన్

10.1-177-కంద పద్యము

పసుపులు నూనెలు నలఁదిన

పసఁ దనరి సువర్ణబర్హిబర్హప్రభతోఁ

మిసిమి గలిగి వెలుగొందుచుఁ

బసు లన్నియుఁ మందలందుఁ బ్రసరించె నృపా!

10.1-178-కంద పద్యము

క్రేళ్ళుటికి మసలె లేగలు;

మల్లడిగొని అంకె లిడియె మదవృషభంబుల్;

పెల్లుగ మొదవులు పొదుగుల

జల్లిచెం బాలు బాలుసంభవవేళన్

10.1-179-కంద పద్యము

ఆరంగ జదివెడి పొగడెడి

వారికి విద్యలను బ్రతుకువారికి లేమిం

జేరిన వారికి నెల్లను

గోరక మును నందు డిచ్చె గోధనచయముల్.

10.1-180-పదనము

ఆ సమయంబున.

10.1-181-కంద పద్యము

కంచుకములు తలచుట్లును

కాంచన భూషాంబరములుఁ గడు మెఱయఁగ నే

తెంచిరి గోపకు లందఱు

మంచిపదార్థములు గొనుచు మాధవుఁ జూడన్.

10.1-182-కంద పద్యము

ఏతెంచి చూచి చెలఁగుచు

నేతులఁ బెరుగులను బాల నీళ్ళను వెన్నం

బ్రీతి వసంతము లాడిరి

యాతురులై సరసభాష లాడుచు గొల్లల్.

10.1-183-వచనము

తదనంతరంబ.

10.1-184-ఆటవెలది

ఏమినోము ఫలమె యింత ప్రొద్దొక వార్త

వింటి మబలలార! వీను లలర

మన యశోద చిన్నిమగవానిఁ గనె నట

చూచి వత్త మమ్మ! సుదతులార!

10.1-185-వచనము

అని యొండొరుల లేపికొని గోపిక లోపికలు లేని చిత్తంబుల నెత్తిన తత్తఱంబు

లోత్తుకొన నుదారంబులగు శృంగారంబులతో నిండ్లు వెలువడి.

10.1-186-కంద పద్యము

జడగతులును బలుపిఱుదులుఁ

బిడికెడు నడుములును వలుఁద బిగి చనుఁగవలున్

వెడఁద నయనములు సిరి తడఁ

బడు మోములు భ్రమరచికురభ్రరములు నమరన్.

10.1-187-ఉత్పలమాల

వేడుకతోడఁ గ్రొమ్ముడులు వీడఁ గుచోపరిహారేఖ ల

ల్తాడఁ గపోలపాలికల హాటకపత్రరుచుల్ వినోదనం

బాడఁ బటాంచలంబు లసియాడఁగఁ జేరి యశోద యింటికిన్

జేడియ లేగి చూచి రొగి జిష్టుని విష్టునిఁ జిన్నికృష్టునిన్.

10.1-188-వచనము

చూచి సంతసించి తెచ్చిన కానుక లిచ్చి.

10.1-22- జలకమాడించుట

10.1-189-తేటగీతి

పాపనికి నూనెఁ దలయంటి పసుపుఁ బూసి
బోరుకాడించి హరిరక్ష పొమ్మటంచు
జలము లొక కొన్ని చుట్టి రాజల్లి తొట్ల
నునిచి దీవించి పాడి ర యువిద లెల్ల.

10.1-190-కంద పద్యము

జోజో కమలదళేక్షణ!
జోజో మృగరాజమధ్య! జోజో కృష్ణా!
 జోజో పల్లవకరపద!
జోజో పూర్ణేందువదన! జోజో యనుచున్.

10.1-191-వచనము

ఇవ్వీధంబున.

10.1-192-కంద పద్యము

పలు తోయంబులు జగములఁ
బలు తోయములందు ముంచి భాసిల్లెడి యా
పలుతోయగాఁడు వల్లవ
లలనా కరతోయములఁ జెలంగుచుఁ దడియున్.

10.1-193-కంద పద్యము

లోకములు నిదుర బోవఁగ

జోకోట్టుచు నిదురబోని సుభఁగుడు రమణుల్
జోకోట్టి పాడ నిదురం
గ్రన్మ క్రియ నూరకుండఁ గను దెఱవకయున్.

10.1-194-^{సీస} పద్యము

ఏ బాము లెఱుగక యేపారు మేటికిఁ;
బసుల కాపరియింటఁ బాము గలిగె;
నే కర్మములు లేక యెనయు నెక్కటికిని;
జాత కర్మంబులు సంభవించె;
నే తల్లి చనుఱాలు నెఱుగని ప్రోడ య;
శోద చన్నులపాల చోరవ నెఱిగె;
నే హాని వృద్ధులు నెఱుగని బ్రహ్మంబు;
పొదిగిటిలో వృద్ధఁ బొందఁ జొచ్చె;

10.1-194.1-తేటగీతి

నే తపములనైన నెలమిఁ బండనిపంట
వల్లవీ జనముల వాడఁ బండె;
నే చదువుల నైన నిట్టిట్టి దనరాని
యర్థ మవయవముల నంద మందె.

10.1-195-మత్తేభ విక్రీడితము

చెయువుల్ చేయుతఱిన్ విధాతకరణిం జెన్నొందు సంతోష దృ
ష్టియుతుండై నగుచున్ జనార్దనుని మాడ్కిం బొల్చు రోషించియు
న్న యెడన్ రుద్రునిభంగి నొప్పును సుఖానందంబునం బొంది త
న్మయుడై బ్రహ్మముభాతి బాలుడమరున్మాహుళ్ళ బాల్యంబునన్.

10.1-196-వచనము

అయ్యవసరంబున

10.1-197-ఆటవెలది

కొడుకుఁ గన్న వేడ్క కొనసాగ రోహిణిఁ

జీరఁ బంచి చిత్రచేలములను

మండనముల నిచ్చి మన్నించె నందుఁ డా

యంబుజాక్షి ప్రీతయై చరించె.

10.1-24- నందుడువసుదేవునిచూచుట

10.1-198-వచనము

అది మొదలు మొదవుల కదుపులు పొదువులు గలిగి యుడె; నంత నందుండు
గోపకుల ననేకుల గోకులరక్షకు దక్షులైన వారిని నియమించి మధురకుం జని
కంసునకు నేటేటం బెట్టడి యరింబెట్టి వీడ్కొని వసుదేవుని కడకుం జని
యథోచితంబుగా దర్శించిన.

10.1-199-కంద పద్యము

నందుని గనుగొని ప్రాణముఁ

బొందిన బొందియునుఁ బోలెఁ బొలుపారుచు నా

నందాశ్రులు గడకన్నుల

గ్రందుకొనం గేలుసాచి క్రొగిటఁ జేర్చెన్.

10.1-200-వచనము

మఱియుఁ గొగిలించుకొని, సుఖాసీనునింగాజేసి, వసుదేవుండు దన
కొడుకువలని మోహంబు దీపింప నందుని కిట్లనియె.

10.1-201-కంద పద్యము

సంతతి లేదని మును ఘన

చింతనముల మునిగి ముదిసి చిక్కిన నీకున్

సంతతి గలిగెను భాగ్యము;

సంతతిహీనునికి సౌఖ్యసంతతి గలదే?

10.1-202-కంద పద్యము

పొడగంటి నిన్ను బ్రతికితిఁ

గడచితి నాపదల నింకఁ గార్యములం దే

యెడమడుగు లేని నెచ్చలిఁ

బొడగాంచుట చచ్చి మరలఁ బుట్టుటగాదే.

10.1-203-కంద పద్యము

పలుపాటులబడు జనులకు

నిల నొకచో నుండఁ గలదె? యేలులవెంటం

గలసి చను మ్రాకు లన్నియుఁ

బలువెంటలఁ బోవుగాక పాయక యున్నే?

10.1-204-మత్తేభ విక్రీడితము

పలు రోగంబుల నొందకున్నవె పసుల్? పాలిచ్చునే ధనువుల్?

గొలకుల్ వాగులు వారిపూరితముల్? గోష్ఠప్రదేశంబులం

బులులున్ దుప్పులు సంచరింపవుగదా; పొల్పారునే ఘోషముల్?

కలవే పచ్చని పూరిజొంపములు తత్త్వాంతార భాగంబులన్?

10.1-205-కంద పద్యము

తన పుత్ర మిత్ర ముఖరులఁ

దనుపక చూడకయు వారు దటిగి నశింపన్
మనుచు గృహమేధియాశ్రమ
మున నుండెడువాని కొక్క మోదము గలదే?

10.1-206-కంద పద్యము

నీ కాతయొద్ద నీవును
నీ కాతయు గారవింప నినుఁ దండ్రిగ నా
లోకించుచు నీ మందను
నా కొడు కున్నాడె? నంద! నందాన్వితుడై.

10.1-25- వసుదేవనందులసంభాషణ

10.1-207-వచనము

అనిన నందుం డిట్లనియె.

10.1-208-శార్దూల విక్రీడితము

నీకున్ దేవకికిన్ జనించిన సుతానీకంబుఁ దోడ్తోడ ము
న్నీకంసుండు వధించె; మీ సుతఁ దుదన్ హింసింపఁ జే తప్పి తా
నాకాశంబున కేగె; బాల యిది; దైవాధీనమాపద్దశన్
శోకంబందునె తజ్ఞుఁ; డూఱడిలు నా సూనుండు నీ సూనుడే.

10.1-209-వచనము

అనిన వసుదేవుండు నందునికి మఱియు నిట్లనియె.

10.1-210-కంద పద్యము

జనపతి కరి యిడితివి; మముఁ
గనుఁగొంటివి; మేము నిన్నుఁ గంటిమి; మేల

య్యెను; బొమ్మింకను గోకుల

మున నుత్పాతములు దోచు మునుకొనవలయున్.

10.1-211-వచనము

అని పలికి వసుదేవుండు నందాదులైన వల్లవుల వీడ్కోలిపిన వారలు గొబ్బున
వడిగల గిబ్బలం బూనిన శకటంబులు ప్రకటంబులుగ నెక్కి తమతమ
పల్లెలతోవలుపట్టి చని రా నందుండు ప్రతీతంబులైన యుత్పాతంబులు ముందరఁ
బొడగని శౌరి తనతోఁ బలికిన పలుకులు తప్పవనుచుఁ దలంచుచుండె; నంత.

10.1-26- పూతన వ్రేపల్లెకొచ్చుట

10.1-212-సీస పద్యము

కంసుపంపున బాలఘాతని పూతన;

పల్లెల మందలఁ బట్టణముల

నిల యెల్లచో బాలహింస గావించుచు;

జనుచు నెవ్వని పేరు శ్రవణవీధిఁ

బడిన యంతన సర్వభయనివారణ మగు;

నట్టి దైత్యాంతకుం డవతరించి

యున్న నందునిపల్లె కొకనాడు ఖేచరి;

యై వచ్చి యందు మాయాప్రయుక్తిఁ

10.1-212.1-తేటగీతి

గామరూపిణి యై చొచ్చి కానకుండ

నరిగి యిల్లిల్లు దప్పక యరసికొనుచు

నందగృహమున బాలునినాద మొకటి

విని ప్రమోదించి సుందరీవేష యగుచు.

10.1-213-మత్తకోకిలము

క్రాలుకన్నులు గుబ్బచన్నులుఁ గందుఁబొందని చందురుం
బోలు మోమును గట్టు లేదను బుద్ధి దూఱని కొను హే
రాళమైన పిఱుందు పల్లవరాగ పాద కరంబులుం
జాల దొడ్డగు కొప్పు నొప్పగ సర్వమోహనమూర్తితోన్

10.1-214-మానినీ

కాంచనకుండలకాంతులు గండయు;
గంబునఁ గ్రేళ్ళుఱుకన్ జడపై
మించినమల్లెల మేలిమి తావులు;
మెచ్చి మదాళులు మింటను రా
నంచిత కంకణహరరుచుల్ చెలు;
వారఁగఁ బైవలు వంచల నిం
చించుక జారఁగ నిందునిభానన;
యేగఁ గుమారుని యింటికినై.

10.1-215-వచనము

ఆ సమయంబునన్.

10.1-27- పూతన బాలకృష్ణునిచూచుట

10.1-216-మత్తేభ విక్రీడితము

సిరి మమ్మున్ బ్రతుకంగఁజూచుకొఱకై శృంగారవేషంబుతో
నరుదేనోపు నటంచు గోపికలు జిహ్వాల్ రాక మోహించి త
త్పరులై చూడ లతాంగి పోయి కనియెం బర్యంకమధ్యంబునం
బరు భస్మానలతేజు దుర్జనవధప్రారంభకున్ డింభకున్.

10.1-217-వచనము

కని కదియవచ్చు సమయంబున.

10.1-218-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ లోకేశ్వరుఁ డా చరాచరవిభుం డా బాలగోపాలుఁ డా
బాలధ్వంసినీ గొంటు కంటిడి వెసన్ బ్రాలింతచందంబునన్
బ్రాలిండ్లన్ విష మూని వచ్చుట మదిన్ బ్రావించి లో నవ్వుచున్
గాలుం గేలు నెఱుంగకున్న కరణిం గన్నోడ్చి గుర్వెట్టుచున్.

10.1-28- పూతన కృష్ణునిముద్దాడుట

10.1-219-కంద పద్యము

ఆ పాపజాతి సుందరి
యా పాపని పాన్పుఁ జేర నరిగి కరములన్
లేపి చనుంగవ శిశువున్
మోపుచు ముద్దాడి శిరము మూర్ఛిని పలికెన్.

10.1-220-కంద పద్యము

చను నీకు గుడుపఁజాలెడి
చనువారలు లేరు; నీవు చనవలె ననుచుం
జనుఁగుడుపి మీద నిలుకడఁ
జనుదాన ననంగ వేడ్కఁ జనుఁ జనుఁ గుడుపన్.

10.1-221-కంద పద్యము

నా చనుఁబా లొక గుక్కెడు
నో! చిన్నికుమార! త్రావు మొయ్యన పిదపన్
నీ చెలువ మెఱుగ వచ్చును

నా చెలువము సఫల మగును నళినదళాక్షా!

10.1-222-వచనము

అని బాలు నుద్దేశించి ముద్దాడెడి భంగి మాటలాడెడి చేడియం జూచి.

10.1-29- పూతన కృష్ణునికిపాలిచ్చుట

10.1-223-మత్తేభ విక్రీడితము

వనితా! ముట్టకుమమ్మ; చన్నుగుడుపన్వల్దమ్మ; నీ చన్నుమా
తనయుం డొల్లఁడు; పాసిపొమ్మని యశోద రోహిణుల్ చీరఁ గై
కొన్ కీక్షించుచు మాయఁ బన్ని పెలుచంగ్రోశంబులో వాలు మె
ల్పున రాజిల్లుచు మాటమెత్తఁదనమున్ లోవాడియున్నేర్పడన్.

10.1-224-వచనము

కదిసి కలికి పలుకులు పలుకుచు నులుకుచెడి జళుకు చొరక యెదుర
నిదురంగదిరిన ఫణిని ఫణియని యెటుంగక గుణమతిం దిగుచు జడమతి
బెడంగునఁ గఱటిజఱభితెఱవ వెరవునం జనుదెంచి పఱపునడుమ నొఱపు గలిగి
మెఱయుచుఁ గనుంగవం దెఱవక వెఱపుమఱపునెటుంగక కొమరుమిగులు
చిఱుతకొమరునిం దిగిచి తొడలనడుమనిడుకొని యొడలు నివురుచు నెడ నెడ
మమతం గడలుకొలుపుచు నాకొన్న చిన్నియన్న! చన్ను గుడువు మని
చన్నిచ్చు సమయంబున.

10.1-30- పూతనసత్తువ పీల్చుట

10.1-225-సీస పద్యము

మేల్కొన్న తెఱఁగున మెల్లనఁ గనువిచ్చి;
క్రేగంటఁ జూచుచుఁ గిదికి నీల్గి
యావులించుచుఁ జేతు లాకసంబునఁ జూచి;

యొదిగిలి యాకొన్న యోజనూది
 బిగిచన్నగవఁ గేలఁ బీడించి కబళించి;
 గుక్క గుక్కకు గుటుగుటుకు మనుచు
 నొక రెండు గుక్కల నువిద ప్రాణంబులు;
 సైతము మేనిలో సత్వ మెల్లఁ

10.1-225.1-తేటగీతి

ద్రావె నదియును గుండెలు దల్లడిల్లఁ
 జిమ్మ దిరుగుచు నిలువక శిరము వ్రాల
 నితర బాలుర క్రియవాఁడ వీవు గావు
 చన్ను విడువుము విడువుము చాలు ననుచు.

10.1-31- పూతననేలగూలుట

10.1-226-కంద పద్యము

నిట్టరపు దప్పి మంటలు
 ప్రబ్బిన ధృతి లేక నేత్ర పద హస్తంబుల్
 గొట్టున వివృతములుగ నా
 గుట్టునుచున్నట్టి కూతఁ గూలెన్నేలన్.

10.1-227-మత్తేభ విక్రిడితము

అదరెం గొండలతోడ భూమి; గ్రహతారానీకముల్ మింటిపై
 బెదరెన్; దిక్కుల మారు మ్రోత లెసఁగెన్; భీతిల్లి లోకంబులుం
 గదలం బాటెను; వజ్రభిన్నగిరిరేఖం బూర్వదేహంబుతోఁ
 ద్రిదశధ్వంసిని గూలి కుయ్యడిన దద్దీర్ఘోరుషోషంబునన్.

10.1-228-కంద పద్యము

అప్పుడు దెప్పరమగు నా
చప్పుడు హృదయములఁ జొచ్చి సందడిపెట్టన్
 ముప్పిరిగొనిపడి రెఱుకలు
దప్పి ధరన్ గొల్ల లెల్లఁ దల్లడపడుచున్

10.1-229-కంద పద్యము

ఆ జఱిభి రండ రక్కసి
నైజశరీరంబు నేల నలియంబడినన్
 యోజనమున్నర మేర ధ
రాజంబులు నుగ్గులయ్యె రాజవరేణ్య!

10.1-230-సీస పద్యము

దారుణ లాంగూలదండ దంతంబులు;
నగ గహ్వరముఁ బోలు నాసికయును
గండశైలాకృతి గల కుచయుగమును;
విరిసి తూలెడు పల్ల వెండ్లుకలును
జీకఠినూతులఁ జెనయు నేత్రంబులు;
బెనుదిబ్బఁ బోలెడి పెద్ద పిఱుదుఁ
జాగుకట్టలఁ బోలు చరణోరుహస్తంబు;
లింకినమడువుతో నెనయు కడుపుఁ

10.1-230.1-తేటగీతి

గలిగి షట్క్రీశ దీర్ఘమై కదిసి చూడ
భయదమగు దాని ఘనకళేబరముఁ జూచి
గోపగోపీజనంబులు గుంపుగూడి

బెగడుచుండిరి మనముల బెదురు గదిరి.

10.1-231-వచనము

ఇవ్విధంబునన్.

10.1-232-కంద పద్యము

ఆ తటిఁ గుడువఁగ నడచెను

నూతనపుల్లాబ్జలోచనుడు హరి మృత్యు

ద్యోతనఁ గృతమునిసముదయ

యాతనఁ బూతన నెఱింగి యాతనలీలన్.

10.1-233-కంద పద్యము

విషధరరిపుగమనునికిని

విషగళసఖునికిని విమల విషశయనునికిన్

విషభవభవజనకునికిని

విషకుచచనువిషముగొనుట విషమే తలపన్?

10.1-234-వచనము

అంత నా గోపగోపీజనంబులు దెలిసి రోహిణీయశోదలం గూడుకొని బెగ్గడిలక
డగ్గటి.

10.1-235-శార్దూల విక్రీడితము

నేలంగూలిన దాని పెన్నురముపై నిర్భీతిఁ గ్రీడించు నో!

బాలా! రమ్మని మూపుఁ జేర్చుకొని సంస్పర్శించి యూరార్చుచున్

గ్రేలాంగూలముఁ ద్రిప్పి గోవురజమున్ గ్రేమూత్రముం జల్లి త

ద్వాలాంగంబుల గోమయం బలఁది రా పండ్రెండు నామంబులన్.

10.1-236-వచనము

మఱియు నంతటం దనియక గోపిక లాచమనంబు జేసి దక్షులై, మునుపుగాఁ
దమకు రక్షాకరంబగు బీజన్యాసంబుచేసికొని, చిన్నియన్న నీ యడుగు
లజుండును జానువు లననిలుండును దోడల యజ్ఞుండును, గటితలం
బచ్చుతుండును, గడుపు హయాస్యండును, హృదయంబు కేశవుండు, నురము
నీశుండును, గంఠంబు నినుండును, భుజంబుల జతుర్భుజుండును, ముఖంబు
త్రివిక్రముండును, శిరం బీశ్వండును రక్షింతురు; ముందు చక్రియు, వెనుక
గదాధరుండైన హరియుఁ, బార్శ్వంబుల ధనుర్ధరుండైన మధువైరియు
నసిధరుండగు జనార్దనుండును, గోణంబుల శంఖచక్ర గదాధరుండైన
యురుగాయుండును, మీఁదు నుపేంద్రుడును గ్రిందు దామృక్ష్యండు, నంతటను
హలధరుండగు పురుషుండును గాతురు; నీ యింద్రియంబుల హృషీకేశుండును,
బ్రాణంబుల నారాయణుండును, జిత్తంబు శ్వేతదీప్తపతియును, మనంబు
యోగీశ్వరుండును, బుద్ధిని బృశ్నిగర్భుండు, నహంకారంబున భగవంతుండైన
పరుండును బాలనంబుచేయుదురు; నీవు క్రీడించునెడ గోవిందుండును,
శయనించు తఱి మాధవుండును, నడచువేళ వైకుంఠుండును, గూర్చున్న
సమయంబున శ్రీపతియును, గుడుచు కాలంబున సర్వభక్షకుం డయిన
యజ్ఞభుజుండు నే మఱికుండుదురు; నిన్నుఁ బేర్కొనిన దుస్వప్న
వృద్ధబాలగ్రహంబులును, గూశ్మండు, డాకినీ, యాతుధానులును భూత ప్రేత
యక్ష రాక్షస పిశాచ వినాయకులును, గోటరాదులును జ్యేష్ఠాది భూతనాథులును,
మాతృకాదిగణంబులు నశియింతురు; నీ యందుఁ బ్రాణేంద్రియ శరీరనిరోధంబు
లైన యున్మాదంబులు నపస్మారంబులును మహోత్పాతంబులును
బొందకుండుంగావుత యని రక్షచేసి దీవించి రంత.

10.1-237-కంద పద్యము

ఆ పెద్ద వేడబంబుల

పాపనికిని జన్ముగుడిపి పానుపుపై సం

బ్రాపించి కప్పి కూరుకు

మో పాపడ! యని యశోద యొయ్యనఁ బాడెన్.

10.1-238-వచనము

అంత నందుండు మొదలయిన గోపకులు మధురనుండి వచ్చి రక్కసి మేనుఁ గని వెఱుగుపడి “మున్ను వసుదేవుం డుత్పాతంబు లెఱింగి చెప్పె; నతండు మహాయోగి” యని పొగిడి కఠోరం బగు పూతన యొడలు గుఠారంబుల నఱకి తమ కుటీరంబులకుం దవ్వగు ప్రదేశంబున పటీరంబుల దహనంబు సంగ్రహించి దహించిరి; అంత.

10.1-239-ఆటవెలది

పొగిలిపొగిలి కాలు మగువదేహంబున

నగరు పరిమళముల పొగలు వెడలె

దేహకల్మషములు శ్రీహరి ముఖమునఁ

ద్రావఁబడుటఁ జేసి భూవరేణ్య!

10.1-240-కంద పద్యము

హరి దనమీదం బదములు

గరములు నిడి చన్నుగుడిచి కదిసినమాత్రన్

హరిజనని పగిదిఁ బరగతి

కరిగెను దురితములు బాసి యసురాంగనయున్.

10.1-241-కంద పద్యము

వెన్నుని కొకమఱి విషమగు

చన్నిచ్చిన బాలహంత్రి చనెనట దివికిన్
వెన్నునిఁ గని పెంచుచుఁ దన
చన్నిచ్చిన సతికి మఱియు జన్మము గలదే?

10.1-242-కంద పద్యము

హరిఁగని చన్నులు గుడిపెడి
తరుణులు ప్రాపించు పదము తలఁపఁగ వశమే?
హరి యారగించుటకుఁ బా
ల్లురిసిన ధేనువులు ముక్తి క్కొనలఁ జరించున్.

10.1-243-కంద పద్యము

ఆ పూతన మెయిగంధము
గోపాలు రెఱింగి యిట్టి కువనిత యొడలం
దీపాటి స్వాదుగంధము
ప్రాపించెనె యనుచుఁ జనిరి పల్లెల కధిపా!

10.1-244-పదనము

అంత నందుండు పరమానందంబున నింటికిఁ జని వ్రేతలచేత రక్కసిచేత
లన్నియు నెఱింగి వెఱిగుపడి పాపని లోపి శిరంబు మూర్ఛిని ముద్దాడి
ముదంబున నుండెఁ నని చెప్పిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుఁ డిట్లనియె.

10.1-245-కంద పద్యము

ఏయే యవతారంబుల
నేయే కర్మములు జేసె నీశుఁడు హరి భ
ద్రాయతనము లన్నియు వినఁ
బాయదు చిత్తంబు చెవులపండువు లయ్యెన్.

10.1-246-కంద పద్యము

ఉరుసంసారపయోనిధి

తరణంబులు పాపపుంజ దళనంబులు శ్రీ

కరణంబులు ముక్తి సమా

చరణంబులు బాలకృష్ణు సుస్మరణంబుల్.

10.1-247-వచనము

అని “తరువాత బాలకృష్ణుం డేమి చేసి నా యందుఁ గృపగలదేనిం జెప్పవే” యని
యడిగిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె.

10.1-32- యశోద కృష్ణుని తొట్లనిడుట

10.1-248-సీస పద్యము

బాలకుం డొదిగిలఁ బడనేర్చెనని జన్మ;

నక్షత్రమం దొకనాడు నందు

పొలతి వేడుకతోడఁ బొరుగు వ్రేతలఁ జీరి;

వాదిత్రగీతారవంబు చెలఁగ

విపులతోఁగూడ వేదమంత్రంబుల;

నభిషేచనాదిక మాచరించి

వారి దీవెన లొంది వారికి మొదవులు;

నన్నంబు చీరలు నడిగినట్టు

10.1-248.1-తేటగీతి

లిచ్చి బాలుఁ దియ్య మెసఁగఁ బానుపుఁ జేర్చి

నిదురఁబుచ్చి గోపనివహమునకు

గోపికలకుఁ బూజ గొమరారఁ జేయుచు

జనని కొడుకు మఱచె సంభ్రమమున.

10.1-33- కృష్ణుడు శకటము దన్నుట

10.1-249-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-250-కంద పద్యము

నిదురించిన శిశు వాకొని

క్రిదుకుచుఁ జనుఁ గోరి కెరలి క్రిసలయ విలస

న్మృదు చక్రచాపరేఖా

స్పద పదమునఁ దన్నె నొక్క టండిన్ దండిన్.

10.1-251-కంద పద్యము

శకటము హరి దన్నిన దివి

బ్రకటం బై యెగసి యిరుసు భ్రరమునఁ గండ్లున్

వికటంబుగ నేలంబడె

నకటా! యని గోపబృంద మాశ్చర్యపడన్.

10.1-252-వచనము

అప్పు డందున్న సరసపదార్థంబులు వ్యర్థంబులై నేలంగూలుటం జూచి
యశోదానంద ముఖ్యులైన గోపగోపికాజనంబులు పనులు మఱచి పబ్బంబులు
మాని యుబ్బుచెడి వెఱపులు ఘనంబులుగ మనంబులందుఁ గదుర.

10.1-253-కంద పద్యము

మిన్నున కూరక నెగయదు

తన్న సమర్థుండు గాఁడు తల్పగతుం డీ

చిన్ని కుమారుడు తేరే

విన్న నువున నెగసె దీని విధ మెట్టిదియో.

10.1-254-వచనము

అని వితర్కించు సమయంబున

10.1-255-కంద పద్యము

బాలకుఁ డాకొని యేడ్చుచు

గాత్రానిఁ దాఁకి యెగసెఁ గాని శకట మే

మూలమున నెగయ దని త

ద్వాబుని కడ నాడుచుండి పలికిరి శిశువుల్.

10.1-256-వచనము

ఇట్లు శిశువులు పలికిన పలుకులు విని.

10.1-257-శార్దూల విక్రీడితము

బాలుం డెక్కడ? బండి యెక్కడ? నభోబాగంబుపైఁ జేడ్చడం

గాలం దన్నుట యెక్క? డేల పడుచుల్ గల్లాడి? రీ జడ్డు ప

ల్కేలోకంబున నైనఁ జెప్పఁబడునే? యే చందమో కాక యం

చాలాపించుచుఁ బ్రేలు వ్రేతలు ప్రభూతాశ్చర్యలై రంతటన్.

10.1-258-వచనము

అప్పుడా బాలుని రోదనంబు విని యశోద పఱతెంచి.

10.1-259-ఆటవెలది

అలసితవి గదన్న! యాకొంటివి గదన్న!

మంచి యన్న! యేడ్చు మాను మన్న!

చన్నుఁగుడువు మన్న! సంతసపడు మన్న!

యనుచుఁ జన్నుఁగుడిపె నర్భకునకు.

10.1-260-వచనము

అంత నబ్బాలునిమేన బాలగ్రహంబు నోకునుగదా యని శంకించి గోపకు లనేకు
లనేక బలి విధానంబులు చేసిరి; బ్రాహ్మణులు దధికుశాక్షతంబుల హోమంబు
లాచరించిరి; ఋగ్యజు స్సామ మంత్రంబుల నభిషేచనంబులు చేయించి
స్వస్తిపుణ్యాహ వచనంబులు చదివించి కొడుకున కభ్యుదయార్థంబు నందుం
డలంకరించిన పాడిమొదవుల విద్యజ్ఞనంబుల కిచ్చి వారల యాశీర్వాదంబులు
గైకొని ప్రమోదించె” నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె.

10.1-261-కంద పద్యము

కొడుకు నొకనాడు తొడపై

నిడుకొని ముద్దాడి తల్లి యెలమి నివురుచోఁ

గడుదొడ్డ కొండ శిఖరము

వడువున వ్రేఁ గయ్యె నతఁడు వసుధాధీశా!

10.1-262-కంద పద్యము

బరువైన కొడుకు మోవను

నెరవిడి యిలమీదఁ బెట్టి వెఱచి జనని దా

ధరుఁ గావఁ బుట్టిన మహా

పురుషుఁడు గాఁబోలు ననుచు బుద్ధిఁ దలంచెన్.

10.1-35- తృణావర్తుడు కొనిపోవుట

10.1-263-వచనము

అప్పుడు.

10.1-264-కంద పద్యము

ఖరుడగు కంసునిపంపున

నరిగి తృణావర్తుఁ డవని కవచాటముగాఁ

సురకరువలి యై బిసబిస

నరు దరు దన ముసరి విసరి హరిఁ గొనిపోయెన్.

10.1-265-కంద పద్యము

సుడి యెఱుగని హరి సుడివడ

సుడిగాలి తెఱంగు రక్కసుఁడు విసరెడి యా

సుడిగాలి ధూళి కన్నుల

సుడిసిన గోపకులు బెగడి సుడివడి రథిపా!

10.1-266-పదనము

మఱియు నవ్వలయపవనదనుజుండు విలయపవనుని తెఱంగునం గసిమసంగి
ముసరి మసరుకవిసి విసిరెడి సురకరువలిం బొడమిన పుడమిరజంబు వడి
నెగసి గగనమున మెఱసి తరణి కిరణములకు మఱుగుపడిన నిబిడ మగు
బెడిదంపు తిమిరమున దశదిశ లెఱుంగఁబడక గోకులం బాకులంబు నొంద
నొండొరుల నెఱుంగక బెండుపడుచున్న జనంబుల మనంబుల ఘనంబగు
భయంబు రయంబునం జెంద నదభ్రపరిభ్రమణ శబ్దంబున దిగంతంబులు
చెవుడుపడి పరిభ్రాంతంబులుగ నొక్క ముహూర్తమాత్రంబున
భువనభయంకరత్వంబు దోఁచె; నా సమయంబున.

10.1-267-ఉత్పలమాల

పాపనిఁ జూడఁ గానక విపద్ధశ నొంది కలంగి తల్లి యో

పాపఁడ! బాలసూర్యనిభ! బ్రాలశిరోమణి! నేడు గాలికిం

జేపడిపోయితే యనుచుఁ జీరుచు దైవముఁ జాల దూఱుచుం
దాపము నొంది నెవ్వగలడయ్యుచుఁ గుందుచు బిట్టు గూయుచున్

10.1-268-కంద పద్యము

సుడిగాలి వచ్చి నిన్నున్
సుడిగొని కొనిపోవ మింట సుడిసుడి గొనుచున్
బెడఁ గడరెడు నా ముద్దుల
కొడుకా! యేమంటి వనుచు మైరం బనుచున్

10.1-269-ఉత్పలమాల

ఇక్కడఁ బెట్టితిం దనయుఁ డిక్కడ నాడుచు నుండె గాలి దా
నెక్కడినుండి వచ్చె శిశు వెక్కడి మార్గము పట్టిపోయె నే
నెక్కడఁ జొత్తు నంచుఁ గమలేక్షణ గ్రేపుఁ దొఱంగి ఖిన్నయై
పొక్కుచు వ్రాలు గోవు క్రియ భూస్థలి వ్రాలె దురంత చింతయై

10.1-270-కంద పద్యము

పాపనికై యిటు పొగిలెడి
యా పాపని తల్లిఁ జూచి యారటపడుచున్
గోపాలసతులు బాప్పుజ
లాహరితనయన లైరి యార్తిం బడుచున్

10.1-271-శార్దూల విక్రీడితము

అలోఁ జక్రసమీరదైత్యుఁడు మహాహంకారుడై మింటికిన్
బాలుం దోకొని పోయిపోయి తుదిఁ దద్భారంబు మోవన్ బల
శ్రీ లేమిం బరిశాంత వేగుఁ డగుచుం జేష్ఠింపగా లేక ము
న్నీలా గర్భకుఁ జూడ నంచు నిటమీ దెట్లంచుఁ జింతించుచున్.

10.1-272-వచనము

అట్లు దనుజుండు చింతించుచున్న సమయంబున.

10.1-273-కంద పద్యము

బాలద్వీరద కరంబులఁ

బోలెడి కరములను దనుజు బొండుగు బిగియం

గీలించి వ్రేలఁ బడియెను

బాలకుఁ డొక కొండభంగి బరు వై యధిపా!

10.1-274-కంద పద్యము

మెడ బిగియఁబట్టుకొని డిగఁ

బడియెడి బాలకునిచేతఁ బర్వతనిభుచే

విడివడఁజాలక వాఁ డురిఁ

బడి బెగడెడు ఖగము భంగి భయముం బొందెన్.

10.1-275-కంద పద్యము

హరి కరతల పీడనమునఁ

బరవశుడై జాలమీద భగ్నాంగకుఁ డై

సురవైరిభటుఁడు గూలెను

బురభంజను కోలఁ గూలు పురముం బోలెన్.

10.1-276-వచనము

అంత గోపకాంత లంతయుం గని రోదనంబులు మాని సమ్మోదంబున విక్రవిరిసి
రక్కసుని యురమున మురువు గలిగి బరువులేక వ్రేలు బాలునిం గొనివచ్చి
ముచ్చిరుచున్న తల్లి కిచ్చి రప్పుడు గోపగోపికాజనంబు లందఱు దమలో
నిట్లనిరి.

10.1-277-కంద పద్యము

రక్షణము లేక సాధుఁడు

రక్షితుఁ డగు సమతఁ జేసి రాయుడు లందున్

రక్షణములు వెయి గలిగిన

శిక్షితుఁ డగు ఖలుఁడు పాపచిత్తుం డగుటన్.

10.1-278-మత్తేభ విక్రీడితము

గత జన్మంబుల నేమి నోచితిమొ? యాగ్రశ్రేణు లేమేమి చే

సేతిమో? యెవ్వరి కేమి పెట్టితిమొ? యే చింతారతింబ్రొద్దు పు

చ్చితిమో? సత్యము లేమి పల్కితిమొ? యే సిద్ధప్రదేశంబుఁ ద్రొ

క్తితిమో? యిప్పుడు చూడఁగంటిమిచటంగృష్టార్థకున్నిర్భయున్.

10.1-36- పాలుతాగివిశ్వరూపప్రదర్శన

10.1-279-వచనము

అని పలికి రంత నందుండు మున్ను దనకు వసుదేవుండు జెప్పిన మాటలకు
వెఱంగుపడుచుండె మఱియును.

10.1-280-సీస పద్యము

జననాథ! యొకనాడు చన్ను చేపినఁ దల్లి;

చిన్ని ముద్దులకృష్ణుఁ జేరఁ దిగిచి

యెత్తి పెందొడలపై నిడికొని ముద్దాడి;

చన్నిచ్చి నెమ్మొము చక్క నివిరి

యల్లని నగవుతో నావులించిన బాలు;

వదన గహ్వరమున వారినిధులు

దిశలు భూమియు వనద్ర్యపక్షైలంబులు;

నేఱులు గాలియు నినుడు శశియు

10.1-280.1-ఆటవెలది

దహనుఁ డాకసంబు ద్రారలు గ్రహములు

నఖిలలోకములు చరాచరంబు

లైన భూతగణము లన్నియు నుండుటఁ

జూచి కన్నుమోడ్చి చోద్యపడియె.

10.1-281-వచనము

అంత నొక్కనాడు వసుదేవు పంపున యాదవ పురోహితుం డైన గర్గుండు
మందకుం జనుదెంచిన నందుం డతనిఁ గనుంగొని లేచి నిలిచి కృతాంజలి యై.

10.1-282-కంద పద్యము

కోరి భజించెను నందుఁడు

సారగుణాచారమార్గు సత్సంసర్గు

న్నా రాధితభర్గున్ మతి

దూరితషడ్వర్గుఁ గుజన దుర్గున్ గర్గున్.

10.1-283-వచనము

మఱియుఁ దగిన సత్కారంబులు చేసి ఇట్లనియె.

10.1-284-కంద పద్యము

ఊరక రారు మహాత్ములు

వారధముల యిండ్లకడకు వచ్చుట లెల్లం

గారణము మంగళములకు

నీరాక శుభంబు మాకు నిజము మహాత్మా!

10.1-285-శార్దూల విక్రీడితము

జ్యోతిశ్శాస్త్రుల కెల్ల మేటరివి తేజోమూర్తి వాశాంతవి
ఖ్యాతస్సూర్తివి బ్రహ్మబోధనుఁడ వాక్రర్ణింపు నా పల్కు ని
ర్ణీతుండైన గురుండు మానవులకున్ విప్రోత్తముం డండ్లు నీ
చాతుర్యంబున నీ కుమారులకు సంస్కారంబుఁ గావింపవే.

10.1-38- రామకృష్ణుల నామకరణం

10.1-286-వచనము

అని రామకృష్ణులం జూపిన గర్భండు మున్ను కంసునిచేత ప్రేటుపడి
దివికెగసిపోయిన తెఱవ చెప్పిన తెఱంగు తేటపఱచి దేవకీదేవి కొడుకని కృష్ణుని
కంసుండు దలంచుఁ గావున రహస్యంబున సంస్కారంబు చేయుట కార్యం బని
నందానుమతంబున రోహిణీకుమారు నుద్దేశించి.

10.1-287-కంద పద్యము

జనులు రమియింపఁ దిరిగెడి
యనువు కలిమి రాముఁ డనియు యదు సంకర్షం
బున సంకర్షణుఁ డనియును
ఘన బలమున బలుడు ననియు గణుతిచె నృపా!

10.1-288-వచనము

మఱియుం గృష్ణు నుద్దేశించి తొల్లి యీ శిశువు ధవళారుణపీత వర్ణుండై
యిప్పుడు నల్లనైన కతంబునఁ గృష్ణుం డయ్యె; వసుదే వునకు నొక్కెడ
జన్మించిన కారణంబున వాసుదేవుండయ్యె; నీ పాపనికి గుణరూపకర్మంబు
లనేకంబులు గలుగుటం జేసి నామంబు లనేకంబులు గల; వీ శాబకునివలన
మీరు దుఃఖంబులఁ దరియింతు; రీ యర్భకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబు

సజ్జనరక్షణంబు నగు నీ కుమారుండు నారాయణ సమానుం” డని చెప్పి; తన గృహంబునకు నమ్మునీశ్వరుండు చనియె; నందుండును బరమానందంబున నుండె; అంత.

10.1-39- కృష్ణబలరాములక్రీడాభివర్ణన

10.1-289-సీస పద్యము

జానుభాగముల హస్తములు వీడ్వడఁ జేసి;

నిగుడు చల్లనఁ బోదు రింత నంత

నవ్వల పయ్యెద లంది జవ్వాడుదు;

రాల క్రేపుల తోక లలమి పట్టి

విడువ నేరక వాని వెనువెంట జరుగుదు;

రప్పంకముల దుడు కడర జొత్తు

రెత్తి చన్నిచ్చుచో నిరుదెస పాలిండ్లు;

చేతులఁ బుడుకుచుఁ జేపు గలుగ

10.1-289.1-తేటగీతి

దూటుదురు గుక్క గుక్కకు దోర మగుచు

నాడుదురు ముద్దుపలుకు లవ్వక్తములుగఁ

గరము లంఘ్రులు నల్లార్చి కదలుపుదురు

రామకృష్ణులు శైశవరతులఁ దగిలి.

10.1-290-కంద పద్యము

తడ వాడిరి బలకృష్ణులు

దడ వాడిరి వారిఁ జూచి తగ రంభాదుల్

దడవాడి రరులు భయమునఁ

దడ వాడిరి మంతనములఁ దపసులు వేడ్కన్.

10.1-291-సీస పద్యము

తల లెత్తి మెల్లనఁ దడవి యాడెడు వేళ;
పన్న గాఢీశులపగిదిఁ దాల్చు;
రంగసమ్మృష్ట పంకాగరాగంబుల;
నేనుగుగున్నల నెత్తువత్తు;
రసమంబులైన జవ్వాడు లేఖంబుల;
సింగంపుగొదమల సిరి వహింతు;
రాననంబుల కాంతు లంతకంతకు నెక్కు;
బాలార్క చంద్రుల పగిదిఁ దోతు;

10.1-291.1-తేటగీతి

రెలమిఁ దల్లుల చన్నుబా లెల్లఁ ద్రావి
పరమయోగోద్భవామృత ప్రానలీల
సోలి యెఱుగని యోగుల సొంపు గందు
రా కుమారులు జనమనోహరు లగుచు.

10.1-292-కంద పద్యము

చూడని వారల నెప్పుడు
జాడక లోకములు మూఁడు చూపులఁ దిరుగం
 జూడగ నేర్పిన బాలక
చూడామణి జనుల నెఱిగి చూడఁగ నేర్పెన్.

10.1-293-కంద పద్యము

నగవు లనవిద్య పోడిమి

నగుబాటుగఁ జేయనేర్చు నగవరి యంతన్
 నగుమొగముతోడ మెల్లన
నగుమొగముల సతులఁ జూచి నగ నేర్చె నృపా!

10.1-294-కంద పద్యము

అవ్వల నెఱుగక మువ్వురి
కవ్వల వెలుగొందు పరముఁ డ్రభకుడై యా
 యవ్వలకు సంతసంబుగ
నవ్వా! యవ్వా! యనంగ నల్లన నేర్చెన్.

10.1-295-కంద పద్యము

అడుగులు వే గలిగియు రెం
డడుగులనే మన్నుమిన్ను నలమిన బాలుం
 డడుగిడఁ దొడఁగెను శాత్రవు
లడుగులు సడుగులును వదలి యడు గవనిబుడన్.

10.1-40- హరిహరాభేదము చూపుట

10.1-296-వచనము

మఱియును.

10.1-297-సీస పద్యము

తనువున నంటిన ధరణీ పరాగంబు;
పూసిన నెఱిభూతి పూతగాఁగ;
ముందఱ వెలుగొందు ముక్తాలలామంబు;
తొగలసంగడికాని తునుకగాఁగ;
ఫాలభాగంబుపైఁ బరగు కావిరిబొట్టు;

కాముని గెల్చిన కన్నుగాఁగ;
గంఠమాలికలోని ఘననీల రత్నంబు;
కమనీయ మగు మెడకప్పుగాఁగ;

10.1-297.1-ఆటవెలది

హారవల్లు లురగ హారవల్లులుగాఁగ;
బాలలీలఁ బ్రౌఢబాలకుండు
శివుని పగిది నొప్పె శివునికీఁ దనకును
వేటులేమిఁ దెలుప వెలయునట్లు.

10.1-298-కంద పద్యము

ఆ పాపల విహరణములు
తీపులు పుట్టింప మరిగి తేకువ లే కా
గోపాల సతులు మక్కువ
నే పనులును మఱచి యుండి రీక్షణపరల్లె.

10.1-299-పచనము

ఆ సమయంబున బాలకుల తల్లులు గోఱ గోరు కొమ్ములు గల జంతువులవలన
నేమఱక, జలదహనకంటకాదుల యెడ మోసపోక, బాలసంరక్షణంబు చేయుచు
నుల్లంబుల మొల్లంబు లైన ప్రేమంబు లభిరామంబులుగా విహరించుచుండి
రంత.

10.1-300-కంద పద్యము

తన యీడు గోపబాలురు
తనుఁ గొలువఁగ రాముఁ గూడి తనువు గలుగుచుం
దను గమనంబులఁ గృష్ణుఁడు

తనుమధ్యలు మెచ్చ నీల తనురుచి మెఱసెన్.

10.1-301-వచనము

మఱియు నా కుమారుండు దినదినంబునకు సంచార సంభాషణ దక్షుండై.

10.1-302-ఉత్పలమాల

చప్పుడు చేయకుండు మని జుకె యొనర్చిన నల్లిపోవగా
నప్పుడు బార చాచి తన యర్మిలి విందులు వచ్చి రంచు న
వ్వుప్పుగఁ జీరు తల్లి దెస కొత్తిలి కృష్ణుడు రంతు జేయుచు
న్నప్పుటియట్ల చన్గడుచు నింపొలయన్ మొలగంట మ్రోయఁగన్.

10.1-303-కంద పద్యము

వల్లవగృహనవనీతము

లెల్లను భక్షించి వచ్చి యెఱుగని భంగిం
 దల్లిఁ గదిసి చిట్టాడుచు
నల్లనఁ జను బువ్వఁ బెట్టుమవ్వా! యనుచున్.

10.1-304-వచనము

మఱియు గోపకుమారులం గూడికొని కృష్ణుండు.

10.1-305-సీస పద్యము

గోవల్లభుడ నేను; గోవులు మీ రని;
వడి టంకె వైచుచు వంగి యాడు;
రాజు నే; భటులు మీరలు రండురం డని;
ప్రాభవంబునఁ బెక్కు పనులుపనుచు;
నేదస్కరుండ; మీరింటివా రని నిద్ర;

పుచ్చి సొమ్ములు గొనిపోయి డాగు;
నే సూత్రధారి; మీ రిందఱు బహురూపు;
లని చెలంగుచు నాటలాడఁ బెట్టు;

10.1-305.1-తేటగీతి

మూల లుఱుకును; డాగిలిమూతలాడు;
నుయ్యలల నూగుఁ జేబంతు లొనరవైచు;
జార చోరుల జాడలఁ జాల నిగుడు;
శౌరి బాలురతో నాడుసమయమందు.

10.1-45- గోపికలుకృష్ణయల్లరిచెప్పుట

10.1-306-వచనము

మఱియు నా కుమారశేఖరుండు కపట శైశవంబున దొంగజాడలం గ్రీడింప
గోపికలోపికలు లేక యశోదకడకు వచ్చి యిట్లనిరి.

10.1-307-కంద పద్యము

బాలురకుఁ బాలు లే వని
బాలింతలు మొఱులుపెట్టఁ బకపక నగి యీ
బాలుం డాలము చేయుచు
నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచె నంభోజాక్షీ!

10.1-308-కంద పద్యము

పడఁతీ! నీ బిడ్డడు మా
కడవలలో నున్న మంచి క్రాగిన పా లా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కిన
కడవలఁ బో నడిచె నాజ్ఞ కలదో లేదో?

10.1-309-కంద పద్యము

మీ **పా**పఁడు మా గృహముల

నా **పో**వఁగఁ బాలు ద్రావ **న**గపడ కున్నన్

గో**పిం**పఁ బిన్నపడుచుల

వా **పో**వఁగఁ జిమ్ముకొనుచు **వ**చ్చెం దల్లీ!

10.1-310-మత్తకోకిలము

పుట్టిపుట్టఁడు నేడు దొంగిలఁ **బో**యి మా యిలు జొచ్చి తా

నుట్టి యందక తోలు పీఠులు **నొక్క** ప్రోవిడి యెక్కి చై

పెట్టఁ జాలక కుండ క్రిం దొక **పెద్ద** తూఁ టొనరించి మీ

పట్టి మీఁగడపాలు చేరలఁ **బట్టి** త్రావెఁ దలోదరీ!

10.1-311-కంద పద్యము

ఆడం జని వీరల పెరు

గోడక నీ సుతుఁడు ద్రావి **యొ**క యించుక తాఁ

గో**డ**లి మూఁతిం జరిమినఁ

గోడలు మ్రుచ్చునుచు నత్త **గొట్టి** లతాంగీ!

10.1-312-కంద పద్యము

వా **రి**ల్లు చొచ్చి కడవలఁ

దోరంబగు నెయ్యిఁ ద్రావి **తు**ది నా కడవల్

వీ**రిం**ట నీ సుతుం డిడ

వారికి వీరికిని దొడ్ల **వా** దయ్యె సతీ!

10.1-313-కంద పద్యము

వే**లు**పులఁట; నా కంటెను

వేలుపు మఱి యెవ్వఁ రనుచు వికవిక నగి మా
వేలుపుల గోడపై నో
హేలావతి! నీ తనూజుఁ డెంగిలిఁ జేసెన్.

10.1-314-కంద పద్యము

వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మా
పిన్నది యడ్డంబు వచ్చి పిఱిఁదికిఁ దివియన్
జన్నొడిసి పట్టి చీఱెను
జిన్ని కుమారుండె యితఁడు? శీతాంశుముఖీ!

10.1-315-కంద పద్యము

ఇమ్మగువ తన్ను వాకిటఁ
ఝమ్మరుచోఁ జీరి నిలిపికొని పే రడుగం
గెమ్మావిఁ గఱచి వడిఁ జనె
నమ్మా! యీ ముద్దు కుఱ్ఱఁ డల్పుడె? చెప్పుమా.

10.1-316-కంద పద్యము

చేటంతి తప్పి పడెనని
ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి భవనము వెనుకన్
మా బిడ్డ జలక మాడఁగ
నీ బిడ్డఁడు వలువఁ దెచ్చె నెలఁతుక! తగునే?

10.1-317-కంద పద్యము

ఇచ్చెలువఁ జూచి మ్రుచ్చిలి
యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు నరిగెద; నాతో
వచ్చెదవా? యని యనినాఁ

డిచ్చి టుతఁడు; సుదతి! చిత్ర మిట్టిది గలదే?

10.1-318-కంద పద్యము

కొడుకులు లేరని యొక సతి

కడు వగవఁగఁ దన్ను మగనిగాఁ గైకొనినం

గొడుకులు గలిగెద రని పైఁ

బడినాఁ డిది వినుము శిశువు పనులే? తల్లి!

10.1-319-కంద పద్యము

తలఁగినదానం దల మనఁ

దలఁగక యా చెలికి నాన తలయెత్తఁగ నీ

తలఁగిన చోటెయ్యది యని

తల యూఁచెన్ నీ సుతుండు తగవె? మృగాక్షీ!

10.1-320-కంద పద్యము

వ్రాలఁగ వచ్చిన నీ సతి

చూలాలం దలఁగు మనుఁడు జూలగుటకు నే

మూలంటు చెప్పు మనె నీ

బాలుఁడు; చెప్పుదురె సతులు? పర్వేందుముఖీ!

10.1-321-కంద పద్యము

మగువా! నీ కొమరుఁడు మా

మగవా రటు పోవఁ జూచి మంతనమునకుం

దగఁ జీరి పొందు నడిగెను

జగముల మున్నిట్టి శిశువు చదువంబడెనే?

10.1-322-కంద పద్యము

నమ్మి నిదురబోవ నా పట్టిచుంచు మా
 లేగతోకతోడ శీలఁ గట్టి
 వీధులందుఁ దోలె వెలది! నీ కొమరుండు;
 రాచబిడ్డఁ డైన అవ్వ మేలె?

10.1-323-కంద పద్యము

నా పట్టి పొట్ట నిండఁగఁ
 బై పడి నీ పట్టి వెన్న బానెం డిడినాఁ;
 డూపిరి వెడలదు; వానిం
 జూపెద నేమైన నీవ సుమ్ము లతాంగీ!

10.1-324-కంద పద్యము

తె~~అ~~వ యొకతె నిద్రింపఁగ
 నె~~అ~~ఁ గట్టిన వలువ వీడ్చి నే టగు తేలుం
 గ~~అ~~పించి నీ కుమారుడు
 వె~~అ~~చుచు నది పఱవ నగియె విహితమె? సాధ్వీ!

10.1-325-కంద పద్యము

నా కొడుకును నా కోడలు
 నేకతమునఁ బెనఁగ బాము నీతఁడు వైవం
 గోక లెఱుంగక పాటినఁ
 గూ~~క~~ లిడెన్ నీ సుతుండు గుణమె? గుణాధ్యా!

10.1-326-ఆటవెలది

తరుణి యొకతె పెరుగుఁ దరుచుచుఁ దుది వంగి

వెన్నదీయ నొదిగి వెనుకఁ గదిసి
మగువ! నీ సుతుండు మగపోడుములు చేయ
సాగినాడు తగదె? చక్కజేయ.

10.1-327-సీస పద్యము

కలకంఠి! మా వాడ గరితల మెల్ల నీ;
పట్టి రాగల డని పాలు పెరుగు
లిండ్లలోపల నిడి యే మెల్లఁ దన త్రోవఁ;
జూచుచో నెప్పుడు చొచ్చినాడొ?
తలుపుల ముద్రల తాళంబులును బెట్టి;
యున్న చందంబుననున్న వరయ;
నొక యింటిలోఁ బాడు నొక యింటిలోఁ నాడు;
నొక యింటిలో నవ్వు నొకటఁ దిట్టు;

10.1-327.1-ఆటవెలది

నొకట వెక్కిరించు నొక్కొకచో మృగ
పక్షి ఘోషణములు ప్రరగఁ జేయు
నిట్లు చేసి వెనుక నెక్కడఁ బోవునో
కాన రాఁడు రిత్త కడవ లుండు.

10.1-328-కంద పద్యము

కడు లచ్చి గలిగె నేనిం
గుడుతురు గట్టుదురు గాక కొడుకుల నగుచున్
బడుగుల వాడలపైఁ బడ
విడుతురె రాకాంత లెందు? విమలేందుముఖీ!

10.1-329-కంద పద్యము

ఓ యమ్మ! నీ కుమారుడు
మా యిండ్లను బాలు పెరుగు మననీ డమ్మా!
 పోయెద మెక్కడి కైనను
మా యన్నల సురభులాన మంజులవాణి!

10.1-47- యశోదగోపికలనొడంబరచుట

10.1-330-వచనము

అని మఱియు ననేకవిధంబుల బాలకృష్ణుండు చేయు వినోదంబులు దమ
 యందుఁ జేయు మహాప్రసాదంబు లని యెఱుంగక దూఱుచున్నయట్టి గోపికలకు
 యశోద యిట్లనియె.

10.1-331-కంద పద్యము

చన్ను విడిచి చనఁ డిట్టటు
నెన్నఁడుఁ బొరిగిండ్ల త్రోవ లెఱుఁగఁడు నేడుం
 గన్నులు దెఱవని మా యీ
చిన్ని కుమారకుని ఐవ్వ చేయం దగునే?

10.1-332-కంద పద్యము

అన్య మెఱుఁగఁడు; తన యంత నాడుచుండు;
మంచివాఁ డీత; డెగ్గులు మానరమ్మ!
రామలార! త్రిలోకాభిరామలార!
తల్లులార! గుణవతీమతల్లులార!

10.1-333-వచనము

అని యశోద వారల నొడంబఱచి పంపి కొడుకుం గోపింపఁజాలక యుండె; నిట్లు.

10.1-334-ఉత్పలమాల

కాంతలు దల్లితోఁ దన వికారము లెల్ల గణింప భీతుఁ డై
శాంతుని సొంపునం బరమ సాధుని పెంపున గోలమాడ్కి వి
బ్రాంతునికైవడిన్ జడుని భంగిఁ గుమారకుఁ డూరకుండె నే
వింతయు లేక దల్లికుచవేదికపైఁ దల మోపి యాడుచున్.

10.1-48- కృష్ణుడుమన్నుదినెననుట

10.1-335-వచనము

అంత నొక్కనాడు బలభద్రప్రముఖులైన గోపకుమారులు వెన్నుండు మన్ను దినె
 నని చెప్పిన యశోద బాలుని కేలు పట్టుకొని యిట్లనియె.

10.1-336-కంద పద్యము

మన్నేటికి భక్షించెదు?
మన్నియమము లేల నీవు మన్నింపవు? నీ
 యన్నయు సఖులును జెప్పెద
రన్నా! మన్నెల మఱి పద్రార్థము లేదే?

10.1-337-వచనము

అని పలికిన ముగుదతల్లికి నెఱదంట యైన కొడు కిట్లనియె.

10.1-338-శార్దూల విక్రీడితము

అమ్మా! మన్నుదినంగ నే శిశువునో? యాకొంటినో? వెఱ్ఱినో?
నమ్మం జూడకు వీరి మాటలు మదిన్; నన్నీవుగొట్టంగ వీ
రిమ్మర్గంటు ఘటించి చెప్పెదరు; కాదేనిన్ మదీయాస్య గం
దమ్మాప్రాణము చేసి నా వచనముల్ తప్పిన దండింపవే.

10.1-49- నోటిలో విశ్వరూపప్రదర్శన

10.1-339-వచనము

అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడామనుజబాలకుండైన
యీశ్వరుండు తన నోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన

10.1-340-కంద పద్యము

ఆ లలితాంగి గనుంగొనె

బాబుని ముఖమందు జలధి పుర్వత వన భూ

గోళ శిఖి తరణి శశి ది

క్వాలాది కరండమైన బ్రహ్మాండంబున్.

10.1-341-వచనము

కనుంగొని.

10.1-342-కంద పద్యము

కలయో! వైష్ణవ మాయయో! యితర సంకల్పార్థమో! సత్యమో!

తలపన్ నేరక యున్నదాననో! యశోదాదేవి! గానో! పర

స్థలమో! బాలకుడెంత? యీతని ముఖస్థంబై యజాండంబు పు

జ్వలమై యుండుట కేమి హేతువో! మహాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్

10.1-343-ఆటవెలది

బాలమాత్రుడగు సలీలుని ముఖమందు

విశ్వ మెల్ల నెట్లు వెలసి యుండు

బాబు భంగి నితఁడు భాసిల్లుఁ గాని స

ర్వాత్ముఁ డాది విష్ణుఁ డగుట నిజము.

10.1-344-వచనము

అని నిశ్చయించి.

10.1-345-ఆటవెలది

ఏ మహాత్మువలన నీ విశ్వరూపంబు

గానఁబడిన బుద్ధి కంప మయ్యె

నా మహాత్ము విష్ణు నఖిలలోకాధారు

నార్తులెల్లఁ బాయ నాశ్రయింతు.

10.1-346-కంద పద్యము

నా మగడు నేను గోవులు

నీ మందయు గోపజనులు నిబ్బాలుని నె

మ్మోమున నున్న విధముఁ గని

యేమఱితిమి గాక యీశుఁ డీతఁడు మాకున్.

10.1-347-వచనము

అని తన్ను పరమేశ్వరుండని తలంచుచున్న యశోద యందు నా కృష్ణుండు
వైష్ణవమాయం బొందించిన.

10.1-348-కంద పద్యము

జడనుపడి యెఱుక చెడి యా

పడతుక సర్వాత్ముఁ డనుచుఁ బలుకక యతనిం

గొడుకని తొడపై నిడుకొని

కడు వేడుకతోడ మమతఁ గావించె నృపా!

10.1-50- నందయశోదలపూర్వజన్మ

10.1-349-వచనము

అనిన విని రాజిట్లనియె.

10.1-350-ఆటవెలది

జగదధీశ్వరునకుఁ జన్నిచ్చు తల్లి గా
నేమి నోము నోచె నీ యశోద!
పుత్రుఁ డనుచు నతనిఁ బోషించు తండ్రి గా
నందుఁ డేమి చేసె! నందితాత్మ.

10.1-351-కంద పద్యము

ప్రబ్బిన భక్తిని హరిపైఁ
గబ్బంబులు చెప్పి కవులు కైవల్యశ్రీ
కబ్బుదు రఁట హరిపోషణ
మబ్బిన తలిదండ్రు లెచటి కబ్బుదురో? తుదిన్.

10.1-352-వచనము

అనిన విని రాజయోగికి శుకయోగి యిట్లనియె.

10.1-353-సీస పద్యము

అవనీశ! విను ద్రోణుఁ డనువాఁడు వసువుల;
యందు ముఖ్యుఁడు; ధర యతని భార్య;
వారి నిద్దఱు బ్రహ్మ వసుధపై జన్మించు;
డంచుఁ బంపిన వార లతనిఁ జూచి
విశ్వేశ్వరుండైన విష్ణుసేవారతి;
మా కిచ్చితేనిని మహి జనింతు
మనవుడు నట్ల కా కనియె వేల్పులపెద్ద;
యా ద్రోణుఁ డీ నందుఁడై జనించె

10.1-353.1-ఆటవెలది

ద్ర యశోదయయ్యె; ద్రనుజేంద్రవైరియుఁ
గమలగర్భమాట గ్రారవించి
తల్లిదండ్రు లనుచుఁ ద్రగ వారి మన్నించె;
నధిక భక్తితోడ నలరి నట్లు.

10.1-51- చిలుకుతున్నకవ్వంపట్టుట

10.1-354-వచనము

అంతనొక్కనాఁడు తనయింటికడ పాపలందఱు నయ్యైపనులందుఁ
బంపుపడిపోయిన నందసుందరి సంగంభంబునం దరికంబంబు కడఁ గుదురుగా
నొక్క దధికుంభంబు పెట్టి మిసిమిగల మీఁగడపెరుగు కూడంబోసి వీక నాఁక
త్రాడు కవ్వంబున నలంవరించి.

10.1-355-సీస పద్యము

కరకమలారుణ క్లాంతిఁ గవ్వుపు త్రాడు;
ప్రవడంపు నునుదీగె ప్రగిది మెఱయఁ;
గ్రమముతో రజ్జు వాకర్తింపఁ బాలిండ్లు;
వీడ్వడ నొండొంటి వీక నొత్తఁ;
గుచకుంభములమీది కొంగుజాఱగ జిక్కు;
ప్రడుచు హారావళుల్ బయలుపడగఁ;
బొడమిన చెమటతోఁ బొల్పారు నెమ్మోము;
మంచుపైఁ బడిన పద్మంబుఁ దెగడఁ;

10.1-355.1-తేటగీతి

గొను నులియంగఁ; గంకణ క్షణన మెసంగఁ;

దుఱుము బిగివీడఁ; గర్జికాద్యుతులు మెఱయ;
బాలు నంకించి పాడెడి పాట వలనఁ
దరువు లిగురొత్త పెరు గింతి దరువఁ జొచ్చె.

10.1-356-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-357-కంద పద్యము

సుడియుచు వ్రాలుచుఁ గిదుకుచు
సడి గొట్టుచు నమ్మ రమ్ము; చన్నిమ్మనుచున్
 వెడవెడ గంతులు వైచుచుఁ
గడవఁ గదిసి బాలకుండు గవ్వముఁ బట్టెన్.

10.1-358-కంద పద్యము

కవ్వముఁ బట్టిన ప్రియసుతు
నవ్వనరుహనేత్ర దిగిచి యంకతలమునన్
 నవ్వుచు నిడుకొని కూకటి
దువ్వుచుఁ జన్నిచ్చె; నతఁడు దూటుచుఁ గుడిచెన్.

10.1-359-మత్తేభ విక్రిడితము

కడుపారం జనుబాలు ద్రావని సుతుం గంజాక్షి పీఠంబుపై
నిడి పొంగారెడు పాలు డించుటకునై యేగంగఁ దద్బాలుఁ డె
క్కుడు కోపంబున వాడిఱాత దధిమత్తుంభంబుఁ బోగొట్టి తెం
పడరం గుంభములోని వెన్నఁ దినె మిథ్వా సంకులద్బాష్పుడై.

10.1-360-వచనము

అంత నా లోలలోచన పాలు డించి వచ్చి వికలంబు లయిన దధికుంభ
శకలంబులఁ బొడఁగని తుంటకొడుకు వెన్నదంట యెఱింగి నగుచు నా
కలభగామిని యతనిం గానక చనిచని.

10.1-361-ఆటవెలది

వికచకమలనయన వే తోక యింటిలో
వెలయ టోలు దిరుగవేసి యెక్కి
యుట్టిమీది వెన్న నులుకుచు నొక కోతి
పాలు చేయుచున్న బాలుఁ గనియె.

10.1-53- యశోదకృష్ణుని అదిలించుట

10.1-362-మత్తేభ విక్రీడితము

కని చేతన్ సెలగోలఁ బట్టికొనుచుం గానిమ్ము కానిమ్ము రా
తనయా! యెవ్వరి యందుఁ జిక్కుపడ నే దండంబునుం గాన నే
వినివారంబును బొంద నే వెఱపు నే విభ్రాంతియుం జెంద ము
న్ననియో నీవిటు నన్నుఁ గైకొనమి నేడారీతి సిద్ధించునే.

10.1-363-వచనము

అని యదలించుచు కొడుకునడవడిం దలంచి తనుమధ్య తన మనంబున.

10.1-364-సీస పద్యము

బాలుఁ డీతండని భావింతు నందునా;
యే పెద్దలును నేర రీక్రమంబు
వెఱ పెఱుంగుటకు నై వెఱపింతు నందునా;
కలిగి లే కొక్కఁడుగాని లేడు
వెఱపుతో నా బుద్ధి వినిపింతు నందునా;

తనుదాన యై బుద్ధిఁ దప్పకుండు
నొండెఱుంగక యింట నుండెడి నందునా;
చొచ్చి చూడని దొకచోటు లేదు

10.1-364.1-ఆటవెలది

తన్ను నెవ్వరైనఁ దలపోయఁ బాటెడి
యోజ లేదు భీతి యొక టెఱుంగఁ
డెలమి నూరకుండఁ డెక్కసక్కెము లాడుఁ
బట్టి శాస్త్రజేయు భంగి యెట్లు?

10.1-365-వచనము

అని వితర్కించి.

10.1-366-కంద పద్యము

లాఱనమున బహుదోషము
లోలిం బ్రాపించుఁ దాడనోపాయములన్
జాల గుణంబులు గలుగును
బాలురకును దాడనంబ పథ్యం బరయన్.

10.1-367-వచనము

అని నిశ్చయించి కేలనున్న కోల జళిపించి బాలా! నిలునిలు మని బగ్గుబగ్గున
నదల్చుచు దల్లి డగ్గఱిన బెగ్గడిలిన చందంబున నగ్గలికచెడి టోలు డిగ్గనుటికి.

10.1-368-కంద పద్యము

గజ్జలు గల్లని మ్రోయఁగ
నజ్జలు ద్రొక్కుటలు మాని యతిజవమున యో

పిఙ్గనములు నగఁ దల్లియుఁ

బఙ్గం జనుదేర నతఁడు ప్రరువిడె నధిపా!

10.1-369-వచనము

అప్పుడు.

10.1-370-మత్తేభ విక్రీడితము

స్తనభారంబున డస్సి గ్రుస్సి యసదై జవ్వాడు మధ్యంబుతో

జనితస్వేదముతోఁ జలత్కబరితో స్తస్తోత్తరీయంబుతో

వనజాతేక్షణ గూడ పాటి తిరిగెన్ వారించుచున్ వాకిటన్

ఘనయోగీంద్రమనంబులున్ వెనుకొనంగఁలేని లీలారతున్.

10.1-54- కృష్ణుని తోలుకి కట్టుట

10.1-371-వచనము

ఇట్లు గూడం జని.

10.1-372-నీస పద్యము

స్తంభాదికంబులు దనకు నడ్డం బైన;

నిట్టట్టు చని పట్టనీనివాని

నీ తప్పు సైరింపు మింక దొంగిలఁ బోవ;

నే నని మునుముట్ట నేడ్చువాని

గాటుక నెఱయంగఁ గన్నులు నులుముచు;

వెడలు కన్నీటితో వెగచువాని

నే దెసవచ్చునో యిది యని పలుమాఱు;

సురుగుచుఁ గ్రేగంటఁ జూచువానిఁ

10.1-372.1-ఆటవెలది

గూడఁ బాటి పట్టుకొని వెఱపించుచుఁ
జిన్న వెన్నదొంగ చిక్కె ననుచు
నలిగి కొట్టఁ జేతు లాడక పూబోడి
కరుణతోడ బాలుఁ గట్టఁ దలచి.

10.1-373-వచనము

ఇట్లనియె.

10.1-374-కంద పద్యము

వీరెవ్వరు? శ్రీకృష్ణులు
గారా? యెన్నడును వెన్నఁ గానరట కదా!
చోరత్వం బించుకయును
నేర రట! ధరిత్రి నిట్టి నియతులు గలరే?

10.1-375-కంద పద్యము

పట్టినఁ బట్టుపడని నినుఁ
బట్టెద నని చలముఁగొనినఁ పట్టుట బెట్టే?
పట్టువడ వండ్రు పట్టి
పట్టుకొనన్ నాఁకుగాక పరులకు వశమే?

10.1-376-కంద పద్యము

ఎక్కడనైనను దిరిగెద;
వొక్క యెడన్ గుణము గలిగి యుండవు; నియమం
బెక్కడిది నీకు? మఱచినఁ
జక్కగఁ బోయెదవు పెక్కు జాడలఱుత్రా!

10.1-377-సీస పద్యము

తోయంబు లివి యని తోలగక చొచ్చెదు;
తలచెదు గట్టినఁ దరల నెత్త;
మంటితో నాటలు మానవు; కోరాడె;
దున్నత స్తంభంబు లూపఁ బోయె;
దన్యుల నల్పంబు లడుగంగఁ బాటెదు;
రాచవేటలఁ జాల అవ్వఁదెచ్చె;
దలయవు నీళ్ళకు నడ్డంబు గట్టెదు;
ముసలివై హలివృత్తి మొనయఁ; జూచె

10.1-377.1-ఆటవెలది

దంబరంబు మొలకు నడుగవు తిరిగెద
వింకఁ గలికి చేత లేల పుత్ర!
నిన్ను వంప వ్రాల్చి నే నేర ననియె నీ
విట్టు క్రిందు మీదు నెఱుగ కునికి.

10.1-378-వచనము

అని మర్కంబు లెత్తి పలికి.

10.1-379-కంద పద్యము

ఆ లలన గట్టె టోలన్
శీలన్ నవనీతచౌర్యశ్రీలుం బ్రియవా
 గ్జాలుం బరివిస్మిత గో
పాలున్ ముక్తాలలామ ఫాలున్ బాలున్.

10.1-380-కంద పద్యము

తో^లను కట్టుపడియు న

^{బ్బ}లుఁడు విలసిల్లె భక్త పరతంత్రుండై

యా^{లా}న సన్నిబద్ధ వి

శాలమదేభేంద్రకలభ సమరుచి నధిపా!

10.1-381-కంద పద్యము

వె^{లి}లోను మొదలు తుది నడు

ములు లేక జగంబు తుదియు మొదలున్ నడుమున్

వె^{లి}యున్ లో నగు నీశ్వరు

నలవడునే కట్టఁ బ్రణతు^{రాల్} గాకున్నన్?

10.1-382-ఆటవెలది

పట్టి యెల్లబోటి పట్టి యీతం డని

గట్టితలఁపుతోడఁ గట్టె గాక

పట్టికడుపు పెక్కు బ్రహ్మాండములు పట్టు

టెటిగి నేనిఁ దల్లి యేల కట్టు?

10.1-383-కంద పద్యము

చి^{క్క}డు సిరికొగిలిలోఁ

జిక్కడు సనకాదియోగి^{చి}త్తాబ్జములం

జి^{క్క}డు శ్రుతిలతికావళిఁ

జిక్కె నతఁడు లీలఁ దల్లి చేతన్ తో^లన్

10.1-384-పచనము

ఇట్లు గ్రద్దన నా ముద్దియ ముద్దులపట్టి యుదరంబు గట్టనడరుచుఁ జతురంబుగఁ
జక్క నొక్కత్రాడు చుట్టిన నది రెండంగుళంబులు కడమపడియె; మఱియు నొక్క

బంధంబు సంధించి వలగొనిన నంతియ కొఱంతయయ్యె; వెండియు
నొక్కపాశంబు గూర్చి పరివేష్టించిన వెల్లిజూపె; నిట్లు.

10.1-385-కంద పద్యము

తజ్జనని లోగిటం గల

రజ్జుపరంపరలఁ గ్రమ్ముటన్ సుతుఁ గట్టన్

బొజ్జ దిరిగి రా దయ్యె జ

గజ్జాలము లున్న బొజ్జఁ గట్టన్ వశమే?

10.1-386-పదనము

అప్పు డా యవ్వయు గోపికలును వెఱంగుపడిరి; తదనంతరంబ

10.1-387-ఆటవెలది

ఒడలఁ జెమట లెగయ నుత్తరీయము జాఱ

వీడి యున్న తుఱుము విరులు రాలఁ

గట్టరాని తన్నుఁ గట్టెద నని చింతఁ

గట్టుకొనిన తల్లిఁ గరుణఁ జూచి.

10.1-388-కంద పద్యము

బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు

బంధింపఁ బెనంగు జనని పాటోర్చి సుహృ

ద్భంధుఁడు గావున జననీ

బంధంబునఁ గట్టుపడియెఁ బాటించి నృపా!

10.1-389-కంద పద్యము

సంగడిఁ దిరిగెడు శంభుఁడు

నంగాశ్రయ యైన సిరియు నాత్మజుడై యు
 ప్పొంగెడు పద్మజుడును గో
 పాంగన క్రియఁ గరుణ పడయ రఖిలేశ్వరుడేన్.

10.1-390-కంద పద్యము

జ్ఞానులచే మౌనులచే
 దానులచే యోగ సంవిధానులచేతం
 బూని నిబద్ధుం డగునే
 శ్రీనాథుఁడు భక్తియుతుల చేతం బోలెన్?

10.1-391-వచనము

అంత నయ్యశోద యింటికడఁ బనులవెంటందిరుగఁ గృష్ణుఁడు తొల్లి నారదు
 శాపంబున నిరుమద్దులై యున్న నలకూబర మణిగ్రీవు లను గుహ్యకుల నిద్దఱు
 గని టో లీడ్చుకొని చనియె" నని చెప్పిన శుకయోగివరునకు భూవరుం
 డిట్లనియె.

10.1-55- గుహ్యకుల నారదశాపం

10.1-392-కంద పద్యము

నారదుఁ డేల శపించెను?
 వారా వృక్షత్వమునకు వచ్చినపనికిం
 గారణ మెయ్యది? యోగికు
 లారాధ్య! యెఱుంగఁ జెప్పు మయ్య! వినియెదన్.

10.1-393-వచనము

అనిన శుకుండిట్లనియె "మున్ను కుబేరుని కొడుకు లిరువురు శంకరకింకరులై
 యహంకరించి వెండికొండమీద విరులతోటలం బాడెడి చేడియలం గూడికొని

కరేణు సంగతంబు లైన యేనుం గుల భంగి సురంగంబు లైన
మందాకినీతరంగంబులం గ్రీడింప నారదుండు వచ్చిన న చెల్లువలు చెచ్చెర
వలువలు ధరియిం చిరి; మదిరాపాన పరవశులు గావున వార లిరువురు వివ
స్తులై మెలంగుచున్న నా మునీశ్వరుండు చూచి శపియించు వాడై ప్రతీతంబగు
గీతంబు బాడె; వినుము.

10.1-394-శార్దూల విక్రీడితము

సంపన్నుండొరుగాన లేడు తనువున్ సంసారమున్నమ్మి హిం
సింపం జూచు దరిద్రుఁ డెత్తుబడి శుష్క భూతుడై చిక్కి హిం
సింపం డన్యుల నాత్మకున్ సముల కాఁ జింతించు నట్లాటఁ ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ ద్రారిద్ర్య మూహింపఁగన్.

10.1-395-వచనము

అని గీతంబు పాడి తన మనంబున.

10.1-396-కంద పద్యము

కలవాని సుతుల మనుచును
గలకంఠులతోడఁ గూడి కానరు పరులం
గలలో నైనను; వీరికిఁ
గల క్రొవ్వడఁగించి బుధులఁ గలపుట యొప్పున్.

10.1-397-వచనము

అని చింతించి విజ్ఞాన విశారదుండగు నారదుండు నలకూబర మణిగ్రీవులఁ జూచి
మీరలు స్త్రీమదాంధులరు గావున భూలోకంబున నర్జున తరువులై
నూటుదివ్యవర్షంబు లుండుం డటమీఁద గోవిందచరణారవింద పరిస్పందంబున

10.1-398-కంద పద్యము

ముక్తులరై నారాయణ

భక్తులరై పరమసాధుభావశ్రీ సం

సక్తులరై సురలోక

వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాదువాక్యము కతనన్.

10.1-56- కృష్ణుడుమద్దిగవనుగూల్చుట

10.1-399-వచనము

అని యిట్లు పలికి నారదుండు నారాయణాశ్రమంబునకుం జనియె వారిరువురు
సంగడిమద్దులైరి, పరమభాగవతుండైన నారదు మాటలు వీటంబుచ్చక పాటించి.

10.1-400-కంద పద్యము

ముద్దుల తక్కురిబిడ్డఁడు

మద్దులఁ గూల్పంగ దలచి మసలక తా నా

మద్దికవ యున్న చోటికిఁ

గ్రడ్డన టో లీడ్చుకొనుచుఁ గడకం జనియెన్.

10.1-401-వచనము

చని యా యూర్జిత మహాబలుండు నిజోదరదామ సమాకృష్టమాణ

తిర్యగ్భవదులూఖులండై యా రెండు మ్రాకుల నడుమం జొచ్చి ముందరికి
నిగుడుచు.

10.1-402-కంద పద్యము

బాలుఁడు టో లడ్డము దివ

మూలంబులు పెకలి విటపములు విఱిగి మహా

భీలధ్వనిఁ గూలెను శా

పాలస్య వివర్జనములు యమళార్జునముల్

10.1-57- గుహ్యకులుకృష్ణునిపోగడుట

10.1-403-వచనము

ఇట్లు నిర్మాలంబు లై పడిన సాలంబులలోనుండి కీలికీలలు వెల్వడు పోలిక
నెక్కుడు తేజంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లం బ్రసిద్ధు లైన సిద్ధు లిద్దఱు వెడలివచ్చి
ప్రబుద్ధులై భక్తలోకపాలకుడైన బాలకునకు మ్రొక్కి లేచి కరకమలంబులు
మొగిడ్చి యిట్లనిరి.

10.1-404-కంద పద్యము

బాలుడవె నీవు? పరుడ వ

నాలంబుడ వధికయోగి వాద్యుడవు తను

స్థూలాకృతి యగు విశ్వము

నీ లీలారూప మండ్రు నిపుణులు కృష్ణా!

10.1-405-సీస పద్యము

ఎల్లభూతంబుల కింద్రియాహంకృతి;

ప్రాణంబులకు నధిపతివి నీవ;

ప్రకృతియుఁ బ్రకృతిసంభవమహత్తును నీవ;

వీని కన్నిటికిని విభుడ వీవ;

ప్రాకృతగుణవికారములఁ బొందక పూర్వ;

సిద్ధుడ వగు నిన్నుఁ జింత చేయ

గుణయుతుం డోపునే? గుణహీన! నీ యంద;

కల గుణంబుల నీవ కప్పబడుదు;

10.1-405.1-తేటగీతి

మొదల నెవ్వని యవతారములు శరీరు
లందు సరిదొడ్డు లేని వీర్యముల తనువు
లడర జన్మించి వారల యందుఁ జిక్క;
వట్టి పరమేశ! మ్రొక్కెద మయ్య! నీకు.

10.1-406-కంద పద్యము

భువనములు చేయఁ గావఁగ
నవతీర్థుఁడ వైతి కాదె యఖిలేశ్వర! యో
 గివరేణ్య! విశ్వమంగళ!
కవిసన్నుత! వాసుదేవ! కల్యాణనిధి!

10.1-407-ఉపేంద్రవ్రజము

తపస్వివాక్యంబులు దప్ప వయ్యెన్;
నెపంబునం గంటిమి నిన్నుఁ జూడన్
దపంబు లొప్పెన్; మముఁ దావకీయ
ప్రపన్నులం జేయుము భక్తమిత్రా!

10.1-408-శార్దూల విక్రీడితము

నీ పద్యావళు లాలకించు చెవులన్ నిన్నాడు వాక్యంబులన్
నీ పీఠం బనిచేయు హస్తయుగముల్ నీ మూర్తిపైఁ జూపులన్
నీ పాదంబుల పొంత మ్రొక్కు శిరముల్ నీ సేవపైఁ జిత్తముల్
నీ పై బుద్ధుల మాకు నిమ్ము కరుణన్ నీరేజపత్రేక్షణా!

10.1-409-వచనము

అని యిట్లు కీర్తించిన గుహ్యకులం జూచి నగుచు నులూఖల బద్ధుండైన హరి
 యిట్లనియె.

10.1-410-కంద పద్యము

తమతమ ధర్మముఁ దప్పక

సములై నను నమ్మి తిరుగు సభ్యులకును బం

ధము ననుఁ జూచిన విరియును

గమలాఘ్నఁడు పొడమ విరియు ఘనతమము క్రియన్.

10.1-411-కంద పద్యము

కారుణ్యమానసుండ గు

నారదువచనమునఁ జేసి ననుఁ బొడఁగనుటన్

మీరు ప్రబుద్ధుల రైతిరి

చేరెన్ నామీది తలఁపు సిద్ధము మీకున్.

10.1-412-వచనము

అని యీశ్వరుండు మీరు “మీ నెలవులకుంబొం” డని యానతిచ్చిన
మహాప్రసాదం బని వలగొని పెక్కు మ్రొక్కులిడి నలకూబర మణిగ్రీవు లుత్తర
భాగంబున కరిగి రంత; నందాదు లైన గోపాల కులు నిర్మూలంబులై పడిన
సాలంబుల చప్పుడు పిడుగు చప్పు డని శంకించి వచ్చి చూచి.

10.1-413-కంద పద్యము

ఈ పాదపములు గూలఁగ

నీ పాపఁ డులూఖలమున నిట బద్ధుండై

యే పగిది బ్రతికె? గంటిరె;

వాపోవఁడు; వెఱవఁ; డెట్టివాడో యితఁడున్.

10.1-414-తేటగీతి

పిడుగు పడదు; గాక పెనుగాలి విసరదు;

ఖండితంబు లగుట గానరాదు;
బాలుఁ డితఁడు; పట్టి పడఁ ద్రోయఁజాలఁడు;
తరువు లేల గూలె దరణిమీఁద

10.1-415-వచనము

అని పెక్కుండ్లు పెక్కువిధంబుల నుత్పాతంబులు గావలయు నని శంకింప నక్కడ
 నున్న బాలకు లిట్లనిరి.

10.1-416-కంద పద్యము

నందుని కొమరుఁడు వినుఁ డీ
సందున మును దూఱి టోలు సరి యడ్డముగా
 ముందటి కీడ్చిన మద్దులు
గ్రందుకొనం గూలె; జనులఁ గంటి మిరువురన్.

10.1-417-వచనము

అని యిట్లు పలికిన బాలకాలాపంబులు విని మిథ్యారూపంబు లని కొందఱనిరి;
 కొందఱు నానావిధంబుల సందేహించిరి; అంత నందుండు వికసిత
 వదనారవిందుం డగుచుఁ బట్టి కట్లు విడిచెను; అట్టి యెడఁ దన తెఱం గెవ్వరు
 నెఱుంగ కుండవలె నని రవర కుమారుండు.

10.1-418-శార్దూల విక్రీడితము

పాడున్ మందుని భంగి; గోపవనితల్ పాణిధ్వనుల్ సేయగా
నాడున్ జంత్రముకైవడిం; బరవశుండై హస్తముల్ త్రిప్పుచుం;
జాడున్ నేరని వాని భంగి జనులం జాచున్; నగున్; బాలురం
గూడుం బెద్దలపంపు చేయఁజను; డాగున్; మట్టిఁ జిట్టాడుచున్.

10.1-58- కపటబాలలీలలు

10.1-419-కంద పద్యము

చుంచొదవుఁ బాలు ద్రావు ము

దంచితముగ ననుఁడుఁ బాలు ద్రాచి జననితోఁ

జుం చొదవ దనుచు లీలా

చుంచుం డై యతఁడు చుంచుఁ జూపె నరేంద్రా!

10.1-420-కంద పద్యము

సెలగోల పట్టుకొని జల

కలశములో నీడఁ జూచి కలశయుతుండై

సెలగోలఁ పాపఁ డొకఁ డిదె

తలచెన్ ననుఁ గొట్ట ననుచుఁ దల్లికి జెప్పెన్.

10.1-421-కంద పద్యము

బిక్షులు వచ్చెద రేడ్చిన;

బిక్షాపాత్రమున వైచి బెగడించి నినున్

శిక్షించెద; రని చెప్పిన

బిక్షులఁ గని, తల్లిఁ గనియు భీతిల్లె నృపా!

10.1-422-వచనము

ఇట్లు కృష్ణుండు బహువిధంబులఁ గపటబాలలీలల వినోదింప, బృహద్వనంబున నందాదు లైన గోపవృద్ధులు మహోత్సాతంబు లగుటయు, వానివలన బాలుఁ డుత్తరించుటయుఁ చూచి యే కాంతంబున నొక్కనాడు విచారింప నుపనందుం డను వృద్ధగోప కుండు తన యెఱుక మెఱసి యిట్లనియె.

10.1-59- బృందావనముబోవతలచుట

10.1-423-ఉత్పలమాల

ఇక్కడనుందురే మనుజు? శ్రీమన కృష్ణున కెగ్గు చేయగా
రక్కసురాలు చన్నొసగె; ఱులపయిన్ సుడిగాలి వీచె; బై
క్రిక్కరియం దరుల్ వడియె; గ్రేశవు సత్కృపఁ దప్పె; జాలు నేఁ
డెక్కడి కైనఁ బోవలయు నింకిట గోపకులార! వింటిరే?

10.1-424-కంద పద్యము

కసవుగల దిరవు పసులకు

లస దద్రి నదీ మహిజ లతికావళిఁ బెం

పెసఁగును, గాపురమునకును

బొసఁగును బృందావనంబు పొదఁ డచ్చటికిన్.

10.1-60- బృందావనమునకుబోవుట

10.1-425-వచనము

అని పలుకు నుపనందుని పలుకుల కార్యులైన గోపకు “లిది యకార్యంబు
మందల” యని కొందల మందక యాలమందల నమంద గమనంబున ముందఱ
నడవం బనిచి పిఱుందం గ్రందుకొనకుండ, బాల వృద్ధునారు లెక్కిన తేరులు
సాగించి తారు తను త్రాణ తూణీర బాణధరులై విండ్లు పట్టుకొని నడవ,
బండ్లవెనుకఁ గొమ్ములిమ్ములం బూరించుచు నవార్యంబులగు తూర్యరవంబుల
నార్య పురోహిత సమేతులై వేడుకలు కొనలు నిగుడ మొనలేర్పఱచుకొని పావనం
బగు బృందావనంబునకుం జని రప్పుడు.

10.1-426-తరళము

పసుపు లాడి యురోజకుంకుమ పంకశోభితలై లస

ద్వసనలై కచభారచంపకదామలై సులలామలై

పసిడిమాడల కాంతు లఱ్ఱులఁ బర్వఁ దేరులమీద బెం

పెసగ బాడిరి వ్రేత లా హరిహేల లింపగు నేలలన్.

10.1-61- బృందావనముజొచ్చుట

10.1-427-వచనము

అప్పుడు రోహిణీయశోద లేక రథంబునఁ బరిపూర్ణమనోరథలై రామకృష్ణుల
ముందట నిడుకొని వారల వినోదంబులకుఁ బ్రమోదంబు నొందుచుండి; రిట్లు
గోపకులు బృందావనంబు జొచ్చి యందర్థచంద్రాకారంబుగ శకట సందోహంబు
నిలిపి మందలు విడియించి వసియించిరి.

10.1-428-కంద పద్యము

చెందిరి బలమాధవు లభి

నందించుచుఁ బరమపావనము సంచిత కా

ళిందీ సంజీవనమున్

బృందావనమున్ మునీంద్ర బృందావనమున్.

10.1-429-వచనము

ఇట్లు బృందావనంబు చేరి కొంత కాలంబునకు రామకృష్ణులు
సమానవయస్కులైన గోపబాలకులం గూడుకొని వేడుక లూడుకొన దూడలఁ
గాచుచు.

10.1-430-సీస పద్యము

వేణువు లూడుచు వివిధరూపములతో;

గంతులు వైతురు గౌతుకమున;

గురుకంబళాదుల గోవృషంబులఁ బన్ని;

పరవృషభము లని ప్రతిభటింతు;

రల్లులు దట్టించి యంఘ్రుల గజ్జలు;

మొఱయఁ దన్నుదు రోలి ముమ్మరముగఁ
బన్నిదంబులు వైచి పలమంజరులు గూల్చి;
వేటు లాడుదురు ప్రావీణ్య మొప్ప;

10.1-430.1-తేటగీతి

వన్య జంతు చయంబుల వానివాని
పదురు పదురుచు వంచించి పట్టఁబోదు;
రంబుజాకారములఁ జల్లులాడఁ జనుదు;
రా కుమారులు బాల్యవిహరు లగుచు.

10.1-431-కంద పద్యము

పోరుదురు గికురు పొడుచుచు;
దూఱుదురు భయంబు లేక తోరపుటిరవుల్;
 జాఱుదురు ఘనశిలాతటి;
మీఱుదు రెన్నంగరాని మెలకువల నృపా!

10.1-62- వత్సాసురవధ

10.1-432-వచనము

అంత నొక్కనాడు యమునాతీరంబున నా కుమారులు గోపకుమా రులుం
 దారును గ్రేపుల మేప నొక్క రక్కసుండు క్రేపు రూపున వచ్చి వారల హింసింపం
 దలంచి.

10.1-433-కంద పద్యము

క్రేపుల యఱ్ఱులు నాకుచుఁ
గ్రేపులలో నిదియె మంచి క్రేపనఁగఁ గడుం
 జాపట్టి భక్త సంగతిఁ

రేపై చనువాని మ్రోలఁ **రేపై** తిరిగెన్.

10.1-434-వచనము

వాని నెఱింగి కృష్ణుండు రామునకుం జెప్పి

10.1-435-చంపకమాల

ఇది యొక మంచిలేగ; వినుఁ **డెంతయు** నొప్పడి నంచు దాని త
త్పదములు తోకయున్ బిగియఁ**బట్టి** చెలంగి వెలంగ వ్రానితోఁ
జదియఁగ నొక్క పెట్టుగొని **చంపె** గుమారుడు లేగరక్కసుం
గుడులుకొనంగ బాలకులు **క్రొయని** యార్వ నఖర్వ లీలతోన్.

10.1-436-వచనము

ఇట్లు రక్కసుండు వ్రేటుపడి విశాలంబగు సాలంబుతో నేలం గూలెను; అప్పుడు

10.1-437-కంద పద్యము

గొంగడు లెగురఁగ వైచుచుఁ
జంగున దాటుచును జెలఁగి **చప్పట** లిడుచుం
బొంగుచుఁ గృష్ణుని బొగడుచు
దుంగిన రక్కసునిఁ జాచి **త్తు**ళ్ళిరి కొమరుల్.

10.1-438-వచనము

ఆ సమయంబున వేలుపులు విరులవానలు గురియించి రివ్వధంబున.

10.1-439-కంద పద్యము

వత్సముల పగిది జగముల
వత్సలతన్ మనుపఁ జూచు**వాడై** యుంటన్
వత్సముల మేపు చుండియు

వత్సాసురుఁ జంపె భక్తవత్సలుఁ డధిపా!

10.1-440-వచనము

మఱియు నొక్కనాడు రేపకడ గోపకుమారులు క్రేపులంగొంచు నడవికిం జని
యెండంబడి మెండుకొనిన దప్పిని బెండుపడిన తమ తమ లేగకదుపుల
నేర్పరించి నిలువరించుకొని కలంకంబు లేని యొక్క కొలంకున నీరు ద్రావించి
తారును జలపానంబు జేసి వచ్చునెడ నందు.

10.1-64- బకాసుర వధ

10.1-441-కంద పద్యము

అకలంకులు బాలురు గని

రకుటిలదంభోళిహతసితాద్రి శిఖర రూ

పకమున్ హరిహింసారం

భకమున్ బకమున్ విశాలభయదాంబకమున్.

10.1-442-వచనము

కని దాని యొడలిపొడవునకు వెఱుగుపడి చూచుచుండ.

10.1-443-ఆటవెలది

ఎల్ల పనులు మాని యేకాగ్రచిత్తుఁ డై

మౌనివృత్తి నితర మతము విడిచి

వనములోన నిలిచి వనజాక్షుపైఁ దృష్టి

చేర్చి బకుఁడు తపసి చెలువుఁ దాల్చె.

10.1-444-వచనము

ఇవ్విధంబున నొదుగు పెట్టుకొని యుండి.

10.1-445-ఉత్పలమాల

చంచువు దీటి పక్షములు జల్లున విచ్చి పదంబు లెత్తి కు
 ప్పించి నభంబుపై కెగసి, భీషణ హిషణ వక్తుడై విజృం
 భించి గరుత్సమీరమున భిన్నము లై తరులోలిఁ గూలగా
 మించి బకాసురుం డొడిసి మ్రింగె సహిష్ణునిఁ జిన్నికృష్ణునిన్.

10.1-446-కంద పద్యము

సంగడి లోకము లన్నియు
 మ్రింగుచుఁ గ్రక్కుచును బయల మెలఁగించుచు ను
 ప్పొంగెడు వేడుకకాఁ డటు
 మ్రింగుడుపడె బకునిచేత మీఁ దెఱిగి నృపా!

10.1-447-కంద పద్యము

దనుజుఁడు మ్రింగినఁ గృష్ణునిఁ
 గనలేక బలాది బాలకప్రముఖు లచే
 తనులై వెఱఁ గందిరి చ
 య్యనఁ బ్రాణములేని యింద్రియంబుల భంగిన్.

10.1-448-వచనము

అట్లు మ్రింగుడుపడి లోనికిం జనక.

10.1-449-శార్దూల విక్రీడితము

కంతోపాంతము దొడలున్ మెఱముచుం గాలాగ్ని చందంబునం
 కుంఠీభూతుఁడు గాక వేండ్రమగు నా గోపాలబాలున్ జయో
 త్కంఠున్ బ్రహ్మగురున్మహామహిముఁ జక్రం మ్రింగ రాదంచు సో
 బ్లుంఠం బాడుచు వాఁడు గ్రక్కె వెడలన్ లోకం బశోకంబుగన్.

10.1-450-కంద పద్యము

క్రక్కి మహాఘోషముతోఁ

జక్కుగఁ దనుఁ బొడువరాఁగఁ జంచులు రెండున్

సుక్కుగఁ బట్టి తృణము క్రియ

గ్రక్కున హరి చీర బకునిఁ గలహోత్సుకునిన్.

10.1-451-వచనము

అప్పు డా నందనందనుమీద వేలుపులు చాలపులుగా నందన మల్లికాది
కుసుమవర్షంబులు హర్షంబునం గురియించిరి; దేవవాద్యంబులు మొరసె;
రామాది గోపకుమారులు ప్రాణంబులతోఁ గూడిన యింద్రియంబులుం బోలెఁ
గ్రమ్మఱ కృష్ణునిం గని రమ్మని కౌగిలించుకొని కృష్ణసహితులయి లేగదాటుల
మరల దాటించుకొని మందగమనంబున మంద కరిగిరి; వారలచేత నా
వృత్తాంతం బంతయు విని వెఱంగుపడి గోపగోపికాజనంబులు.

10.1-452-కంద పద్యము

ఆపదలమీద నాపద

శీ పాపనిఁ జెంది తొలగె; నీ యర్భకుపై

వే పడిన ఖలులు దహనుని

వైపున శలభముల పగిదిఁ బడిరి ధరిత్రిన్.

10.1-453-వచనము

అని పలికిరి; మఱియు నా రామకృష్ణులు క్రేపులం గాచు తఱి.

10.1-454-సీస పద్యము

కపులమై జలరాశిఁ గట్టుదమా యని;

కట్టుదు రడ్డంబు కాలువలకు;

మునులమై తపములు మైనయుదమా యని;

మౌనులై యుందురు మాటలేక;

గంధర్వవరులమై గానవిద్యలు మీఱ;

బాడుదమా యని పాడఁ జొత్తు;

రప్సరోజనులమై యాడుదమా యని;

యాడు రూపముఁ దాల్చి యాడఁ జనుదు;

10.1-454.1-ఆటవెలది

రమర దైత్యవరులమై యబ్బిఁ ద్రతమా

యని సరోవరముల యందు హస్త

దండచయముఁ ద్రిప్పి తరుతురు తమ యీడు

కొమరు లనుచరింపఁ గొమరు మిగుల.

10.1-65- చల్లులుగుడుచుట

10.1-455-వచనము

అంత నొక్కనాఁడు రామకృష్ణులు కాంతారంబున బంతిచల్లులు గుడువ
నుద్యోగించి ప్రొద్దునలేచి, గ్రద్దనం దమ యింటిలేఁగకదుపులం గదలించి,
సురంగంబులగు శృంగంబులు పూరించిన విని, మేలుకని, సురంభంబున
గోపడింభకులు చలిది కావడులు మూపున వహించి, సజ్జంబులగు కజ్జంబులు
గట్టుకొని పదత్రాణ వేత్రదండంధరులయి, లెక్కకు వెక్కిసంబైన తమతమ
క్రేపుకదుపులం జప్పుడించి రొప్పుకొనుచు, గాననంబు జొచ్చి, కాంచన మణి
పుంజ గుంజాది భూషణ భూషితులయ్యును, ఫల కుసుమ కోరక పల్లవ
వల్లరులు తొడవులుగా నిడుకొని, కొమ్ములి ముగ్గఁ బూరించుచు వేణువు
లూఁడుచుఁ, దుమ్మెదలం గూడి పాడుచు, మయూరంబులతోడం గూడి
యాడుచుఁ, బికంబులం గలసి కూయుచు, శుకంబులం జేరి రొదలు జేయుచుఁ,

బులుగుల నీడలం బాటుచు, బొదరిండ్లందూటుచు సరాళంబులగు వాగులు
గడచుచు, మరాళంబుల చెంత నడచుచు, బకమ్ములం గని నిలుచుచు,
సారసంబులం జోపి యలంచుచు, నదీజలంబులం దోగుచు, దీగె యుయ్యెలల
నూగుచు, పల్లంబులం డాగుచు, దూరంబుల కేగుచు, గప్పుల సంగడిఁ
దరువులెక్కుచు ఫలంబులు మెక్కుచు రసంబులకుంజొక్కుచు నింగికిన్నిక్కుచు
నీడలు చూచి నవ్వుచు, గయ్యంబులకుఁ గాలుదువ్వుచు, చెలంగుచు,
మెలంగుచు, వ్రాలుచు, సోలుచు బహుప్రకారంబుల శరీర వికారంబులు జేయుచు
మఱియును.

10.1-456-కంద పద్యము

ఒకనొకని చల్లికావిడి

నొకఁ డొకఁ డడకించి దాచు; నొకఁ డొకఁ డది వే

టొక డొకని మొఱిగిగొని చను

నొక డొకఁ డది దెచ్చి యిచ్చు నుర్వీనాథా!

10.1-457-కంద పద్యము

ఒక్కఁడు మున్నేమఱి చన

నొక్కఁడు బలుబొబ్బ వెట్టు నులికిపడన్; వే

టొక్కఁడు మిట్టి తటాలున

నొక్కని కనుదోయి మూయు నొక్కఁడు నగగన్.

10.1-458-కంద పద్యము

తీపుగల కజ్జ మన్యుడు

కోపింపగ నొడిసి పుచ్చుకొని త్రోపాడం

బైపడి యది గొని యొక్కఁడు

క్రీస్తులలో నిట్టునట్టుఁ గికురించు నృపా!

10.1-459-కంద పద్యము

వనజాక్షుఁడు మున్నురిగిన

మునుపడఁగా నతని నేనె ముట్టెద ననుచుం

జని మునుముట్టనివానిన్

మునుముట్టినవాఁడు నవ్వు మొనసి నరేంద్రా!

10.1-460-వచనము

ఇవ్వెధంబున.

10.1-461-ఉత్పలమాల

ఎన్నడునైన యోగివిభు లెవ్వని పాదపరాగ మింతయుం

గన్నలగాన రట్టి హరిఁ గొగిఁటఁ జేర్చుచుఁ జెట్టపట్టుచుం

దన్నచు గుడ్డుచున్నగుచుఁ దద్దయుఁబైపడి కూడి యాడుచుం

మన్నన జేయ వల్లవకు మూరుల భాగ్యము లింత యొప్పునే?

10.1-462-కంద పద్యము

విందులకును బ్రహ్మసుఖా

నందం బై భక్తగణమునకు దైవత మై

మందులకు బాలుఁ డగు హరి

పొందుఁ గనిరి గొల్ల; లిట్టి పుణ్యులు గలరే?

10.1-66- అఘాసుర వధ

10.1-463-వచనము

అని పలికి శుకయోగీంద్రుండు మఱియు నిట్లనియె.

10.1-464-కంద పద్యము

అమరు లమ్మతపానంబున

నమరిన వా రయ్యు నే నిశాటుని పంచ

త్వమునకు నెదుళ్ళు చూతురు

తము నమ్మక యట్టి యఘుఁడు ద్రోధతుడై.

10.1-465-కంద పద్యము

బకునికిఁ దమ్ముఁడు గావున

బకమరణముఁ దెలిసి కంసు పంపున గోపా

లక బాలురతోఁ గూడను

బకవైరినిఁ ద్రుంతు ననుచుఁ బటురోషమునన్.

10.1-466-కంద పద్యము

బాలురు ప్రాణంబులు గో

పాలురకు; మదగ్రజాతు ప్రాణము మా రీ

బాలురఁ జంపిన నంతయ

చాలును; గోపాలు రెల్ల సమసిన వారల్.

10.1-467-పదనము

అని నిశ్చయించి, యోజనంబు నిడుపును, మహాపర్వతంబు పొడుపును,

గొండతుదల మీఱిన కోటలును, మిన్నుదన్ని పన్నిన నల్ల మొగిళ్ళ పెల్లుగల

పెదవులును, బిలంబులకు నగ్గలంబులయిన యిగుళ్ళ సందులు,

నంధకారబంధురంబయిన వదనాంతరాళంబును, దావానల జ్వాలాభీలంబయిన

దృష్టిజాలంబులును, వేడిమికి నివాసంబులయిన యుచ్ఛ్వాస నిశ్వా

సంబులును మెఱయ, నేల నాలుకలు పఱచుకొని ఘోరంబగు నజగ
రాకారంబున.

10.1-468-కంద పద్యము

జాపిరము లేక యిప్పుడు

రేపుల గోపాలసుతులఁ గృష్ణునితోడన్

గీపెట్టఁగ మ్రింగెద నని

పాపపు రక్కసుఁడు త్రోవఁ బడి యుండె న్నపా!

10.1-469-పదనము

ఆ సమయంబున.

10.1-470-మత్తేభ విక్రీడితము

ఒక వన్యజగరేంద్ర మల్లదె గిరీంద్రోత్పేద మై దావపా

వక కీలా పరుషప్రచండతర నిశ్వాసంబుతో ఘోర వ

హ్ని కరాళాతతజిహ్వతోడ మనలన్ హింసింప నీక్షించుచున్

వికటంబై పడి సాగి యున్నది పురోవీధిం గనుంగొంటిరే?

10.1-471-పదనము

అని యెండొరులకుం జూపుచు.

10.1-472-మత్తేభ విక్రీడితము

బకునిం జంపిన కృష్ణుఁ డుండ మనకుం బామంచుఁ జింతింప నే

టికి? రా పోదము దాటి; కాక యది కొటిల్యంబుతో మ్రింగుడున్

బకువెంటంజనుఁ గృష్ణుచేత ననుచుం బద్మాక్షు నీక్షించి యు

త్తుకులై చేతులు వ్రేసికొంచు నగుచున్ దుర్వారులై పోవగన్.

10.1-473-వచనము

వారలం జూచి హరి తన మనంబున.

10.1-474-మత్తేభ విక్రీడితము

అర్భకు లెల్ల బాము దివిజాతకుఁ డౌట యెటుంగ; రక్కటా!
నిర్భయులై యెదుర్కొనిరి నే గల నంచు విమూఢు లంచు నా
విర్భవదాగ్రహత్వమున వెందగులన్ తమలేగపిండుతో
దుర్భర ఘోర సర్వ ఘన తుండ బిలాంతముఁ జొచ్చి రందటున్.

10.1-475-వచనము

అయ్యవసరంబున.

10.1-476-శార్దూల విక్రీడితము

వేల్పుల్ చూచి భయంబు నొంద గ్రసనావేశంబుతో నుజ్జ్వల
త్పల్పాంతోజ్జ్వలమాన జిహ్వ దహనాకారంబుతో మ్రింగె న
స్వల్పాహేంద్రము మాధవార్పిత మనోవ్యాపార సంచారులన్
యల్పాకారుల శిక్యభారులఁ గుమారాభీరులన్ ధీరులన్.

10.1-477-వచనము

ఇట్లు పెనుబాముచేత మ్రింగుడుపడు సంగడికాండ్ర గమిం జూచి కృష్ణుండు.

10.1-478-ఉత్పలమాల

పడుచులు లేగలుం గలసి పైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ! మా
కొడుకు లదేల రా; రనుచు గోపిక లెల్లను బల్క నే క్రియన్
నొడివెద? నేడు పన్నగము నోరికి వీరికి నొక్క లంకగా
దొడఁబడ నేలచేసె? విధి యోడక జేయుగదయ్య! క్రౌర్యముల్.

10.1-479-వచనము

అని తలపోసి, నిఖిలలోచనుండును, నిజాశ్రిత నిగ్రహమోచనుండు నైన
తమ్మికంటి, మింటి తెరువరులు మొఱిలిడ్డ రక్కసు లుక్కుమిగుల వెక్కుసంబగు
నజగరంబయి యున్న యన్నరభోజను కుత్తుకకుం బొత్తుగొని మొత్తంబు
వెంటనంటం జని తమ్ము నందఱఁ జిందఱ వందఱ చేసి మ్రింగ నగ్గలించు
నజగరంబు కంఠద్వారంబున సమీరంబు వెడలకుండఁ దన శరీరంబుఁ బెంచి గ్రద్దన
మిద్దెచఱచి నట్లుండ.

10.1-480-కంద పద్యము

ఊపిరి వెడలక కడుపున

వా పొదవినఁ బాము ప్రాణవాతంబులు సం

తాపించి శిరము వ్రక్కలు

వాపి కొనుచు వెడలి చనియెఁ బటు ఘోషముతోన్.

10.1-481-శార్దూల విక్రీడితము

క్రూరవ్యాళ విశాలకుక్షిగతులన్ గోవత్ససంఘంబుతో

గారుణ్యమృతవృష్టిచేత బ్రతుకంగఱఁ జూచి వత్సంబులున్

వారుం దాను దదాస్యవీధి మగుడన్ వచ్చెన్ ఘనోన్ముక్తుడై

తారానీకముతోడ నొప్పెసఁగు నా తారేశు చందంబునన్.

10.1-482-అటవెలది

అమరవరులకొఱకుఁ గమలజాండం బెల్ల

బలిఁ దిరస్కరించి బలియు వడుగు

గోపసుతులకొఱకుఁ బాపపుఁ బెనుబాము

గళము దూటుగట్ట బలియకున్నె?

10.1-483-ఉత్పలమాల

అ పెనుబాము మేన నొక యద్భుతమైన వెలుంగు దిక్టటో
ద్వీపకమై వడిన్ వెడలి దేవపథంబునఁ దేజరిల్లుచున్
క్రీపులు బాలురున్ బెదరఁ గృష్ణుని దేహము వచ్చి చొచ్చె నా
పాపఁడు చొచ్చి ప్రాణములఁ బాపిన యంతన శుద్ధసత్వమై.

10.1-484-కంద పద్యము

తన రూ పొకమా రైనను
మనమున నిడుకొనినఁ బాపమయు నైనను లోఁ
 గొనిచను హరి తను మ్రింగిన
దనుజునిఁ గొనిపోవకున్నె తనలోపలికిన్?

10.1-67- సురలు పూలుగురియించుట

10.1-485-వచనము

తదవసరంబున, సురలు కుసుమ వర్షంబులు గురియించిరి; రంభాదు లాడిరి;
 గంధర్వాదులులు పాడిరి; మేఘంబులు మృదంగం బుల భంగి ఘోషించె; సిద్ధ
 గణంబులు జయజయ భాషణంబులు భాషించి; రంత.

10.1-486-శార్దూల విక్రీడితము

అ వాద్యంబులు, నా మహాజయరవం, బా పాట, లా యాటలుం
దేవజ్యేష్ఠుఁడు పద్మజుండు విని ప్రీతిన్ భూమి కేతెంచి నే
డీ వత్సార్భకులన్ భుజంగపతి హింసింపంగ నీ బాలకుం
డేవెంటన్ బ్రతికించె? మే, లనుచు నూహించెం గడుం నివ్వెఱన్.

10.1-487-వచనము

అంత న య్యజగర చర్మంబు కొన్ని దివసంబుల కెండి పెద్దకాలం బు
గోపాలబాలురకు కేళీబిలంబై యుండె; నిట్లు కౌమార విహారంబుల నైదవ యేటఁ
గృష్ణుం డఘాసురునిం దెగఁ జూచుటయుఁ దమ్ముంగాచుటయు నాఱవయేటిదైన
పొగండవృత్తాంతంబని చిత్తంబుల గోపకుమారులు దలంచుచుందు” రని చెప్పిన
నప్పుడమితోఁ డప్పరమయోగీంద్రునకిట్లనియె.

10.1-488-సీస పద్యము

అయిదేండ్లు కౌమార; మటమీద నయిదేండ్లు;
పొగండ మనియెడు ప్రాయ మందు;
నయిదేండ్లవాడైన యబ్బాక్షుచరితంబు;
పొగండ మని గోపబాలు రెల్లఁ
దలఁతు రంటివి యెట్లు తలతురు వారలు? ;
నిరుడు చేసిన పని నేటి దనఁగ
వచ్చునే? యిది నాకు వరుసతో నెఱిగింపు;
మనవుడు యతిచంద్రుడైన శుకుఁడు

10.1-488.1-ఆటవెలది

యోగ దృష్టిఁజూచి యొక్కింత భావించి
వినుము రాజవర్య! వినయధుర్య!
పరమగుహ్య మనుచుఁ బలుకుదు రార్యులు
శిష్యజనుల కీవు చేయు తలఁపు.

10.1-489-కంద పద్యము

ప్రియురాలివలని వార్తలు
ప్రియుజనులకు నెల్ల ప్రొద్దుఁ బ్రియ మగు భంగిన్

ప్రియుడగు హరిచరితంబులు

ప్రియభక్తుల కెల్లయెడలఁ బ్రియములు గావే?

10.1-490-వచనము

అని పలికి యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె; నట్లఘాసురు మొగంబువలనం
గడచి చనిన లేగల గోపకుమారులం బ్రతికించి వారును దానునుం జనిచని.

10.1-491-మత్తేభ విక్రీడితము

కనియెం గృష్ణుడు సాధునీరము మహాగంభీరముం బద్మకో
కనదాస్వాదు వినోదమోద మదభృంగద్వంద్వ యుంకారమున్
ఘనకల్లోల లతావితాన విహరత్కాదంబ కోలాహల
స్వనవిస్ఫారము మందవాయుజ కణాసారంబుఁ గాసారమున్.

10.1-492-వచనము

కని తమ్మికంటి తమ్ముల యింటి సోబగునకు నిచ్చ మెచ్చుచుఁ జెచ్చెర గాలి
నోలిం గదలెడు కరళ్ళ తుంపురుల జల్లు పెల్లున నొడళ్ళు గగుర్వొడువఁ గొలంకు
కెలంకులఁ గాయ పండుల గెలల వ్రేగున వీగి పట్టుగల చెట్టుతుటము నీడల
నొప్పుచున్న యిసుక తిప్పల విప్పుఁ జూచి వేడుక పిచ్చలింప నెచ్చెలుల
కిట్లనియె.

10.1-68- చల్లులారగించుట

10.1-493-శార్దూల విక్రీడితము

ఎండన్ మ్రగ్గితి రాకటం బడితి రింకేలా విలంబింపఁగా
రండో బాలకులార! చల్లి గుడువన్ రమ్యస్థలం బిక్క డీ
దండన్ లేగలు నీరు ద్రావి యిరవందం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండంబై విహరించుచుండఁగ నమందప్రీతి భక్షింతమే?

10.1-494-వచనము

అనిన “నగుగాక” యని వత్సంబుల నుత్సాహంబున నిర్మలంబు లగు
జలంబులు ద్రావించి, పచ్చికల మొల్లంబులుగల పల్లంబుల నిలిపి చొక్కంబులగు
చల్లిచిక్కంబులు చక్కడించి.

10.1-495-మత్తేభ విక్రిడితము

జలజాంతస్థిత కర్ణికం దిరిగిరా సంఘంబులై యున్న టే
కుల చందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగిరాఁ గూర్చుండి వీక్షించుచున్
శిలలుం బల్లవముల్పూణంబులు లతల్ చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులు కంచంబులుగా భుజించి రచటన్ గోపార్థకుల్ భూవరా!

10.1-496-సీస పద్యము

మాటిమాటికి వ్రేలు మడిచి యూరించుచు;
నూరుగాయలు దినుచుండు నొక్క;
దొకని కంచములోని దొడిసి చయ్యన మ్రింగి;
చూడు లేదని నోరు చూపునొక్క;
డేగు రాగ్గురి చల్లు లెలమిఁ బన్నిదమాడి;
కూర్కొనికూర్కొని కుడుచు నొక్క;
డిన్నియుండఁగఁ బంచి యిడుట నెచ్చలితన;
మనుచు బంతెనగుండు లాడు నొకడు;

10.1-496.1-ఆటవెలది

కృష్ణుఁ జూడు మనుచుఁ గికురించి వడి మ్రోల
మేలి భక్షరాశి మెసఁగు నొకడు;
నవ్వు నొకడు; సఖుల నవ్విండు నొక్కడు;

ముచ్చటాడు నొకడు; మురియు నొకడు.

10.1-497-వచనము

అయ్యవసరంబున.

10.1-498-సీస పద్యము

కడుపున దిండుగాఁ గట్టిన వలువలో;

లాలిత వంశనాళంబు చొనిపి

విమల శృంగంబును వేత్రదండంబును;

జాటి రానీక డాచంక నిఱికి

మీగడ పెరుగుతో మేళవించిన చల్లి;

ముద్ద డాపలిచేత మొనయ నునిచి

చెలరేగి కొసరి తెచ్చిన యూరుగాయలు;

ప్రేళ్ళ సందులయందు వెలయ నిఱికి

10.1-498.1-ఆటవెలది

సంగడీల నడుమఁ జక్కగఁ గూర్చుండి

నర్మభాషణముల నగవు నెఱిపి

యాగభోక్త కృష్ణుఁ డమరులు వెఱిగంద

శైశవంబు మెఱసి చల్లి గుడిచె.

10.1-499-వచనము

ఇట్లు కృష్ణసహితు లయిన గోపకుమారులు చల్లులు గుడుచునెడఁ గ్రేపులు
మేపులకుం జొచ్చి, పచ్చని గఱికిజొంపంబుల గుంపుల కుఱికి, లంపులు
మేయుచు, ఘోరంబగు నరణ్యంబు నడుమం దోరంబగు దూరంబు చనిన,
వానింగానక వెఱిచుచున్న గోపడింభకులకు నంభోజనయనుం డిట్లనియె.

10.1-69- క్రేపుల వెదకబోవుట

10.1-500-మత్తేభ విక్రీడితము

వినుఁ డో! బాలకులార! క్రేపు లటవీ వీధిన్ మహా దూరముం
జనియెన్ కోమల ఘాసఖాదనరతో త్సాహంబుతో నెందుఁ బో
యెనో? యేమయ్యెనో క్రూరజంతువులచే నే యాపదం బొందెనో?
కని తెత్తుం గుడువుండు చల్లి గొఱతల్ గ్రాకుండ మీరందఱున్.

10.1-501-వచనము

అని చెప్పి,

10.1-502-శార్దూల విక్రీడితము

కర్ణాలంబిత కాక పక్షములతో గ్రైవేయహారాళితో
స్వర్ణాభాసిత వేత్రదండకముతో సత్పింధదామంబుతో
పూర్ణోత్సాహముతో ధృతాన్నకబళో త్సల్లాబ్జహస్తంబుతో
తూర్ణత్వంబున నేగె లోగలకునై దూరాటవీ వీధికిన్.

10.1-503-వచనము

ఇట్టిగుచు.

10.1-504-కంద పద్యము

ఇచ్చోఁ బచ్చిక మేసిన;
విచ్చోఁ ద్రావినవి తోయ; మగిన విచ్చో;
 నిచ్చోట మంద గొన్నవి;
యిచ్చోఁ బాసినవి; జాడ యిదెయిదె యనుచున్.

10.1-505-కంద పద్యము

కంజదళాక్షుడు వెదకెను

గొంజక లేగల నపార గురుత్పణవనికా

పుంజంబుల భీకర మృగ

కుంజంబుల దరుల గిరులఁ గొలఁకుల నదులన్.

10.1-506-వచనము

అంత.

10.1-70- బ్రహ్మ వత్సబాలకులదాచుట

10.1-507-శార్దూల విక్రీడితము

బాలుం డయ్య నితండఘాసురుఁడు ద్రుంపన్ బాలురం గ్రేపులన్

యేలీలన్ బ్రతికించెనొక్కో? భువి నూహింపం గడుం జోద్య మం

చాలో నంబుజసంభవుండు చని మాయా బాలు శుంభద్బలం

బాలోకింపఁ దలంచి డాచె నొకచో నా లేగలన్ బాలురన్.

10.1-508-వచనము

ఆ సమయంబున, దూడలు పోయిన జాడ యెఱుంగక, తప్పి య

ప్పద్మలోచనుం డెప్పటి కొలంకుకడకు వచ్చి, యచ్చోట నె నెచ్చలులం గానక

వారింజీరి, లేకుండుట నిశ్చయించి గోవిం దుండు విశ్వవిదుండు గావున నిది

విరించి మొఱంగని యెఱింగి తిరిగి పోవుచు.

10.1-509-శార్దూల విక్రీడితము

వంచింపం బనిలేదు బ్రహ్మ కిచటన్ వత్సంబులన్ బాలురన్

వంచించెం గనుఁ బ్రామి; తన్ను మరలన్ వంచించు టాశ్చర్యమే?

వంచింపం దన కేల? తెచ్చుటకునై వల్లంచు బ్రహ్మాండము

ల్లంచింపన్ మరలింప నేర్పు హరి లీలన్ మందహాసాస్యఁడై.

10.1-510-కంద పద్యము

గోపాలసుతులు లే రని

గోపికలకుఁ జెప్ప నేల? గోపాలకులున్

గోపికలు నలర బాలుర

క్రేపుల రూపముల నేఁ జరించెద ననుచున్.

10.1-71- వత్సబాలకులరూపుడగుట

10.1-511-మత్తేభ విక్రీడితము

కరముల్ పాదములున్ శిరంబు లవలగ్నంబుల్ ముఖంబుల్ భుజాం

తరముల్ ముక్కులు గన్నులుం శ్రవణముల్ దంతాదులుం దండకాం

బర స్రగ్వేణ విషాణ భూషణ వయో భాషా గుణాఖ్యాన త

త్పరతల్ వీడ్వడకుండఁ దాలెన్ విభుఁడా వత్సార్థకాకారముల్.

10.1-512-కంద పద్యము

రూపంబు లెల్ల నగు బహు

రూపకుఁ డిటు బాలవత్స రూపంబులతో

నేపారు టేమి చోద్యము?

రూపింపఁగ నతని కితర రూపము గలదే?

10.1-513-కంద పద్యము

మరలుపు మనియెడు కర్తయు

మరలించు కుమారకులును మరలెడి క్రేపుల్

పరికింపఁ దానయై హరి

మరలం జనె లీలతోడ మందకు నధిపా!

10.1-514-వచనము

ఇట్లు బాల వత్స రూపంబులతో విహరించుచు మందకు వచ్చి వారివారి దొడ్ల నయ్యై వత్సంబుల ముందరికందువల నిలిపి, త త్తద్బాలరూపంబుల నందఱి గృహంబులం బ్రవేశించి వేణునాదం బులు చేసిన.

10.1-515-చంపకమాల

కొడుకుల వేణునాదములు గొట్టున వీనులకుం బ్రియంబు లై
ముడిపడ లేచి యెత్తుకొని మూర్ఖుని తల్లులు గొగలించుచుం
జడిగోనఁజేపు వచ్చి తమ చన్నుల యందు సుధాసమంబు లై
వెడిలెడి పాలు నిండుకొనువేడుక నిచ్చిరి తత్పుతాళికిన్.

10.1-516-వచనము

మఱియుఁ దల్లు లుల్లంబులం బెల్లుగ వెల్లిగొనిన వేడుకలం దమ నందనులకు
నలుంగు లిడి, మజ్జనంబులు గావించి, గంధంబు లలంది తొడవులు దొడిగి
నిటలతటంబుల రక్షాతిలకంబులు పెట్టి, సకల పదార్థసంపన్నంబు లైన
యన్నంబు లొసంగి సన్నములు గాని మన్ననలు చేసిరి.

10.1-517-కంద పద్యము

ఏ తల్లుల కే బాలకు
లే తెఱఁగునఁ దిరిగి ప్రీతి నెసగింతురు ము
న్నా తల్లుల కా బాలకు
లా తెఱఁగునఁ బ్రీతిఁ జేసి రవనీనాథా!

10.1-518-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-519-ఉత్పలమాల

పాయని వేడ్కతో నునికిపట్టులకుం జని గోవు లెల్ల నం
బేయని చీరి హుమ్మనుచుఁ బేరిచి మూర్కొని పంచితిల్లి పె
ల్లయతిరేకమై పొదుగులం దెడలేక ప్రవించుచున్న పా
లాయెడ నాకుచున్ సుముఖలై యొసఁగెన్ నిజవత్సకోటికిన్.

10.1-520-కంద పద్యము

ప్రేతలకును గోవులకును
మాతృత్వము చాలఁ గలిగె మఱి మాధవుపై
 మాత లని హరియు నిర్మల
కౌతూహల మొప్పుఁ దిరిగె గడు బాల్యమునన్.

10.1-521-ఆటవెలది

మోషజనుల కెల్లఁ గుఱ్ఱులపై వేడ్క
పూటపూట కెలమిఁ బొటకరించె
నిచ్చ గ్రొత్త యగుచు నీరజాక్షునిమీద
వేడ్క దమకుఁ దొల్లి వెలసినట్లు.

10.1-522-వచనము

ఇట్లు కృష్ణుండు బాలవత్స రూపంబులు దాల్చి తన్నుఁ దాన రక్షించుకొనుచు,
 మందను వనంబున నమంద మహిమంబున నొక్క యేడు గ్రీడించె, నా యేటికి
 నైదాటు దినంబులు కడమపడి యుండ నందొక్కనాడు బలభద్రుండునుం
 దానును వనంబునకుం జని మందచేరువ లేగల మేప నతి దూరంబునం
 గోవర్ధన శైలశిఖరంబున ఘాసంబులు గ్రాసంబులు గొనుచున్న గోవు లా లేగలం
 గని.

10.1-523-చంపకమాల

ముదమునహుంకరించుచును; మూపులపైమెడలెత్తి చాచుచున్
బదములు నాల్గు రెండయిన బ్రాగునఁ గూడఁగ బెట్టి దాటుచున్
వదనములన్ విశాలతర వాలములన్ వడి నెత్తి పాటి యా
మొదవులు చన్నులంగుడిపె మూతుల మ్రింగెడిభంగి నాకుచున్.

10.1-524-వచనము

అంత గోపకులు గోవుల వారింప నలవి గాక దిగ్గన నలుకతోడి సిగ్గు లగ్గలంబుగ
 దుర్గమ మార్గంబున వానివెంట నంటి వచ్చి లేగల మేపుచున్న కొడుకులం గని.

10.1-525-ఉత్పలమాల

అయ్యలఁ గంటి మంచుఁ బులకాంకురముల్ వెలయంగఁ గుఱ్ఱలం
జయ్యన డాసి యెత్తికొని సంతస మందుచుఁ గౌగలింపఁ దా
రయ్యడ నొదలల్ మనములారఁగ మూర్కొని ముద్దు చేయుచున్
దయ్యమెఱుంగు; గోపకులు దద్దయు నుబ్బిరి నిబ్బరంబుగన్.

10.1-526-వచనము

ఇట్లు బాలకాలింగనంబుల నానందభాష్పపూరితనయనులై గోపకులు గోవుల
 మరలించుకొని తలంగిచన వారలం జూచి బలభ ద్రుండు తనలోఁ నిట్లని తలంచె.

10.1-72- బలరాముడన్నరూపెరుగుట

10.1-527-సీస పద్యము

చన్ను మానిన యట్టి శాబకశ్రేణిపై;
గోగణంబులకును గోపకులకు
నిబ్బంగి వాత్సల్య మెట్టంగి నుదయించె? ;
హరిఁ దొల్లి మన్నించునట్లు వీరు
మన్నించు చున్నారు మమతఁ జేయుచుఁ బ్రీతి;

నంబుజాక్షునిఁ గన్న యట్లు నాకుఁ
 బ్రేమయయ్యెడి, డింభబృందంబుఁ గనుగొన్న;
 నిది మహద్భుత మెందు నెఱుగరాదు

10.1-527.1-తేటగీతి

మనుజు దైవత దానవ మాయ యొక్కో?
 కాక నా భర్త యగుచున్న కమలనయను
 మాయయో గాక యితరుల మాయ నన్నుఁ
 గలఁ నోపదు; విభుమాయ కాగ నోపు.

10.1-528-కంద పద్యము

అని మున్ను ముగ్ధుఁ డయ్యును
 దన యందుల దివ్యదృష్టిఁ దప్పక బుద్ధిన్
 తన చెలికాండ్రను గ్రేపుల
 వనజాక్షుం డనుచుఁ జూచె వసుధాధీశా!

10.1-529-పచనము

ఇట్లు విజ్ఞానదష్టిం జూచి యెఱింగియు నమ్మక బలదేవుండు గొందలపడుచుఁ
 గృష్ణుం జూచి “మహాత్మా! తొల్లి యెల్ల క్రేపులును ఋషుల యంశం బనియును
 గోపాలకులు వేల్పుల యంశం బనియును దోచుచుండు; నిపుడు
 వత్సబాలకసందోహంబు సందోహంబు లేక నీవ యని తోచుచున్నది;
 యిదియేమి?” యని యడిగిన యన్నకు నున్నరూపంబు వెన్నుండు మన్ననఁ
 జేసి కన్న న నెఱింగించె నతండు నెఱింగె; యివ్వీంధంబున హరి బాలవ
 త్సంబులుదానయై సంచరించిన యేడు విరించికీ దన మానంబున నొక్క

త్రుటిమాత్రం బైన విరించి చనుదెంచి వత్సబాలకాకారుం డైన కృష్ణబాలకుం జూచి
వెఱంగుపడి యిట్లని వితర్కించె.

10.1-73- బ్రహ్మ తర్కించుకొనుట

10.1-530-శార్దూల విక్రీడితము

మందం గల్గిన వత్సబాలకులు నా మూయా గుహాసుప్తులై
యెందుం బోవరు; లేవ రిప్పుడును; వేఱ్ఱ చేయ నా కన్యలోం
డెందున్ లేరు; విధాతలుం బరులు; వీ రెవ్వార లెట్టెరోకో?
యెందేతెంచిరో కృష్ణుతో మెలగువా? రేడయ్యెడిన్ నేటికిన్.

10.1-531-మత్తకోకిలము

బ్రహ్మ పంపునఁ గాని పుట్టదు ప్రాణిసంతతి యెప్పుడున్
బ్రహ్మ నొక్కఁడ గాని వేటొక బ్రహ్మ లేడు సృజింపగా
బ్రహ్మ నేను సృజింప నొండొక బ్రాలవత్సకదంబ మే
బ్రహ్మ యందు జనించె? నొక్కట బ్రహ్మ మౌనది చూడఁగాన్.

10.1-532-వచనము

అని యిట్లు సకలంబును సుకరంబుగ నెఱింగెడి నెఱవాది ముదుక
యెఱుకగలప్రోడ వెఱంగుపడి గ్రద్దనఁ బెద్దప్రోద్దు తద్దయుం దలపోసి కర్ణంబు
మందల యెఱుంగక కొందలపడుచు నాందోళనంబున.

10.1-533-కంద పద్యము

మోహము లేక జగంబుల
మోహింపఁగఁ జేయ నేర్చి మొనసిన విష్ణున్
మోహింపించెద ననియెడు
మోహమున విధాత తాన మోహితుఁ డయ్యెన్.

10.1-534-తేటగీతి

పగలు ఖద్యోతరుచి చెడుపగిది రాత్రి
మంచు చీకటి లీనమై మాయుమాడ్కి
విష్ణుపై నన్య మాయలు విశద మగునె?
చెడి నిజేశుల గరిమంబుఁ జెఱుచుఁ గాక.

10.1-535-వచనము

మఱియును.

10.1-536-కంద పద్యము

పుట్టితి; బుద్ధి యెఱింగితిఁ;
బుట్టించితి జగము; సగము పోయెను బ్రాయం;
బిట్టివి నూతన సృష్టులు
పుట్టుట లే; దొర! యిట్టి బూమెలు భూమిన్.

10.1-537-వచనము

అని యిట్లు తలవాకిట వాణి గల పోడిమిచే వాడిమికెక్కిన నలుమొగంబుల
తక్కురిగొంటు పెనుదంట పలువెంటలైన తనమనంబున వితర్కించి, విచారించు
నెడ, నతండు కనుగొనుచుండ నబ్బాలకులు మేఘశ్యాములును, హార కుండల
కిరీట వనమాలికాభిరాములును, శ్రీవత్స మంగళాంగద నూపుర కనక కటక
కంకణ కటిఘటిత కాంచీగుణోద్ధాములును, నాపాదమస్తక
తులసీదళదాములును, విలసదంగుళీయకస్తోములును, శంఖ చక్ర గదా కమల
హస్తలును, జతుర్భుజ ప్రశస్తలును పీతకౌశే యవాసులును,
చంద్రికాధవళహాసులును, కరుణాకటాక్షవీక్షణ విలాసులును, రవికోటిభాసులును,
ననంత సచ్చిదానందరూప మహితులును, యణిమాదిగుణోపేతులును,

విజాతీయభేదర హితులును, శ్రీమన్నారాయణప్రతిమాన విగ్రహస్వరూపులునై
తమకుఁ బరతంత్రులగుచు నృత్తగీతాది సేవావిశేషంబులకుం జొచ్చి మెలంగుచు
మూర్తిమంతంబు లయిన బ్రహ్మాదిచరాచరంబులు, నణిమాదిసిద్ధులును,
మాయాప్రముఖంబులయిన శక్తులును, మహాదాది చతుర్వింశతి
తత్వంబులును, గుణక్షోభకాల పరిణామ హేతుసంస్కారకామ కర్మగుణంబులును
సేవింప వేదాంతవిదులకయిన నెఱుంగరాని తెఱంగున మెఱయుచుఁ గానబడిన
వారలం గనుంగొని.

10.1-538-ఉత్పలమాల

బాలురఁ గంటి నా చెయిది బాసిన వారిని మున్ను వారి నేఁ
బోలఁగఁ జూచునంతటన భూరినిరర్గళదుర్గమప్రభా
జాలముతోడఁ జూపులకుఁ జాలమిఁ దెచ్చుచు నున్నవార; లే
మూలమొ మార్గమెయ్యదియొ? మోసమువచ్చెఁగదే విధాతకున్.

10.1-539-వచనము

అని సకలేంద్రియంబులకు వెక్కుసంభైన స్రుక్తి.

10.1-540-ఉత్పలమాల

ఏ పరమేశు తేజమున నీ సచరాచరమైన లోక ము
ద్ధీపిత మయ్యె నట్టి విభుతేజముఁ గన్నులఁ జక్కఁ జూడఁగా
నోపక పారవశ్యమును నొందుచు సంస్థిమితాఖిలేంద్రియుం
డై పరమేష్ఠి మైమఱచె నప్పుడు చిత్రపురూపుకైవడిన్.

10.1-541-వచనము

ఇట్లు మాయాతీతుండును, వేదాంతవిజ్ఞాన దుర్లభుండును,
స్వప్రకాశానందుండునునైన తన బాహుళ్యంబుఁ జూచి నివ్వెఱ పడిన బ్రహ్మాంగని
యీశ్వరుండు.

10.1-542-శార్దూల విక్రీడితము

బాలుండై చతురాననుండు తన యీ బ్రహ్మభిమానంబునన్
లీలుండై మతిదప్పి నా మహిమ నాలోకింప నేతెంచెఁ దా
నాలోకింపగ నెంతవాఁ? డనుచు మాయాజాలమున్ విప్పి త
లీలా రూపము లెల్ల డాచె నటఁ గేలీచాతురీధుర్యుడై.

10.1-543-వచనము

అంతలోన నజీవుండు సజీవుండైన తెఱంగున నెనిమిది కన్నులు గల
వేల్పుగమికాఁడు తేటితెప్పటి కాలుగేలుగదలించి చెచ్చెరం గన్నులు విచ్చిచూడ
సమర్థుండై ముందటఁగని వెనుకఁజూచి, దివి విలోకించి దిక్కులు వీక్షించి,
యెల్లయెడలం గలయదర్శించి తన పురోభాగంబున హరి సంచరించుటం జేసి
జాతివైరంబు లేని నర పక్షి మృగాదులకు నాటపట్టయి సిరి గలిగి కామ క్రోధాది
రహితులకు జీవనంబైన బృందావనంబుఁ బొడగాంచి; యందు.

10.1-544-సీస పద్యము

తన కన్యములు లేక తనరారి ముమ్మూల;
విభుడయ్యుఁ గ్రేపుల వెదకువాని
నఖిలజ్ఞుడై యొక్కఁడయ్యు నజ్ఞాకృతిఁ;
జెలికాండ్రు బెక్కండ్రు జీరువాని
బహిరంతరాద్యంత బావశూన్యండయ్యు;
నంతంత నడుగు చొప్పురయువాని

గురుగభీరుండయ్యుఁ గురువులు వాఱుచు;

నట్టిట్టు పాతరలాడువాని

10.1-544.1-అటవెలది

జాతిరహితుఁ డయ్యుఁ జతుర గోపార్థక

భావ మెల్ల నచ్చుపడిన మేటి

చెలువువాని హస్త శీతాన్నకబళంబు

వానిఁ గాంచె నపుడు వాణిమగఁడు.

10.1-545-వచనము

కని సంభ్రమించి విరించి రాయంచ డిగ్గనుటికి కనకదండసు కుమారంబైన
శరీరముతోడ నేలం జాగిలంబడి మణిగణసుప్రకా శంబులైన తన
కిరీటశిఖరప్రదేశంబు లా కుమారుని పాదపద్మం బులు మోవ మ్రొక్కి
తోరంబులగు నానందభాష్పజలపూరం బుల నతని యడుగులు గడిగి
మఱియును.

10.1-546-కంద పద్యము

అడుగులపైఁ బడు లేచున్

పడుఁ గ్రమ్మిఱ, లేచు, నిట్లు భక్తిన్ మును దాఁ

బొడగనిన పెంపుఁ దలఁచుచు

దుడుకని మహిమాబ్ధి నజుఁడు దుడు కడఁచె నృపా!

10.1-547-వచనము

అంత నల్లనల్లన లేచి నిలుచుండి నయనారవిందంబులు దెఱచి, గోవిందుని
సందర్శించి చతుర్ముఖుండు ముఖంబులు వంచి కృతాంజలియై దిగ్గన డగ్గుతిక
యిడుచు నేకచిత్తంబున చతుర్ముఖంబుల నిట్లని స్తుతియించె.

10.1-74- బ్రహ్మ పూర్ణిజేయుట

10.1-548-సీస పద్యము

శంపాలతికతోడి జలదంబు కైవడి;
మెఱుగు టొల్లియతోడి మేనివానిఁ
కమనీయ మృదులాన్నకబళ వేత్ర విషాణ;
వేణచిహ్నుంబుల వెలయువాని
గుంజా వినిర్మిత కుండలంబులవాని;
శిఖిపింధవేష్టిత శిరమువానిఁ
వనపుష్పమాలికావ్రాత కంఠమువాని;
నళినకోమల చరణములవానిఁ

10.1-548.1-ఆటవెలది

గరుణ గడలుకొనిన కడకంటివాని గో
పాలబాలుభంగిఁ బరగువాని
నగుమొగంబువాని ననుగన్నతండ్రిని
నిను భజింతు మ్రొక్కి నీరజాక్ష!

10.1-549-మత్తేభ విక్రీడితము

నను మన్నించి భవజ్ఞనంబులకు నానందంబు నిండించు నీ
తను రూపంబిదె నా మనంబున కచింత్తుంబయ్యె; నీ యుల్లస
ద్దన విశ్వాకృతి నెవ్వఁ డోపు? నెఱుగన్ కైవల్యమై యొప్పు నా
త్తు నివేద్యంబగు నీదు వైభవము చందం బెట్టిదో? యీశ్వరా!

10.1-550-కంద పద్యము

విజ్ఞాన విధము లెఱుగక

తజ్ఞులు నీ వార్త చెప్పఁ దను వాఙ్మనముల్
యజ్ఞేశ! నీకు నిచ్చిన
యజ్ఞులు నినుఁబట్టి గెలుతు రజితుఁడవైనన్.

10.1-551-కంద పద్యము

శ్రేయములు గురియు భక్తిని
జేయక కేవలము బోధ సిద్ధికిఁ దపమున్
చేయట విఫలము; పొల్లన
నాయము చేకుఱునె తలఁప నధికం బైనన్.

10.1-552-కంద పద్యము

నిజముగ నిన్నెఱుఁగఁగ మును
నిజవాంఛలు నిన్నుఁ జేర్చి నీ కథ వినుచున్
నిజకర్మలబ్ధ భక్తిన్
సుజనులు నీ మొదలిటెంకిఁ జోచ్చి రథీశా!

10.1-553-సీస పద్యము

విక్రియాశూన్యమై విషయత్వమును లేని;
దగుచు నాత్మాకారమై తనర్చు
నంతఃకరణ మొక్క యధిక సాక్షాత్కార;
విజ్ఞానమునఁ బట్టి వే టోరులకుఁ
నెఱుగంగ రానిదై యేపారి యుండుటఁ;
జేసి నీ నిర్గుణ శ్రీవిభాతి
బహిరంగవీధులఁ బాఱక తిరములై;
యమలంబు లగు నింద్రియములచేత

10.1-553.1-ఆటవెలది

నెట్టకేలకైన నెఱుగంగ నగుగాని
గుణవిలాసి వగుచుఁ గొమరుమిగులు
నీ గుణవ్రజంబు నేర రా దెఱుగంగ
నొక్క మితము లేక యుంట నీశ!

10.1-554-కంద పద్యము

తారా తుషార శీకర
భూరజములకైన లెక్క బుధు లిడుదురు; భూ
భారావతీర్ణకరుఁ డగు
నీ రమ్యగుణాలి నెన్న నేర రగణ్యా!

10.1-555-శార్దూల విక్రీడితము

ఏ వేళం గృపఁ జూచు నెన్నఁడు హరిన్ వీక్షింతు నం చాఢ్యుడై
నీ వెంటంబడి తొంటి కర్మచయమున్ నిర్మూలముం జేయుచున్
నీ వాడై తను వాఙ్మనోగతుల నిన్ సేవించు విన్నాణి వో
కైవల్యాధిపలక్ష్మి నుద్ధవడిఁ దాఁ గైకొన్నవాఁ డీశ్వరా!

10.1-556-ఉత్పలమాల

మాయలు గల్గువారలను మాయలఁ బెట్టెడి ప్రోడ నిన్ను నా
మాయఁ గలంచి నీ మహిమ మానముఁ జూచెద నంచు నేరమిం
జేయఁగఁ బూనితిం; గరుణచేయుము; కావుము; యోగిరాజ వా
గ్దేయ దవాగ్నిఁ దజ్జనిత కీలము గెల్చి వెలుంగ నేర్చునే.

10.1-557-సీస పద్యము

సర్వేశ! నే రజోజనితుండఁ; మూఢుండఁ;

బ్రభుఁడ నేనని వెట్టి ప్రల్లదమున
గర్వించినాఁడను; గర్వాంధకారాంధ;
నయనుండ గృహజుడు నను; బ్రధాన
మహదహంకృతి నభో మరుదగ్ని జల భూమి;
పరివేష్టితాండకుంభంబులోన
నేడు జేనల మేన నెనయు నే నెక్కడ? ;
నీ దృగ్విధాండంబు లేరి కైన

10.1-557.1-తేటగీతి

సంఖ్య చేయంగ రానివి; సంతతంబు
నోలిఁ బరమాణవుల భంగి నొడలి రోమ
వివరముల యందు వర్తించు విపులభాతి
నెనయుచున్న నీ వెక్కడ? నెంతకెంత?

10.1-558-తరళము

కడుపులోపల నున్న పాపఁడు కాలఁ దన్నినఁ గిన్నతో
నడువఁ బోలునె క్రాగి తల్లికి? నాథ! సన్నము దొడ్డునై
యడఁగి కారణ కార్యరూపమునైన యీ సకలంబు నీ
కడుపులోనిదె గాదె? పాపఁడఁ గాక నే మఱి యెవ్వఁడన్?

10.1-559-కంద పద్యము

భూరి లయ జలధినిద్రిత
నారా^యణనాభికమలనాళమున నజం
 డారయఁ బుట్టి ననుట నిజ
మో! రాజీవాక్ష! పుట్టినోటు తలంపన్.

10.1-560-సీస పద్యము

నళినాక్ష! నీ వాది నారాయణుండవు;
జలము నారము జీవచయము నార
మందు నీవుంట నీ యం దవి యుంటను;
నారాయణుండను నామ మయ్యె
సకల భూతములకు సాక్షివధీశుండ;
వబ్ధి నిద్రించు నారాయణుండ
నీ మూర్తి యిది నీకు నిజమూర్తి యనరాదు;
నళిననాళము త్రోవ నడచి మున్ను

10.1-560.1-తేటగీతి

కడఁగి నూటోడ్లు వెదికి నేఁ గాననయితి
నేక దేశస్థుడవు గా వనేక రుచివి
జగములోనుందు; నీలోన జగములుండు
నరుదు; నీ మాయ నెట్లైన నగుచునుండు.

10.1-561-మత్తేభ విక్రీడితము

వినుమో; యీశ్వర! వెల్పులన్వెలుగు నీ విశ్వంబు నీ మాయ గా
క నిజంబైన యశోద యెట్లుగనియెం? గన్నార నీ కుక్షిలోఁ
గనెఁ బోఁ గ్రమ్మఱఁ గాంచెనే? భవదపాంగశ్రీఁ బ్రపంచంబు చ
క్రమ లోనా; వెలి యౌను; లోను వెలియుం గాదేఁ దదన్యంబగున్;

10.1-562-మత్తేభ విక్రీడితము

ఒకడై యుంటివి; బాలవత్సములలో నొప్పారి తీ వంతటన్
సకలోపాసితులౌ చతుర్భుజులనై సంప్రీతి నేఁ గొల్వఁగాఁ

బ్రకటశ్రీగలవాడవైతి; వటపై బ్రహ్మాండముల్ చూపి యె
ల్లక యిట్లోక్కడవైతి; నీ వివిధ లీలత్వంబుఁ గంటింగదే?

10.1-563-కంద పద్యము

ఎఱిగిన వారికిఁ దోతువు

నెఱిఁ బ్రకృతింజేరి జగము నిర్మింపఁగ నా

తెఱుగున రక్షింపఁగ నీ

తెఱుగున బ్రహరింప రుద్రు తెఱుగున నీశా!

10.1-564-పదనము

అదియునుం గాక.

10.1-565-కంద పద్యము

జలచర మృగ భూసుర నర

కులముల జన్మించి తీవు కుజనులఁ జెఱుపన్

చెలిమిని సుజనుల మనుపను

దలపోయఁగరాదు నీ విధంబు లనంతా!

10.1-566-ఆటవెలది

మబ్బుగొలిపి యోగమాయ నిద్రించిన

యో! పరాత్మభూమ! యోగిరాజ!

యే తెఱంగు లెన్ని యెంత యెచ్చోట నీ

హేల లెవ్వ డెఱుగు నీశ్వరేశ!

10.1-567-సీస పద్యము

అదిగాన నిజరూప మనరాదు; కలవంటి;

దై బహువిధదుఃఖమై విహీన

సంజ్ఞానమై యున్న జగము సత్సుఖబోధ;

తనుఁడవై తుదిలేక తనరు నీదు

మాయచేఁ బుట్టుచు మనుచు లే కుండుచు;

నున్న చందంబున నుండుచుండు;

నొకఁడ; వాత్సుఁడ; వితర్రోపాధి శూన్యుండ;

వాద్యుండ; వమ్మతుండ; వక్షరుండ;

10.1-567.1-ఆటవెలది

వద్వయుండవును; స్వయంజ్యోతి; వాపూర్ణుఁ

డవు; పురాణపురుషుఁడవు; నితాంత

సౌఖ్యనిధివి; నిత్యసత్యమూర్తివి; నిరం

జనుడ వీవు; తలఁపఁ జనునె నిన్ను. ?

10.1-568-వచనము

దేవా! యిట్టి నీవు జీవాత్మ స్వరూపకుఁడవు, సకలాత్మలకు నాత్మయైన

పరమాత్మ స్వరూపకుఁడవని యెవ్వ రెఱుంగుదురు, వారుగదా గురువనియెడు

దినకరునివలనఁ బ్రాప్తంబైన యుపనిషద్గర్భజ్ఞానం బను సునేత్రంబునంజేసి

సంసార మిథ్యాసాగరంబుఁ దరించిన చందంబున నుండుదురు; రజ్జవండు

రజ్జవని యెఱింగెడి యెఱుక లేకుండ, నయ్యెఱుంగమి నది సర్పరూపంబయి

తోఁచిన పిదప నెఱింగిన వారివలన రజ్జవు రజ్జవని యెఱుంగుచుండ,

సర్పరూపంబు లేకుండు కైవడి, నాత్మ యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగరు

వారి కయ్యెఱుంగమివలన సకల ప్రపంచంబు గలిగి తోఁచు; నాత్మ యప్పరమాత్మ

యని యెవ్వరెఱుంగుదురు, వారి కయ్యెఱుకవలనఁ బ్రపంచంబు లేకుండు నజ్ఞాన

సంభావిత నామకంబులైన సంసారబంధమోక్షంబులు, జ్ఞాన విజ్ఞానంబులలోనివి

గావు; కావునఁ గమలమిత్రున కహోరాత్రంబులు లేని తెఱంగునఁ, బరిపూర్ణ
జ్ఞానమూర్తి యగు నాత్మ యందు నజ్ఞానంబులేమిని బంధంబును సుజ్ఞానంబు
లేమిని మోక్షంబు లే; వాత్మవయిన నిన్ను దేహాదికంబని తలంచెయు,
దేహాదికంబు నిన్నుఁగాఁ దలంచెయు, నాత్మ వెలినుండునంచు మూఢులు
మూఢత్వంబున వెదకుచుందురు; వారిమూఢత్వంబుఁ జెప్పనేల?
బుద్ధిమంతులయి పరతత్వంబు గాని జడంబును నిషేధించుచున్న
సత్పురుషులు తమతమ శరీరంబుల యంద నిన్నరయుచుండు రదిగావున.

10.1-569-శార్దూల విక్రీడితము

దేవా! నీ చరణప్రసాదకణలబ్ధిం గాక లేకున్న నొం
డేవెంటం జను నీ మహామహిమ నూహింపంగ నెవ్వారికిన్?
నీ వారై చనువారిలో నొకడనై నిన్ గొల్చు భాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటి జన్మమం దయిన నొండెం దైన నో! యీశ్వరా!

10.1-570-తరళము

కృతుశతంబునఁ బూర్ణ కుక్షివి; గాని నీ విటు క్రేపులున్
సుతులునై చనుఁబాలు ధ్రావుచు; జ్ఞోక్తి యాడుచు; గొతుక
స్థితిఁ జరింపఁగఁ దల్లులై విలసిల్లు గోవుల గోపికా
సతుల ధన్యత లెట్లు చెప్పగఁ జాలువాడఁ గృపానిధీ!

10.1-571-కంద పద్యము

పరిపూర్ణంబుఁ బురాణముఁ
బరమానందంబునైన బ్రహ్మమె చెలికాఁ
డరు దరుదు నందమోష
స్థిరజనముల భాగ్యరేఖ చింతింపంగన్

10.1-572-సీస పద్యము

ఏకదశేంద్రియా^{దీ}శులు చంద్రాదు;
 లేను పాలాక్షుండు నిట్లు గూడఁ
 బదుమువ్వురము నెడ^పడక యింద్రియ పాత్ర;
 ముల నీ పదాంభోజముల మరంద
 మమృతంబుగాఁ ద్రావి యమర నేకై కేంద్రి;
 యాభిమా నులుమయు నతి కృతార్థ
 భావుల మైతిమి; పరగ సర్వేంద్రియ;
 వ్యాఘ్రులు నీ మీఁద వాల్చి తిరుగు

10.1-572.1-తేటగీతి

గోప గోపికాజనముల గురు విశిష్ట
 భాగ్య సంపద తలపోసి ప్రస్తుతింప
 నలవిగా దెవ్వరికి నైన నంబుజాక్ష!
 భక్తవత్సల! సర్వేశ! పరమపురుష!

10.1-573-శార్దూల విక్రీడితము

ఏలా బ్రహ్మపదంబు? వేదములకున్ వీక్షింపఁగారాని ని
 స్సీలోకంబున నీ వనాంతరమునం దీ మందలోఁ గృష్ణ యం
 చాలాపాది సమస్త భావములు నీ యందే సమర్పించు నీ
 ప్రేలం దొక్కని పాదరేణువులు పై వేష్టించినం జాలదే?

10.1-574-మత్తేభ విక్రీడితము

నిను హింసించిన పూతనాదులకు మున్ నీ మేటి సంకేత మి
 చ్చిన నీకుం బుర దార పుత్ర గృహ గో స్త్రీ ప్రాణ దేహాదు లె

ల్లను వంచినపక యిచ్చు గోపకులకున్ లక్షింప నే మిచ్చెదో?

యని సందేహము దోచుచున్నది ప్రపన్నానీకరక్షామణీ!

10.1-575-కంద పద్యము

దేహము కారాగేహము

మోహము నిగళంబు; రాగముఖరములు రిపు

వ్యూహములు భక్తితో ని

న్నాహింపని యంతదడవు నో! కమలాక్షా!

10.1-576-ఆటవెలది

ఆశ్రయించు జనుల కానందసందోహ

మీఁ దలంచి వివిధ హేలతోడ

నప్రపంచకుండవయ్యుఁ బ్రపంచంబు

వెలయఁజేయు దీవు విశ్వమూర్తి!

10.1-577-కంద పద్యము

ఎఱిగిన వార లెఱుంగుదు

రెఱుగన్ బహు భాషలేల? నీశ్వర! నీ పెం

పెఱుగ మనోవాక్కులకున్

గుఱి చేయం గొలది గాదు గుణరత్ననిధి!

10.1-578-కంద పద్యము

సర్వము నీవ యెఱుంగుదు

సర్వవిలోకనుఁడ వీవ; జగదధిపతివిన్;

సర్వాపరాధి నను నో!

సర్వేశ! యనుగ్రహింపు; చనియెద నింకన్.

10.1-579-కంద పద్యము

జిష్టు! నిశాటవిపాటన!

వృష్టికులాంభోజసూర్య! విప్రామర గో

వైష్ణవ సాగర హిమకర!

కృష్ణ! పాషండధర్మగృహదావాగ్నీ!

10.1-75- పులినంబునకుతిరిగివచ్చుట

10.1-580-వచనము

దేవా! నీకుఁ గల్పపర్యంతంబు నమస్కరించెద"నని యివ్వధంబున సంస్తుతించి
ముమ్మాటు వలగొని పాదంబులపైఁ బడి వీడ్చొని బ్రహ్మ తన నెలవునకుం
జనియె; నతని మన్నించి భగవంతుండైన హరి తొల్లిచెడి తిరిగి వచ్చిన
వత్సబాలకులం గ్రమ్మఱుం గైకొని పులినంబుకడఁ జేర్చె; నిట్లు.

10.1-581-కంద పద్యము

క్రించు దనంబున విధి దము

వంచించిన యేడు గోపవరనందను లో

క్రించుక కాలంబుగ నీ

క్రించిరి రాజేంద్ర! బాలకృష్ణుని మాయన్.

10.1-582-ఆటవెలది

ఎ మహాత్ము మాయ నీ విశ్వమంతయు

మోహితాత్మక మయి ముణిగి యుండు

నట్టి విష్ణుమాయ నర్భకు లొక్క యే

డెఱుగ కుండి రనుట యేమి వెఱుగు?

10.1-583-వచనము

అప్పుడు.

10.1-584-మత్తేభ విక్రీడితము

చెలికాడా! యరుదెంచితే యిచటికిన్? **క్షే**మంబునం గ్రేపులున్
నెలవుల్ చేరె నరణ్యభూమివలనన్ **నీ** వచ్చునం దాకఁ జ
ల్లులు వీరించుక యెవ్వరుం గుడువ ;రా **లో**కింపు; రమ్మంచు నా
జలజాక్షుండు నగన్ భుజించి రచటన్ **సం**భాషులన్ డింభకుల్.

10.1-585-వచనము

ఇట్లు బాలకులతోడఁ జల్లి గుడిచి వారలకు నజగర చర్మంబు చూపుచు వనంబున
 నుండి తిరిగి.

10.1-586-పంచదామరము

ప్రసన్నపింధమాలికా **ప్రభా**విచిత్రతాంగుడుం
బ్రసిద్ధ శృంగ వేణునాద **పా**శబద్ధ లోకుడుం
బ్రసన్న గోప బాలగీత **బా**హువీర్యుఁ డయ్యు ను
ల్లసించి యేగె గోపకుల్ చె**లం**గి చూడ మందకున్.

10.1-587-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-588-కంద పద్యము

పె**ను**ఁబాము దమ్ము మ్రింగిన
మన నందసుతుండు పాము **మ**ర్దించి మమున్
 మ**ని**చె నరణ్యములోపల
నని ఘోషించిరి కుమారు **లా** ఘోషములోన్.

10.1-589-వచనము

అనిన విని నరేంద్రుం డిట్లనియె

10.1-76- కృష్ణుడుఅత్యేయుడగుట

10.1-590-కంద పద్యము

కని మనిచి యెత్తి పెంచిన

తనుజన్ములకంటె నందతనయుం డా ఘో

షనివాసులకు మనోరం

జనుఁ డెట్లయ్యెను? బుధేంద్ర! చనునెఱిగింపన్

10.1-591-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె.

10.1-592-సీస పద్యము

అఖిల జంతువులకు నాత్మవల్లభమైన;

భంగి బిడ్డలు నిండ్లుఁ బసిడి మొదలు

వస్తువు లెవ్వియు వల్లభంబులు గావు;

సకలాత్మకుండైన జలజనేత్రు

డఖిల జంతువులకు నాత్మ గావున ఘోష;

వాసుల కెల్లను వల్లభత్వ

మున మిక్కిలొప్పెను మూడులోకములకు;

హితము చేయఁగ జలజ్జేక్షణుండు

10.1-592.1-ఆటవెలది

మాయతోడ మూర్తిమంతుడై యొప్పురు;

గలఁ డతండు నిఖిలగణము లందు

భవతిధాతు వెట్లు భావార్థమై సర్వ
ధాతు గణమునందుఁ దనరు నట్లు.

10.1-593-కంద పద్యము

శ్రీపతి పదమను నావను
ప్రాపించి భవాబ్ధి వత్సప్రదముగ ధీరుల్
రూపించి దాఁటి చేరుదు
రాపత్పదరహితు లగుచు నమ్మతపదంబున్.

10.1-594-ఆటవెలది

అఘునిఁ జంపి కృష్ణుఁ డ్రాపులు దానును
జల్లి గుడిచి జలజసంభవునకుఁ
జిద్విలాసమైన చెలువుఁ జూపిన కథఁ
జదువ వినినఁ గోర్కి సంభవించు.

10.1-595-వచనము

అని చెప్పి మఱియు వ్యాసనందనుం డిట్లనియె

10.1-596-కంద పద్యము

రాగంబున బలకృష్ణులు
పాగండ్వయస్కు లగుచుఁ బశుపాలకతా
యోగంబున బృందావన
భాగంబునఁ గాఁచి రంతఁ బశువుల నధిపా!

10.1-77- ఆలకదుప్పుల మేపబోవుట

10.1-597-వచనము

అయ్యెడఁ గృష్ణుం డొక్కనాడు రేపకడలేచి, వేణువు పూరించి బలభద్ర సహితుండై
గోపకుమారులు దన్ను బహువారంబులు గైవారంబులు చేయ న్రైల
నాలకదుపుల నిడుకొని నిరంతర ఫల కేసలయ కుసుమంబులును, కుసుమ
నిష్యంద మకరందపానానంద దిందిర కదంబంబును, కదంబాది నానాతరులతా
గుమ్మ సంకులంబును, కులవిరోధరహిత మృగపక్షిభరితంబును, భరిత
సరస్వరోరుహపరిమళమిళితపవనంబును నైన వనంబుఁ గని యందు వేడుకం
గ్రీడింప నిశ్చయించి వెన్నుం డన్న కిట్లనియె.

10.1-598-శార్దూల విక్రీడితము

శాఖాపుష్పఫలప్రభారనతలై చర్చించి యో! దేవ! మా
శాఖిత్వంబు హరింపు; మంచు శుకభాషన్ నీకెఱింగించుచున్
శాఖాహస్తములం బ్రసూనఫలముల్ చక్కన్ సమర్పించుచున్
శాఖిశ్రీణులు నీ పదాబ్జముల కోజన్ మ్రొక్కెడిం జూచతే.

10.1-599-నీస పద్యము

నిఖిల పావనమైన నీ కీర్తిఁ బాడుచు;
నీ తుమ్మెదలు వెంట నేగుదెంచె
నడవిలో గూఢుండవైన యీశుఁడ వని;
ముసరి కొల్పఁగ వచ్చె మునిగణంబు
నీలాంబరముతోడి నీవు జీమూతమ;
వని నీలకంఠంబు లాడఁ దొడఁగెఁ
బ్రియముతోఁ జూచు గోపికలచందంబున;
నినుఁ జూచె నదె హరిణీచయంబు

10.1-599.1-ఆటవెలది

నీవు వింద వనుచు నిర్మలసూక్తులు
 పలుకుచున్న విచటఁ బరభృతములు
 నేడు విపినచరులు నీవు విచ్చేసిన
 ధన్యులైరి గాదె తలచి చూడ.

10.1-600-సీస పద్యము

నీ పాదములు సోకి నేడు నీరును దృణ;
 పుంజంబుతో భూమి పుణ్య యయ్యె
 నీ నఖంబులు దాకి నేడు నానాలతా;
 తరుసంఘములు గృతార్థంబు లయ్యె
 నీ కృపాదృష్టిచే నేడు నదీ శైల;
 ఖగ మృగంబులు దివ్యక్రాంతిఁ నందె
 నీ పెన్నురము మోవ నేడు గోపాంగనా;
 జనముల పుట్టువు సఫల మయ్యె;

10.1-600.1-ఆటవెలది

నని యరణ్యభూమి నంకించి పసులను
 మిత్రజనులు దాను మేపు చుండి
 నళినలోచనుండు నదులందు గిరులందు
 సంతసంబు మెఱయ సంచరించె.

10.1-601-వచనము

మఱియు నయ్యాశ్వరుండు.

10.1-78- ఆవులమేపుచువిహరించుట

10.1-602-సీస పద్యము

ఒకచోట మత్తాళియూధంబు జమ్మని;
మ్రోయంగ జమ్మని మ్రోయుచుండు
నొకచోటఁ గలహంసయూధంబు గూడి కేం;
కృతులు చేయంగఁ గేంకృతులు చేయు
నొకచోట మదకేకియూధంబు లాడంగ;
హస్తాబ్జములు ద్రిప్పి యాడఁ దొడఁగు
నొకచోట వనగజయూధంబు నడవంగ;
నయముతో మెల్లన నడవఁజొచ్చు

10.1-602.1-ఆటవెలది

క్రొంచ చక్ర ముఖర ఖగము లొక్కొకచోటఁ
బలుక వానియట్ల పలుకుఁ గదిసి
పులుల సింహములను బొడగని యొకచోటఁ
బటచు మృగములందుఁ దటచు గూడి.

10.1-603-వచనము

మఱియును.

10.1-604-సీస పద్యము

రా పూర్ణచంద్రిక! రా గౌతమీగంగ! ;
రమ్ము భగీరథరాజతనయ!
రా సుధాజలరాశి! రా మేఘబాలిక! ;
రమ్ము చింతామణి! రమ్ము సురభి!
రా మనోహారిణి! రా సర్వమంగళ! ;
రా భారతీదేవి! రా ధరిత్రి!

రా శ్రీమహాలక్ష్మీ! రా మందమారుతి! ;

రమ్ము మందాకిని! రా శుభాంగి!

10.1-604.1-ఆటవెలది

యనుచు మఱియుఁ గలుగు నాఖ్యలు గల గోవు

లడవిలోన దూరమందు మేయ

ఘనగభీరభాషఁ గడునొప్పఁ జీరు నా

భీరజనులు పొగడఁ టెంపు నెగడ.

10.1-605-కంద పద్యము

కాంతార విహారమ్ముల

త్రాంతుండై గోపకాంకశయుడగు నన్నన్

సంతుష్టఁ బొందఁజేయు ని

రంతర కరచరణ మర్కనాదుల నధిపా!

10.1-606-కంద పద్యము

పాడుచు నాడుచు ముచ్చట

లాడుచు నొండొరులఁ దాకు నాపులఁ గని బి

ట్టాడుచుఁ జేతులు ప్రేయుచుఁ

గ్రీడింతురు నగుచు బలుఁడుఁ గృష్ణుఁడు నొకచోన్.

10.1-607-వచనము

ఇవ్విధంబున.

10.1-608-సీస పద్యము

నేదాంత వీధుల విహరించు విన్నాణి;

విహరించుఁ గాంతారవీధులందు;
పణిరాజశయ్యపైఁ బవళించు సుఖభోగి;
వల్లవ శయ్యలఁ బవ్వళించు;
గురుయోగి మానసగుహలఁ గ్రుమ్మరు మేటి;
గుమ్మరు నద్రీంద్ర గుహలలోనఁ;
గమలతోడఁ బెనంగి కడు డయ్యు చతురుఁ డా;
భీరజనులతోడఁ బెనంగి డయ్యు;

10.1-608.1-ఆటవెలది

నఖిల లోకములకు నాశ్రయుండగు ధీరుఁ
డలసి తరులనీడ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము లాహరించు మహాత్ముఁ
డడవిలోని ఫలము లాహరించు

10.1-609-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-610-సీస పద్యము

అలసినచోఁ గొంద అతిమోదమున వీపు;
లెక్కించుకొని పోదు రేపు మెఱసి;
సొలసి నిద్రించినచోఁ నూరుతల్పంబు;
లిడుదురు కొందఱు హితవు గలిగి;
చెమరించి యున్నచోఁ జిగురుటాకులఁ గొంద;
ఱ్ఱయ్యన విసరుదు రుత్సహించి;
దవ్వేగి నిలుచుచోఁ దడయకఁ గొందఱు;

పదము లొత్తుదు రతిబాంధవమున;

10.1-610.1-ఆటవెలది

గోపవరులు మఱియుఁ గొందఱు ప్రియమున

మాధవునకుఁ బెక్కుమార్గములను

బనులు చేసిరెల్ల భవములఁ జేసిన

పాపసంచయములు భస్మములుగ.

10.1-79- ధేనుకాసుర వధ

10.1-611-వచనము

అయ్యవసరంబున శ్రీదామ నామధేయుండయిన గోపాలకుండు రామకేశవులం
జూచి యిట్లనియె.

10.1-612-కంద పద్యము

దూరంబునఁ దాలతరు

స్నారం బగు వనము గలదు; ప్రతితానుపత

ద్యూరిఫలసహిత మది యే

దీరులుఁ జొర వెఱతు రందు ధేనుకుఁ డుంటన్.

10.1-613-వచనము

ఆ ధేనుకాసురుండు మహాశూరుండును, ఖరాకారుండు నై సమా

నసత్వసమేతులైన జ్ఞాతులుం దానును మనుష్యులం బట్టి భక్షించుచుండు;

నయ్యెడఁ బరిమళోపేతంబులైన నూతన ఫల వ్రాతంబు లసంఖ్యాతంబులు

గలవు; వినుఁడు.

10.1-614-కంద పద్యము

ఫలగంధము నాసాపుట

ముల జొచ్చి కలంచి చిత్తములఁ గొనిపోయెన్

ఫలముల నమలింపుడు మము;

బలియురకును మీకు దైత్యభటు లడ్డంబే?

10.1-615-వచనము

అని పలికిన చెలికాని పలుకు లాదరించి విని నగి వారునుం దారును
నుత్తాలంబగు తాలవనంబునకుం జని; యంత.

10.1-616-కంద పద్యము

తత్తఱమున బలభద్రుడు

దత్తాలానోకహములఁ దనభుజబలసం

పత్తిఁ గదల్చుచు గ్రక్కున

మత్తేభము భంగిఁ బండ్లు మహిపై రాలెన్.

10.1-617-వచనము

అప్పుడు పండ్లు రాల్చిన చప్పుడు చెవులకు దెప్పరంబయిన నదిరిపడి
రిపుమర్దన కుతుకంబున గార్దభాసురుండు

10.1-618-మత్తేభ విక్రీడితము

పదవిక్షేపములన్ సవృక్షధరణీభాగంబు గంపింపగా

రదముల్ దీటుచుఁ గత్తిరించిన చెవుల్ రాజిల్ల వాలంబు భీ

తిదమై తూలఁగఁ గావరంబున సముద్భిపించి గోపాలకుల్

బెదరన్ రాముని టొమ్ముఁ దన్నె వెనుకై బీరంబు తోరంబుగన్.

10.1-619-కంద పద్యము

మఱియును దనుజుడు రామునిఁ

గఱవఁగ గమకించి తెఱపిఁ గానక యతనిం

జుఱచుఱఁ జూచుచు శౌర్యము

పఱిబోవఁగ నింత నంతఁ బదమలఁ దన్నెన్

10.1-620-పచనము

అంత బలభద్రుండు రౌద్రాకారంబున గర్దభాసురుపదంబులు నాలుగు నొక్క కేల
నంటంబట్టి బెట్టుదట్టించి త్రిప్పి విగతజీవుం జేసి.

10.1-621-మత్తేభ విక్రీడితము

ఒక తాలాగ్రముఁ దాఁక వైవ నది కంపొద్దికమై త్రుళ్ళి వే

టొక తాలాగ్రము పైబడన్నదియు నయ్యుగ్రాహతిన్ నిల్వ కొం

డొక తాలాగ్రముపైఁ బడన్ విఱిగి యిట్టొండొంటిపైఁ దాలవృ

క్షకముల్గూలెఁ బ్రచండ మారుతముదాఁకం గూలు చందంబునన్.

10.1-622-ఉత్పలమాల

తంత్రువులందుఁ జేలము విధంబుననే పరమేశుమూర్తి యం

దంతయుఁ బుట్టునట్టి జగదీశుఁ డనంతఁడు దైత్యమాత్రుని

ట్లంతము చేయు టెంతపని? యద్భుతమే వినుమంతలోన వాఁ

డంతముఁ బొందు టెల్లఁ గని యాతని బంధులు గార్దభంబులై.

10.1-623-కంద పద్యము

బలకృష్ణులపైఁ గదిసిన

బలియుర ఖరదైత్యభటులఁ బశ్చిమపాదం

బుల బట్టి తాల శిఖరం

బుల కెగురఁగ వైచి వారు పొరిగొని రథిపా!

10.1-624-వచనము

అప్పుడు.

10.1-625-కంద పద్యము

ఆలమున నోలిఁ గూలిన

తాలద్రుమఖండ దైత్యతనుఖండములన్

కీలితమై ధర జలధర

మాలావృతమైన మింటి మాడ్కిన్ వెలిగెన్

10.1-626-కంద పద్యము

ధేనుకవనమున నమలిరి

మానవు లావేళఁ దాటి మ్రాకుల ఫలముల్;

ధేనువులు మెసఁగెఁ గసవులు;

ధేనుకహరభక్తకామధేనువు గలుగన్.

10.1-627-వచనము

ఆ సమయంబున సురలు విరులవానలు గురియించి దుందు భులు

మొరయించి; రంతఁ గమలలోచనుండు గోపజనజేగీయ మానవర్తనుండై,

యన్నయుం దానును గోగణంబులం దోలుకొని మందకు జనియె; న య్యెడ.

10.1-628-ఉత్పలమాల

గోపదరేణుసంకలితకుంతలబద్ధమయూరపింఛు ను

ద్వీపీతమందహాసశుభదృష్టిలసన్ముఖు వన్యపుష్పమా

లాపరిపూర్ణు గోపజనలాలితవేణురవాభిరాము నా

గోపకుమారునిం గనిరి గోపసతుల్ నయనోత్సవంబుగన్.

10.1-629-ఆటవెలది

కమలనయను వదనకమల మరందంబు

దవిలి నయనషట్పదములవలనఁ

ద్రావి దినవియోగతాపంబు మానిరి

గోపకాంతలెల్లఁ గోర్పు లలర.

10.1-630-వచనము

ఇట్లు గోపికలు సాదరంబుగంజూడ వ్రీడాహాసవినయంబులంజూచుచుం
గ్రీడాగరిష్ఠుండైన ప్రోడ గోష్ఠంబు ప్రవేశించె; నంత రోహిణీయ శోదలు కుఱ్ఱులవలని
మచ్చికలు పిచ్చలింప నిచ్చకువచ్చినట్లయ్యె వేళల దీవించిరి; వారును
మజ్జనోన్మర్దనాదు లంగీకరించి, సురభికుసుమ గంధంబులు గైకొని, రుచిర
చేలంబులు గట్టికొని, రసోపపన్నంబులయిన యన్నంబులు గుడిచి, తృప్తులయి,
మంజులశయ్యల సుప్తులై యుండి; రండు.

10.1-80- విషకలిత కాళిందిగనుగోనుట

10.1-631-సీస పద్యము

ఒకనాడు బలభద్రుఁ డొక్కఁడు రాకుండ;

గోపాలకులు దానుఁ గూడి కృష్ణుఁ

డడవికిఁ జని యెండ నా గోవులును గోప;

కులు నీరుపట్టునఁ గుంది డస్సి

కాళిందిలో విషకలిత తోయముఁ ద్రావి;

ప్రాణానిలంబులు పాసి పడిన

యోగీశ్వరేశుండు యోగివంద్యుఁడు గృష్ణుఁ;

డీక్షణామృతధార లెలమిఁ గురిసి

10.1-631.1-ఆటవెలది

పశుల గోపకులను బ్రతికించె మరలంగ;
వారుఁ దమకుఁ గృష్ణువలన మరలఁ
బ్రతుకు గలిగెనంచు భావించి సంతుష్ట
మానసములఁ జనిరి మానవేంద్ర!

10.1-632-కంద పద్యము

కాళియఫణిదూపిత యగు
కాళిందిఁ బవిత్రఁ జేయఁగా నుత్సుకుడై
కాళిందీజలవర్ణుడు
కాళియు వెడలంగ నడిచెఁ గౌరవముఖ్యా!

10.1-633-వచనము

అనిన “నయ్యగాధజలంబుల వలన మాధవుం డెట్టి నేర్పున సర్పంబు దర్పంబు
మాపి వెడలించె, నందుఁ బెద్దకాలంబా వ్యాళం బేల యుండె? నెఱిగింపుము.

10.1-634-కంద పద్యము

తొట్టులఁ గాచిన నందుని
కుట్టని చరితామృతంబు గొనకొని చెవులన్
జుట్టంగఁ దనివి గల్గునె;
వెట్టుల కైనను దలంప? విప్రవరేణ్యా!

10.1-635-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె.

10.1-636-సీస పద్యము

మానవేశ్వర! యొక్క మడుగు కాళిందిలో;
 గల; దది యెప్పుడుఁ గాళియాహి
 విషవహ్ని శిఖలచే వేచు చుండును; మీదఁ
 పటతెంచినంతన పక్షులైనఁ
 బడి మ్రగ్గు; నందుఁ దద్భంగశీకరయుక్త;
 పవనంబు సోకినఁ బ్రాణు లెవ్వి
 యైన నప్పుడ చచ్చు; నట్టి యా మడుగులో;
 నుదకంబు పొంగుచు నుడుకు చుండుఁ

10.1-636.1-తేటగీతి

జూచి వెఱగంది కుజనుల స్తుక్కఁ జేయ
 నవతరించిన బలువీరుఁ డ్రాగ్రహించి
 భుజగవిషవహ్ని దోషంబుఁ బోలియఁజేసి
 సుజలఁ గావించి యా నదిఁ జూతు ననుచు.

10.1-637-వచనము

కృతనిశ్చయుండై, పూర్వజన్మ భాగ్యంబునం దన చరణ సంస్పర్శనంబునకు
 యోగ్యంబై, తత్సమీపంబున విశాల విటపశాఖా కదంబంబుతోనున్న
 కదంబభూజంబు నెక్కి.

10.1-81- కాళిందిలో దూకుట

10.1-638-మత్తేభ విక్రీడితము

కటిచేలంబు బిగించి పింఛమునఁ జక్రం గొప్పు బంధించి దో
 స్తట సంస్పృలన మాచరించి చరణద్వంద్వంబుఁ గీలించి త
 త్కుటశాఖాగ్రము మీదనుండి యుటికెన్ గోపాలసింహంబు ది

క్ర_టముల్ మ్రోయ ప్రాదంబులో గుభగుభ_{ద్వా}నం బనూనంబుగన్.

10.1-639-ఉత్పలమాల

భూ_{రి} మహాప్రతాప పరిపూర్ణ భయంకర గోపబాల కం
 తీ_రవపాతవేగవిక_{టి}కృత దుర్విషభీషణోర్మి సం
 పూ_{రి}తమై వడిం గలగి పొంగి ధనుశ్శతమాత్రభాగ వి
 స్రా_రము పొందె నమ్మడుగు తప్తపయఃకణ బుద్బుదోగ్రమై.

10.1-640-శార్దూల విక్రీడితము

పా_{తి}నాకృతిఁ దోయరాశినడుమన్ భాసిల్లి మున్నాడ్యుడై
 కా_{తి}న్యక్రియ నీదునేర్పు దనకుం గల్మిన్ భుజంగేంద్ర హృ
 త్ప్ర_తాగ్రంబున రోషవహ్ను లెగయన్ భీమంబుగా నీదె ను
 త్తో_రత్తుంగతరంగమై మడుగు దుర్జ్జోక్యంబుగా బాహులన్.

10.1-641-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-642-శార్దూల విక్రీడితము

బా_{లు}ం డొక్కఁడు వీఁడు నా మడుగు విభ్రాంతోచ్చలత్కీర్ణ క
 ల్లో_లంబై కలగం జరించె నిట నే లో_{ను}ంటఁ జూడండు; మ
 త్ప్ర_తాభీలవిశాలదుస్సహవిషాగ్ని జ్వాలలన్ భస్మమై
 కూ_లంజేసెద నేడు లోకులకు నా కో_పంబు దీపింపఁగన్.

10.1-643-వచనము

అని తలంచి విజృంభించి.

10.1-644-ఉత్పలమాల

ఘోరవిషానలప్రభలు గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్పసైన్య వి
స్సార్చుఁడు గాళియోరగుఁడు పాటివడిం గఱచెన్ పయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయకంప విదూరు మహాగభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవప్రీతి శుభాంబరధారు ధీరునిన్.

10.1-645-కంద పద్యము

కఱచి పిఱుతివక మఱియును

వెఱవక నిజవదనజనిత విషదహనశిఖల్

మెఱయఁ దన నిడుద యొడలిని

నెఱి హరిఁ బెనగొనియె భుజగనివహపతి వడిన్.

10.1-646-వచనము

ఇట్లు భోగిభోగపరివేష్టితుండై, చేష్టలు లేనివాని తెఱంగునఁ గానంబడుచున్న
ప్రాణసఖునిం గనుంగొని తత్ప్రభావంబు లెఱుంగక, తత్సమర్పిత
ధనదారమనోరథమానసులు గావున.

10.1-647-చంపకమాల

అదె మన కృష్ణునిం గఱచి; యంతటఁ బోక భుజంగమంబు దు
ర్మదమున మేనఁ జుట్టుకొని మానక యున్నది; యింక నేమి చే
యుద? మెటఁజొత్త? మే పురుషు లోపుదు రీ యహినడ్డపెట్ట నె
య్యది సదుపాయ? మంచుఁ బడి రారరవంబులఁ దూలి గోపకుల్.

10.1-648-కంద పద్యము

గోపకుమారకశేఖరు

నేపున సర్పంబు గఱచు టీక్షించి వగన్

మేపులకుఁ దొలఁగి గోవులు

వాపోవుచునుండె వృషభవత్సంబులతోన్.

10.1-649-కంద పద్యము

భూతలము వడఁకె నుల్కా

పాతంబులు మింటఁ గానబడె ఘోషములో

వ్రేతలకును గోపక సం

ఘాతములకు నదరె గీడుకన్ను లిలేశా!

10.1-650-వచనము

అంత నా దుర్నిమిత్తంబులు పొడగని బెగడు గదిరిన చిత్తంబుల నుత్తలపడుచు
మందనున్న నంద యశోదాదులైన గోపగోపికా జనంబులు హరి దళసరి
యెఱుంగక గోపాల గోగణ పరివృతుం డైన కృష్ణుం డెక్కడ నైనం జిక్కినోపునని
పొక్కుచుం బెక్కువలైన మక్కువలు చెక్కులోత్త నొక్కపట్ట బాలవృద్ధసమేతులై
మహాఘోషంబున నా ఘోషంబు వెలువడి.

10.1-651-కంద పద్యము

వారిబ్బంగి నెఱుంగని

వారై హరిఁ జూడఁబోవ వడిగొని నగుచున్

వారింపఁ డయ్యె రాముఁడు

వారిని హరి లా వెఱుంగువారఁ డయ్యు నృపా!

10.1-652-వచనము

అంతలోన వారునుం దానును గాంతారమార్గంబు పట్టిపోవుచు నెడనెడ
గోపగోష్పదంబుల సందుల నింతనంత నక్కడక్కడ యవాంకుశ హల కమల
కులిశ చక్ర చాప కేతనాది రేఖాలంకృతంబులై మార్గాభరణంబులయిన
హరిచరణంబుల జూడఁ గని చొప్పుదప్పక చని దుర్ఘటంబైన యమునా తటంబుఁ

జేరి వారిమధ్యంబున నితరుల కసాధ్యం బయిన సర్పంబుచేతఁ గాటుపడి
దర్పంబుఁజూపక భోగిభోగపరివృతుండయిన శ్రీకృష్ణునిం గని కృష్ణ కృష్ణేతి
విలాపంబులఁ దాపంబులం బొందుచు తత్కాలంబునఁ బ్రతికూలంబయ్యె ననుచు
దైవంబుఁదిట్టు గోపికలును గోపకులం గలసి మేతలుడిగి జొప్పలిడక కృష్ణునిం
దప్పకచూచుచు నొటలుచున్న గోవులం గని; రండు గోపికలు యశోదం బట్టుకొని
విలపించుచుఁ గృష్ణు నుద్దేశించి యిట్లనిరి.

10.1-82- గోపికలు విలపించుట

10.1-653-సీస పద్యము

ఎదురువచ్చినఁ జాల నెదురుగా జనుదెంతు;

నెదురువచ్చిన నే డడల రావు?

చూచినఁ గృపతోడఁ జూచు చుందువు నీవు;

చూచినఁ గనువిచ్చి చూడ వేల?

డాసిన నటలేక డాయంగ వత్తువు;

డాసిన నేటికి డాయ విచటఁ?

జీరిన నో! యని చెలరేగి పలుకుదు;

విది యేమి చీరిన నెటుఁగకుంట?

10.1-653.1-ఆటవెలది

తలఁపు చేయునంతఁ దలపోయుచుందువు

తలఁపు చేయ నేడు తలఁప వకట;

యనుచు భక్తివివశు లాడెడి కైవడి

వ్రేత లెల్ల నాడి వివశలైరి.

10.1-654-వచనము

ఆ సమయంబున నంద యశోదాదులు హరిం జూచి యధికం బయిన శోకంబున నిట్లనిరి.

10.1-655-కంద పద్యము

విషకుచయుగ యగు రక్కసి

విషకుచదుగ్దంబుఁ ద్రావి విషవిజయుడ వై

విషరుహలోచన! యద్భుత

విషయుండగు నీకు సర్పవిష మెక్కెఁ గదా!

10.1-656-కంద పద్యము

కట్టా! క్రూర భుజంగము

గట్టలుకన్ నిన్నుఁ గఱవఁ గంపించితివో?

తిట్టితివో పాపపు విధి?

బట్టి మముం దలచి కాక పలవించితివో?

10.1-657-కంద పద్యము

పన్నగము మమ్ముఁ గఱవక

నిన్నే టికిఁ గఱచెఁ గుఱ్ఱ! నెమ్మి గలిగి నీ

వున్నను మము రక్షింతువు;

నిన్నున్ రక్షింప నేము నేరము తండ్రి!

10.1-658-ఉత్పలమాల

చూడ వదేమి గౌరవపుఁజూపుల మమ్ము; సఖాలితోడ మా

టాడ వదేమి? మర్మముగ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నే

డాడ వదేమి నర్తనము? లవ్వల మ్రోలను గోపికావళిం

గూడ వదేమి నవ్వులను? గోపకుమారవరేణ్య! చెప్పుమా;

10.1-659-సీస పద్యము

శ్రవణరంధ్రంబులు సఫలతః బొందంగ;
నెలమి భాషించు వా రెవ్వ రింక?
గరచరణాదుల కలిమి ధన్యత నొంద;
నెరిగి పైఁ బ్రాకు వా రెవ్వ రింక?
నయనయుగ్మంబు లున్నతిఁ గృతార్థములుగా;
నవ్వులు చూపు వా రెవ్వ రింక?
జిహ్వలు గౌరవశ్రీ జేరఁ బాటల;
యెడఁ బలికించు వా రెవ్వ రింక

10.1-659.1-ఆటవెలది

తండ్రి! నీవు సర్వదష్టుండవై యున్న
నిచట మాకుఁ బ్రభువు లెవ్వ రింక?
మరిగి పాయ లేము; మాకు నీతోడిద
లోక మీవు లేని లోక మేల?

10.1-660-వచనము

అని యెందురులం బట్టుకొని విలపించుచుఁ “గృష్ణునితోడన మడుఁగుఁ జొత్తము
చత్త” మనుచుఁ గృష్ణవిరహవేదననానలభార తప్పులై మడుఁగు చొరఁబాటుచున్న
వారలం గనుంగొని భగవం తుండైన బలభద్రుండు “మీరు మీఁ దెఱుఁగరు;
దైర్యంబు విడుచుట కార్యంబు గాదు సహించి చూడుం” డనుచు వారిని వారించె.

10.1-661-కంద పద్యము

తనుఁ గూర్చి యివ్వధంబున
వనితలు బిడ్డలును దారు వాపోయెడి ఘో

షనివాసులఁ గని కృష్ణుడు

మనుజుని క్రియ నొక ముహూర్తమాత్రము జరపెన్.

10.1-83- కాళియ మర్ధనము

10.1-662-శార్దూల విక్రీడితము

అంతం గృష్ణుడు మేను పెంప భుజగుం డావృత్తులం బాసి తా

సంతప్తాయతభోగుఁ డై కఱచుటల్ చాలించి నిట్టార్పుతో

శాంతుండై తల లెత్తి దుర్విషము నాసావీధులం గ్రమ్మ దు

శ్చింతన్ దిక్కులు చూచుచుం దలగి నిల్చెన్ ధూమకాష్ఠాకృతిన్.

10.1-663-చంపకమాల

వెఱ మఱలేని మేటి బలువీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్క చేఁ

జఱచి ఖగేంద్రచందమునఁ జక్కన దొడలు పట్టి కన్నులం

జొఱజొఱ దుర్విషానలము జొబ్బిలుచుండఁగ నెత్తి లీలతోఁ

జిఱజిఱఁ ద్రిప్పి వైచెఁ బరిశేషిత దర్పముఁ గ్రూరసర్పమున్.

10.1-664-వచనము

ఇట్లు వేగంబుగ నాగంబు వీచివైచి జగజ్జెట్టియైన నందునిపట్టి రెట్టించిన

సంభ్రమంబున.

10.1-665-సీస పద్యము

ఘన యమునానదీ కల్లోల ఘోషంబు;

సరసమృదంగఘోషంబు గాఁగ

సాధుబృందావనచరచందరీక గా;

నంబు గాయక సుగానంబు గాఁగ

కలహంస సారస కమనీయమంజు శ;

బ్దంబులు తాళశబ్దములు గాగ
 దివినుండి వీక్షించు దివిజ గంధర్వాది;
 జనులు సభాసీనజనులు గాగ

10.1-665.1-తేటగీతి

పద్మరాగాది రత్నప్రభాసమాన
 మహితకాళియ ఫణిఫణామండపమున
 నళినలోచన విఖ్యాత నర్తకుండు
 నిత్యనైపుణమునఁ బేర్చి నృత్య మాడె.

10.1-666-శార్దూల విక్రీడితము

కుక్షిన్ లోకములున్న గౌరవముతో గోపాకృతిన్నున్న యా
 రక్షోహంత వడిన్ మహాఫణిఫణారంగప్రదేశంబుపై
 నక్షిణోద్ధత నాడుఁ; బాడుఁ; జెలఁగున్; హాసంబుతోడం బద
 ప్రక్షేపంబులు చేయుఁ గేళిగతులం బ్రాణైకశేషంబుగన్.

10.1-667-కంద పద్యము

ఘనతర సుపిరానంద
 స్వనములతో సిద్ధ సాధ్య చారణ గంధ
 ర్వ నిలింప మునిసతులు చ
 య్యన గురిసిరి విరులవాన లాడెడు హరిపై.

10.1-668-వచనము

ఇట్లు దుష్టజన దండధరావతారుండైన హరి వడిగలిగిన పడగల మీదఁ
 దాండవంబు సలుప, బెండుపడి యొండొండ ముఖంబుల రక్తమాంసంబు

లుమియుచుఁ గన్నుల విషంబుగ్రక్కుచు నుక్కుచెడి చిక్కి దిక్కులుచూచుచుఁ
గంఠగతప్రాణుండై ఫణీంద్రుండు తన మనంబున.

10.1-669-ఉత్పలమాల

వేలుపులైన లావుచెడి వేదనఁ బొందుచు నా విషానల
జ్వాలలు సోకినంతటన చత్తురు; నేడిది యేమి చోద్య? మా
భీలవిషాగ్ని హేతిచయపీడకు నోర్చియుఁ గ్రమ్మఱంగ నీ
బాలుఁడు మత్స్యణాశతము భగ్నముగా వెసఁ ద్రొక్కి యాడెడున్.

10.1-670-కంద పద్యము

ఈతఁడు సర్వచరాచర
భూతేశుండైన పరమపురుషుఁడు సేవా
ప్రీతుఁడు శ్రీహరి యగు నని
భీతిన్ శరణంబు నొందె బిట్టలసి నృపా!

10.1-671-వచనము

ఇట్లు క్రూరంబులయిన హరిచరణ ప్రహరంబులం బడగ లెడసి నొచ్చి
చచ్చినక్రియం బడియున్న పతింజుచి నాగకాంతలు దురంతంబయిన
చింతాభరంబున నివ్వటిల్లెడు నెవ్వగల నొల్లొంబోయి పల్లటిల్లిన యుల్లంబుల.

10.1-672-మత్తేభ విక్రీడితము

కచబంధంబులు వీడ భూషణము లాకంపింపఁ గౌదీవియల్
కుచయుగ్మంబుల ప్రేగునం గదలఁ బైకొంగుల్ వడిన్ జారగాఁ
బ్రచురభ్రాంతిఁ గలంగి ముందట రుదద్వాలావళిం గొంచు స్తు
క్రుచు, భక్తింజని కాంచి రా గుణమణిన్ గోపాలచూడామణిన్.

10.1-84- నాగకాంతలు స్తుతించుట

10.1-673-వచనము

కని దండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటఘటిత కరకమలలై యిట్లనిరి.

10.1-674-కంద పద్యము

క్రూరాత్ముల దండింపఁగ

ధారుణిపై నవతరించి తనరెడి నీ కీ

క్రూరాత్ముని దండించుట

క్రూరత్వము గాదు సాధుగుణము గుణాఢ్యా!

10.1-675-కంద పద్యము

పగవారి సుతుల యందును

బగ యించుక లేక సమతః బరగెడి నీకుం

బగగలదె? ఖలుల నణచుట

జగదవనముకొఱకుఁ గాదె జగదాధారా!

10.1-676-కంద పద్యము

నిగ్రహమె మము విషాస్యల

నుగ్రుల శిక్షించు టెల్ల? నూహింప మహా

నుగ్రహము గాక మాకీ

నిగ్రహము విషాస్యభావనిర్గతిఁ జేసెన్.

10.1-677-ఉత్పలమాల

ఎట్టి తపంబు చేసెనొకొ? యెట్టి సుకర్మములాచరించెనో?

యెట్టి నిజంబు పల్కెనొకొ? యీఁఫణి పూర్వభవంబునందు ము

న్నెట్టి మహానుభావులకు నెన్నఁడుఁ జేరువగాని నీవు నేఁ

డిట్టి వినోదలీలఁ దల లెక్కి నటించెద వీ ఫణీంద్రుపై.

10.1-678-మత్తేభ విక్రీడితము

బహు కాలంబు తపంబు చేసి వ్రతముల్ పాటించి కామించి నీ
మహానీయోజ్వల పాదరేణుకణసంస్తర్భాధికారంబు శ్రీ
మహిళారత్నము తొల్లి కాంచెనిదె నేము బేమియున్ లేక నీ
యహి నీ పాదయుగాహతిం బడసె నే డత్వద్భుతం బీశ్వరా!

10.1-679-ఉత్పలమాల

బల్లరు నిర్జరేంద్రపద మొల్లరు బ్రహ్మపదంబు నొందగా
నొల్లరు చక్రవర్తిపద మొల్లరు సర్వరసాధిపత్యము
న్నొల్లరు యోగసిద్ధి మఱియొడు భవంబుల నొందనీని నీ
సల్లలితాంఘ్రిరేణువులసంగతి నొందిన ధన్యు లెప్పుడున్.

10.1-680-కంద పద్యము

ఘన సంసారాహతులగు
జను లాకాంక్షింపఁ గడు నశక్యం బగు శో
 భనము సమక్షంబున నహి
గనియెం దామసుండు రోషకలితుం డయ్యున్

10.1-681-వచనము

దేవా! సకల పురుషాంతర్యామి రూపత్వంబు వలనఁ బరమ బురుషుండ వయ్యు,
 నపరిచ్ఛిన్నత్వంబువలన మహాత్ముండవయ్యు, నాకాశాది
 భూతసమాశ్రయత్వంబువలన భూతావాసుండవయ్యును, భూతమయత్వంబు
 వలన భూతశబ్ద వాచ్యుండవయ్యు, గారణాతీతత్వంబువలనఁ
 బరమాత్ముండవయ్యును, జ్ఞాన విజ్ఞాన పరిపూర్ణత్వంబు గలిగి నిర్గుణత్వ
 నిర్వికారత్వంబు వలన బ్రహ్మంబవయ్యును, బ్రకృతి ప్రవర్తకత్వంబువలన

ననంతశక్తివై యప్రాకృతుండవయ్యుఁ, గాలచక్రప్రవర్తకత్వంబువలనఁ
గాలుండవయ్యుఁ, గాలశక్తి సమాశ్రయత్వంబువలన గాలనాభుండవయ్యు, సృష్టి
జీవన సంహారాది దర్శిత్యంబువలనం గాలావయవసాక్షివయ్యు నొప్పు నీకు
నమస్కరించెదము; మఱియును.

10.1-682-సీస పద్యము

విశ్వంబు నీవయై విశ్వంబుఁ జూచుచు;
విశ్వంబుఁ జేయుచు విశ్వమునకు
హేతువవై పంచభూతమాత్రేంద్రియ;
ములకు మనః ప్రాణ బుద్ధి చిత్త
ముల కెల్ల నాత్మవై మొనసి గుణంబుల;
నావృత మగుచు నిజాంశభూత
మగు నాత్మచయమున కనుభూతి చేయుచు;
మూడహంకృతులచే ముసుగుబడక

10.1-682.1-తేటగీతి

నెటి ననంతుఁడవై దర్శనీయరుచివి
గాక సూక్ష్మఁడవై నిర్వికారమహిమఁ
దనరి కూటస్థుఁడన సమస్తంబు నెఱుంగు
నీకు మ్రొక్కెద మాలింపు నిర్మలాత్మ!

10.1-683-పదనము

మఱియుఁ గలండు లేఁడు; సర్వంబు నెఱుంగు; నించుకనెఱుంగు బద్ధుండు;
విముక్తుండొకం; డనేకుఁడు నను నివి మొదలుగాఁగల వాదంబులు మాయవలన
ననురోధింపుదురు గావున నానావాదానురోధకుండ వయ్యు, నభిధానాభిధేయ

శక్తిభేదంబులవలన బహుప్రభావప్రతీతుండ వయ్యుఁ, జక్షురాది
 రూపంబులవలనఁ బ్రమాణ రూపకుండవయ్యు, నిరపేక్షజ్ఞానంబు గలిమిం
 గవివయ్యు, వేదమయనిశ్వాసత్వంబువలన శాస్త్రయోనివయ్యు, సంకర్షణ
 వాసుదేవ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ రూపంబులవలనఁ జతుర్మార్తివయ్యు,
 భక్తజనపాలకుండవయ్యు, నంతఃకరణ ప్రకాశత్వంబుగలిగి సేవకజన
 ఫలప్రదానంబుకొఱకు గుణాచ్ఛాదకుండవయ్యుఁ, జిత్రాదివర్తనంబులఁ గానందగిన
 గుణంబులకు సాక్షివై యెరుల కెఱుంగరామి నగోచరుండవయ్యుఁ, దర్శింపరాని
 పెంపు వలన నవ్యాహతవిహారుండవయ్యు, సకలకార్య హేతువయ్యు,
 నంతఃకరణప్రవర్తకత్వంబువలన హృషీకేశుండవయ్యును, సాధనవశంబుగాని
 యాత్మారామత్వంబువలన మునివయ్యు, స్థూల సూక్ష్మగతుల నెఱుంగుచు
 నెందుం జెందక నీవు విశ్వంబుగాకయు విశ్వంబు నీ వయ్యును, విశ్వభావాభావ
 సందర్శనంబు చేయుచు విద్యావిద్యలకు హేతువైన నీకుం బ్రణామంబు
 లాచరించెదము; అవధరింపుము.

10.1-684-కంద పద్యము

లోక జనిస్థితిలయములు

గైకొని చేయుదువు త్రిగుణకలితుఁడవై కా

లాకారమున నమోఘ

శ్రీకలితుఁడ వగుచు నిచ్చ చెందక యీశా!

10.1-685-కంద పద్యము

ఈ శాంతులు గాని తనువు

శ్రీశా! యీ మూఢజాతు శ్రీ సజ్జాతుల్

ఈశాంత తనువులందుఁ బ్ర

కాశింతువు ధర్మహితముగా సుజనులలోన్.

10.1-686-ఉత్పలమాల

నేరము లెన్న నెక్కడివి? నేము దలంచు తలంపు లోపలన్
 నేరుపు లున్నవే? సుతుల నేరమిఁ దండ్రులు ద్రోచిపుచ్చరే?
 నేరము చేయువారి ధరణీపతు లొక్కకమాటు గావరే?
 నేరము గల్గు మద్విభుని నే డిటఁ గావఁగదే కృపానిధీ!

10.1-687-శార్దూల విక్రీడితము

బాలుం డీతఁడు మంచివాఁడనుచుఁ జెప్పనాము క్రూరుండు దు
 శ్శీలుండొ నవునైన నేము సుభగశ్రీఁ బాసి వైధవ్య దు
 ష్టాలంకారముఁ బొంద నోడెద మనాధాలాప మానింపవే?
 చాలున్ నీ పద తాండవంబు; పతిబిక్షం బెట్టి రక్షింపవే?

10.1-688-ఉత్పలమాల

ఆకులమయ్యె భోగమిదె యౌదల లన్నియు వ్రస్సెఁ బ్రాణముల్
 రాకలఁబోకలం బొలిసె రాయిడి పెట్టక మా నిజేశుపై
 నీ కరుణాకటాక్షములు నిల్పఁగదే తగ నో! సమస్తలో
 కైకశరణ్య! యో! యభయకారణ! యో! కమలామనోహరా!

10.1-689-ఆటవెలది

మమ్ముఁబెండ్లి చేయు మా ప్రాణవల్లభు
 ప్రాణమిచ్చి కావు భక్తవరద!
 నీవు చేయు పెండ్లి నిత్యంబు భద్రంబు
 పిన్ననాటి పెండ్లి పెండ్లి కాదు.

10.1-690-ఇంద్రవజ్రము

నీయాన; యెవ్వారిని నిగ్రహింపం

డా యుగ పాపాకృతి నంద డింకన్;
నీ యాజ్ఞలో నుండెడు నేట్రగోలెన్
మా యాశు ప్రాణంబులు మాకు నీవే.

10.1-691-వచనము

అని యిట్లు తమ పెనిమిటి బ్రతుకుఁ గోరెడి భుజగసతుల యందు
 శరణాగతవత్సలుండైన పుండరీకాక్షుండు కరుణించి, చరణ ఘట్టనంబు చాలించి,
 తలంగిన నెట్టకేలకుఁ బ్రాణేంద్రియముల మరలం బడసి చిదిసినలగిన తలలు
 సవరించుకొని వగర్చుచు భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలిచేసి మెల్లన
 యిట్లనియె.

10.1-85- కాళిందుని విన్నపము

10.1-692-చంపకమాల

మలఁకలుమాప్రచారములు మాముఖముల్విషవహ్నిఘోరముల్;
ఖలులము; రోషజాతులము; గర్వుల; మే మొక మంచివారమే?
నళినదళాక్ష! ప్రాణులకు నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే?
వెలయవె? మా వికారములు వింతలె? మేలొనరించి తీశ్వరా!

10.1-693-సీస పద్యము

వివిధ భావాకార వీర్యబీజాశయ;
జవయోనియుతముగా జగము లెల్ల
నీవ చేసితి మున్న; నే మా జగంబులో;
సహజకోపనులము సర్పములము;
దుర్వారమైన నీ తోరంపు మాయ నే;
మెటిగి దాటెడు పని కెంతవార;

మంతకుఁగారణ మఖిలేశ్వరుండవు;

సర్వజ్ఞుడవు నీవు జలజనయన!

10.1-693.1-తేటగీతి

మనిచె దేనిని మన్నించి మనుపు నన్ను

నిగ్రహించెద వేనిని నిగ్రహింపు;

మింక సర్వేశ! మాయిమ్ము లెందుఁ గలవు

చిత్తమందున్న క్రమమునఁ జేయఁదగును.

10.1-694-కంద పద్యము

నా పుణ్య మేమి చెప్పుదు?

నీ పాదరజంబుఁ గంటి నే; సనకాదుల్

నీ పాదరజముఁగోరుదు

రే పదమందున్న నైన నిట మేలు హరీ!

10.1-86- కాళిందుని శాసించుట

10.1-695-వచనము

అని విన్నవించిన కాళియు పలుకులు విననవధరించి కారుణ్యమానసుండైన

సర్వేశ్వరుం డతని కిట్లనియె

10.1-696-కంద పద్యము

గోవర్గముతో మనుజులు

ద్రావుదు రీ మడుఁగు నీరు; దగ దిం దుండన్;

నీవును నీ బాంధవులును

నీ వనితలు సుతులుఁ జనుఁడు నే డంబుధికిన్.

10.1-697-కంద పద్యము

నిను నే శాసించిన కథ

మనమునఁ జింతించి రేపుమాపును గీర్తిం

చిన మనుజులు నీ భయమును

విను మెన్నడు బొంద రెందు విషవిజయముతోన్.

10.1-698-మత్తేభ విక్రీడితము

ఇది మొద లెవ్వరైన నరు శ్రీ యమునాతటినీ హ్రదంబులో

వదలక తోగి నన్ను నుపవాసముతోడఁ దలంచి కొల్చుచుం

గదలక దేవతాదులకుఁ గా జలతర్పణ మాచరించినన్

సదమలచిత్తులై దురితసంఘముఁ బాయుదు రా క్షణంబునన్.

10.1-699-ఆటవెలది

గరుడభీతి రమణకద్యప మొల్ల కీ

మడుపుఁ జొచ్చి తీవు; మత్పదాబ్జ

లాంఛనములు నీ తలను నుంటఁజూచి యా

పక్షిరాజు నిన్నుఁ బట్ట డింక.

10.1-700-వచనము

అని యిట్లు విచిత్రవిహారుండైన గోపాలకృష్ణకుమారుం డానతిచ్చిన, నియ్యకొని,

చయ్యన నయ్యహేంధ్రుండు తొయ్యలులుం దానును నెయ్యంబున

నయ్యాశ్వరునకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణ రత్నమాలికానులేపనంబులు

సమర్పించి, తేటితండంబులకు దండ యగు నీలోత్పలంబుల దండ యిచ్చి,

పుత్ర మిత్ర కళత్ర సమేతుండై, బహువారంబులు కైవారంబుచేసి, వలగొని, మ్రొక్కి

లేచి, వీడ్కొని రత్నాకరద్యోపంబునకుం జనియె; నిట్లు.

10.1-701-కంద పద్యము

వారిజలోచనుఁ డెవ్వరు

వారింపగలేని ఫణినివాసత్వంబున్

వారించిన యమున సుధా

వారిం బొలుపారె నెల్లవారికిఁ బ్రియమై.

10.1-87- కాళియునిపూర్వకథ

10.1-702-వచనము

అనినవిని “మునీంద్రా! యేమి కారణంబునఁ గాళియుండు భుజగ నివాసంబైన
రమణకద్వీపంబు విడిచె? నతం డొక్కరుండును గరుడున కేమి తప్పుఁ దలంచె?”
నని నరవరుం డడిగిన మునివరుం డిట్లనియె.

10.1-703-సీస పద్యము

సర్పభీరువులైన జనులెల్ల నెలనెల;

సరసభక్త్యములు వృక్షముల మొదల

సర్పంబులకుఁ బెట్టి, సర్పంబులును మును;

సర్పాంతకుఁడు దమ్ముఁ జంప కుండఁ

బ్రతిమాసమును దమ భాగ భక్త్యంబు లా;

ప్రక్షిరాజున కిచ్చి బ్రతుకు చుండ,

విషవీర్యదుర్మదావిష్టుడై కాళియు;

డహికులాంతకుని పా లపహరించి

10.1-703.1-తేటగీతి

యీక తనపాలి బలి భాగ మెల్లఁ దినిన

విని ఖగేంద్రుఁడు కోపించి వీని తలలు

చీటి చెండాడి భోగంబు చించివైచి

ప్రాణములఁ బాపి వచ్చెదఁ బట్టి యనుచు.

10.1-704-కంద పద్యము

అక్షీణ కనకసన్నిభ

పక్షయుగోద్భూత ఘోర పవమాన మహా

విక్షేప కంపితానే

కక్షోణిధరేంద్రుఁ డగుచు గరుడుఁడు వచ్చెన్.

10.1-705-ఉత్పలమాల

వచ్చిన సర్పవైరిఁ గని వ్రాలక లేచి మహాఘణావళుల్

విచ్చి దృగంచలంబుల నవీనవిషాగ్నికణంబు లొల్కఁగా

నుచ్చలదుగ్రజిహ్వాలు మహోద్ధతిఁ ద్రిప్పుచు నూర్పు లందుఁ గా

ర్పిచ్చెగయంగఁ బాటి కఱచెన్ విహగేంద్రు నహింద్రుఁ డుగ్రతన్.

10.1-706-కంద పద్యము

కఱచిన భుజగము రదములు

విఱుగఁగ వదనముల విషము వెడలఁగ శిరముల్

పఱియలుగ నడిచె గరుడుఁడు

తఱిమి కనకరుచులు గలుగు తన డాటెక్కన్.

10.1-707-వచనము

ఇట్లహికులారాతి చేత వ్రేటుపడి వెఱచి పఱతెంచి కాళియుం డీ గభీరంబైన

మడుఁగుఁ జొచ్చె; మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు.

10.1-708-సీస పద్యము

మున్ను సౌభరి యను ముని యీ హ్రదంబునఁ;

ద్రపము చేయుచునుండ ధరణిలోన

నాకలిగొని పన్న గాతకుఁ డొకనాడు;

చనుదెంచి యందుల జలచరేంద్రు

నొడిసి భక్షించిన నున్న మీనము లెల్ల;

ఖిన్నంబులై వగఁ గ్రిస్ని యున్నఁ

జాచి యా మునిరాజు శోకించి కోపించి;

గరుడుఁడు నేడాది గాగ నిందుఁ

10.1-708.1-తేటగీతి

జోచ్చి మీనంబులను మ్రింగఁజూచెనేనిఁ

జచ్చుగావుత మని యుగ్గశాప మిచ్చెఁ

గాళియుం డొక్కఁడా శాపకథ నెఱుంగు

నితర భుజగంబు లెవ్వియు నెఱుగ వధిప!

10.1-709-వచనము

అది కారణంబుగాఁ గాళియుం డా మడుఁగు చొచ్చియున్న, గో మనుజు

రక్షణార్థంబు కృష్ణుం డతని వెడలించెను; ఇట్లు దివ్య గంధాంబర సువర్ణ మణిగణ

మాలికాలంకృతుండయి, మడుఁగు వెడలివచ్చిన మాధవుం గని,

ప్రాణలాభంబులం బొందిన యింద్రియంబులుం బోలె, యశోదారోహిణీ

సమేతలయిన గోపికలును, నందసునందాదులయిన గోపకులును మూర్ఖలం

బాసి, తేఱి, తెప్పటిలి, లేచి పరమానందంబులం బొందిరి; బలభద్రుండు తమ్ముని

యాళింగనంబుఁ జేసి; నప్పుడు.

10.1-710-కంద పద్యము

ఱంకెలు వైచె వృషభము ల

హంకారముతోడ; లేగ లట్టిట్టుటికెం;

బొంకముల నొప్పె ధేనువు;

లంకురితము లయ్యె దరువు లా హరి రాకన్.

10.1-711-కంద పద్యము

నీ సుతుఁడహిచే విడివడె

నీ సురుచిరభాగ్యమహిమ నిశ్చల మనుచున్

భూసురులు సతులుఁ దారును

భాసుర వచనముల నందుఁ బలికి రిలేశా!

10.1-712-శార్దూల విక్రీడితము

నిన్నా యుగ్ర భుజంగమంబు గఱవన్ నీ వాపదం బొందుచున్

నన్నేమంటి తనూజ! యోడవుగదా నా కూన! నా తండ్రి! రా

వన్నా యంచు శిరంబుమూర్కొని నిజాంకాగ్రంబుపై నిల్పుచున్

కన్నీ రొల్కఁగఁ గొగలించెఁ దనయున్ గారాముతోఁ దల్లి దాన్.

10.1-88- కార్పిచ్చు చుట్టుముట్టుట

10.1-713-పచనము

ఇట్లు పరమ సంతోషులై హిషజను లా రేయి కాళిందీతటంబున నాకలి

నీరుపట్టుల డస్సి క్రుస్సి, గోవులుం దారు నుండ నగణ్యంబగు నయ్యరణ్యంబున

నొక్కదవానలంబు పుట్టి చుట్టుముట్టుకొని నడురేయి నిద్రింతంబైన వ్రజంబుమీఁద

గదిసిన నదిరిపడి లేచి, దందవ్యామానదేహులై సకలజనులును మాయా

మనుజబాలకుండైన హరికి శరణాగతులై యిట్లనిరి.

10.1-714-మత్తేభ విక్రీడితము

అదె వచ్చెన్ దవవహ్ని ధూమకణ కీలాభీల దుర్వారమై
యిదె కప్పెన్ మమునెల్లవారినిట మీఁ దేలాగు రక్షింపు; నీ
పదపద్మంబులకాని యెండెఱుగ; మో పద్మాక్ష! యో కృష్ణ! మ్రొ
క్తెద మో! రామ! మహాపరాక్రమ! దవాగ్నిన్ వేగ వారింపవే.

10.1-715-కంద పద్యము

నీ పాదంబులు నమ్మిన
నాపద లెక్కడివి? జనుల కత్యుగ్ర మహా
 దీపిత తాపజ్వలనము
పైబడ కుండెడి విధంబు భావింపగదే.

10.1-716-వచనము

అని ఘోషించు ఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుండగు ననంత
 డనంతశక్తియుక్తుం డై గహనంబు నిండిన దావదహనంబు పానంబు చేసిన,
 విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె; నంత రామకృష్ణులు గోగణ జ్ఞాతి సహితులై
 మందయానంబున మందకుం జని; రిట్లు రామకేశవులు గోపాలబాల వేషంబులఁ
 గ్రీడించు సమయంబున.

10.1-89- గ్రీష్మ ఋతువర్ణనము

10.1-717-సీస పద్యము

దినము లంతంతకు దీర్ఘంబులై యుండె;
దిననాథుఁ డుత్తుర దిశఁ జరించె;
నాటినాటికి నెండ నవ్యమై ఘన మయ్యె;
వెచ్చని గాడ్పులు విసరఁ జొచ్చె;
మేదిదీరేణువుల్ మింట సంకుల మయ్యె;

నేఱులుఁ గొలఁకులు నిగిరిపోయెఁ;
 బానీయ శాలలఁ బ్రథిక సంఘము నిల్చెఁ;
 జప్పరంబుల భోగీచయము డాఁగెఁ;

10.1-717.1-ఆటవెలది

దరులఁ గుసుమ చయము దళములతో వాడె;
 మిధునకోటికి రతి మెండు దోఁచె;
 నఖిలజంతుభీష్మమైన గ్రీష్మము రాకఁ
 గ్రీలి యడవులందుఁ గ్రేలి సలిపె.

10.1-718-ఆటవెలది

వాడిరుచులు గలుగువానివేడిమి గ్రీష్మ
 కాలమందు జగము గలయఁబడియె
 బ్రహ్మ జనులకొఱకు బ్రహ్మాండఘటమున
 నుష్ణరసముఁ దెచ్చి యునిచె ననఁగ.

10.1-719-వచనము

ఇట్లాభీలంబైన నిదాఘకాలంబు వర్తింప బృందావనంబు రామ గోవింద
 మందిరంబైన కతంబున నిదాఘకాలలక్షణంబులంబాసి, నిరంతర గిరినిపతిత
 నిర్ధర శీకర పరంపరా భాసిత పల్లవిత కుసుమిత తరుతలం బయ్యును, దరు
 లతా కుసుమ పరిమళ మిళిత మృదుల పవనం బయ్యును, బవనచలిత కమల
 కల్హార సరోవర మహాగభీర నదీహ్రదం బయ్యును, నదీహ్రద కల్లోలకంకణప్రభూత
 పంకం బయ్యును, బంక సంజనిత హరితాయమాన తృణనికుంజ బయ్యును,
 జనమనోరంజనంబయిన వసంతకాల లక్షణంబులు గలిగి లలితమృగపక్షి
 శోభితంబై యొప్పుచుండె; మఱియు నందు.

10.1-720-కంద పద్యము

పి^కముల కోలాహలమును,
శుకసంఘము కలకలంబు, సుభగ మయూర
 ప్ర^కరము కేకారవ, మళి
నికరము రొదయును జెలంగె నెటి నయ్యడవిన్.

10.1-721-కంద పద్యము

ఆ^తత యమునా సరసీ
జాత తరంగాభిషిక్త జులరుహ గంధో
 పే^తనిల మడఁచె నిదా
ఘాతత దావాగ్నిపీడ నవ్వనమందున్.

10.1-722-పదనము

ఇట్లామని కందువ తెఱంగు గలిగి సుందరంబైన బృందావనంబునకు బలకృష్ణులు
 గోవుల రొప్పిక్కిని చని గోపకులుం దారును నొండొరులతో నగుచు, దెగడుచు,
 జెలంగుచు, దలంగుచు. జిఱజిఱందిరుగుచు, దరులసందుల కరుగుచు,
 దాగిలిమూతలాడుచు, గీతంబులు పాడుచు, వేణునాదంబులు ఘటించుచు,
 నటించుచు, గతులు దప్పినక్రియ నొరగుచు, గుప్పల కుఱుకుచు
 జప్పటలుగొట్టుచు, గందుకంబులదట్టుచు నుప్పరంబెగసి దద్దురంబుల
 చందంబున దాటుచు, నామలకబిల్వాది ఫలంబుల మీటుచు,
 గుటవిటపంబులు గదల్చుచు, మృగంబుల నదల్చుచు, బెరలరేపుచు,
 మధుమక్షికల జోపుచు, దేనియలు ద్రావుచు, సొమ్మసిలంబోవుచు,
 గురుశిష్యకల్పనంబులం బనులు చేయుచు, గాకపక్షధరులై ముష్టియుద్ధంబుల
 డాయుచు, బన్నిదంబులు చఱచుచు, బులుగుల భంగి నఱచుచు,

బహురూపంబులు పన్నుచు, నెగిరి తన్నుచు, సేవ్యసేవక మిత్రామిత్రభావంబులు
వహించుచు, నుత్సహించుచు మఱియు ననేకవిధంబులఁ గ్రీడించిరి; అందు.

10.1-723-కంద పద్యము

మా పాలికి బలకృష్ణులు

భూపాలకు లంచు నెగిరి బొట్ట లిడుచు నా

గోపాలురు మోతురు బ్రమ

దాపాదకు లగుచు వల్లికాందోళికలన్.

10.1-724-కంద పద్యము

గోపకు లందఱు నాడుచు

దీపింపఁగ రామవాసుదేవుల వెనుకం

బై పడి పాఠక గాయక

రూపంబులఁ బొగడుదురు నిరూఢాత్మకులై.

10.1-725-కంద పద్యము

ప్రీతిన్ గోపకు లందఱు

గీతంబులు పాడఁ దరుల క్రిందను నగుచుం

జేతులు ద్రిప్పుచు వెడవెడ

బాతర లాడును యశోదప్రాపం డడవిన్.

10.1-726-మత్తేభ విక్రీడితము

జలజాక్షుండును రాముఁడున్ నటనముల్పల్పంగ గోపాల మూ

ర్తులతో వారలఁ గొల్చు నిర్జరులు సంతోషించి, వేణుస్వనం

బులుగావించుచుఁగొమ్ములూడుచు శిరంబుల్లిప్పుచుంబాడుచున్

వలనొప్పన్ వినుతించి రప్పుడు నటుల్ వర్ణించు చందంబునన్.

10.1-90- ప్రలంబాసురవధ

10.1-727-వచనము

ఇట్లు రామకృష్ణులు నదనదీ తీరంబులఁ, గొలంకుల సమీపంబుల, గిరులచఱుల
సెలయేఱుల పొంతల మడుగులచెంతలఁ, బొదలక్రేవలఁ, బసిమి గల
కసపుజొంపంబులఁ బసుల మేపుచుడం బ్రలంబుడను రక్కసుం డుక్కుమిగిలి
గోపాలరూపంబున వచ్చి వారల హింసజేయ దలంచుచుండ నయ్యఖిలదర్శనం
డగు సుదర్శనధరుం డెఱింగియు నెఱుంగని తెఱంగున.

10.1-728-కంద పద్యము

ఆ రాముని సహజన్ముఁడు
రా రమ్మని వానిఁజేరి రాకం బోకన్
గారాము చేసి మెల్లన
పోరామి యొనర్చెఁ బిదపఁ బొరిగొనుకొఱకున్.

10.1-729-వచనము

ఇట్లు ప్రలంబునితోఁ జెలిమి చేయుచుఁ, గృష్ణుండు గోపాలకులకు, యిట్లనియె.

10.1-730-ఆటవెలది

మనకుఁ బ్రొద్దుపోదు మన మిందఱము రెండు
గములవార మగుచుఁ గందుకముల
శిలలు గుఱులు చేసి చేరి క్రీడింతము
రండు వలయు జయపరాజయములు.

10.1-731-వచనము

అని యిట్లుపలికి, తానును బలభద్రుండును బెన్నుద్దులై యితర వల్లపు లెల్ల నుద్దించుకొని చిట్టుద్దు లై వచ్చిన సమంబుగ విభజించికొని, రెండు గములవారై మార్గంబులందుఁ దృణ దారు శిలా కల్పితంబు లగు గుఱులొడ్డి, కందుక శిలాది ప్రక్షేపణంబుల లక్ష్యంబులఁ దాఁక వైచి, జయ పరాజయ నిర్ణయంబులు గైకొని వాహ్యవాహక లక్షణంబుల నిర్దితులు జేతలవహించి క్రీడించుచు, బలరామునికి వాని చందంబు రహస్యంబున నెఱింగించి పసుల బిల్చుచు, భాండీరకం బను వటంబు జేరి రా సమయంబున; క్రీడయందుఁ శ్రీదామనామధేయండైన గోపకుండు శ్రీకృష్ణుని వహించె; భద్రసేనుండు వృషభు నెక్కించుకొనియె; బలభద్రుండు ప్రలంబు నారోహించె నప్పుడు.

10.1-732-మత్తేభ విక్రీడితము

వనజాక్షున్ బలిమిన్బలాధ్యుడు తృణావర్తుండు మున్మింటికీం
గొనిపోఁ జాలక చిక్కినాఁ డతని నాకున్ మోవరా దంచు నా
దనుజారిన్ గొనిపోఁ దలంపక వడిన్ దైత్యశుఁ డయ్యాటలోఁ
గొనిపోయెన్ గిరి దాఁటి రాము నఖిలక్రూరక్షయోద్ధామునిన్.

10.1-733-వచనము

ఇట్లు క్రీడాకల్పిత వాహనుం డయిన ప్రలంబుండు బలభద్రునిం గొనిపోవుచు.

10.1-734-మత్తేభ విక్రీడితము

గురుశైలేంద్రసమానభారుఁ డగు నా గోపాలకున్ మోవలే
క రయోద్రేకము మాని దైత్యుఁడు నరాకారంబు చాలించి భీ
కర దైత్యాకృతి నేగె హేమకటకాకల్పంబుతో రాముతో
మురు వొప్పంగఁ దటిల్లతేందుయుత జీముతంబు చందంబునన్.

10.1-735-ఉత్పలమాల

మోసము లేక వాని పెనుమూపుననుండుచు నా హలాయుధుం
డా సమయంబునం గనియె హోటక రత్న కిరీట కుండలో
ద్వాసితమస్తకున్ భ్రుకుటి భాసుర దారుణ నేత్రు నుగ్ర దం
ష్ట్రా సహితుం బ్రలంబు నురు శౌర్యవిలంబు మదావలంబునిన్.

10.1-736-పదనము

కని నక్తంచరుం డని యించుక శంకించి వెఱవక.

10.1-737-కంద పద్యము

కడువడిఁ దను దివికిం గొని
వడిఁ జనియెడు దనుజు శిరము వ్రయ్య హలధరుం
డడిరి పటు చటులతర మగు
పిడికిట వెసఁ విసరి పొడిచె బిటుసున నలుకన్.

10.1-738-కంద పద్యము

హలధరు బలుపిడికిట హతిఁ
దల పగిలిన రుధిరజలము తనువివరములం
దొలక మొఱయిడుచు దనుజుఁడు
బలరిపుపవి నిహత నగము పగిదిం బడియెన్.

10.1-739-మత్తకోకిలము

మేలుమేలుగదయ్య! రాముఁడు మేటి రక్కసు నొక్కఁడున్
నేలఁ గూలిచె నొక్క పోటున నేడు విస్మయ మంచు గో
పాలకుల్ గని చచ్చి వచ్చిన బ్రాతఁ గన్న విధంబునం
జాల దీవన లిచ్చి రాముని సత్కరించిరి వేడుకన్.

10.1-740-కంద పద్యము

బలవంతుఁ డగు ప్రలంబుఁడు

బలుముష్టిన్ నిహతుడైన బ్రతికితి మనుచున్

బలసూదనాది దివిజులు

బలుపైఁ గుసుమముల వాన పురఁగించి రొగిన్.

10.1-91- దావాగ్ని తాగుట

10.1-741-వచనము

ఇట్లు గోపకులు క్రీడింప గోవు లంతంతం గాంతారంబున వింత కసవులు
మెసవుచు, మేతపడి నొండడవికి దూరంబు చని యందు దవదహనపవన
సంస్పర్శంబు సైరింపక కంపించి దప్పి నొప్పుజెడి ఘోషించిన.

10.1-742-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ గోపాలకు లందఱుం బసుల కుయ్యాలించి కౌమార కే

ళీ గాఢత్వము మాని గోఖురరదాళిచ్చిన్న ఘాసంబుతో

బాగై యున్న పథంబునం జని దవాప్రన్నంబు గాకుండ వే

వేగన్ గోగణమున్ మరల్చి రటవీ వీధిన్ జవం బొప్పగెన్.

10.1-743-కంద పద్యము

జలధర గభీరరవమున

నళినదళాక్షుండు దమ్ము నామాంకములం

బిలిచిన విని ప్రతి ఘోషణ

ములు జేయుచుఁ బసులు దిరిగె ముదమున నధిపా!

10.1-744-వచనము

అంత నవ్వనంబున దైవయోగంబునం బుట్టిన గార్చిచ్చు బిట్టు విసరెడి కరువలి
వలన మిన్నుముట్ట మిట్టిపడి, గట్టు చెట్టనక దరికొని, యట్టే క్రాలుచుఁ జుట్టుకొని,
పరవం గని పల్లటిల్లిన యుల్లంబులతో వల్లవులెల్లఁ దల్లడిల్లి సబలుండైన హరికి
మృత్యు భీతుల రీతిం జక్క మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

10.1-745-కంద పద్యము

అభ్రంకష ధూమాయిత

విభ్రాంత మహాస్ఫులింగ విసరోగశిఖా

విభ్రష్ట దగ్ధలోకా

దభ్రంబై వచ్చెఁ జూడు ద్రవశిఖి కృష్ణా!

10.1-746-శార్దూల విక్రీడితము

నీ చుట్టాలకు నాపదల్ గలుగునే? నే మెల్ల నీ వార మ

న్యాదారంబు లెఱుంగ; మీశుడవు; మా కాభీలదావాగ్ని నే

డే చందంబున నింక దాటుదుము? మమ్మీక్షించి రక్షింప వ

న్నా! చంద్రాభ! విపన్నులన్ శిఖివితానచ్చన్నులన్ ఖిన్నులన్.

10.1-747-వచనము

అని విన్నవించి రంత.

10.1-748-ఉత్పలమాల

బంధుజనంబుచేత నిటు ప్రార్థితుడై హరి విశ్వరూపు డో!

బంధువులార! మీ నయనపంకజముల్ ముకుళింపుఁ డగ్నిన్

సంధి నడంతు నే ననినఁ జక్రన వారలు నట్ల చేయుడున్,

బంధురదావపావకముఁ బట్టి ముఖంబునఁ ద్రావె లీలతోన్.

10.1-749-వచనము

ఇట్లు నిజయోగవైభవంబున దావదహనంబుఁ బానంబుచేసి నిమిషమాత్రంబున
గోపకుల నందఱ భండీరక వటసమీపంబునకుం దెచ్చి విడిచిన వారు
వికసితనయనకమలులై కృష్ణుని యోగమాయాప్రభావంబున నెరగలిచిచ్చు మ్రగ్గె
నని యగ్గించుచుఁ దమ మనంబులందు.

10.1-750-కంద పద్యము

కార్పిచ్చార్చు పటుత్వము
నేర్చునె నరుఁ డొకఁడు? శౌరి నేడిదె కార్చి
చ్చార్చి మనలఁ రక్షింపఁగ
నేర్చె; నితం డజుఁడొ హరియొ నిటలాక్షుండో.

10.1-751-వచనము

అని వితర్కించి; రంతఁ గృష్ణుండు సాయాహ్న సమయంబున రామ సహితుండై
వంశనాళంబు పూరించుచు గోపగణజేగీయమానుండై గోష్ఠంబు ప్రవేశించె;
నప్పుడు.

10.1-752-కంద పద్యము

కమలాక్షు నొద్ద నుండని
నిమిషము యుగశతముగాఁగ నెగడిన గోప
ప్రమదలు సంభ్రమమున నా
కమలాక్షునిఁ జూచి ముదముఁ గనిరి మహీశా!

10.1-753-వచనము

ఆ సమయంబున గోపకు లిండ్లకడనున్న వృద్ధకాంతాజనంబులకు రామకృష్ణుల
చిత్రచరిత్రంబులు చెప్పిన, విని వారు వారిని కార్యార్థులై వచ్చిన
వియచ్చరవరులని తలంచి; రంత.

10.1-92- వర్షర్తువర్ణనము

10.1-754-సీస పద్యము

పూర్వవాయువులు ప్రభూతంబులై వీచె;

బడమట నింద్రచాపంబు దోచె;

బరివేషయుక్తమై భానుమండల మొప్పె;

మెఱపు లుత్తరదిశ మెఱవఁ దొడగె

దక్షిణగాములై తనరె మేఘంబులు;

జలచరానీకంబు సంతసించె

జాతకంబుల పిపాసలు కడపలఁ జేరె;

గాంతారవహ్నుల గర్వ మడఁగె

10.1-754.1-ఆటవెలది

నిజకరాళివలన నీరజబంధుండు

దొల్లి పుచ్చుకొనిన తోయ మెల్ల

మరల నిచ్చుచుండె మహిఁ గర్షకానంద

కందమైన వాన కందు వందు.

10.1-755-కంద పద్యము

వర్షాకాలభుజంగుఁడు

హర్షముతో నిడిన నవ నఖాంకము లని యు

త్కర్షింప భూమిసతిపైఁ

కర్షక హలరేఖ లమరె గహనాంతములన్.

10.1-756-కంద పద్యము

చెలుపుడు ప్రాపుట్కాలుడు

పొలసినఁ బులకించు భూమి పులకము లనగా

మొలచి తల లెత్తి నిక్కుచు

సలలితగతిఁ జాలువారె సస్యము లధిపా!

10.1-757-వచనము

మఱియుఁ జటులపవనచలితంబులై మిన్నుదన్ని, లెక్కకు మిక్కిలియై, టొక్కలు
గల నీలగిరుల సిరుల మీఱి, కాఱుకొని తెఱపిపడక, నిబిడంబులై, శిశిరకిరణ
తరణి మండలంబుల చొప్పుదప్పించి, విప్పుగలిగి, చదలుగప్పుకొనిన లీలం
గ్రాలు నీలమేఘంబులును, మేఘవిముక్తంబులై జలదసమయవిటుండు
సరసగతి ధరణిసతి యురమ్మున దర్పించి, నేర్పున సమర్పించు
కర్పూరఖండంబుల వడువునఁ బుడమిం బడు కరకలును, గరకానుగతంబులై
యసిత భోగిభోగంబుల బాగున నీలమణిమాలికా విశేషంబుల విధంబున
నెడపడక పడు సలిలధారలును, ధారాధరవిగళిత విమల సలిలంబులం దోగుచు
మదజలాభిషిక్త మాతంగంబుల సొబగున నుండు కొండలును, గొండల
తుదలనుండి గండ శైలంబులపైఁ బడి వికీర్యమాణంబులగు గిరినిర్జ్వరంబుల
శీకరంబులును, శీకరపరంపరల చొదుకులు మడుగులుగొనినఁ బిద పిద నగుచుఁ
జిదుకుచిదుకుమను రొంపులును, రొంపులుగొచ్చి క్రచ్చర నుచ్చలితంబులై
పఱచు వఱదలును, వఱదల వలన మెదలి కదలిపాఱడి యేటులును
నేటులవెంట గఱులుత్రిప్పుచు గములుగొని క్రొన్నీటి కెదురునడచు
మీనంబులును, మీననయనల మేనుల మెఱుంగు సొంపు పెంపు సైరింపక
కంపించి తిరిగి సురిగి చనియెడు కరణి మేఘ మధ్యంబులం బోలసి మలసి

నిలువక మరలిచను క్రొమ్మెఱుంగులును, మెఱుంగుల తెఱుంగునఁ దెఱవలు
పురుషులం దగిలి నిలువరని జనుల కెఱుంగ నలువ మొఱయిడిన వడువున
మొరయు నుఱుములును, నుఱుముల కులికిపడక కికురుపొడుచుచుఁ
బింఛంబులు కొంచెంబులు జేయక విప్పి దెప్పరంబుగ టొప్పుచు నర్తనంబులు
చేయు మయూరంబులును, మయూర ఘోషంబులు భీషణంబులై చెవులు
సోకిన ననూనంబులైన మానంబుల నాసలు చెడి యొం డొరులకుం గ్రిందుపడి
క్రందుకొను విరహిజనులును, జనులకు రేపు మాపని రూపింప రాక మాలతీ
కుసుమ విసర వికసన విదితావసానంబులగు దుర్దినంబులును,
దినావసానసమయంబున మినుకుమినుకు మని మెఱయుచుం దిరుగు
ఖడ్గోతంబులును, ఖడ్గోత సందర్శనంబు గోరుచు నుడుగక విడువక గురియు
జడింబడి వలిగొని వడఁకుచు నశనయత్నంబులు వర్జించి ఖర్జూర జంబూఘల
భక్షణంబుల దేహసంరక్షణంబు లాచరించు వనచరులును, వనచరానందకారిణులై
వారరమణులరుచి ననవరత భుజగ సమేతలగు కేతకులును, కేతకీ కదంబ
యూధికా కుటజ కుసుమ పరిమళమిళితంబు లగు విపిన మార్గంబులును
మార్గనిరోధంబు లగుచుం బెరిగి రసికంబులై పసరు దొలంకుచు
హరిన్మణికిరణపుంజంబులభంగి రంజిల్లి తొంగలించుచు జొంపంబులు గొనిన
కసువులును, గసువులు మెసవి మిస మిసం దనువులు మెఱయ వలుద
పొదుఁగుల బరువునం కదలక నిల్చి నెమరమరనిడు ధేనువులును, గలిగి
ధేనువ్రజంబుకైవడిఁ బయఃకణమనోహరం బై, హరకరంబు భంగిఁ బరిపూర్ణ సారంగ
భాసురంబై, సురగిరి చెలువున హరి శరాసన విభీషణం బై, విభీషణ హృదయంబు
పోలికఁ బ్రకటిత హరిశబ్దవైభవంబై, భవపూజనంబు చందంబున నింద్ర గోపాది
విభవజనకం బయి, జనకయాగంబు భాతి సీతాప్రకరణాలంకృతం బయి,
కృతయుగంబు సొంపున బహువర్ణంబునై వర్ణాగమంబు చెలువొందె నప్పుడు.

10.1-758-కంద పద్యము

వాడక వ్రాలక తెవుళులఁ

గూడక తగ నల్ల గెఱుగొని నవకములై

చూడఁగ భద్రము లగుచును

వీడెన్ సస్యంబు లిడుమ వీడెం బ్రజకున్.

10.1-759-కంద పద్యము

జీవనము చాలఁ గలిగియుఁ

గావరమున మిట్టిపడని ఘనుని క్రియ నదీ

జీవనములు చొర జలనిధి

ప్రావుట్కాలమున డిందుపడి యుండె నృపా!

10.1-93- వర్ణాగమవిహారంబు

10.1-760-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ వర్ణాగమమందు గోవుల నరణ్ణాంతంబులన్ మేపుచున్

గోవిందుండు ప్రలంబవైరి యుతుడై గోపాలవర్గంబుతోఁ

బ్రావీణ్యంబునఁ గందమూలఫలముల్ భక్షించుచున్ మంజుల

గ్రావారంబులఁ బ్రీతిఁ జల్లిగుడిచెం గ్రాసారతీరంబులన్.

10.1-761-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-762-సీస పద్యము

విశ్వమోహనమైన వేణు నినాదంబు;

సరసగంభీరగర్జనముగాఁగ

మహనీయ నిర్మల మందహాసద్యుతి;

లలిత సాదామనీ లతికగాఁగఁ
దలచుట్టు బాగుగఁ దనరు పింభపుదండ;
శైలభేదనుశరాసనముఁగాఁగఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణ సుధావర్షంబు;
సలిలధారా ప్రవర్షంబుగాఁగఁ

10.1-762.1-తేటగీతి

జాడ నేతెంచు గోపాలజన మునీంద్ర
చాతకంబుల దురవస్థఁ జక్కఁ జేసి
కృష్ణమేఘంబు బహుతరకీర్తి నొప్పె
విమల బృందావనాకాశవీధి యందు.

10.1-763-కంద పద్యము

గోవుల వృషవత్సంబుల
వావిరిఁ బూజించి పేదప వర్షాకాల
 శ్రీవనితను బూజించెను
 శ్రీవల్లభుఁ డయ్యు గోపశ్చఖరుఁ డధిపా!

10.1-94- శరదృతువర్ణనము

10.1-764-వచనము

ఇట్లు కృష్ణుండు విహితవిహారంబుల వర్షాకాలంబుఁ బుచ్చె; నంత.

10.1-765-కంద పద్యము

జొంపములు గొనియె వనములు;
రొంపు లిగిరె; నెమలిగముల రొద లుడిగె; నదుల్
 పెంపులకుఁ బాసె; నులుముల

శంపల సంపదలు మానె శారదవేళన్.

10.1-766-పదనము

మఱియు జీవనంబులు విడిచి, విమలజ్ఞానవశంబున ముక్తులగు
పురుషరత్నంబులచెన్నునఁ జెన్ను వదలి, మిన్ను విడిచి, వాయువశంబులై,
వెల్లివిరిసి చను మేఘంబులును, మేఘపటల రహితంబును, గలశభవముని
సహితంబునునయి, విజ్ఞానదీప విలసితం బగు యోగిహృదయంబు చందంబున
శుభం బైన నభంబును, నభంబున నీలదుకూలవితానసంయుక్త ముక్తాఫలంబుల
వడువున నెగడు నుడుగణంబులును, నుడుగణమయూఖంబు
క్రొవ్వులువ్వెత్తుగగొని నివ్వటిల్లుచు బ్రహ్మాంకరండకర్పూరఖండాయమానంబు
లగు చంద్రకిరణంబులును, జంద్రకిరణ సమ్మర్శనంబున సగర్భంబులై భూమికి
దుర్భరంబు లగుచు నిండి పండి హాలిక కర నిశితలవిత్ర ధారా సంరంభంబుఁ
దలంచి తల్లడిల్లి వెలవెలకంబాటుచుఁ దల్లియగు విశ్వంభరకు మునుకొని
ప్రణతంబు లై వడంకుచు నెఱుంగ మొఱుయిడుచున్న పెంపున సంపన్నంబులైన
యెన్నులవ్రేగున వ్రాలి గాలిందూలుచు మర్మర ధ్వనుల సారస్యంబు లగు
కలమాది సస్యంబులును సస్య మంజరీ పుంజంబులం గొంచక చంచువులఁ
ద్రుంచి కబళించి పిల్లపెంటి తండంబులంగూడి కడుపులునిండ మెక్కి విక్రవిరిసి
చొక్కుచుఁ ద్రిక్కులుగొని మహోత్తుంగ సమంచిత మంచప్రదేశంబు లెక్కి
సంచరించుచు వెన్నుల కావలియున్న యెన్నుల కెమ్మోవులు బింబఫలంబు
లని కఱచి తత్కరాస్ఫాలనంబుల నులికి పడి యెగసిచను శుకనికరంబుల
కలకలంబులును, గలహంస కోక సారస కోలాహల మండితంబులై నిండిన
నిర్మలజలంబులు గల జలాశయంబులును, జలాశయముల జలము
లనుదినము నిగుర గృహములఁబ్రతుకుదినములు చనుట యెఱుంగని
మనుజుల గమనికం దిరుగు జలచరములును, జలచర హృదయముల

బెగడుగదుర డొంకి యింకిన నదులును, నదులందుఁ గర్పూరమండపంబుల
తెఱంగున, మణికుట్టిమంబుల మాడ్కిని సౌధసోపానమార్గంబుల జాడను,
విలోకితంబులగు నూతన సైకతంబులును సైకత ప్రదేశంబుల నుదయ వేళల
నిత్యకర్మానుష్ఠాన నిరతులగు మునులును, మునికన్యకాకర కలశ సలిలా
భిషిక్తమూలంబులగు తపోవన బాలసాలంబులును, సాలవిటపి వాసంతికా
కుంజపుంజంబుల తఱచున నిముడుకొని దినకర కిరణములకుం గరువలికిం
జొర వెరవుపడని వనములును వన ములం దరులకొమ్మల నాకలమ్ములు
నేకలమ్ము లై మెసంగి మసరుకవిసి క్రొవ్వి కొమ్ముకొనల సూటి యేటిదరులు
త్రవ్వి చిమ్మి కుమ్మి కోరాడెడు వనగజంబులును, గజకుంభ కనకకుంభ రుచిర
కుచభార భీరుమధ్యసమంచిత లగు చెంచితలును, జెంచితల క్రూరమ్ము లగు
వాలమ్ముల సారములుచెడి బెడిదంబుగఁ బాదంబులు దొట్టుపడఁ

బెనగాధంబులఁబడు వరాహ పుండరీకంబులును, బుండరీక కుంద కుముద
కురంట్కాది కుసుమ మకరందంబు గ్రోలి తేలి సోలి వాలి మహాహంకృతుల
ఝుంకృతులు చేయు తేఱికదుపులును, గదుపులం గలయక యెదగలిగి
మదమున నదనుపద నెఱింగి మదనమార్గణ ప్రేరితంబులై పెంటితుటుముల
వెంటం జని యొండొంటి గెంటించుచుఁ దగుల నెక్కి గర్భంబులు నెక్కిలుపు
మ్మగవృషభరాజంబులునుగలిగి రాజరాజ గృహంబు పగిది విలసిత కుంద పద్మ
సౌభాగ్యం బై, భాగ్యహీను కర్మంబు రేఖ నశ్చుత నీలకంఠ శబ్దంబై, శబ్దశాస్త్రవేది
హృదయంబు బాగున విశదప్రకాశాభిరామంబై, రామసంగ్రామంబు కైవడి బాణా
సనాలంకృతం బై, కృతాంత హృదయంబు కరణి నపంకం బై, పంకజాసను
గేహంబు సొంపున రాజహంస విరాజమానం బై, మానధనుని చరిత్రంబు సొబగున
నకల్మషజీవనం బై, వననిధి పొలుపున సమ్మిళిత భూభృద్వాహినీ సంకులంబై,
కులవధూరత్నంబు చెలువున నదృష్ట పయోధరంబై ధరణికిం దొడ వగుచు
శరత్కాలంబు వచ్చె; నందు.

10.1-767-కంద పద్యము

వాజుల నీరాజనములు

రాజుల జయగమనములును రాజిత లక్ష్మీ

పూజలు దేవోత్సవములు

రాజిల్లెను జగతి యందు రాజకులేంద్రా!

10.1-768-కంద పద్యము

చేగ గల చెఱకువింటను

బాగుగ నీలోత్పలంబు బాణంబుగ సం

యోగంబు చేసి మదనుడు

వేగంబున విరహిజనుల వేటాడె నొగిన్.

10.1-769-పదనము

ఇట్లు భాసురంబైన శరద్వాసరంబుల గోవిందుండు గోబృంద సమేతుండై
బృందావనంబునం బసులఁ బొసంగ మేపుచు.

10.1-95- వేణువిలాసంబు

10.1-770-సీస పద్యము

కర్ణావతంసిత కర్ణికారప్రభ;

గండభాగద్యుతిఁ గడలుకొలుప

భువనమోహనమైన భ్రూవిలాసంబుతో;

వామభాగానతవదన మొప్ప

నపసవ్యకరమ్మదులాంగులీ చాతురి;

షడ్జద్వనికి మర్మ సరణిఁ జూప

డాకాలిమీద నడ్డము చాచి నిల్పిన;

పదనఖద్యుతి భూమిఁ బ్రబ్బి కొనఁగ

10.1-770.1-తేటగీతి

మౌళిపింఛముఁ గంఠదామమును మెఱయ

విలసితగ్రామముగ నొక్క వేణువందు

బ్రహ్మగాంధర్వగీతంబు పరఁగఁ జేసెఁ

జతురనటమూర్తి గోపాలచక్రవర్తి.

10.1-771-వచనము

ఇట్లు హరి వేణునాదంబు పూరింపఁగ మారవికారహేతు వగు తద్గీతం బాలించి
సిగ్గులు చాలించి మక్కువలు చెక్కులొత్త గోపిక లోపికలు లేక తమతమ
పొత్తుకత్తెలుం దారును దత్తఱంబునం బదుగురు నేగురుం దుటుములు గట్టి
జిలిబిలి ముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలోన.

10.1-96- గోపికలవేణునాదునివర్ణన

10.1-772-మత్తేభ విక్రీడితము

శ్రవణోదంచితకర్ణికారమునతో స్వర్ణాభ చేలంబుతో

నవతంసాయిత కేకిపింఛమునతో నంబోజ దామంబుతో

స్వవశుండై మధురాధరామృతముచే వంశంబుఁ బూరించుచు

న్మువిదా! మాధవుఁ డాలవెంట వనమం దొప్పారెడిం జూచితే?

10.1-773-శార్దూల విక్రీడితము

రావే సుందరి! యేమె బోటి! వినవే; రాజీవనేత్రుండు బృం

దావీధిం దగ వేణు పూఁదుచు లసత్సవ్యానతాస్యంబుతో

భ్రూవిన్యాసములంగుళీకమములుంబొల్పార షడ్జంబుగాఁ

గావించెన్ నటుభంగి బ్రహ్మమగు దధ్ధాంధర్వ సంగీతమున్.

10.1-774-కంద పద్యము

తలఁకెను గొబ్బునఁ జిత్తము

నళినాక్షుని మధుర వేణునాదము నా వీ

నులు సోకినంత మాత్రన

చెలియా! యిఁక నేటివెఱపు చింతింపఁ గదే.

10.1-775-కంద పద్యము

నాతోడ వెఱవ వలదే?

నాతోడనె గొనుచుఁ బోయి నళినదళాక్షున్

నీతోడుతఁ బలికించెద

నీతోడి జనంబు మెచ్చ నీతోడు సుమీ.

10.1-776-పదనము

అని పెక్కు భంగుల నోర్తోర్తు నుద్దేశించి పలుకుచు గోపసుందరులు

బృందావనంబునకు గోవిందుని కెదురు చని పరమానందంబున నతనిం దమ

మనంబులఁ బ్రతిపదంబును నాలింగనంబు చేసిన వార లగుచు, రామకృష్ణు

లనుద్దేశించి.

10.1-777-మత్తేభ విక్రిడితము

నవగోష్ఠానక రంగమందుఁ బరమానందంబునం జూడఁ బ

ల్లవ నీలోత్పల పింఛ పద్మదళ మాల్వా వస్త్ర సంపన్నులై

కవయై వేణువులూఁదుచున్ బహునటాకారంబులం గేళితాం

డవముల్ చేసెద రీ కుమారకులు; వేడ్కుం గామినుల్ గంటిరే.

10.1-778-కంద పద్యము

ఓ చెలువలార! వినుఁడీ

వాచా శతకంబులేల? వర్ణింపంగా

లోచనముల కలిమికి ఫల

మీ చెలువురఁ జూడఁగలుగు టింతియ నుండీ.

10.1-779-వచనము

అని పలికి; రందుఁ గొందఱు గోవిందు నుద్దేశించి.

10.1-780-మత్తేభ విక్రీడితము

ఒనరన్ వ్రేతల కించుకేనియును లేకుండంగ గోపాలకృ

ష్టుని కెమ్మోవి సుధారసంబు గొనుచుం జోద్యంబుగా మ్రోఁగుచుం

దన పర్వంబులు నేత్ర పర్వములుగా దర్పించె, బూర్వంబునన్

వనితా! యెట్టి తపంబు చేసెనొకొ యీ వంశంబు వంశంబులోన్.

10.1-781-మత్తేభ విక్రీడితము

ముదితా! యేతటినీపయఃకణములన్ మున్ వేణు వింతయ్యె నా

నద సత్పుత్రునిఁ గన్న తల్లి పగిదిన్ నందంబుతో నేడు స

మ్మద హంసధ్వని పాటగా వికచపద్మశ్రేణిరోమాంచమై

యెదవం దుంగతరంగ హస్తనటనోద్వ్యోగంబు గావింపదే?

10.1-782-కంద పద్యము

నళినోదరు భక్తునిఁ గని

కులజలు ప్రమదాశ్రుజలము గురియు తెఱఁగు మ్రాఁ

కులు పూదేనియ లొలికెడు

నలినాక్షుని చేతి వంశనాళము మ్రోతన్.

10.1-783-శార్దూల విక్రీడితము

నా మోసంబున కెద్ది మేర? విను నే నా పూర్వజన్మంబులన్
లేమా! నోములు నోచుచో నకట! కాళిందీతటిన్ వేణువై
భూమిం బుట్టెద నంచుఁ గోరఁ దగదే? బోధిల్లి యెట్లైన నీ
బామం దిప్పుడు మాధవాధరసుధాప్రానంబు గల్గుంగదే?

10.1-784-కంద పద్యము

కాళిందీ కూలంబున
నాళి! యీ నందతనయు నధరామృతముం
 గ్రోతడి వేణువు నగు నో
మేలాగున నోమవచ్చు నెఱిగింపఁగదే?

10.1-785-కంద పద్యము

వనితా! కృష్ణుఁడు నల్లని
పున మనియున్ వేణురవము గర్జన మనియున్
 మనమునఁ దలంచి రొప్పుచు
ననవరతము నెమలితుటుమొలాడెడిఁ గంటే?

10.1-786-కంద పద్యము

గిరిచరమిధునము లోలిం
బరికింపఁగఁ గృష్ణపాదపద్మాంకితమై
 సురరాజునగరికంటెను
దరుణీ! బృందావనంబు తద్దయునొప్పెన్.

10.1-787-మత్తేభ విక్రీడితము

అమరేంద్రాంగన లాకసంబున విమానారూఢులై పోవుచుం
గమలాక్షున్ శుభమూర్తిగాంచి మురళీగానంబు లందందఁ గ

ర్థములన్ నిల్పుచు మేఖలల్ వదలగా నాధాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా! వ్రాలిరి చూచితే వివశలై పంచాశుగజ్రాంతలై?

10.1-788-ఉత్పలమాల

కానలనుండుచున్ సరసగాన వివేకవిహీనజాతలై
వీనులనేడు కృష్ణముఖవేణురవామృతధార సోకినన్
మేనులు మేతలున్ మఱచి మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని! చూడవమ్మ; బహుమానము చేసె గృతార్థచిత్తలై.

10.1-789-ఉత్పలమాల

తల్లుల చన్నుఁబాలు మును ద్రావుతఱిం దమకర్ణవిధులం
వల్లభమైన మాధవుని వంశరవామృతధార చొచ్చినం
ద్రుశ్యక పాలురాఁ దివక దూటక మానకఁ గృష్ణమీద దృ
గ్బల్లులు చేర్చి నిల్చె నదె; వత్సము లంగనలార! గంటిరే?

10.1-790-మత్తేభ విక్రీడితము

మమతం మోములు మీది కెత్తుకొని రోమంధంబు చాలించి హృ
త్తమలారంబులఁ గృష్ణు నిల్పి మురళీగానామృతశ్రేణి క
ర్థములం గ్రోలుచు మేతమాని గళితానందాశ్రులై చిత్రితో
పమలై గోవులు చూచుచున్న వనిగో పద్మాక్షి! వీక్షించితే?

10.1-791-మత్తేభ విక్రీడితము

జగతీజంబుల శాఖలెక్కి మురళీశబ్దామృతస్యందమున్
మిగులన్ వీనులఁ ద్రావి వ్రేగుపడి నెమ్మిం గృష్ణు రూపంబు చి
త్తగమై యుండఁగ నడ్డపెట్టు క్రియ నేత్రంబుల్ దగన్ మూసి యీ
ఖగముల్ చొక్కడిఁ జూచితే? మునిజనాకారంబులం గామినీ!

10.1-792-మత్తేభ విక్రీడితము

క్రమమొప్పన్ నదులెల్ల వంశరవ మాకర్ణించి సంజాత మో
హములన్ మన్మథసాయకక్షతవిశాలావర్తలై హంసవా
క్యములం జీరి తరంగహస్తముల నాకర్ణించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్చనంబు సలిపెన్ రామా! విలోకించితే?

10.1-793-ఆటవెలది

వనిత! నేడు కృష్ణు వంశనినాదంబు
విని పయోధరంబు విరులు గురిసి
తన శరీర మెల్ల ధ్రువళాతపత్రంబుఁ
జేసి మింట నీడఁ జేసెఁ గంటె?

10.1-794-కంద పద్యము

మంచి ఫలంబులు హరిచే
నించి కరాలంబనముల నెగడుచు నిదె క్రీ
డించెద, రంగన! చూడుము
చెంచెతలం బింధ పత్ర చేలాంచితలన్.

10.1-795-కంద పద్యము

ఉల్లసితకుచభరంబున
నల్లాడెడి నడుముతోడ నలరుల దండన్
భిల్లి యొకతె హరి కిచ్చెను
హల్లోహలకలిత యగుచు నంగన! కంటే?

10.1-796-కంద పద్యము

గిరు లెల్ల జలము లయ్యెను

దరు లెల్లను బల్లవించె ధరణి గగన భూ
చరులెల్లను జొక్కిరి హరి
మురళిరవామృతము నోకి ముద్దయ! కంటే?

10.1-797-మత్తేభ విక్రిడితము

బలకృష్ణాంఘ్రిసరోజసంగమముచే భాసిల్లుచున్ ధన్యమై
ఫలపుష్పంబులఁ గానికల్ గురిసి సంభావించి మిన్నందుచున్
జలఘాసంబుల గోవులం దనిపి చంచద్భూజరోమాంచమై
నెలసిం జూడఁ గదమ్మ! యీ గిరిపురోవీధిన్ సరోజాననా!

10.1-798-వచనము

అని యిట్లు బృందావన విహారియైన గోవిందుని సందర్శించి
పంచబాణభల్లభగ్నహృదయలై వల్లవకాంత లేకాంతంబులఁ జింతించుచుఁ
దత్పరతంత్రలై యుండి; రంత.

10.1-97- హేమంతఋతువర్ణనము

10.1-799-కంద పద్యము

శామంతికా స్రగంచిత
సీమంతవతీ కుచ్ఛోష్ణజితశీతభయ
శ్రీమంతంబై గొబ్బున
హేమంతము దోడె; మదనుఁ డేచె విరహులన్.

10.1-800-కంద పద్యము

ఉత్తరపుగాలి విసరె వి
యత్తలమునఁ దుహినకిరణుఁ డహితుం డయ్యెం
బొత్తు జరిగె మిథునములకు

నెత్తమ్ములు దటిగె హిమము నెలకొనియె నృపా!

10.1-801-కంద పద్యము

అహములు సన్నము లయ్యెను

దహనము హితమయ్యె దీర్ఘదశలయ్యె నిశల్;

బహు శీతోపేతంబై

యుహుహూయని వడఁకె లోకముర్వీనాథా!

10.1-802-కంద పద్యము

అన్నుల చన్నుల దండ వి

పన్నులు గా కెల్లవారు బ్రతికిరిగా కీ

చన్నుల మీఱిన వలి నా

పన్నులు గా కుండఁ దరమె బ్రహ్మాదులకున్.

10.1-803-ఆటవెలది

పొడుపుకొండ మీద పొడిచిన మొదలుగాఁ

బరువుపెట్టి యినుఁడు పశ్చిమాద్రి

మఱుగుఁ జొచ్చెఁ గాక మసలినఁ జలిచేతఁ

జిక్కెఁజిక్కె ననఁగఁ జిక్కకున్నె.

10.1-804-కంద పద్యము

చెంగల్వ విరుల గంధము

మంగళముగఁ గ్రోలుచున్న మధుపము లొప్పె

న్నంగజవహ్నులపై ను

ప్వోంగి విజృంభించు పొగల ప్వోలిక నధిపా!

10.1-805-అటవెలది

శంభుకంట నొకటి జలరాశి నొక్కటి
మఱియు నొకటి మనుజుమందిరముల
నొదిగెగాక మెఱసియున్న మూడగులు
చలికి యులికి భక్తి సలుపకున్నె?

10.1-806-శార్దూల విక్రీడితము

ఈ హేమంతము రాకఁ జూచి రమణిహేలాపరీరంభ స
త్సాహాయ్యంబునగాని దీని గెలువన్ శక్యంబుగా దంచుఁ దా
రూహపోహవిధిం ద్రిమూర్తులు సతీయుక్తాంగులైనారు గా
కోహో! వారలదేమి సంతతవధూయోగంబు రాఁ గందురే?

10.1-807-కంద పద్యము

ఈ హేమంతము రాకకు
శ్రీహరి యొక్కింత వడఁకి చింతింపంగా
నోహో! వెఱవకు మని తా
మా హరికిని శ్రీకుచంబు లభయం బిచ్చెన్.

10.1-98- గోపికలకాత్యాయనిసేవనంబు

10.1-808-వచనము

ఇట్టి నితాంతంబగు హేమంతంబున మొదలినెల తొలిదినంబు నందు నందుని
మందంగల గోపకుమారికలు రేపకడ లేచిచని కాళిందీజలంబులం దోగి;
జలతీరంబున నిసుమునం గాత్యాయనీ రూపంబుఁ జేసి, సురభి కుసుమ
గంధంబులిడి, ధూపదీపంబు లిచ్చి, బహువిధోపచారంబులు సమర్పించి.

10.1-809-కంద పద్యము

ఓ! కాత్యాయని! భగవతి!

నీకున్ మ్రొక్కెదము మేము నే డనుకంపన్

మా కిందఱకును వైళమ

శ్రీకృష్ణుడు మగడుగాఁగఁ జేయుము తల్లీ!

10.1-810-కంద పద్యము

ఓ తల్లీ! మాకుగృష్ణుడు

చేతోవిభుఁ డైననాడు చెలువల మెల్లన్

నేతివసంతము లాడుచు

జాతర చేసెదము భక్తి దాతురితోడన్.

10.1-811-వచనము

అని నమస్కరించి హవిష్యంబులు గుడుచుచు నివ్వెదంబున మాసవ్రతంబు
సల్పి; రందొక్కనాడు.

10.1-812-మత్తేభ విక్రీడితము

రమణుల్ ప్రొద్దన మేలుకాంచి సఖులన్ రండంచు నాత్మీయ నా

మములం జీరి, కుచద్వయీభరములన్ మధ్యంబు లల్లాడఁగాఁ

బ్రమదోద్దామ గజేంద్రయాన లగుచుం బద్మాక్షునిం బాడుచున్

యమునాతీరముఁ జేరఁబోయిరి గృహీతాన్యోన్య హస్తాబ్జలై.

10.1-99- గోపికావస్తాపహరణము

10.1-813-వచనము

అట్లా నదీతీరంబు చేరం జని గజగమనలు విజన ప్రదేశంబున వలువలు విడిచి
యిడి మది శంకలేక యకలంకలై గ్రుంకులిడఁ జలంబున జలంబు జొచ్చి.

10.1-814-కంద పద్యము

వారిజలోచనుఁ బాడుచు

వారిజలోచనలు వారివారికి వేడ్కన్

వారివిహారము సలిపిరి

వారి విహారములు జగతివారికిఁ గలవే?

10.1-815-పదనము

ఆ సమయంబున.

10.1-816-కంద పద్యము

తోయజనయనలు యమునా

తోయములం దుండు టిఱిఁగి దూరగుఁ డయ్యున్

తోయజనయనుఁడు హరి తన

తోయము వారలును దానుఁ దొతెంచె నృపా!

10.1-817-తరళము

కదలకుం డని తోడివారలఁ గన్నుసన్నల నిల్పుచుం

బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ బద్మనేత్రుఁడు మౌనియై

పొదల మాటున నల్లనల్లనఁ బొంచిపొంచి నతాంగుడై

యదను గోరుచు డాసి వ్రేతల యంబరంబులు దొంగిలెన్.

10.1-818-పదనము

ఇట్లు దొంగిలి.

10.1-819-శార్దూల విక్రీడితము

ఉద్యధంధ గజేంద్ర గౌరవముతో యోషాంబరంబుల్ విభుం

డాద్యుం డర్భకు భంగి నర్భకులతో హసార్థియై కొంచు ద
న్నద్యంభఃకణ శీతవాత జనితానందంబుతో నెక్కి, దా
సద్యోముక్త దురంతపాదపజనుస్సంతాపమున్ నీపమున్.

10.1-820-వచనము

అప్పు డయ్యింతు లిట్లనిరి.

10.1-821-కంద పద్యము

మామా వలువలు ముట్టకు

మామా! కొనిపోకుపోకు మన్నింపు తగన్

మా మానమేల కొనియెదు?

మా మానసహరణ మేల? మానుము కృష్ణా!

10.1-822-సీస పద్యము

బహుజీవనముతోడ భాసిల్లి యుండుటో? ;

గోత్రంబు నిలుపుటో కూర్మితోడ?

మహి నుద్ధరించుటో? మనుజసింహంబవై;

ప్రజలఁ గాచుటో? కాక బలిఁదెరల్చి

పిన్నవై యుండియుఁ టెంపు వహించుటో? ;

రాజుల గెలుచుటో రణములోన?

గురునాజ్ఞ చేయుటో? గుణనిధి వై బల;

ప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో భద్రలీల?

10.1-822.1-ఆటవెలది

బుధులు మెచ్చ భువిఁ బ్రబుద్ధత మెఱయుటో?

కలికితనము చేయ ఘనత గలదె?

వావి లేదు వారివారు నావా రని

యెఱుగ వలదె? వలువ లిమ్ము కృష్ణ!

10.1-823-కంద పద్యము

కొంటివి మా హృదయంబులు;

గొంటివి మా మనము; లజ్జగొంటివి; వలువ

ల్గొంటి; విక నెట్లు చేసెదొ;

కొంటివుగద; నిన్ను నెఱిగికొంటిమి కృష్ణా!

10.1-824-సీస పద్యము

రాజసంబున నీవు రంజిల్లు టెఱుగమే;

చెలరేగి వింతలు చేయుచుండ?

సత్త్వసంపద గల్గి జరుగుటఁ దలపమే;

సిరి గల్గి యన్యులఁ జెనకుచుండ?

గురుతర శక్తి యుక్తుఁడ వౌట యెఱుగమే;

తామసంబున నెగ్గు దలఁచుచుండ?

నొకభంగితో నుండకుంట చింతింపమే;

మాయావియై మాఱుమలయుచుండ?

10.1-824.1-ఆటవెలది

నేమి జాడవాఁడ? వేపాటి గలవాఁడ?

వే గుణంబు నెఱుగ? వెల్ల యెడల

నొదిగి యుండ నేర వోరంత ప్రొద్దును?

బటము లీగదయ్య! పద్మనయన!

10.1-825-కంద పద్యము

రాజుల నెఱుగవు బలిమిని

రాజిల్లెదు చీర లీవు రమణుల మింకన్

రాజున కెఱిగించెద; మో

రాజీవదళాక్ష! నీవు రాజువె ధరకున్?

10.1-826-పచనము

అని పలికిన కన్నియల పలుకు లాలించి మందహాస సుందర వదనారవిందుండై
గోపాలబాలకులకరంబులం గరంబులు వ్రేసి యమ్ముద్దీయల నుద్దేశించి నెఱవాది
చతురుం డిట్లనియె.

10.1-827-శార్దూల విక్రీడితము

రామల్ రామలతోడి నీ పనికిగా రాగింతురే మీ క్రియన్

మోమోటేమియు లేక దూఱదరు మీ మోసంబు చింతింప రం

భో మధ్యంబుననుండి వెల్వడి వెసం బూర్ణేందుబింబాననల్

మీమీ చీరలు వచ్చి పుచ్చుకొనుడా; మీకిచ్చెదం జెచ్చెరన్.

10.1-828-పచనము

అనిన నమ్మానవతు లొండండురుల మొగంబులుచూచి నగుచు, మర్మంబులు
నాటిన మాటలకు మగుడం బలుక సిగ్గుపడచు, నగ్గలం బైన చలిని వలిగొని
కంఠప్రమాణజలంబులందుండి డోలాయమానమానస లై యిట్లనిరి.

10.1-829-కంద పద్యము

మా వలువ లాగడంబున

నీ వేటికిఁ బుచ్చుకొంటి? నీ వల్పుడవే?

నీ వెఱుగని దేమున్నది?

నీ వందఱిలోన ధర్మనిరతుడవు గదే?

10.1-830-శార్దూల విక్రీడితము

ఇంతుల్ తోయము లాడుచుండ మగవారేతెంతురే? వచ్చిరా
యింతల్ చేయుదురే? కృపారహితులై యేలోకమందైన నీ
వింతల్ నీ తలఁబుట్టెగాక; మఱి యే వీ కృష్ణ! యోచల్ల! నీ
చెంతన్ దాసులమై చరించెదము మా చేలంబులిప్పింపవే.

10.1-831-కంద పద్యము

వచ్చెదము నీవు పిల్చిన;
నిచ్చెద మేమైనగాని; నెటు చోరు మనినం
జొచ్చెదము; నేడు వస్త్రము
లిచ్చి మముం గరుణతోడ నేలుము కృష్ణా!

10.1-832-వచనము

అనిన దరహాసితవదనుండై హరి యిట్లనియె.

10.1-833-కంద పద్యము

ఏ తరుణుడు మగఁ డౌటకు
మీ తపములు చెప్పు; డింక మీ యానలు సుం
డీ తప్పిన నీ కూరిమి
మీ తలలనె పుట్టెనోటు మేదిని లేదే?

10.1-834-కంద పద్యము

ఎవ్వనిగని మోహించితి?
రెవ్వడు మీ మానధనములెల్ల హరించెన్?
నివ్వటిల మీకుఁ గూరిమి
యెవ్వనిపై? బలుకరాదె? యేనన్యుడనే?

10.1-835-వచనము

అనిన విని సుందరు లన్యోన్య సందర్శనంబులు చేయుచు,
హృదయారవిందంబులఁ గందర్పండు సందడింప నగుచు నిరుత్తరలయి యున్న
లోకోత్తరుం డిట్లనియె.

10.1-836-కంద పద్యము

నా యింటికి దాసులరై
నా యాజ్ఞ వహించి మీరు నడచెదరేనిన్
మీ యంబరంబు లిచ్చెదఁ
దోయంబులు వెడలి రండు తొయ్యలులారా!

10.1-837-వచనము

అనిన విని హరిమధ్యలు చలికి వెఱచి సలిలమధ్యంబున నిలువ నోపక.

10.1-838-కంద పద్యము

కొందఱు వెడలుద మందురు;
కొందఱు వెడలుటయు సిగ్గుఁగొను గోవిందుం
డందురు; కొందఱు దమలోఁ
గొందల మందుదురు వడఁకుఁగొని మనుజేంద్రా!

10.1-839-వచనము

మఱియు నెట్టకేలకుఁ జిత్తంబులు గట్టిపఱచుకొని తనుమధ్యలు తోయ మధ్యంబు
వెలువడి.

10.1-840-కంద పద్యము

చంచత్పల్లవ కోమల

కాంచన నవరత్నఘటిత కంకణరుచిరో

దంచిత కరసంఛాదిత

పంచాయుధగేహ లగుచుఁ బడతులు వరుసన్.

10.1-841-వచనము

చని ప్రాడలైన సుందరుల ముందట నిడుకొని మందగమనలు
మందహాసంబుతోడ నెదుర నిలిచిన నరవిందనయనుం డిట్లనియె.

10.1-842-సీస పద్యము

శృంగారవతులార! సిగ్గేల? మిముఁ గూడి;

పిన్ననాటను గోలెఁ బిరిగినాడ;

నెఱుగనే మీలోన నెప్పుడు నున్నాడ;

నేను జూడని మర్మ మెద్ది గలదు?

వ్రతనిష్ఠలై యుండి వలువలు గట్టక;

నీరు జొత్తురె మీరు నియతిఁ దప్పి?

కాత్యాయనీదేవిఁ గల్ల చేయుట గాక;

నీ రీతి నోమువా రెందుఁ గలరు?

10.1-842.1-ఆటవెలది

వ్రతము ఫలము మీకు వలసినఁ జక్కఁగఁ

నింతు లెల్లఁ జేతు లెత్తి మ్రొక్కి

చేరి పుచ్చుకొనుడు చీరలు; సిగ్గు పో

నాడనేల? యెగ్గు లాడనేల?

10.1-843-వచనము

అనిన విని మానవతులు తమలోన.

10.1-844-మత్తేభ విక్రీడితము

వ్రతముల్ చేయుచు నొక్క మాటయిన నెవ్వనిన్ విచారించినన్
 వ్రతభంగంబులు మానునట్టి వరదున్ వామాక్షు లీక్షించియున్
 గతచేలాప్లవనంబు నేడు వ్రతభంగం బంచు శంకించి ఫా
 లతటన్యస్తకరాజ్జలై సరసలీలన్ మ్రొక్కి రట్లందఱున్.

10.1-100- గోపికలయెడప్రసన్నుడగుట

10.1-845-కంద పద్యము

బాలలకు హస్తకీలీత
 పాలలకు నితాంతశీతప్రవనాగమ నా
 లోలలకు నంబరములు గృ
 పాలుఁడు హరి యిచ్చె భక్తపాలకు డగుటన్.

10.1-846-ఆటవెలది

చీర లపహరించి సిగ్గులు విడిపించి
 పరిహసించి యైన బరగ మనకు
 పునుఁడు నోము కొఱతగాకుండ మ్రొక్కించె
 ననుచు హరి నుతించి రబలలెల్ల

10.1-847-కంద పద్యము

ఉల్లములు నొవ్వ నాడిన
 గల్లలు చేసినను నగినఁ గలచిన నైనన్
 వల్లభులు చేయు కృత్యము
 వల్లభలకు నెగ్గుగాదు; వల్లభ మధిపా!

10.1-848-వచనము

ఇట్లు హరి వలువ లిచ్చినఁ గట్టుకొని సతు లతని యందు బద్ధానురాగులై
యుచ్చరింపక టొప్పలిడక తప్పక చూడ నా ప్రోడ యెఱింగి చేరి వారి కిట్లనియె.

10.1-849-సీస పద్యము

లక్షణవతులార! లజ్జించి చెప్పరు;
గాని మీ మర్మముల్ గానఁబడియె;
ననుఁ గొల్పఁ జింతించినారు నాచేతను;
సత్యంబు మీ నోము సఫల మగును;
గామితార్థంబులు కలిమిఁ జెప్పఁగ నేల? ;
ననుఁ గొల్ప ముక్తికి నడవవచ్చుఁ;
గడమ కూడఁగ నంబికాదేవి నోమంగ;
నటమీద రాత్రుల యందు మీకు

10.1-849.1-ఆటవెలది

నన్నుఁ బొందఁ గల్గు నమ్మి పొం డని హరి
పల్క నింతు లెల్ల భ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండె ననుచుఁ దత్పదాంభోజముల్
మానసించి కొనుచు మందకడకు.

10.1-850-వచనము

ఇట్లు గోపకన్యక లందుఁ బ్రసన్నుండయి గోవిందుండు బృందావనంబు దాటి
దూరంబున ధేనువుల మేపుచుండఁ; జండకిరణుని యెండంబడి దండిచెడి తరుల
దండ నండగొనుచు నాతపత్రాకారంబులయి నీడలు చేయుచున్న వృక్షంబుల
నీక్షించి కృష్ణ బలరామ శ్రీదామ దేవప్రస్థ విశాలార్జున ప్రముఖులకుం దక్కిన
గోపకు లిట్లనిరి.

10.1-851-మత్తేభ విక్రీడితము

అపకారంబులు చేయ వెవ్వరికి నేకాంతంబు లం దుండు నా
 తప శీతానిల వర్ష వారకములై త్వగ్గంధ నిర్యాస భ
 స్మ పలాశాగ్ర మరంద మూల కుసుమద్వాయా ఫలశ్రేణిచే
 నుపకారంబులు చేయు నర్థులకు నీ యుర్వీజముల్ గంటిరే.

10.1-852-వచనము

అని చిగురాకు పువ్వు కాయ పండు తండంబుల ప్రేగున వీగిన తరువుల
 నడిమి తెరువునం బసుల దాటుల దాటించి, యమునకుం జని,
 వెడఁదమడుగుల మెల్లనఁ జల్లని నీరుఁ ద్రావించి, తత్సమీపంబున మేపుచు,
 వల్లవు లెల్ల మూఁకలుగొని, యాకలి గొంటిమని విన్నవించినఁ దనకు
 భక్తురాండ్రు గు విప్రభార్యలవలనం బ్రసన్నుం డయి వారలం జూచి రామసహితుం
 డయిన హరి యిట్లనియె.

10.1-853-నీస పద్యము

వల్లవులార! యీ వనమున విపులు;
 బ్రహ్మవాదులు దేవభవనమునకు
 నరుగుట కాంగిరిసాహ్వయ సత్రంబు;
 సలుపుచునున్నారు చనుఁడు మీరు
 మా నామములు చెప్పి మైత్రితో నడిగిన;
 నన్నంబుఁ బెట్టిద రనుచుఁ బలుక
 వారలు చని విప్రవరుల కెల్లను మ్రొక్కి;
 పసుల మేపుచు బలభద్ర కృష్ణు

10.1-853.1-తేటగీతి

లలసి పుత్తెంచి రిట మమ్ము నన్న మడుగ

ధర్మవిదులార! యర్థిప్రదాతలార!

పెట్టు డన్నంబు; శాంతులఁ బిలిచి తెచ్చి

పెట్టుదురు గాదె మిముబోటి పెద్ద లెల్ల.

10.1-854-కంద పద్యము

ఘన దీక్షితునకు నైనం

జనుఁ గుడువఁగఁ; బశువధంబు సాత్రామణియుం

జనిన వెనుక దోషము లే

దనఘాత్మకులార! పెట్టు డన్నము మాకున్.

10.1-855-వచనము

అని గోపకులు పలికిన.

10.1-856-మత్తేభ విక్రీడితము

క్రతువున్నంత్రముఁ దంత్రమున్ ధనములుం గాలంబు దేశంబు దే

వతయున్ ధర్మము నన్యముల్దలఁచు నెవ్వాఁ డట్టి సర్వేశ్వరున్

మతి నూహింపక గోపబాలుఁ డనుచున్ మందస్థితిం జూచి దు

ర్మతులై యన్నము లేదు లే దనిరి సన్మాన్యక్రియాశూన్యులై.

10.1-857-వచనము

అంత గోపకులు నిరాశులై వచ్చి యెఱింగించిన హరి లొకికానుసారి యగుచు

“మీరయ్యార్యుల నడుగక, వారి భార్యలకు మారాకఁ జెప్పు; డన్నంబు పెట్టుదు”

రని పంచిన వారు చని బ్రాహ్మణసతుల దర్శించి నమస్కరించి సంపూజితులై

యిట్లనిరి.

10.1-858-కంద పద్యము

గోవుల మేపుచు నాకొని

గోవిందుం డన్న మడిగి^{కొ}ని రండని మ

మ్మీవేళను బుత్తెంచెను

ధీవిలసితలార! రండు తెం డన్నంబుల్.

10.1-101- విప్రవనితాదత్తాన్నభోజనంబు

10.1-859-వచనము

అనిన విని గోవింద సందర్శనకుతూహలలై ధరణీసురసుందరులు

సంభ్రమానందంబులు డెందంబుల సందడింప, భక్త్య భోజ్య లేహ్య చోష్య పానీయ

భేదంబులుం గలిగి, సంస్కార సంపన్నంబు లైన యన్నంబులు కుంభంబుల

నిడికొని సంరంభంబున సముద్రంబునకు నడచు నదుల తెఱంగున.

10.1-860-కంద పద్యము

బిడ్డలు మగలును బ్రాతలు

నడ్డము చని వల దనంగ నటు తలఁడని మా

టొడ్డుచు జగదీశ్వరునకు

జడ్డన నన్నంబు గొనుచు జుని రా సుదతుల్.

10.1-861-వచనము

చని యమునాసమీపంబున నవపల్లవాతిరేకంబును విగతవనచరశోకంబును నైన

యశోకంబుక్రింద నిర్మలస్థలంబున.

10.1-862-సీస పద్యము

ఒక చెలికానిపై నొక చేయి చాచి వే;

టొక చేత లీలాబ్జ మూచువానిఁ

గొప్పున కందని కొన్ని కుంతలములు;
 చెక్కుల నృత్యంబు చేయువానిఁ
 గుఱుచ చుంగులు పుచ్చి కొమరారఁ గట్టిన;
 పసిఁడి వన్నియ గల పటమువానిఁ
 నౌదలఁ దిరిగిరా నలవడఁ జుట్టిన;
 దట్టంపు పింఛపుదండవాని

10.1-862.1-తేటగీతి

రాజితోత్పల కర్ణపూరములవాని
 మహిత పల్లవ పుష్ప దామములవాని
 భువన మోహన నటవేష భూతివానిఁ
 గనిరి కాంతలు గన్నుల కఱపు దీఱ.

10.1-863-కంద పద్యము

కని లోచనరంధ్రంబుల
 మునుమిడి హరిలలితరూపమును లోగొని నె
 మ్మనములఁ బరిరంభించిరి
 తనుమధ్యలు హృదయజనితతాపమువాయన్.

10.1-864-వచనము

ఇవ్విధంబున.

10.1-865-కంద పద్యము

వారిత సర్వస్పృహలై
 వారందఱుఁ దన్నుఁ జూడ వచ్చుట మదిలో
 వారిజనయనుఁడు పొడగని

వారికి నిట్లనియె నగి యవారితదృష్టిన్.

10.1-866-శార్దూల విక్రీడితము

కాంతారత్నములార! మీ గృహములం గళ్ళాణమే యేమి గా
వింతున్ మీ? కిటు రండు; మమ్ము నిచటన్ వీక్షింప నేతెంచినా
రెంతో వేడుకతో; నెఱుంగుదుము; నిర్దేతుస్థితిన్ నన్ను దీ
మంతుల్ మీ క్రియఁ జేరి కందురుగదా మత్స్యవలన్ సర్వమున్.

10.1-867-వచనము

కావున గృహస్థులయిన మీ పతులు మిమ్ముంగూడి క్రతువు నిర్విఘ్నంబుగా
 సమాప్తిం జేసెదరు; మీరు యాగవాటంబున కుం జనుఁ" డనిన విప్రభార్య లిట్లనిరి.

10.1-868-మత్తేభ విక్రీడితము

తగునే మాధవ! యిట్టి వాఁడిపలుకుల్ ధర్మంబులే మా యెడన్?
మగలుం బిడ్డలు సోదరుల్ జనకులున్ మమ్మున్నివారింప మ
చ్చిగ నీ యంఘ్రులు చేరినార; మఱఁ బోఁ జేకొందురే వార లా
పగి దే మొల్లము; కింకరీజనులగా భావించి రక్షింపవే.

10.1-869-వచనము

అనిన జగదీశ్వరుండు.

10.1-870-సీస పద్యము

నా సమీపమున నున్నా రంచు నలుగరు;
బంధులు బ్రాతలు పతులు సుతులు
మిమ్ము దేవతలైన మెత్తు రంగనలార! ;
నా దేహసంగంబు నరుల కెల్ల

సాఖ్యానురాగ సంజనకంబు గాదు; ము;

క్తిప్రదాయకము; నా కీర్తనమున

దర్శనాకర్ణన ద్వానంబులను గర్మ;

బంధ దేహంబులఁ బాసి మీరు

10.1-870.1-తేటగీతి

మానసంబులు నా యందు మరుగజేసి

నన్నుఁ జేరెద రటమీఁద నమ్ము డనుచుఁ

బలికి వారలు దెచ్చిన భక్షణాదు

లాప్తవర్గంబుతో హరి యారగించె.

10.1-871-కంద పద్యము

పరమేశ్వరార్పణంబుగఁ

బరజనులకు బిక్ష యిడినఁ బరమపదమునం

బరఁగెద రఁట; హరి సాక్షా

త్పరమేశ్వర బిక్ష చేయు పులమెట్టిదియో?

10.1-102- విప్రులవిచారంబు

10.1-872-పచనము

ఇట్లు సర్వేశ్వరుండైన హరికి బిక్షయిడి తమ భార్య లతని వలనం గృతార్థు లగుట
యెఱింగి భూసురులు తమలో నిట్లనిరి.

10.1-873-చంపకమాల

కటకట! మోసపోయితిమి; కాంతల పాటియు బుద్ధి లేదు; నే

డిట హరిఁ గానఁబో నెఱుగ; మేము దురాత్ముల; మేము గల్మషో

ద్భటులము; విష్ణుదూరగుల ప్రాజ్ఞతలేల? తపంబులేల? ప

ర్యటనములేల? శీలములు యాగములున్ మఱియేల కాల్పనే?

10.1-874-కంద పద్యము

జపహోమాధ్యయనంబులు

తపములు వ్రతములును లేని తరుణులు హరి స

త్సపః బడసి రిన్ని గిలిగియుఁ

జపలతః బొందితిమి భక్తి సలుపమి నకటా!

10.1-875-కంద పద్యము

సుర గురులగు యోగీంద్రుల

నరుదుగ మోహితులఁజేయు హరిమాయ మమున్

నర గురుల మూఢవిపుల

నురవడి మోహితులఁ జేయ నోపక యున్నే?

10.1-876-మత్తేభ విక్రీడితము

క్రతువుల్ ధర్మము మంత్రతంత్రధనముల్ కాలంబు దేశంబు దే

వతయున్ వహ్నులు మేదినీసురులు నెవ్వా డట్టి సర్వేశుఁ డీ

క్షితి రక్షింప జనించినాఁ; డెఱుగ; మా శ్రీభర్తకుం గర్తకుం

గుతలోద్ధర్తకు మేము మ్రొక్కెదము రక్షీనాథ సంహర్తకున్.

10.1-103- యాగముచేయయోచించుట

10.1-877-వచనము

అని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబునం బొంది హరిం దలంచి

శమింపుమని మ్రొక్కి బ్రాహ్మణులు కంసభీతులై కృష్ణ సందర్శనంబు జేయం జన

రైరి; అంత నక్కడ నఖిలదర్శనుం డైన హరి యింద్రయాగంబు జేయం దలంచి

తనకడకు వచ్చిన నందాది గోపవృద్ధులం గని నందున కిట్లనియె.

10.1-878-సీస పద్యము

యాగంబు జేయంగ నర్థించి వచ్చితి;
 రీ యాగమున ఫల మేమి గలుగు?
 నెవ్వఁడు దీనికి నీశ్వరుం? డధికారి;
 యెవ్వఁడు? సాధన మెంత వలయు?
 శాస్త్రీయమో, జనాదారమో కార్యంబు? ;
 వైరుల కెఱిగింప వలదు గాని
 యెఱిగెడి మిత్రుల కెఱిగింపఁ దగుఁ జేరి;
 యెఱిగి చేసినఁ గోర్కు లెల్లఁ గలుగుఁ

10.1-878.1-ఆటవెలది

బగయుఁ జెలిమి లేక పరగిన మిముబోటి
 మంచివారి కేల మంతనంబు?
 తలఁపు లెల్ల మాకుఁ దగ నెఱిగింపవే
 తాత! వాక్కుధాప్రదాత వగుచు.

10.1-879-వచనము

అనినఁ బ్రొడకుమారునికిఁ దండ్రి యిట్లనియె.

10.1-880-సీస పద్యము

పర్జన్యుఁ డధిపుండు భగవంతుఁ డమరేంద్రుఁ;
 డతనికిఁ బ్రియమూర్తు లగుచునున్న
 మేఘ బృందంబులు మేదినీ తలముపై;
 నతని పంపున భూతహర్షణముగ
 జలములు గురియుఁ, దజ్జలపూరములఁ దోగి;

పండు సస్యంబు లా పంట దమకు
ధర్మార్థకామప్రదాయకములు లోకు;
లెల్లను బ్రతుకుదు; రింత యెఱిగి

10.1-880.1-తేటగీతి

మేఘవిభుడైన యింద్రుడు మెచ్చుకొఱకు
నింద్రమఖములు జేయుదు రెల్ల నృపులుఁ
గామలోభ భయద్వేషకలితు లగుచుఁ
జేయ కుండిన నశుభంబు చెందుఁ బుత్ర!

10.1-881-వచనము

అదియునుం గాక.

10.1-882-ఆటవెలది

మఖము జేయ వజ్ర మది సంతసించును
వజ్ర సంతసంప వాన గురియు
వాన గురియఁ గసపు వసుమతిఁ బెరుగును
గసపు మేసి ధేనుగణము బ్రతుకు.

10.1-883-కంద పద్యము

ధేనువులు బ్రతికెనేనియు
మానక ఘనమైన పాడి మందలఁ గలుగున్;
 నూనముగ బాడి గలిగిన
మానవులును సురలుఁ దనిసి మనుదురు పుత్రా!

10.1-104- ఇంద్రయాగనివాఱణంబు

10.1-884-వచనము

అని యిట్లు నొడివిన నందుని పలుకులు విని యింద్రునికిఁ గోపంబు దీపింప
దనుజదమనుండు తండ్రి కిట్లనియె.

10.1-885-కంద పద్యము

కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు
కర్మమునను వృద్ధి బొందుఁ గర్మమునఁ జెడుం
గర్మమె జనులకు దేవత
కర్మమె సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా!

10.1-886-కంద పద్యము

కర్మములకుఁ దగు ఫలములు
కర్ములకు నిడంగ రాజు గాని సదా ని
ష్కర్ముఁ డగు నీశ్వరుండును
గర్మవిహీనునికి రాజు గాఁడు మహాత్మా!

10.1-887-వచనము

కావునఁ గర్మానుయాతంబులైన భూతంబులకుఁ బురుహూతుని వలని భీతి
యేటికిఁ? బురాతన జన్మసంస్కారంబులు కుప్పలుగొని కప్పినఁ గర్మంబులఁ
దప్పించి పెంపు వడయ నప్పరమేశ్వరుండును నేరం; డితరులం జెప్పనేల?
సురాసురనరానీకంబులతో లోకంబు నిజసంస్కారవశంబై యంద డిందియున్నది;
సందేహంబు లేదు; దేహి కర్మవశంబున గురుతను దేహంబులం జొచ్చి వెడలు;
నొజ్జ, వేలుపు, నెచ్చలి, పగలు, చుట్టంబులు కర్మంబు జీవుండు కర్మంబుతోడ
వర్తించు; నతనికిఁ గర్మంబు దైవతంబు కర్మంబునం బ్రతుకుచు నితర
సేవజేయుట సతి పతివిడిచి జారుం జేరిన చందంబగు; విప్రుండు వైదిక

కర్మంబున మెలంగు; నృపతి ధరణీ పాలనంబున సంచరించు; వైశ్యుండు వాణిజ్య కృషి కుసీదగోరక్షాదుల వర్తించు శూద్రుం డగ్రజన్ముల సేవించి బ్రతుకు; రజస్వత్వ తమోగుణంబు లుత్పత్తి స్థితి లయ కారణంబు లందు రజంబున జగంబు జన్మించు; రజోగుణప్రేరితంబులై మేఘంబులు వర్షించు; వర్షంబునం బ్రజావృద్ధి యగు; నిండుం డేమి చేయంగలవాడు; అదియునుం గాక.

10.1-888-శార్దూల విక్రీడితము

కోపింపం బనిలేదు శక్తునికి; దాఁ గోపించుగా కేమి సం
క్షేపం బయ్యెడి దేమి? పట్టణములున్ గేహంబులున్ దేశముల్
వ్యాపారంబులు మీకుఁ బోయెడినె? శైలా రణ్యభాగంబులన్
గోపత్వంబున నుండుచున్ మనకు సంకోచింపగా నేటికిన్?

10.1-889-సీస పద్యము

పసులకుఁ గొండకు బ్రాహ్మణోత్తములకు;
మఖము గావించుట మంచిబుద్ధి
యింద్రయాగంబున కేమేమి దెప్పింతు;
రవి యెల్లఁ దెప్పింపుఁ డరసి మీరు
పాయసంబులు నపూప్తములు సైదపుఁబిండి;
వంటలుఁ బప్పును వలయు నట్టి
ఫలశాకములు వండఁ బంపుడు; హోమంబు;
జేయుడు; ధేనుదక్షిణల నిచ్చి

10.1-889.1-తేటగీతి

బహురసాన్నంబు పెట్టుడు బ్రాహ్మణులకు
నచలులై పూజ యొనరిపు డచలమునకు;

నధమ చండాల శునక సంహతికిఁ దగిన
భక్యములు పెట్టి కసవులు పసుల కేండు.

10.1-890-శార్దూల విక్రీడితము

గంధాలంకరణాంబరావళులచేఁ గైచేసి యిష్టాన్నముల్
బంధుశ్రేణియు మీరలుం గుడిచి నా భాషారతిన్ వేడుకల్
సంధిల్లన్, గిరి గో ద్విజానల నమస్కారంబు గావింపుఁడా;
సంధిల్లున్ సకలేప్పితంబులును మీ జన్మంబు ధన్యంబగున్.

10.1-891-పచనము

అని మఱియు నిలింపపతి సొంపు దింపుతలంపున నిమ్మఖంబు తనకు
సమ్మతం బని గోవిందుండు పలికిన నందాదులు మేలుమేలని తద్వచన
ప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనంబులు చదివించి ధరణీసురులకు భోజనంబులిడి
పసులకుం గసవు లొసంగిరి; అప్పుడు.

10.1-105- పర్యతభజనంబు

10.1-892-మత్తేభ విక్రీడితము

సకలాభీరులు వీడె కృష్ణుఁ డన నైజంబైన రూపంబుతో
నకలంకస్థితినుండి శైల మిదె మీరర్చింప రం డంచుఁ డా
నొక శైలాకృతిదాల్చి గోపకులతో నొండొండఁ బూజించి గో
పకదత్తాన్నము లాహరించె విభుఁ డా ప్రత్యక్ష శైలాకృతిన్.

10.1-893-మత్తేభ విక్రీడితము

వినుఁ డీ శైలము కామరూపి; ఖలులన్ వేధించు; నాజ్యాన్నముల్
మన మొప్పింపఁగ నాహరించె; మనలన్ మన్నించె; జిత్తంబులో
ననుకంపాతిశయంబు చేసె మనపై నంచున్ సగోపాలుడై

వనజాక్షుండు నమస్కరించె గిరికిన్ వందారుమందారుడై.

10.1-894-వచనము

ఇట్లు గోపకులు హరిసమేతులై గిరికిం బూజనోపహారంబులు సమర్పించి,
గోధనంబులం బురస్కరించుకొని భూసురాశీర్వాద వచనంబులతో గిరికిం
బ్రదక్షిణంబు చేసి, రా సమయంబున.

10.1-895-కంద పద్యము

గు^{ణ్ణ}ముల పరువు మెచ్చని

నణ్ణుల గట్టిన రథంబు నందప్రముఖుల్

గు^{ణ్ణ}ల యార్పులు చెలఁగఁగఁ

దొణ్ణులగమి వెంట నంటఁ దొలి రిలేశా!

10.1-896-కంద పద్యము

పా^{టి}ంచి గానవిద్యా

పాటవమునఁ దేరు లెక్కి బహుతానములం

బా^టలగంధులు గృష్ణుని

బాటలు పాడిరి విరోధిపాటనుఁ డనుచున్.

10.1-897-కంద పద్యము

కుం^డ నిభాషీనంబులు

మండితవర్ణములు వివిధమహితాకృతులున్

నిం^{డి}న కడుపులుఁ గన్నుల

పండువులుగఁ బాడి కుఱ్ఱిపదువులు జరగెన్.

10.1-898-కంద పద్యము

పోగరెక్కిన మూపురములు;

దెగ గల వాలములు, శైల దేహంబులు, భూ

గగనములు నిండు అంకెలు

మిగుల మెఱయు వృషభగణము మెల్లన నడచెన్.

10.1-106- పాపాణసలిలవర్ణంబు

10.1-899-వచనము

ఇట్లు పర్వత ప్రదక్షిణంబు చేసి గోపకులు మాధవసమేతులై మందకుం జని; రంత
మహేంద్రుం డంతయునెఱింగి మహాకోపం బునఁ బ్రళయ ప్రవర్తకంబులగు
సంవర్తకాది మేఘంబులం జీఱి యిట్లనియె.

10.1-900-మత్తేభ విక్రీడితము

పెరుగుల్ నేతులు ద్రావి క్రొవ్వి, భువి నాభీరుల్ మదాభీరులై

గిరిసంఘాత కరోరపత్రదళనక్రీడా సమారంభ దు

ర్భర దంభోళిధరుం బురందరు ననుం బాటించి పూజింప క

గ్నిరికిం బూజలు చేసి పోయి రిదిగో క్యష్టుండు ప్రేరేఁగుగన్.

10.1-901-కంద పద్యము

గురు దేవ హీను బాలుని

గిరిభూజప్రముఖ వాసుఁ గృష్ణు ననీశుం

బరిమాణశీల కుల గుణ

నిరహితుఁ జేపట్టి యింద్రు నిడిచిరి గొల్లల్.

10.1-902-ఆటవెలది

నిమల ఘనతరాత్మవిజ్ఞానవిద్యచే

నిగుడలేక యుడుప నిభము లగుచుఁ

గర్మమయములైన క్రతువుల భవ మహా
ర్థవముఁ గడవఁ గోరినారు వీరు.

10.1-903-శార్దూల విక్రీడితము

ఉద్యత్సంపద నమ్మి నందతన యోద్యోగంబునన్ వెఱులై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని రీ మర్త్యుల్ వడిన్ మీరు మీ
విద్యుద్వల్లులఁ గప్పి గర్జనములన్ వేధించి గోవుల్ జనుల్
సద్యోమృత్యువుఁ బొంద టా ల్లరియుడి; శౌర్యంబ వార్యంబుగన్.

10.1-904-కంద పద్యము

మీవెంట వత్తు నే నై
రావణనాగంబు నెక్కి రయ మొప్పంగా
దేవగణంబులతోడను
గోవిందుని మంద లెల్లఁ గొందలపెట్టన్.

10.1-905-వచనము

అని యిట్లు పలికి జంభవైరి సంరంభంబున దంభోళి జళిపించి, బింకంబున
శంకింపక, కిన్నతోడ సంకెలలు విప్పించిన, మహానిలప్రేరితంబులై చని, నందుని
మందమీద నమోఘంబులైన మేఘంబులు మహాఘంబులై పన్ని, ప్రచండగతిఁ
జండమరీచి మండలంబుఁ గప్పి, దివినిండి, దిశ లావరించి, రోదోంతరాళంబు
నిరంతరనీరంధ్ర నిబిడాంధకారబంధురంబుగ నిరోధించి, బలిభం జన ద్వితీయ
పాదపల్లవభగ్నంబైన బ్రహ్మాండభాడంబు చిల్లుల జల్లించిన, దొరగు
బహిస్సముద్రసలినిర్ఘరంబుల వడుపున నెడతెగక తోరంబులైన నీరధారలం
గురియుచు శిలల వర్షించుచు, బిడుగుల టువ్వుచు, మిఱుపల్లంబులు
సమతలంబులై, యేకార్ణవంబు రూపునచూపి, నందు దుడు కడచుచు విలయ

శిఖిశిఖాసంరంభ విజృంభమాణవిద్యుల్లతావిలోకనంబుల మిటు మిట్లుగొని,
సొమ్మసిలంబోవు లేగలును, లేగలకు మూతుల డ్లంబులిడి ప్రళయభైరవ
భేరీభాంకారభీషణంబులగు గర్జనఘోష ణంబులఁ జెవుడుపడి చిందఱవందఱ లైన
డెందంబులం గంది కుంది వ్రాలు ధేనువులును, ధేనువుల వెనుక నిడుకొని
దురంత కల్పాంత కాలకేళీవిశాల కాలకంఠ గదా ఘాత ప్రభూతంబు లైన
నిర్హతపాతంబులకు భీతంబులై హరికి మ్రొక్కి, రక్షరక్షేతి శబ్దం బులు చేయు
కైవడి విడువని జడింబడి, సైరింపక శిరంబులు వంచుకొని, గద్గదకంఠంబుల
నంభారవంబులు చేయు వృషభం బులును, వృషభాది గోరక్షణంబు చేయుచు
దుర్వారఘోర శిలా సారంబుల సారంబులు జెడి శరీరంబులు భారంబులైన మ్రాను
పడు గోపకులును, గోపకులం బట్టుకొని దట్టంబైన వానగొట్టునం బెట్టుపడి
బడుగునడుములు నుసులుపడ వడవడ వడంకుచు గోవిందునిం జీరు
గోపికలును, గోపికాజన కరినకుచకలశయుగ శంబుల మఱుంగునం దలలు
పెట్టుకొని పరవశులైన శిశువు లుంగలిగి, మహాఘోషంబుతోడ నష్టంబైన
ఘోషంబుఁ జూచి ప్ర బుద్ధులైన గోపవృద్ధులు కొందఱు దీనజనరక్షకుండైన
పుండరీ కాక్షునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

10.1-906-ఉత్పలమాల

అక్కట! వానఁ దోగి వ్రజ మాకుల మయ్యెఁ గదయ్య! కృష్ణ! నీ
వెక్కిడనుంటి? వింతదడవేల సహించితి? నీ పదాబ్జముల్
దిక్కుగ నున్న గోపకులు దీనత నొంద భయాపహారిపై
రక్కునఁ గావ కిట్లునికి కారుణికోత్తమ! నీకుఁ బాడియే?

10.1-907-కంద పద్యము

ఈ యుటుములు నీ మెటుములు
నీ యశనీఘోషణములు నీ జలధారల్

నీ **యా**న తొల్లి యెఱుగము

కూయా లింపం గదయ్య! **గు**ణరత్న నిధీ!

10.1-908-కంద పద్యము

వారి బరు వయ్యె మందల

వారికి; నిదె పరులు లేరు **వారి**ంపంగా;

వారిద పటల భయంబును

వారిరుహదళాక్ష! నేడు **వారి**ంపగదే.

10.1-909-పదనము

అనిన విని సర్వజ్ఞుండైన కృష్ణుం డంతయు నెఱింగి.

10.1-910-ఉత్పలమాల

తన్నొక యింతగైకొనరు; **తప్పి**రి; యాగము చేసి రంచు; దా

మిన్నుననుండి గోపకుల**మీ**ద శిలల్ గురియించుచున్న వా;

దున్నత నిర్జరేంద్రవిభ**వో**ద్ధతి గర్వనగాధిరూఢుడై

కన్నుల; గాన; డింద్రు; డిటు; **గర్వ**పరుం డొరుగాన నేర్చునే?

10.1-911-కంద పద్యము

దే**వ**త లందఱు నన్నునె

సేవితురు; రాజ్యమదము; **జెం**దరు; చెఱుపం

గా **వ**లదు; మానభంగము;

గావింపగ వలయు శాంతి **గ**లిగెడుకొఱకై.

10.1-912-పదనము

అని చింతించి శిలావర్షహతులై శరణాగతులైన ఘోషజనుల రక్షించుట తగవని,
సకలలోకరక్షకుండైన విచక్షణుండు.

10.1-913-చంపకమాల

కలగకుడీ వధూజనులు; కంపము నొందకుడీ వ్రజేశ్వరుల్;
తలగకుడీ కుమారకులు; తక్కినవారలు జాలవానచే
నలయకుడీ; పశువ్రజము నక్కడ నక్కడ నిల్వనీకుడీ;
మెలుపున మీకు నీశ్వరుడు మేలోసగుం గరుణార్థచిత్తుడై.

10.1-107- గోవర్ధనగిరినెత్తుట

10.1-914-వచనము

అని చెప్పి.

10.1-915-కంద పద్యము

కిరి యై ధర యెత్తిన హరి
కరి సరసిజముకుళ మెత్తుగతిఁ ద్రిభువన శం
కరకరుడై గోవర్ధన
గిరి నెత్తెం జక్క నొక్క కేలన్ లీలన్.

10.1-916-కంద పద్యము

దండిని బ్రహ్మాండంబులు
చెండుల క్రియఁ బట్టి యెగురఁ జిమ్మెడు హరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట
కొండొకపని గాక యొక్క కొండా తలఁపన్?

10.1-917-వచనము

ఇట్లు గిరి యెత్తి.

10.1-918-శార్దూల విక్రీడితము

బాలుం డాడుచు నాతపత్ర మని సంభావించి పూగుత్తి కెం
గేలం దాల్చినలీల లేనగవుతోఁ గృష్ణుండు దా నమ్మహా
శైలంబున్ వలకేలఁ దాల్చి విపులచ్చత్రంబుగాఁ బట్టి నా
భీలాభ్రద్యుత దుశ్శిలాచకిత గోపీ గోప గోపంక్తికిన్.

10.1-919-వచనము

ఇట్లు గోత్రంబు ఛత్రంబుగాఁ బట్టి గోపజనులకు గోపాలశేఖరుం డిట్లనియె.

10.1-920-కంద పద్యము

రా తల్లి! రమ్ము తండ్రి!
వ్రేతలు గోపకులు రండు; వినుఁ; డీ గర్త
క్షౌతలమున నుండుఁడు గో
వ్రాతముతో మీరు మీకు వలసిన యెడలన్.

10.1-921-శార్దూల విక్రీడితము

బాలుం డీతఁడు; కొండ దొడ్లది; మహాభారంబు సైరింపగాఁ
జాలండో; యని దీని క్రింద నిలువన్ శంకింపగాబోల; దీ
శైలాంభోనిధి జంతు సంయుత ధరాచక్రంబు పైబడ్డ నా
కేలల్లాడదు; బంధులార! నిలుఁ డీ క్రిందం బ్రమోదంబునన్.

10.1-922-వచనము

ఇట్లు పలుకుచున్న హరిపలుకులు విని నెమ్మనమ్ముల నమ్మి కొండ యడుగున
తమతమ యిమ్ములం బుత్ర మిత్ర కళత్రాది స మేతులై గోవులుం దారును

గోపజనులు జనార్దనకరుణావలోక నామ్మతవర్షంబున నాఁకలి దప్పుల
చొప్పెటుంగక కృష్ణకథావినో దంబులనుండిరి; యివ్విధంబున.

10.1-923-మత్తేభ విక్రీడితము

హరిదోర్దండము కామ, గుబ్బశిఖరం, బాలంబి ముక్తావళుల్
పరంగం జారెడు తోయబిందువులు, గోపలాంగ నాపాంగ హా
సరుచుల్ రత్నచయంబు గాఁగ, నచలచ్చత్రంబు శోభిల్లెఁ ద
ద్ధిరిభిద్దుర్మదభంజి యై జలధరాబిన్నప్రజారంజి యై.

10.1-924-కంద పద్యము

రాజీవాక్షునిచే నొక
రాజీవముభంగి శైలరాజము మెఱసెన్;
రాజేంద్ర! మీఁద మధుకర
రాజి క్రియన్ మేఘరాజి రాజిల్లెఁ గడున్.

10.1-925-కంద పద్యము

వడిగొని బలరిపు పనుపున
నుడుగక జడి గురిసె నే డహోరాత్రము; ల
య్యెడ గోపజనులు బ్రతికిరి
జడిఁ దడియక కొండగొడుగు చాటున నధిపా!

10.1-926-వచనము

ఇట్లు హరి యే డహోరాత్రంబులు గిరి ధరించిన గిరిభేది విసిగి వేసరి కృష్ణు
చరితంబులువిని వెఱఁగుపడి విఫలమనోరథుండై మేఘంబుల
మరలించుకొనిచనియె నంత నభోమండలంబు విద్యో తమాన ఖద్యోతమండలం
బగుట విని గోవర్ధనధరుండు గోపాలకు లకు యిట్లనియె.

10.1-927-కంద పద్యము

ఉడిగెను వానయు గాలియు

వడిచెడి నదులెల్లఁబొలుప వఱదలిగిరెఁ గొం

డడుగున నుండక వెడలుఁడు

కొడుకులుఁ గోడండ్లు సతులు గోవులు మీరున్.

10.1-928-పదనము

అనిన విని సకల గోపజనులు శకటాద్యుపకరణ సమేతులై గోవులుం దారును
గొండ యడుగు విడిచివచ్చి రచ్యుతుండును జెచ్చెరఁ దొల్లింటి యట్ల
నిజస్థానంబున గిరినిలిపె; నంత వల్లవులెల్లం గృష్ణునిఁ గొగలించుకొని సముచిత
ప్రకారంబుల సంభావించి దీవించిరి; గోపికలు సేసలిడి, దధ్యన్నకబళంబు
లోసంగుచు నాశీర్వదించిరి; నంద బలభద్ర రోహిణి యశోద లాలింగనంబుజేసి
భద్రవాక్యంబులు పలికిరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వవరులు విరులుగురియించిరి సురలు
శంఖ దుందుభులు మ్రోయించిరి; తుంబురు ప్రముఖులయిన గంధర్వులు పాడి;
రప్పుడు.

10.1-929-కంద పద్యము

వల్లవకాంతలు దన కథ

లెల్లను బాడంగ నీరజ్జేక్షణుఁ డంతన్

వల్లవబలసంయుతుడై

యల్లన గోష్ఠంబుఁ జేరె నవనీనాథా!

10.1-108- గోపకులు నందునికిజెప్పుట

10.1-930-పదనము

అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణచరిత్రంబులు తలంచి వెఱుగుపడి గోపజనులు నందున కిట్లనిరి.

10.1-931-సీస పద్యము

కన్నులు దెఱవని కడుచిన్ని పాపడై;
దానవిఁ జనుఁబాలు డ్రాగి చంపె;
మూడవ నెలనాఁడు ముద్దుల బాలుడై;
కోపించి శకటంబుఁ గూలఁ దన్నె;
నేడాది కుఱ్ఱడై యెగసి తృణావర్తు;
మెడఁ బట్టుకొని కూల్చి మృతునిఁ జేసె;
దల్లి వెన్నలకునై తను తోలఁ గట్టినఁ;
గొమరుడై మద్దులు గూల నీడ్చె;

10.1-931.1-తేటగీతి

బసుల క్రేపులఁ గాచుచు బకునిఁ జీఱె;
వెలఁగతో వత్సదైత్యుని వ్రేసి గెడపె;
సబలుడై ఖరదైత్యుని సంహరించె;
నితఁడు కేవల మనుజుడే యెంచి చూడ.

10.1-932-కంద పద్యము

తెంపరి యై రామునిచేఁ
జంపించెఁ బ్రలంబు; మ్రింగెఁ జటుల దవాగ్నిన్;
సొంపు చెడఁ ద్రొక్కి గాళియుఁ
దుంపక కాళింది వెడలఁ దోలెన్ లీలన్.

10.1-933-కంద పద్యము

ఏడేండ్ల బాలుఁ డెక్కడ?

క్రీడం గరి తమ్మి యెత్తు క్రియ నందఱముం

జూడ గిరి యెత్తు టెక్కడ?

వేడుక నొక కేల నేడు వెఱ గౌఁ గాదే.

10.1-934-కంద పద్యము

ఓ! నంద! గోపవల్లభ!

నీ నందనుఁ డాచరించు నేర్పరితనముల్

మానవులకు శక్యంబులె;

మానవమాత్రుండె నీ కుమారుఁడు తండ్రి!

10.1-935-వచనము

అనిన విని నందుండు వారలం జూచి మున్ను తనకు గర్గమహాముని చెప్పిన
సంకేతంబు తెలిపి “శంకలేదు; కృష్ణుండు లోకరక్షకుండైన పుండరీకాక్షుని
నిజాంశంబనుచు నంతరంగంబునం జింతింతు” నని పలికిన వెఱఁగుపడి
గోపకులు కృష్ణుం డనంతుండని పూజించి; రంత.

10.1-109- ఇంద్రుడు పొగడుట

10.1-936-మత్తేభ విక్రీడితము

హరి కేలన్ గిరి యెత్తి వర్షజలఖిన్నా భీర గోరాజకిన్

శరణంబైనఁ ద్రిలోక రాజ్యమదముం జూలించి నిర్గర్వుడై

సురభిం గూడి బలారివచ్చి కనియెన్ సొంపేది దుష్టప్రజే

శ్వరదుర్మాన నిరాకరిష్టు కరుణావర్ధిష్టు శ్రీకృష్ణునిన్.

10.1-937-కంద పద్యము

కని యింద్రుఁడు పూజించెను

దినకరనిభ నిజ కిరీటదీధితచేతన్

ముని హృదలంకరణంబులు

సునతోద్ధరణములు నందసుతుచరణంబుల్.

10.1-938-వచనము

ఇట్లు నమస్కరించి కరకమలంబులు ముకుళించి హరికి హరి హాయుండు
యిట్లనియె.

10.1-939-సీస పద్యము

పరమ నిధానంబు; భాసుర సత్వంబు;

శాంతంబు; హత రజస్తమము; నిత్య

మధిక తపోమయ; మట్లు గావున మాయ;

నెగడెడి గుణములు నీకు లేవు

గుణహీనుడవు గాన గుణముల నయ్యెడి;

లోభాదికములు నీలోనఁ జేర

వైన దుష్టననిగ్రహము శెష్ఠరక్షయుఁ;

దగిలీ జేయఁగ దండధారి వగుచు

10.1-939.1-తేటగీతి

జగముభర్తవు; గురుడవు; జనకుడవును

జగదధీశుల మను మూఢజనులు దలఁక

నిచ్చపుట్టిన రూపంబు లీవు దాల్చి

హితము జేయుదు గాదె లోకేశ్వరేశ!

10.1-940-కంద పద్యము

నావంటి వెఱ్ఱివారిని

శ్రీవల్లభ! నీవు శాస్తి చేసితివేనిం

గావరము మాని పెద్దల

త్రోవన్ జరుగుదురు బుద్ధితోడుత నీశా!

10.1-941-కంద పద్యము

ఒక్కొక లోకముఁ గాచుచు

నెక్కుడు గర్వమున నేమె యీశుల మనుచుం

జొక్కి ననుబోటి వెఱ్ఱులు

నిక్కుము నీ మహిమ దెలియనేర రనంతా!

10.1-942-ఆటవెలది

వాసుదేవ! కృష్ణ! వరద! స్వతంత్ర! వి

జ్ఞానమయ! మహాత్మా! సర్వపుణ్య

పురుష! నిఖిలబీజభూతాత్మకబ్రహ్మ!

నీకు వందనంబు నిప్పుళంక!

10.1-943-శార్దూల విక్రీడితము

నీ సామర్థ్య మెఱుంగ మేఘములచే నీ ఘోషమున్ భీషణో

గ్రాసారంబున ముంచితిన్ మఖము నాకై వల్లవుల్ చేయ రం

చో సర్వేశ! భవన్మహత్వమున నా యుద్వోగ మిట్లయ్యె; నీ

దాసున్ నన్నుఁ గృతాపరాధుఁ గరుణన్ దర్శింపవే మాధవా!

10.1-944-మత్తేభ విక్రీడితము

నిను బ్రహ్మాదు లెఱుంగలేరు; జడతానిష్ఠుండ లోకత్రయా

వనదుర్మానగరిష్ఠుఁడన్; విపులదుర్వైదుష్యభూయిష్ఠుఁడన్;

వినయత్యాగకనిష్ఠుడం; గుజన గర్విశ్రేష్ఠుఁడన్; దేవ! నీ

ఘనలీలావిభవంబు పెంపుఁ దెలియంగా నెవ్వఁడన్? సర్వగా!

10.1-945-వచనము

అనిన విని నగుచు జలధరగంభీర రవంబున శక్తునకుం జక్తి యిట్లనియె.

10.1-946-మత్తేభ విక్రీడితము

అమరాధీశ్వర! లక్ష్మితోఁ దగిలి యిట్టంధుండవై యున్న నీ
సమదోద్రోకముఁ ద్రుంచివైచుటకు నీ జన్నంబుఁ దప్పించితిం
బ్రమదశ్రీరథ దండధారినిగు నన్ భావింపఁ; డెవ్వఁడు ని
క్రము శిక్షింపఁ దలంతు వాని నధనుం గావించు జంభాంతకా!

10.1-947-కంద పద్యము

నా యాజ్ఞ జేయు చుండుము
నీ యధికారంబునందు నిలువు; సురేంద్రా!
 శ్రీయుతుండవై మదింపకు
 శ్రీయంబులు గల్గు; బొమ్ము సితకరిగమనా!

10.1-110- కామధేనువు పొగడుట

10.1-948-వచనము

అని యిట్లు జిష్టునిం బలుకుచున్న కృష్ణునికి మ్రొక్కి గోగణసమేత యయిన
 కామధేనువు భక్తజనకామధేనువైన యీశ్వరునకు యిట్లనియె.

10.1-949-కంద పద్యము

విశ్వేశ! విశ్వభావన!
విశ్వాకృతి! యోగివంద్య! విను నీచేతన్
 శాశ్వతుల మైతి మిప్పుడు

శాశ్వతముగఁ గంటి మధిక సాఖ్యంబు హరీ!

10.1-950-వచనము

దేవా! మాకుం బరమధైవంబ వింధ్రుండవు భూసురగోసురసాధు
సాఖ్యంబులకొఱకు నిన్నింధ్రునిం జేసి పట్టముగట్టుమని విరించి నియమించి
పుత్తెంచె నీవు భూతలభూరిభారనివారణంబు చేయ నవతరించిన హరి” వని
పలికి యంత.

10.1-951-మత్తేభ విక్రిడితము

సురభీక్షీరములన్ సురద్విపమహాశుండాలతానీత ని
ర్జరగంగాంబువులన్ నిలింపజననీ సన్మౌనిసంఘంబుతో
సురనాథుం డభిషిక్తుఁ జేసి పలికెన్ సొంపార గోవిందుఁ డం
చు రణాక్రాంతవిపక్షుఁ దోయజదళాక్షున్ సాధుసంరక్షణున్!

10.1-952-సీస పద్యము

తుంబుర నారదాదులు సిద్ధచారణ;
గంధర్వులును హరికథలు పాడి
రమరకాంతలు మింట నాడిరి వేల్పులు;
కురియించి రంచిత కుసుమవృష్టి
జగములు మూడును సంతోషమును బొందె;
గుఱ్ఱుల చన్నులం గురిసెఁ బాలు
నవజలంబులతోడ నదులెల్లఁ బ్రవహించె;
నిఖిల వృక్షములు దేనియలు బడిసె

10.1-952.1-తేటగీతి

సర్వలతికల ఫల పుష్ప చయము లమరెఁ

బర్వతంబులు మణిగణప్రభల నొప్పెఁ
బ్రాణులకునెల్ల తమలోని ప్రగులుమానె
వాసుదేవుని యభిషేక వాసరమున.

10.1-953-వచనము

ఇట్లు గోపగోగణపతిత్వంబునకు గోవిందు నభిషిక్తుంజేసి వీడ్కొని పురందరుండు,
దేవగణంబులతో దివంబున కరిగె నంత.

10.1-111- వరుణునినుండితండ్రిదెచ్చుట

10.1-954-సీస పద్యము

నందుఁ డేకాదశినాఁ డుపవాసంబు;
చేసి శ్రీహరిఁబూజ చేసి దనుజు
వేళ యెఱుంగక వేగక ముందర;
ద్వాదశీస్నానంబుఁ దగ నొనర్ప
యమునాజలము చొర నందొక్క ధైత్యుండు;
నందుని వరుణుని నగరమునకుఁ
గొనిపోవఁ దక్కిన గోపకు లందఱు;
నందగోపకునిఁ గానక కలంగి

10.1-954.1-తేటగీతి

రామకృష్ణులఁ బేర్కొని రవము జేయఁ
గృష్ణుఁ డీశుండు తమ తండ్రిఁ గిక్కురుపెట్టి
వరుణభృత్యుండు గొనిపోయి వరుణుఁ జేర్చు
టఱిగి రయమున నచ్చోటి కేగె నధిప!

10.1-955-వచనము

అప్పుడు.

10.1-956-కంద పద్యము

వచ్చిన మాధవుఁ గనుఁగొని

చెచ్చెర వరుణుండు పూజ చేసి వినతుడై

యచ్చుగ నిట్లని పలికెను

విచ్చేసితి దేవ! నా నివేశంబునకున్,

10.1-957-ఉత్పలమాల

ఏ విభు పాదపద్మరతు లెన్నఁడు నెవ్వరుఁ బొందలేని పెం

ద్రోవఁ జరింతు రట్టి బుధతోషక! నీ వరుదెంచుటం బ్రమో

దావృతమయ్యెఁ జిత్తము కృతార్థత నొందె మనోరథంబు నీ

సేవఁ బవిత్రభావమును జెందె శరీరము నేడు మాధవా!

10.1-958-ఉత్పలమాల

ఏ పరమేశ్వరున్ జగముల్నిన్నిటిఁ గప్పిన మాయ గప్పఁగా

నోపక పారతంత్యముననుండు మహాత్మక! యట్టి నీకు ను

ద్ధీపితభద్రమూర్తికి సుద్ధీజనరక్షణవర్తికిం దనూ

తాపము వాయ మ్రొక్కెద నుదారతపోధనచక్రవర్తికిన్.

10.1-959-చంపకమాల

ఎఱుఁగఁడు వీఁడు నా భటుఁ డొకించుకయైన మనంబులోపలం

దెఱుకువలెక నీ జనకుఁడెచ్చె; దయంగొనిపొమ్ము ద్రోహమున్

మఱివుము నన్ను నీ భటుని మున్నన చేయుము నీదు సైరణన్

వఱులుదుగాదె యో! జనకవత్సల! నిర్మల! భక్తవత్సలా!

10.1-960-వచనము

అని ఇట్లు పలుకుచున్న వరుణునిం గరుణించి, తండ్రిం దోడ్కొని హరి తిరిగివచ్చె;
నంత నందుండు తన్ను వెన్నుండు వరుణనగరంబుననుండి విడిపించి తెచ్చిన
వృత్తాంతబంతయు బంధువుల కెఱింగించిన వారలు కృష్ణుం డీశ్వరుండని
తలంచి; రఖిలదర్శనుం డీశ్వరుండును వారల తలంపెఱింగి వారి కోరిక సఫలంబు
చేయుదునని వారి నందఱి బ్రహ్మప్రదంబున ముంచి యెత్తి.

10.1-961-ఆటవెలది

ప్రకృతిఁ గామకర్మ పరవశమై యుచ్చ
నీచగతులఁ బొంది నెఱయ భ్రమసి
తిరుగుచున్న జనము తెలియనేరదు నిజ
గతి విశేష మీ జగంబు నందు.

10.1-962-మత్తేభ విక్రీడితము

అని చింతించి దయాళుడైన హరి మా^{యా}దూరమై, జ్యోతి యై,
యనిరూప్యంబయి, సత్యమై, యెఱుకయై, ^{యా}నందమై, బ్రహ్మమై,
యనఘాత్ముల్ గుణనాశమందుఁ గను నిత్యాత్మీయ లోకంబు గ్ర
క్కునఁ జూపెం గరుణార్థచిత్తుఁ డగుచున్ గోపాలకశ్రేణికిన్.

10.1-963-వచనము

ఇట్లు హరి మున్నకూరుండు పొందిన లోకమంతయుం జూపి, బ్రహ్మలోకంబునుం
జూపినం జూచి, నందాదులు పరమానందంబునుం బొంది వెఱుగుపడి
హంసస్వరూపకుండైన, కృష్ణునిం బొడగని పొగడి పూజించి; రంత.

10.1-112- శరద్రాత్రి గోపికలుజేరవచ్చుట

10.1-964-చంపకమాల

కలువలమేలికందువలు, కాముని కయ్యపు నేలలున్, విర
క్తులు దలడించువేళలు, చకోరక పంక్తుల భోగకాలముల్,
చెలువలు సైరణల్ విడిచి చిక్కుతఱుల్, ఘనచంద్ర చంద్రికా
జ్వులిత దిశల్, శరన్నిశలు, జారకదుర్దశ లయ్యె నయ్యెడన్.

10.1-965-ఆటవెలది

కామతంత్రబీక, కలువల జోక, కం
దర్పుడాక, విటులతాల్మి పోక,
చకితచక్రవాక, సంప్రీతజనలోక,
రాక వచ్చె మేలురాక యగుచు.

10.1-966-కంద పద్యము

పతి తన కరముల కుంకుమ
సతి మొగమున నలఁదుభంగి సముదయవేళాం
చితకరరాగమున నిశా
పతి రంజించెన్ నరేంద్ర! ప్రాకృతి మొగమున్.

10.1-967-సీస పద్యము

విటసీనపై దండువెడలెడు వలరేని;
గొల్లెనపై హేమకుంభ మనఁగఁ
గాముకద్యతివల్లికలు ద్రెంపనెత్తిన;
శంబరాంతకు చేతి చక్ర మనఁగ
మారుండు పాంథుల మానాటవులు గాల్పఁ
గూర్చిన నిప్పుల కుప్ప యనఁగ
విరహిమ్మగమ్ముల వేటాడ మదనుండు;

దెచ్చిన మోహంపు దీమ మనఁగ

10.1-967.1-ఆటవెలది

వింతనునుపు గల్గి వృత్తమై యరుణమై

కాంతితోఁ జకోరగణము లుబ్బఁ

బొడుపుకొండ చక్కిఁ బొడిచె రాకాచంద్ర

మండలంబు గగనమండలమున.

10.1-968-వచనము

ఇట్లు పొడమి నవకుంకుమాంకిత రమాముఖమండలమండనం బై యఖండంబైన
చంద్రమండలంబు పొడగని పుండరీకనయనుండు యమునాతటంబున
జగన్నోహనంబుగ నొక్క గీతంబు పాడిన విని, పరాయత్తచిత్తలై తత్తటంబున
వ్రేతలే పనులకుంజేతు లాడకయు, గోవులకుం గ్రేవులవిడువకయు విడిచి
విడిచియు నీడకయు నీడి యీడియు, నీడినపాలు కాఁపకయుఁ గాఁచి
కాఁచియుఁ, గాఁగిన పాలు డింపకయు డించి డించియు, డించినపాలు బాలుర
కుఁ బోయకయుఁ బోసి పోసియుఁ, బతులకుఁ బరిచర్యలు చేయకయుఁ జేసి
చేసియు, నశనంబులు గుడువకయుఁ గుడిచి కుడిచియుఁ, గుసుమంబులు
ముడువకయు ముడిచి ముడిచియుఁ, దొడవులు దొడగకయు దొడిగి తొడిగియు,
గోష్ఠంబుల పట్టుల నుండకయుఁ, బాయసంబు నెఱయ వండకయు,
నయ్యెయెడల నిలువం బడకయుఁ, గాటుకలు సూటినిడకయుఁ, గురులు
చక్కనొత్తకయుఁ, గుచంబుల గంధంబులు కలయ మెత్తకయుఁ, బయ్యెదలు విప్పి
కప్పకయు, సఖులకుం జెప్పకయు, సహోదరులు మగలు మామలు
మఱిందులు బిడ్డలు నడ్డంబుచని నివారింపం దలారింపక సంచలించి,
పంచభల్లుని భల్లుంబుల మొల్లంపు జల్లుల పెల్లునం దల్లడిల్లి డిల్లపడి,
మొగిళ్ళగమి వెలువడి; యుల్లసిల్లు తటిల్లతల పొందున మందగమన

లమందగమనంబుల మంద వెలువడి గోవిందసందర్శనంబునకుం జనిరి;
అప్పుడు.

10.1-969-మత్తేభ విక్రీడితము

తరుణుల్ గొందఱు మూలగేహముల నుద్ధండించి రారాక త
ద్విరహగ్నిం బరితాప మొందుచు మనోవీధిన్ విభున్ మాధవుం
బరిరంభంబులు చేసి జారుఁ డనుచున్ భావించియుం జొక్కి పొం
దిరి ముక్తిన్ గుణదేహముల్ విడిచి ప్రీతిన్ బంధనిర్ముక్తలై.

10.1-970-వచనము

అనిన నరేంద్రుం డిట్లనియె.

10.1-971-కంద పద్యము

జారుఁడని కాని కృష్ణుఁడు
భూరిపరబ్రహ్మ మనియు బుద్ధిఁ దలంపన్
నేరరు; గుణమయదేహము
లే రీతిన్ విడిచి రింతు? లేటిఁగింపు శుకా!

10.1-972-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె.

10.1-973-మత్తేభ విక్రీడితము

మును నేఁజెప్పితిఁ జక్రికింబగతుడై మూడుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్యపదంబు నొందె; బ్రియలై పొందంగ రాకున్నదే?
యనఘుం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుణుం డైనట్టి గోవిందమూ
ర్తి నరశ్రేణికి ముక్తిదాయయె సుమీ! తెల్లంబు భూవల్లభా!

10.1-974-ఆటవెలది

భాంధవమున నైనఁ బగనైన వగనైనఁ
 బ్రీతిసైనఁ బ్రాణబ్రీతిసైన
 భక్తిసైన హరికిఁ బరతంత్రులై యుండు
 జనులు మోక్షమునకుఁ జనుదు రధిప!

10.1-975-వచనము

అటు గావునఁ బరమపురుషుండు, నజుండును, యోగీశ్వరేశ్వరుండు నైన హరిని
 సోకిన స్థావరం బైన ముక్తంబగు; వెఱుగుపడ వలవదు, యివ్వధంబున.

10.1-113- గోపికలకు నీతులు చెప్పుట

10.1-976-కంద పద్యము

ఘన మధుర గీత నినదము
 విని వచ్చిన గోపికలను వీక్షించి నయం
 బున మేటి సుగుణి నేర్పరి
 తన వాగ్వేదవము మెఱయఁ దగ నిట్లనియెన్.

10.1-977-శార్దూల విక్రీడితము

మేలా మీకు భయంబు పుట్టదుగదా మీ మందకున్? సింహశా
 ర్దూలానేకప ముఖ్యముల్ దిరిగెడిన్ దూరంబు లేతెంతురే?
 యేలా వచ్చితి? రీ నిశా సమయమం దిచ్చోట వర్తింతురే?
 చాలుంజాలు లతాంగులార! చనుఁడీ సంప్రీతితో మందకున్.

10.1-978-శార్దూల విక్రీడితము

మీరేతెంచినజాడఁ గానక వగన్ మీ తల్లులుం దండ్రులున్
 మీ రాముల్ మఱదుల్తనూజులు గురుల్ మీసోదరుల్బంధువుల్

మీరల్ మీటిరి లేరు పోయి రనుచున్ మీ ఘోష భూభాగమం
దేరీతిం బరికించిరో తగవులే యీ సాహసోద్యోగములే?

10.1-979-చంపకమాల

ఇలువడి సున్న చేసి, హృదయేశుల సిగ్గులఁ జంపి, యత్తమా
మల నెరియించి, సోదరులమానము సూటలుపుచ్చి, తల్లిదం
ద్రుల రుచిమాన్చి, బంధులకు రోత యొనర్చుచు జారవాంధలన్
వలనఱి సత్కులాంగనలు వత్తురే? లోకులు చూచి మెత్తురే?

10.1-980-సీస పద్యము

ప్రాణేశుఁ డెఱిగినఁ బ్రాణంబునకుఁ దెగు;
దండించు నెఱిగిన ధరణివిభుఁడు
మామ యెఱిగిన మనువెల్లఁ జెడిపోవుఁ;
దలవరి యెఱిగినఁ దగులు జేయు
తలిదండ్రు లెఱిగినఁ దలలెత్తకుండుదు;
రేరాలెఱిగిన నెత్తిపోడుచు
నాత్మజు లెఱిగిన నాదరింపరు చూచి;
బంధువు లెఱిగిన బహి యొనర్తు

10.1-980.1-ఆటవెలది

రితరు లెఱిగిరేని నెంతయుఁ జుల్కఁగాఁ
జాతు; రిందు నందు సుఖము లేదు;
యశము లేదు నిర్భయానందమును లేదు
జారుఁ జేరఁ జనదు చారుముఖకి.

10.1-981-కంద పద్యము

నడవడి కొఱ గాకున్నను

బడుగైనఁ గురూపియైనఁ బామరుఁ డైనన్

జడుడైన రోగియైనను

విడుచుట మర్యాద గాదు విభు నంగనకున్.

10.1-982-చంపకమాల

ఇది యమునానదీజల సమీధిత పాదప పల్లవప్రసూ

నదళవిరాజితంబగు వనంబు; మనంబుల మేర దప్పెనో?

పొదిఁగిట నేడ్చు బిడ్డలకుఁ బోయుఁడు పాలు; విడుండు లేఁగలన్

మొదవులకున్; నిజేశ్వరుల ముద్దియలార! భజింపుఁ డొప్పుగన్.

10.1-983-చంపకమాల

వనితలు నన్నుఁ గోరి యిట వచ్చితి, రింతఁ గొఱంత లేదు మే

లొనరె; సమస్త జంతువులు నోలిఁ బ్రియంబులుగావె? నాకు నై

నను నిలువంగఁ బోలదు, సనాతన ధర్మము లాఁడువారికిం

బెనిమిటులన్ భజించుటలు పెద్దలు చెప్పుచు నుండు రెల్లెడన్.

10.1-984-కంద పద్యము

ధ్యానాకర్ణన దర్శన

గానంబుల నా తలంపు గలిగినఁ జాలుం

బూనెదరు కృతార్థత్వము

మానవతుల్! చనుఁడు మరలి మందిరములకున్;

10.1-985-వచనము

అనిన విని.

10.1-114- గోపికల దీనాలాపములు

10.1-986-సీస పద్యము

విరహాగ్ని శిఖితో వెడలు నిట్టూర్పుల;
 ముమ్మరంబులఁ గంది మోములెండఁ
 గన్నుల వెడలెడి కజ్జలధారలఁ;
 గుచ కుంకుమంబులు గ్రుస్సి పాటఁ
 జెక్కులఁ జేర్చిన చేతుల వేడిమి;
 మోముఁదమ్ముల మేలిమురువు డిందఁ
 బొరిబొరిఁ బుంఖానుపుంఖంబులై తాఁకు;
 మదనుకోలల ధైర్యమహిమ వెడల

10.1-986.1-తేటగీతి

దుఃఖభరమున మాటలు దొట్టుపడఁగఁ
 బ్రియము లాడని ప్రియుఁజుచి బెగ్గడిల్లి
 చరణములు నేల వ్రాయుచు సంభ్రమమునఁ
 గాంత లెల్లను వగల నాక్రాంత లగుచు.

10.1-987-వచనము

ఇట్లనిరి.

10.1-988-మత్తేభ విక్రీడితము

అకటా! నమ్మితిమేము; క్రూరుఁడన నిన్నర్థంబె? మా యిండ్లలో
 సకలవ్యాప్తుల డించి నీ పదసరోజాతంబు లర్చింపఁ జి
 క్కక యేతెంచితి, మీశుఁ; డాఢ్యుఁడవు; మోక్షాసక్తులం గాచు పో
 లికఁ గావందగు గావవే? విడువ మేలే కాంతలన్ భ్రాంతలన్.

10.1-989-మత్తేభ విక్రీడితము

పతులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం బ్రాటించుటే ధర్మప
ద్ధతి యో నంటివి; దేహధారిణులకున్ ధర్మజ్ఞ! చింతింపుమా;
పతి పుత్రాదిక నామమూర్తి వగుచున్ బ్రాసిల్లు నీ యందుఁ ద
త్తుతి పుత్రాదిక వాంఛలన్ సలిపి సంబ్రావించు టన్యాయమే?

10.1-990-మత్తకోకిలము

నీ పయిన్ రతి చేయుచుందురు నేర్పరుల్; సతతప్రియో
ద్దీపకుండవు; గాన నెవ్వగ దెచ్చు నాథ సుతాదులం
జూప నేటికి? మన్మహాశలు చుట్టి నీకడ నుండఁగాఁ
బాపనేల? మదీయ తాపముఁ బాపఁ బోలుఁ గృపానిధీ!

10.1-991-నీస పద్యము

నీ పాదకమలంబు నెమ్మి డగ్గఱఁ గాని;
తరలి పోవంగఁ బాదములు రావు;
నీ కరాబ్జంబులు నెటి నంటితివఁ గాని;
తక్కిన పనికి హస్తములు చొరవు;
నీ వాగమృతధార నిండఁ గ్రోలనె గాని;
చెవులన్య భాషలఁ జేరి వినవు;
నీ సుందరాకృతి నియతిఁ జూడఁగఁ గాని;
చూడ వన్యంబులఁ జూడ్కికవలు;

10.1-991.1-ఆటవెలది

నిన్నెకాని పలుకనేరవు మా జిహ్వా;
లోల్ల ననుచుఁ బలుకనేడ వీవు
మా మనంబు లెల్ల మరపించి దొంగిలి

తేమి చేయువార మింక? గృష్ట!

10.1-992-చంపకమాల

సిరికి నుదార చిహ్నములు చేయు భవచ్చరణారవిందముల్
సరసిజనేత్ర! మా తపము సంపదఁ జేరితి మెట్టకేలకున్
మరలఁగ లేము మా మగల మాటల నొల్లము; పద్మగంధముల్
మరగినతేటు లన్య కుసుమంబుల చెంతను జేరనేర్చునే?

10.1-993-ఆటవెలది

సవతు లేక నీ విశాల వక్షస్థలిఁ
దొళసితోడఁ గూడఁ దోయజాక్ష!
మనుపుమనుచు లక్ష్మి మానైన నీ పాద
కమలరజముఁ గోరుగాదె కృష్ణ!

10.1-994-ఉత్పలమాల

లత్తలు మామలున్ వగవనాటడి కోడక నాథులన్ శుగా
యత్తులఁజేసి యిల్వరుస లాటడి పోవఁగ నీదునవ్వులన్
మెత్తనిమాటలన్ మరుఁడుమేల్కొని యేచిన వచ్చినార మే
పొత్తుల నొల్లమో పురుషభూషణ! దాస్యము లిచ్చి కావవే.

10.1-995-మత్తేభ విక్రీడితము

మగువల్ చిక్కరె తొల్లి వల్లభులకున్? మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతంబు తలంపరే? తగులముల్ మా పాలనే పుట్టెనే?
మగవారాడెడి మాటల్ తగవు నీ మాటల్ మనోజాగ్నిచేఁ
బొగలంజాలము; కౌగలింపుము మముం బుణ్యంబు పుణ్యాత్మకా!

10.1-996-ఉత్పలమాల

కుండలదీప్త గండమును గుంచిత కుంతల ఫాలమున్ సుధా
మండితపల్లవాధరము మంజులహాసవిలోకనంబునై
యుండెడు నీ ముఖంబుగని యుండగ వచ్చునె? మన్మథేక్షు కో
దండవిముక్త బాణముల దాసుల మయ్యెద; మాదరింపవే.

10.1-997-సీస పద్యము

నీ యధరామృతనిర్ఘరంబులు నేడు;
చేరి వాతెరలపైఁ జిలుకకున్న
నీ విశాలాంతర నిర్మలవక్షంబుఁ;
గుచకుట్మలంబులఁ గూర్చకున్న
నీ రమ్యతర హస్తనీరజాతంబులు;
చికురబంధంబులఁ జేర్చకున్న
నీ కృపాలోకననివహంబు మెల్లన;
నెమ్మొగంబుల మీద నిలుపకున్న

10.1-997.1-ఆటవెలది

నీ నవీన మాననీయసల్లాపంబు
కర్ణరంధ్రదిశలఁ గప్పకున్న
నెట్లు బ్రతుకువార? మెందుఁ జేరెడువార?
మధిప! వినఁగఁ దగదె యాడుకుయులు

10.1-998-మత్తేభ విక్రీడితము

భవదాలోకన హాస గీతజములై భాసిల్లు కామాగ్నులన్
భవదీయాధరపల్లవామృతముచేఁ బాపం దగుం, బాపవే

ని వియోగానలహితసంహతులచే నీజై, భవచ్చింతలన్
భవదంప్రిద్యయవీధిఁ బొందెదము నీ పాదంబులానప్రియా!

10.1-999-కంద పద్యము

తరు మృగ ఖగ గో గణములు
కర మొప్పెడు నిన్నుఁ గన్నఁ గానము విన్నం
 గరఁగి పులకించు, నబలలు
కరఁగరె నినుఁ గన్న నీదు గానము విన్నన్?

10.1-115- ఆత్మారాముడై రమించుట

10.1-1000-సీస పద్యము

ఈ పంచబాణాగ్ని నేమిట నార్తుము;
నీ మంజు వాగ్స్వప్తి నెగడదేని?
నీ మన్మథాంబోధి నే త్రోవఁ గడతుము;
నీ దృష్టి నావ యై నిలువదేని?
నీ చిత్తజద్వాంత మే జాడఁ జెటుతుము;
నీ హాసచంద్రిక నిగుడదేని?
నీ దర్పకజ్వర మే భంగి నడఁతుము;
నీ నవాధరసుధ నింపవేని?

10.1-1000.1-ఆటవెలది

నెట్లు నిర్వహింతు? మేలాగు మాలాగు;
కరుణ చేయవేనిఁ గదియవేని
మరుఁడు నిర్దయుండు మన నిచ్చునే? యశో
దాకుమార! యువతి_{దై}ర్యచోర!

10.1-1001-కంద పద్యము

అమరులఁ గాచిన హరి క్రియఁ

గమలేక్షణ! నీవు నేడు కరుణ నభయహ

స్తము మా యురముల శిరములఁ

బ్రమదంబున నిడుము మూర్చ పాల్పడకుండన్.

10.1-1002-కంద పద్యము

కట్టా తలమునకలునై

దట్టపు విరహాగ్ని శిఖలు తరుణుల నేషన్

నెట్టుం బలుకవు చూడవు

కట్టిడివి గదా కుమార! కరుణోదారా!

10.1-1003-వచనము

అని యిట్లు కుసుమశరుని శరపరంపరాపరవశలై యోపికలులేక పలికిన గోపికల
దీనాలాపంబులు విని, నవ్వి యోగీశ్వరేశ్వరుండైన కృష్ణుం డాత్మారాముండై
వారలతో రమించె నప్పుడు.

10.1-1004-మత్తేభ విక్రీడితము

కరుణాలోకములం బటాంచల కదాకర్షంబులన్ మేఖలా

కరబాహుస్తన మర్చనంబుల నఖాంకవ్యాప్తులన్, నర్మవా

క్పరిరంభంబుల మంజులాధరసుధాప్రానంబులం గాంతలం

గరగించెన్ రతికేళిఁ గృష్ణుడు గృపం గుందర్పుఁ బాలార్చుచున్.

10.1-1005-కంద పద్యము

మక్కువ వికసిత వదనలు

చక్కఁగఁ దనుఁ గొల్ప హాసచంద్రికతోడన్

మిక్కిలి మెఱసెను గృష్ణుడు

చుక్కిలగమి నడిమి పూర్ణస్థముని భంగిన్.

10.1-1006-ఆటవెలది

సతులు దన్నుబాడ సంప్రీతి నాడుచు

నటుతనున్న వైజయంతితోడ

వనజలోచనుండు వనభూషణుం డయ్యె

యువతిజనశతంబు లోలి గొలువ

10.1-1007-ఉత్పలమాల

చిక్కిక యీశుడై యెదిరి జిక్కుల బెట్టిడు మాయలానికిం

జిక్కి కృతార్థలై మరుని చిక్కుల జొక్కి లతాంగు లుండగా

మక్కువశాంతి చేయుటకు మన్ననజేసి ప్రసన్నుడౌటకుం

జక్కున నా విభుండు గుణశాలి తిరోహితుడయ్యె నయ్యెడన్.

10.1-1008-వచనము

ఇట్లు హరి కనుమొఱంగి చనినఁ గరిం గానకతిరుగు కరేణువుల పెల్లున
నుల్లంబులు దల్లడిల్ల వల్లవకాంతలు తదీయగమనహాస విలాస వీక్షణ విహార
వచన రచనానురాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి, వివిధ చేష్టలకుం బాల్పడి,
తదాత్మకత్వంబున నేన నేన కృంష్ణుండ నని కృష్ణాగుణావేశంబులం
జరియించుచు.

10.1-116- గోపికలు కృష్ణుని వెదకుట

10.1-1009-కంద పద్యము

భూతముల లోన వెలిఁ బ్ర

ఖ్యాతుం డగునట్టివానిఁ; గాంతలు కాళిం

దీ^{తీ}రవనాంతరముల

బ్రాంతిన్ వెదుకంగఁ జనిరి పాడుచు నధిపా!

10.1-1010-సీస పద్యము

పున్నాగ కానవే! పున్నాగవందితుఁ;

దిలకంబ! కానవే తిలకనిటలు;

ఘనసార! కానవే ఘనసారశోభితు;

బందూక! కానవే బంధుమిత్రు;

మన్మథ! కానవే మన్మథాకారుని;

వంశంబ! కానవే వంశధరునిఁ;

జందన! కానవే చందనశీతలుఁ;

గుందంబ! కానవే కుందరదను;

10.1-1010.1-తేటగీతి

నింద్రభూజమ! కానవే యింద్రవిభవుఁ;

గువల వృక్షమ! కానవే కువలయేశుఁ;

బ్రియకపాదప! కానవే ప్రియవిహారు;

ననుచుఁ గృష్ణుని వెదకి ర య్యట్టముఖులు.

10.1-1011-వచనము

మఱియును.

10.1-1012-ఉత్పలమాల

నల్లనివాడు పద్మనయనంబులవాడు గృపారసంబు పైఁ

జల్లేడువాడు మౌళిపరిసర్పిత పింఛమువాడు నవ్వు రా

జిల్లేడు మోమువాఁ డొకడు చెల్వల మానధనంబుఁ దెచ్చె నో!

మల్లియలార! మీ పొదలమాటున లేడు గదమ్మ! చెప్పరే!

10.1-1013-ఉత్పలమాల

అంగజునైనఁ జూడ హృదయంగముడై కరఁగించు వాడు శ్రీ
రంగదురంబువాడు, మధురంబగు వేణురవంబు వాడు మ
మ్మంగజుపువ్వుదూపులకునగ్గము చేసె లవంగ! లుంగ నా
రంగములార! మీకడకు రాడుగదా కృప యుంచి చూడరే.

10.1-1014-సీస పద్యము

మానిసీమన్నుడు మాధవుఁ గానరే;
సలలితోదార వత్సకములార!
సలలితోదారవత్సక వైరిఁ గానరే;
సుందరోన్నత లతార్జునములార!
సుందరోన్నతలతార్జునభంజుఁ గానరే;
ఘనతరలసదశోకంబులార!
ఘనతరలసదశోకస్పూర్తిఁ గానరే;
నవ్యరుచిరకాంచనంబులార!

10.1-1014.1-ఆటవెలది

నవ్య రుచిర కాంచన కిరీటుఁ గానరే
గహనపదవిఁ గురవకంబులార!
గహనపదవి గురవక నివాసిఁ గానరే
గణికలార! చారు గణికలార!

10.1-1015-సీస పద్యము

అదె నందనందనుం డంతర్హితుం డయ్యె;

బాటలీతరులార! పట్టరమ్మ!
హేలావతులఁ గృష్ణ! యేల పాసితి వని;
యైలేయలతలార! యడుగరమ్మ!
వనజాక్షుఁ డిచటికి వచ్చి డాఁగఁడు గదా;
చూతమంజరులార! చూడరమ్మ!
మానినీమదనుతో మరాక యెఱిఁగించి;
మాధవీలతలార! మనుపరమ్మ!

10.1-1015.1-ఆటవెలది

జాతిసతులఁ బాయ నీతియె హరి కని
జాతులార! దిశలఁ జాటరమ్మ!
కదళులార! పోయి కదలించి శిఖిపింఛ
జాటుఁ దెచ్చి కరుణఁ జాపరమ్మ!

10.1-1016-కంద పద్యము

హరి చరణములకుఁ బ్రియమై
హరి నిను మన్నింప భద్రమందెడు తులసీ!
 హరి నీ దెస రాఁడు గదా
హరి చొప్పిఱిగించి శుభము నందింపఁగదే.

10.1-1017-తేటగీతి

పొగడఁ దగువానిఁ గానరే పొగడలార!
యీ డెఱుంగని విభుఁ జూపుఁ డీడెలార!
మొల్లమగు కీర్తివాడేడి మొల్లలార!
శుక నిగదితునిఁ జెప్పుడు కింశుకములార!

10.1-1018-కంద పద్యము

తరుణీకుచకుంకుమయుత

హరికంధరదామగంధ ముడరెడు చూడ్కిన్

హరిఁ గనిన పగిదిఁ దనరెడి

హరిణీ! హరి జాడఁ బుణ్యమయ్యెడిఁ జెప్పుమా!

10.1-1019-కంద పద్యము

కిటి యై కౌగిటఁ జేర్చెను

వటుడై వర్దిల్లి కొలిచె వడిఁ గృష్ణుండై

యిటు పదచిహ్నము లిడఁ గ్రిం

దటి బామున నేమి నోచి తమ్మ ధరిత్రీ!

10.1-117- గోపికల తాదాన్యతోన్మత్తత

10.1-1020-వచనము

అనుచు నున్మత్తచిత్తలై తదాత్మకత్వకంబునఁ గృష్ణు లీలల ననుకరించుచు.

10.1-1021-సీస పద్యము

పూతన యై యొక్క పొలఁతి చరింపంగ;

శౌరి యై యొక కాంత చన్నుగుడుచు;

బాలుడై యొక భామ పాలకు నేడ్చుచో;

బండి నేనను లేమఁ బాఱదన్ను;

సుడిగాలి నని యొక్క సుందరి గొనిపోవ;

హరి యని వర్తించు నబ్జముఖియు;

బకుడ నే నని యొక్క పడఁతి సంరంభింపఁ;

బద్మాక్షుడను కొమ్మ పరిభవించు;

10.1-1021.1-ఆటవెలది

నెలమి రామకృష్ణు లింతు లిద్దఱు గాఁగ
గోపవత్సగణము కొంద ఁగుదు
రసురవైరి ననుచు నబల యొక్కతె చీరుఁ
బసుల మనెడి సతుల భరతముఖ్య!

10.1-1022-ఆటవెలది

లోకమెల్లఁ గుక్షిలోపల నున్నట్టి
మాధవుండ నేను మాత వీవు
చూడు మనుచు నొక్క సుందరి యొకతెకు
ముఖము దెఱచి చూపు ముఖ్యచరిత!

10.1-1023-కంద పద్యము

వెన్నులు దొంగిలి తినియెడి
వెన్నుఁడ నని యొకతె నుడువ వేటొక్కతె చే
సన్నల యశోద నంచును
గ్రన్ననఁ గుసుమముల దండఁ గట్టు నిలేశా!

10.1-1024-కంద పద్యము

కాళియఫణి యిది వీరలు
కాళియఫణి సతులు మ్రొక్కఁ గడఁగిరి నే గో
పాలకుమారుఁ డననుచును
శీలాగతి నాడు నొక్క లేమ నరేంద్రా!

10.1-1025-కంద పద్యము

తరుణులు గోపకు లందఱు

హరిహయుఁ డిదె వాన గురిసె హరి నే నని భా

సుర చేలాంచల మొక్కతె

గిరి నెత్తెద ననుచు నెత్తుఁ గింగేల నృపా!

10.1-1026-కంద పద్యము

మీరలు గోపకులే నసు

రారిని దావాగ్ని వచ్చె నటు చూడకుడీ

వారించెద నని యొక్కతె

చేరి బయల్ కబళనంబు చేయు నరేంద్రా!

10.1-1027-వచనము

ఇట్లు తన్మయత్వంబున గోపసుందరులు బృందావనంబునంగల తరులతాదుల
హరి నడుగుచు, నిరర్గళంబులయిన విపినమార్గంబుల సరోజాత కేతన హల
కులిశాంకుశాది లక్షణలక్షితంబులై మనోహరంబులయిన హరిచరణంబుల
చొప్పుగని తప్పక చెప్పి కొనుచుఁ దమలో యిట్లనిరి.

10.1-1028-సీస పద్యము

కొమ్మకుఁ బువ్వులు కోసినాఁ డిక్కడ;

మొనసి పాదాగ్రంబు మోపినాఁడు

సతి నెత్తుకొని వేడ్క జురిగినాఁ డిక్కడ;

ద్వణములోఁ దోపఁదు తెఱవ జాడ

ప్రియకు ధమ్మిల్లంబు పెట్టినాఁ డిక్కడ;

గూర్చున్న చొప్పిదె కొమరు మిగులు

నింతికే గెమ్మావి యిచ్చినాఁ డిక్కడ;

వెలఁది నిక్కిన గతి విశదమయ్యె

10.1-1028.1-ఆటవెలది

సుదతితోడ నీరు చొచ్చినాఁ డిక్కడఁ
జొచ్చి తో వెడలిన చోటు లమరెఁ
దరుణిఁ గాముకేళిఁ దనిపినాఁ డిక్కడఁ
ననఁగి పెనఁగియున్న యంద మొప్పె.

10.1-1029-వచనము

మఱియును.

10.1-1030-సీస పద్యము

ఒక యెలనాగ చెయ్యూఁదినాఁ డిక్కడఁ;
సరస నున్నవి నాల్గు చరణములును
నొక నీలవేణితో నొదిగినాఁ డిక్కడఁ;
మగ జాడలో నిదె మగువ జాడ
యొక లేమ మ్రొక్కిన నురివినాఁ డిక్కడఁ;
రమణి మ్రొక్కిన చొప్పు రమ్యమయ్యె
నొక యింతి కెదురుగా నొలసినాఁ డిక్కడఁ;
నన్యోగ్యముఖములై యంఘ్రు లొప్పె

10.1-1030.1-ఆటవెలది

నొకతె వెంటఁ దగుల నుండక యేగినాఁ
డడుగుమీదఁ దరుణి యడుగు లమరె
నటల లిరుగెలంకులందు రాఁ దిరిగినాఁ
డాటు పదము లున్నవమ్మ! యిచట.

10.1-1031-సీస పద్యము

ఈ చరణంబులే యిందునిభానన! ;
సనకాది ముని యోగ సరణి నొప్పు;
నీ పాదతలములే యెలనాగ! శ్రుతివధూ;
సీమంతవీధులఁ జెన్నుమిగులు;
నీ పదాబ్జంబులే యిభకులోత్తమయాన! ;
పాలేటిరాచూలి పట్టుకొమ్మ;
లీ సుందరాంఘ్రులే యిందీవరేక్షణ! ;
ముక్తికాంతామనోమోహనంబు;

10.1-1031.1-ఆటవెలది

లీ యడుగల రజమె యింతి! బ్రహ్మాశాది
దివిజవరులు మోళిదిశలఁ దాల్తు
రనుచుఁ గొంద టబల లబ్ధాక్షుఁ డేగిన
క్రమముఁ గనియు నతనిఁ గానరైరి.

10.1-1032-వచనము

అప్పుడు.

10.1-1033-సీస పద్యము

పతుల దైన్యంబును భామల క్రౌర్యంబుఁ;
జాపుచు విభుఁ డొక్క సుదతితోడ
విహరింప నది యెల్ల వెలఁదుల వర్జించి;
నా యొద్దనున్నాఁడు నాథుఁ డనుచు
గర్వించి రాఁ జాలఁ గమలాక్ష! మూపున;
నిడుకొను మనుఁడు న య్యాశ్వరుండు

మొఱగి పోయినఁ దాపమును బొంది యో! కృష్ణ! ;

యెక్కడఁ జనితి ప్రాణేశ! రమణ!

10.1-1033.1-తేటగీతి

నీకు వరవుడ నయ్యెద నిలువు మనుచు

వగవఁ గొందఱు కాంతలా వనితఁ జూచి

వరుడు మన్నింప గర్వించి వనజనేత్ర

చిక్కె నేఁ డని వెఱుగును జెంది రపుడు.

10.1-1034-వచనము

మఱియును.

10.1-1035-సీస పద్యము

ఈ పొదరింటిలో నిందాఁకఁ గృష్ణుండు;

నాతోడ మన్మథనటన మాడె

నియ్యోల మగుచోట నిందాఁకఁ జెలుపుండు;

గాడంబుగా నన్నుఁ గొగలించె

నీ మహిజము నీడ నిందాఁక సుభగుండు;

చిట్టంబు చేతల సిగ్గుగొనియె

నీ పుష్పలత పొంత నిందాఁక దయితుండు;

నను డాసి యధరపానంబు చేసె

10.1-1035.1-ఆటవెలది

నీ ప్రసూనవేది నిందాఁక రమణుండు

కుసుమ దామములను గొప్పు దీర్చె

ననుచుఁ గొంద ఱితివ లంభోజనయనుని

పూర్వలీలఁ దలచి పొగడి రధిప!

10.1-1036-మత్తేభ విక్రీడితము

అని యిబ్బంగి లతాంగు లందఱును బృందారణ్య మందీశ్వరున్
వనజాక్షుం బరికించి కానక విభున్ వర్ణించుచుం బాడుచున్
మనముల్ మాటలు చేష్టలుం గ్రియలు నమ్మానాథుపైఁ జేర్చి వే
చని రయ్యామున సైకతాగ్రమునకున్ సంత్యక్త గేహీచ్ఛలై.

10.1-1037-వచనము

చని గోపికలు హరి నుద్దేశించి యిట్లనిరి.

10.1-118- గోపికల విరహపు మొరలు

10.1-1038-కంద పద్యము

నీవు జనించిన కతమున
నో! వల్లభ! లక్ష్మి మంద నొప్పె నధికమై
నీ వెంటనె ప్రాణము లిడి
నీ వా రరసెదరు చూపు నీ రూపంబున్.

10.1-1039-కంద పద్యము

శారదకమలోదరరుచి
చోరకమగు చూపువలన సుందర! మమ్ముం
గోరి వెల యీని దాసుల
ధీరత నొప్పించు టిది వధించుట గాదే?

10.1-1040-ఆటవెలది

విషజలంబువలన విషధరదానవు

వలన జాలవానవలన వహ్ని
నున్నవానివలన నొగి మమ్ము రక్షించి
కుసుమశరుని బారిఁ గూల్పఁ దగునె?

10.1-1041-ఉత్పలమాల

నీవు యశోదబిడ్డడవె? నీరజనేత్ర! సమస్తజంతు చే
తోవిదితాత్మ; వీశుఁడవు; తొల్లి విరించి దలంచి లోకర
క్షావిధ మాచరింపు మని సన్నుతి చేయఁగ సత్కులంబునన్
భూవలయంబుఁ గావ నిటు పుట్టితి గాదె మనోహరాకృతిన్.

10.1-1042-ఆటవెలది

చరణ సేవకులకు సంసార భయమును
బాపి శ్రీకరంబు పట్టు గలిగి
కామదాయి యైన కరసరోజంబు మా
మస్తకముల నునిచి మనుపు మీశ!

10.1-1043-ఉత్పలమాల

గోవుల వెంటఁ ద్రిమ్మరుచుఁ గొల్చినవారల పాప సంఘముల్
ద్రోవఁగఁజాలి శ్రీదనరి దుష్టభుజంగఫణాలతాగ్ర సం
భావితమైన నీ చరణపద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్భావజపుష్పభల్లభవబాధ హరింపు వరింపు మాధవా!

10.1-1044-కంద పద్మము

బుధ రంజనియును సూక్తయు
మధురయునగు నీదు వాణి మరిగించెను నీ
యధరామృత సంసేవన

విధి నంగజతాపమెల్ల విడిపింపఁ గదే.

10.1-1045-కంద పద్యము

మగువల యెడ నీ క్రౌర్యము

తగునే? నిజభక్తభీతిదమనుఁడ వకటా!

తగదు భవద్దాసులకును

నగు మొగముం జూపి కావు నళినదళాక్షా!

10.1-1046-మత్తేభ విక్రీడితము

ఘనలక్ష్మీయుతమై మహా శుభదమై కామాది విధ్వంసి యై

సనకాదిస్తుతమై నిరంతరతపస్సతప్త పున్నాగ జీ

వనమై యొప్పెడు నీ కథామృతము ద్రావం గల్గునే భూరిదా

ననిరూఢత్వము లేనివారలకు మానారీమనోహరకా!

10.1-1047-కంద పద్యము

నీ నగవులు నీ చూడ్కులు

నీ నానావిహరణములు నీ ధ్యానంబుల్

నీ నర్మాలాపంబులు

మానసముల నాటి నేడు మగుడవు కృష్ణా!

10.1-1048-ఆటవెలది

హైషభూమి వెడలి గోవుల మేపంగ

నీరజాభమైన నీ పదములు

కసవు శిలలు దాకి కడునొచ్చునో యని

కలఁగు మా మనములు కమలనయన!

10.1-1049-ఉత్పలమాల

మాపటివేళ నీవు వనమధ్యము వెల్వడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాపితధూళిధూసరితభాసితకుంతలమై సరోరుహో
ద్ధీపితమైన నీ మొగము ధీరజనోత్తమ! మాకు వేడ్కతోఁ
జూపి మనంబులన్ మరునిఁ జూపుదుగాదె క్రమక్రమంబునన్.

10.1-1050-ఆటవెలది

భక్త కామదంబు బ్రహ్మ సేవిత మిలా
మండనంబు దుఃఖమర్దనంబు
భద్రకరమునైన భవదంష్ట్రయుగము మా
యురములందు రమణ యునుపఁదగదె?

10.1-1051-ఆటవెలది

సురతవర్ధనంబు శోకాపహరణంబు
స్వనిత వంశనాళ సంగతంబు
నన్యరాగజయమునైన నీ మధురాధ
రామృతమునఁ దాప మార్పు మీశ!

10.1-1052-ఉత్పలమాల

నీవడవిం బగల్ దిరుగ నీ కుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్చావిధిఁ జూడకున్న నిమిషంబులు మాకు యుగంబులై చనుం
గావున రాత్తు లైన నినుఁ గన్నుల నెప్పుడుఁ జూడకుండ ల
క్ష్మీవర! టొప్ప లడ్డముగఁ జేసి నిదేల? విధాత క్రూరుడై

10.1-1053-ఉత్పలమాల

అక్కట! బంధులున్ మగలు నన్నులు దమ్ములుఁ బుత్రకాదులున్

నెక్కిని రాత్రిబోకుడన నీ మృదుగీతరవంబు వీనులన్
 వెక్కిసపైన వచ్చితిమి వేగమె మోహము నొంది నాథ! నీ
 వెక్కిడబోయితే? యెఱుగ మీ క్రియ నిర్దయుఁ డెందుఁ గల్గునే?

10.1-1054-తేటగీతి

మదనుఁ డార్వంగ నీ వాడు మంతనములు
 నవరసాలోకనంబగు నగుమొగంబు
 కమల కిరవైన మహితవక్షస్థలంబు
 మా మనంబుల లోగొని మరపెఁ గృష్ణ!

10.1-1055-మత్తేభ విక్రీడితము

అరవిందంబులకంటెఁ గోమలములై యందంబులై యున్న నీ
 చరణంబుల్ కరినంబులై మొనయు మా చన్నుంగవల్ మోవఁగా
 నెఱియంబోలు నటంచుఁ బొక్కుదుము నీ యీ కర్మశారణ్యభూ
 పరిసంచారము కృష్ణ! నీ ప్రియలకుం బ్రాణవ్యధం జేయదే?

10.1-1056-కంద పద్యము

కట్టా! మన్నధు కోలలు
 నెట్టన నో నాఁట బెగడి నీ పాదంబుల్
 పట్టికొనఁగ వచ్చిన మము
 నట్టడవిని డించిపోవ న్న్యాయమె? కృష్ణా!

10.1-1057-కంద పద్యము

హృదయేశ్వర! మా హృదయము
 మృదుతరముగఁ జేసి తొల్లి మిక్కిలి కడ నీ
 హృదయము కరినముఁ జేసెను

మదీయ సౌభాగ్య మిట్టి మందము గలదే?

10.1-1058-ఉత్పలమాల

కమ్మి నిశాచరుల్ సురనికాయములన్ వడిదాకి వీక వా
లమ్ముల తెట్టెలన్ పఱవ నడ్డము వచ్చి జయింతు వండ్రు నిన్
నమ్మి న ముగ్ధులన్ రహితనాథుల నక్కట! నేడు రెండు మూ
డమ్ముల యేటుకాఁ డెగువ నడ్డము రాఁ దగదే కృపానిధీ!

10.1-1059-కంద పద్యము

తియ్యవిలుకాఁడు డీకొని
వయ్యలుగా దూఱనేసె వనితల మనముల్
 నియ్యాన యింక నైనం
గుయ్యానింపం గదయ్య! గోవింద! హరీ!
 10.1-119- గోపికలకు ప్రత్యక్షమగుట

10.1-1060-మత్తేభ విక్రీడితము

అని యిట్లంగన లంచితస్వరముతో నంకించుచుం బాడుచుం
దను రావే యని చీరి యేడువ జగత్రాణుండు త్రైలోక్య మో
హనుఁడై మన్మథమన్మథుండయి మనోజ్ఞాకారియై యంతటన్
ఘనపీతాంబరధారియై పొడమెఁ దత్త్వాంతాసమీపంబునన్.

10.1-1061-కంద పద్యము

వచ్చిన వల్లభుఁ గనుగొని
విచ్చేసి నటంచు సతులు వికసిత ముఖులై
 యచ్చుగ నిల్చిరి ప్రాణము
వచ్చిన నిలుచుండు నవయవంబుల భంగిన్.

10.1-1062-సీస పద్యము

అతివ యొక్కతె భక్తి నంజలి గావించి;
 ప్రాణేశు కెంగేలుఁ బట్టుకొనియె
 నింతి యొక్కతె జీవితేశ్వరు బాహువు;
 మూపున నిడుకొని ముదము నొందె
 వనిత యొక్కతె తన వల్లభు తాంబూల;
 చర్విత మాతృ హస్తమునఁ దాల్చెఁ
 బడతి యొక్కతె ప్రియుపదములు విరహాగ్ని;
 తప్తకుచంబులఁ దాపుకొనియె

10.1-1062.1-ఆటవెలది

భామ యొకతె భ్రుకుటిబంధంబు గావించి
 ప్రణయభంగ రోషభాషణమున
 దష్టదశన యగుచు దండించుకైవడి
 వాడి చూడ్కిగముల వరునిఁ జూచె.

10.1-1063-కంద పద్యము

హరిముఖకమలముఁ జూచుచుఁ
 దరుణి యొకతె టొప్పలిడక తనియక యుండెన్
 హరిపదకమలముఁ జూచుచు
 మరిగి తనివి లేని సుజను మాడ్కి నరేంద్రా!

10.1-1064-ఉత్పలమాల

ఒక్క లతాంగి మాధవుని యుజ్జ్వలరూపము చూడ్కితీగలం
 జిక్కఁగబట్టి హృద్గతముఁజేసి వెలిం జనకుండ నేత్రముల్

గ్రక్కునమూసి మేనఁ బులకంబులు క్రమ్మఁగఁ గొగలించుచుం
జొక్కుములైన లోచవులఁ జొక్కుచునుండెను యోగిక్షేపడిన్.

10.1-1065-సీస పద్యము

ఎలయించి ప్రాణేశ! యెందుఁ బోయితి వని;

తేరంపుటలుకతో దూఱ నొకతె

జలజాక్ష! ననుఁబాసి చనఁగ నీ పాదంబు;

లెట్లాడెనని వగ నెదిరె నొకతె;

నాథ! నీ వరిగిన నా ప్రాణ మున్నది;

కూర్మియే యిది యని కుందె నొకతె

య్యాశ్వర! నిను నన్ను నిందాఁక పాపెనే;

పాపపు విధి యని పలికె నొకతె

10.1-1065.1-ఆటవెలది

తలఁగి పోవు నట్టి తప్పేమి చేసితి

నధిప! పలుకు ధర్మ మనియె నొకతె

యేమి నోము ఫలము హృదయేశ! నీ మోము

మరలఁ గంటి ననుచు మసలె నొకతె.

10.1-1066-కంద పద్యము

పలికిన ప్రతిజ్ఞ దప్పెడిఁ

బలికించినఁ గాని రమణుఁ బలుక నటంచుం

గలకంఠి యొకతె చెలితోఁ

బలుకుల నమ్మతములు గురియు పలుకులఁ బలికెన్.

10.1-1067-కంద పద్యము

పట్టినఁ గాని మనోవిభుఁ

బట్టగదా? యంచుఁ నొక్క బ్రాలిక సఖి చే

పట్టుకొని చెప్పె దైర్యము

పట్టెల్లను మరుని టెంకి పట్టుగ నధిపా!

10.1-1068-కంద పద్యము

చెలువుఁడు చెప్పక పోయిన

నొలపున నొక ముగ్ధ మున్ను చూడననుచు నౌ

దల వంచి యుండఁ జాలక

తల యెత్తెను లోన మరుఁడు తలయెత్త నృపా!

10.1-1069-వచనము

ఇవ్విధంబున.

10.1-1070-కంద పద్యము

హరిసురుచిర లలితాకృతిఁ

దరుణులు గని ముక్తవిరహతాపజ్వరలై

పరమోత్సవంబు సలిపిరి

పరమేశ్వరుఁ గనిన ముక్తబంధులభంగిన్.

10.1-1071-వచనము

అత నక్కాంతుండు కాంతాజనపరిక్రాంతుండై వనాంతరంబున శక్తి నికర

సంయుక్తుండైన పరమపురుషుడునుంబోలె వారలం దోడ్కొని మందార కుంద

కుసుమపరిమళ మిళిత పవమానమానిత మధుకరనికర ఝంకార

సుకుమారంబును, శరత్కాలచంద్రకిరణ సందోహ సందళితాంధకారంబును

యమునాతరంగసంగత కోమల వాలుకాస్పారంబు నై యమలినం బైన

పులినంబు ప్రవేశించె; వారును జ్ఞానకాండంబున నీశ్వరుంగని శ్రుతులు
ప్రమోదంబునం గామానుబంధంబుల విడిచిన విధంబున హరిం గని
విరహవేదనల విడిచి పరిపూర్ణమనోరథలై.

10.1-1072-కంద పద్యము

పాఠీననయన లెల్ల న

కాఠీన్య పటాంచలములఁ గౌతుకములు హృ

త్పీఠముల సందడింపఁగఁ

బీఠముఁ గల్పించి రంతఁ బ్రియునకు నధిపా!

10.1-1073-ఆటవెలది

పరమయోగి హృదయ భద్రపీఠంబుల

నుండు మేటి వ్రజవధూత్తరీయ

పీఠమున వసించి పెంపారెఁ ద్రభువన

దేవి లక్ష్మి మేనఁ దేజరిల్ల

10.1-1074-మత్తేభ విక్రీడితము

మదనోద్ధీపితుడైన నాథునికి సన్మానంబు గావించుచున్

ముదితల్ హాసవిలోకవిభ్రమములన్ మోదించుచుం జేరి త

త్పదముల్ హస్తతలంబులం బిసుకుచుం బైముట్టుచున్దూఱుచుం

జదురుల్ పల్కుచుఁ గూర్మి నిట్లనిరి యీషత్కేపదీష్టాస్యలై.

10.1-1075-కంద పద్యము

కొలచినఁ గొలుతురు కొందఱు

గొలుతురుఁ దముఁ గొలువకున్నఁ గొందఱు పతులం

గొలిచినను గొలువకున్నను

గొలువరు మఱి కొంద జొలమి గోపకుమారా!

10.1-120- గోపికలతో సంభాషించుట

10.1-1076-వచనము

అని తన్నునుద్దేశించి రహస్యంబుగాఁ బల్కిన సుందరుల పలుకులు విని
గోపాలసుందరుం డిట్లనియె.

10.1-1077-సీస పద్యము

కొలిచినఁ గొలుతురు కొందఱు పశువుల;

భజనము భంగిని ఫలము కొఱకు

నై; సఖ్యధర్మములందు సిద్ధింపవు;

కొందఱు తండ్రుల గుణముఁ దాల్చి

దయ గలవారును దగిన సుహృత్తులు;

గొలువని వారలఁ గొల్తు రెప్పుడు

ధర్మకామంబులు తలరంగఁ గొందఱు;

కొలువని వారినిఁ గొలుచువారిఁ

10.1-1077.1-ఆటవెలది

గొలుచు తలఁపులేమిఁ గొలువ రాత్మారాము

లాప్తకాము లజ్ఞు లతికరినులు

వారి యందుఁ బిదపవానిగాఁ జింతించి

యే లతాంగులార! యిట్లు లనుట.

10.1-1078-కంద పద్యము

ఏనిం దెవ్వఁడ నైనం

గా నంగనలార! పరమకారుణికుండన్

మానసబంధుఁడ నిత్య

ధ్యానము మీ కొనరవలసి తలఁగితిఁ జుండీ.

10.1-1079-మత్తేభ విక్రీడితము

నను సేవించుచునున్న వారలకు నే నా రూపముం జూపఁ జూ

చినఁ జాలించి మదించి వారు మది నన్ సేవింపరో యంచు ని

ర్ధనికుం డాత్మధనంబు చెడ్డ నెప్పుడుం దత్పారవశ్యంబుఁ దా

ల్చినభంగిన్ననుఁబాసి మత్ప్రియుఁడుదాఁజింతించు నా రూపమున్

10.1-1080-తరళము

తగవు ధర్మముఁ జూడనొల్లక దల్లిదండ్రుల బంధులన్

మగల బిడ్డలఁ బాసి వచ్చిన మన్నిషక్తల మిమ్ము నేఁ

దగదు; పాసితిఁ దప్పుఁ సైపుఁడు; తద్వియోగభరంబునన్

వగలఁ బొందుచు మీర లాడిన వాక్యముల్ వినుచుండితిన్.

10.1-1081-ఉత్పలమాల

పాయని గేహశృంఖలలఁ బాసి నిరంతర మత్పరత్వముం

జేయుచునున్న మీకుఁ బ్రతిజేయ యుగంబుల నైన నేర; నన్

బాయక గొల్చు మానసము ప్రత్యుపకారముగాఁ దలంచి నా

పాయుట దప్పుగాఁ గొనక భామినులార! కృపన్ శమింపరే.

10.1-1082-కంద పద్యము

చక్కఁగ హరి యిటు పలికిన

చక్కని వాక్యముల నతని సంగమమున లో

నిక్కిన వియోగతాపము

లోక్కట విడిచిరి లతాంగు లుర్వీనాథా!

10.1-121- రాసక్రీడావర్ణనము

10.1-1083-ఉత్పలమాల

ఆ సమయంబునన్ విభుఁ డనంతుఁడు కృష్ణుఁడు చిత్రమూర్తి యై

చేసెను మండలప్రమణశీలపరస్పరబద్ధబాహు కాం

తా సువిలాసమున్ బహువిధస్ఫురితానన హస్త పాద వి

న్యాసము రాసముం గృత వియచ్చరనేత్ర మనోవికాసమున్.

10.1-1084-వచనము

ఇట్లు బహుగతులం దిరుగ నేర్పరి యగు హరి దర్శించి తన యిరుకెలంకుల
నలంకృతలై కళంకరహితచంద్రవదన లిద్దఱు ముద్దీయలందుకొని వీణలం
బ్రవీణలై, సొంపుమెఱసి యింపుగ వాయించుచు నానందలహరీ నిధానంబగు
గానంబు చేయ నవరళంబై తరళంబుగాని వేడుక సరళంబగు మురళంబు
లీలంగేల నందుకొని మధురంబగు నధరంబునం గదియించి మించి కామినీజన
కబరికా సౌగంధిక గంధ బంధుర కరాంగుళీకేసలయంబులు యతిలయంబులం
గూడి వివరంబుగ మురళీవివరంబుల సారించి పూరించుచు సరిలేని భంగిం
ద్రభంగి యై కమల కర్ణికాకారంబున నడుమ నిలిచి, మఱియు గోపసుందరు
లెందఱందఱకు నందఱయి సుందరుల కవలీ యెడలం దానును దన కవలీ
యెడల సుందరులును దేజరిల్లి, నృత్యవిద్యా మహార్ణవ వేలావలయవలయితంబై,
విస్మితా ఖండలంబైన రాసమండలంబుఁ గల్పించి, వేల్పులు హర్షంబునం
గుసుమవర్ణంబులు గురియ నందుఁ బ్రసూనమంజరీ సహచరంబు లైన
చంచరీకంబుల మించుఁ బ్రకటించుచు, సువర్ణమణిమధ్యగంబు లైన
మహేంద్రనీలంబుల తెఱంగు నెఱపుచుఁ, గరణీవిహారబంధురంబులైన
సింధురంబుల చెలువుఁ గైకొలుపుచుఁ బల్లవిత కుసుమిత లతానుకూలంబులైన
తమాలంబుల సొబగు నిగుడించుచు మెఱుపుతీగల యెడనెడల బెడం గడరు

నల్లమొగిళ్ళ పెల్లుచూపుచుఁ దరంగిణీసంగతంబులైన రోహణాచల
 శృంగంబులబాగు లాగించుచు, జగన్మోహనుండై యుండి
 రక్తకమలారుణంబులును, జంద్రశకలనిర్మలనఖర సంస్కరణంబులును, శ్రుతి
 నితంబినీ సీమంత వీధికాలంకరణంబులును, సనకసనందనాది యోగీంద్ర
 మానసాభరణంబులునునైన చరణంబులు గదియనిడి సమస్థితి నంజలి
 పుటంబులంబుష్పంబు లుల్లసెల్లఁ జల్లి, సల్లలితకమలప్రశ స్తంబులైన హస్తంబులు
 వల్లవీజనుల కంఠంబులపై నిడి, గీతానుసారంబుగ విచిత్ర పాదసంచారంబులు
 సలుపుచు, వర్తులాకార రాసబంధంబుల నర్తనంబునంబ్రవర్తించి వెండియు
 ప్రేతలుం దానును శంఖ పద్మ వజ్ర కందుక చతుర్ముఖ చక్రవాళ చతుర్బుద్ధ
 సౌభద్ర నాగ నంద్యావర్త కుండలీకరణ ఖరళీ ప్రముఖంబులైన విశేష రాస
 బంధంబులకుం జొక్కి, యేకపాద సమపాద వినివర్తిత గతాగత వలిత వైశాఖ
 మండల త్రిభంగి ప్రముఖంబులైన తానకంబుల నిలుచుచుఁ, గనకకింకణీమంజుల
 మంజీరశంజనంబులు జగజ్జనకర్ణ రంజనంబులై చెలంగ, ఘట్టిత మర్దిత పార్శ్వగ
 ప్రముఖంబులైన పాదకర్మభేదంబులు చేయుచు, సమపాద శకటవదన మతల్లి
 శుక్తి ప్రముఖంబులైన పార్ధివచారి విశేషంబులును నపక్రాంత డోలాపాదసూచీ
 ప్రముఖంబులైన వ్యోమచారి విశేషంబులం జూపుచు, సురేంద్రశాఖిశాఖా
 మనోహరంబులు, నపహసిత దిక్పరీంద్రకరంబులును ద్రిలోక క్షేమకరంబులును
 నగు కరంబులం దిరంబులగు రత్నకటకంబుల మెఱుంగులు నింగి చెఱుంగులం
 దఱచుకొన నర్థచంద్ర కర్తరీముఖ కపిత్థకటకాముఖ శుకతుండ లాంగూల
 పద్మకోశ పతాక ప్రముఖంబులైన స్వస్వభావసూచక నానావిధ కరభావంబు
 లాచరించుచుఁ గటినిబద్ధ సువర్ణవర్ణచేలాంచల ప్రభానికరంబులు సుకరంబులై
 దిశాంగనాముఖంబులకు హరిద్రాల్పన ముద్రాలంకారంబు లొసంగుచు,
 నాస్కందిత భ్రమర శకటాసన ప్రముఖంబు లైన జానుమండల భేదంబులు
 నలాత దండలాత లలిత విచిత్ర ప్రముఖంబులైన దైవమండలంబు లొనర్చుచుఁ

గమనీయ కంబుకంఠాభిరామంబులు నుద్దామ తేజోస్తోమంబులును నైన నీల
 మౌక్తిక వజ్ర వైడూర్య దామంబుల రుచు లిందిరాసుందరికి మందిరంబులై
 సుందరంబులయిన యురంబులం దిరుగుడుపడి కలయంబడనంగాంతర
 వాహ్యులకు ఛత్ర ప్రముఖంబులైన భ్రమణ విశేషంబుల విలసించుచు నిద్దంబులగు
 చెక్కుటద్దంబుల నుద్దవిడిఁ దద్దయుం బ్రభాజిత చంద్రమండలంబులగు
 కుండలంబుల మెఱుంగు మొత్తంబులు నృత్యంబు లొనరింపఁ గట్టిబ్రాంత
 దండరచిత లలాట తిలక మయూర లలిత చక్రమండలనికుంచిత గంగావతరణ
 ప్రముఖంబులైన కరణంబు లెఱింగించుచు వెలిదమ్మి విరుల సిరుల
 చెన్నుమిగులు కన్నులవలని దీనజనదైన్యకర్మశంబులై తనరు కటాక్షదర్శన
 జాలంబులు జాలంబులై కామినీజన నయనమీనంబుల నావరింప లలితకుంచిత
 వికాస ముకుళ ప్రముఖంబు లైన చూడ్కులఁ దేజరిల్లుచు, ననేక
 పరిపూర్ణచంద్రసౌభాగ్య సదనంబులగు వదనంబులఁ బ్రసన్నరాగంబుఁబ్రకటించుచు
 నుదంచిత పింఛమాలికా మయూఖంబు లకాల శక్రదాపంబుల సొంపు
 సంపాదింప, నికుంచితాకుంచిత కంపితాకంపిత పరివాహిత పరావృత్త
 ప్రముఖంబులైన శిరోభావంబులు నెఱపుచు మృగనాభి తిలకం బులుగల
 నిటలఫలకంబులఁ జికుంఠుల నికరంబులుగప్ప, నప రాజిత
 సూచికావిద్ధపరిచ్ఛిన్న విష్కంభ రేచిత ప్రముఖంబులగు నంగహారంబుల
 విలసిల్లు చరణ కటి కరకంఠ రేచకంబులా చరించుచు నొప్పెడు; నప్పు డా
 రాసంబు సంజనిత సకలజనమానసోల్లాసకరంబై సుధార్థవంబునుం బోలె
 నుజ్జ్వలరసాభిరామంబై రామరాజ్యంబునుబోలె రాగపరిపూర్ణంబై,
 పూర్ణచంద్రమండలంబునుం బోలెఁ గువలయానందంబై, నందనవనంబునుంబోలె
 భ్రమరవిరాజమానంబై, మానధనుని చిత్తంబునుంబోలెఁ బ్రధానవృత్తి సమర్థంబై,
 సమర్థకవివిలసనంబునుంబోలె బహుప్రబంధభాసురంబై, సుర లోకంబునుంబోలె
 వసుదేవనందన విశిష్టంబై, శిష్టచరితంబునుం బోలె ధరణీగగనమండల

సుందరంబై, సుందరీరత్నంబునుంబోలె నంగహారమనోహరంబై,
హరవధూనిలయంబునుంబోలె ననేకచారి సుకుమారంబై, సుకుమార
వృత్తంబునుంబోలె నుద్దీపితవంశంబై, యుండె; నందు.

10.1-1085-చంపకమాల

నడుములు వీగియాడఁ, జిఱునవ్వులు నివ్వటిలంగ, హారముల్
సుడివడ, మేఖలల్ వదలఁ, జుడ్కిమెఱుంగులు పర్వ ఘర్మముల్
పొడమఁ, గురుల్ చలింప, శ్రుతిభూషణముల్ మెఱయన్, సకృష్టలై
పడతుక లాడుచుం జెలఁగి పాడిరి మేఘతటిల్లతాప్రభన్.

10.1-1086-కంద పద్యము

అంకరహితేందు వదనలు
పంకజలోచనునిఁ గూడి పరఁగ నటంపం
గింకీణుల నూపురంబుల
కంకణముల మ్రోత లెసఁగెఁ గర్జితృవమై.

10.1-1087-కంద పద్యము

హరిణీనయనలతోడను
హరి రాసక్రీడ చేయ నంబరవీధిన్
సురనాథులు భార్యలతో
సోరిది విమానంబు లెక్కి చూచి రిలేశా!

10.1-1088-కంద పద్యము

కురిసెం బువ్వుల వానలు
మొరసన్ దుందుభులు మింట ముదితలు దారున్
సరసన్ గంధర్వపతుల్

వరుసన్ హరిఁ బాడి రపుడు వసుధాదీశా!

10.1-1089-కంద పద్యము

రామలతోడను రాసము

రామానుజుఁ డాడఁ జూచి రాగిల్లి మనో

రాములమీద వియచ్చర

రామలు మూర్ఛిల్లిపడిరి రామవినోదా!

10.1-1090-కంద పద్యము

తారాధిపనిభవదనలు

తారాధిపవంశుఁ గూడి తారు నటింపం

దారలునిల్చి సుధాంశుఁడుఁ

దారును వీక్షింప రేయి తడవుగ జరగెన్.

10.1-1091-మత్తేభ విక్రీడితము

యమునాకంకణచారియై వనజపుష్పామోదసంచారియై

రమణీఘర్మనివారియై మదవతీరాసశ్రమోత్తారియై

ప్రమదామానస నవ్యభవ్య సుఖ సంప్రత్కారియై చేరి యా

కమలాక్షుం డలరంగ గాలి వినరెం గల్పాణభావంబునన్.

10.1-1092-వచనము

అప్పుడు.

10.1-122- గోపికలవద్ద పాడుట

10.1-1093-చంపకమాల

ప్రమద యొకర్తు మాధవుఁడు పాడ విపంచి ధరించి కేల సం

భ్రమమునఁ దంత్రి మీటుచుఁ దిరంబుగ రాయముచేసి యొక్క రా
గముఁ దగ నాలపించి సుభగస్వరజాతులు వేటువేటు కా
నమరఁగఁ బాడెఁ దన్ రమణుఁ డొనన దారువు లంకురింపఁగన్.

10.1-1094-కంద పద్యము

ఆడుచుఁ బాడుచు నందొక
చేడియ మంజీరమంజుశింజిత మమరం
గూడి హరికరము చనుగవ
పై డాయఁగఁ దిగిచె జఘనభారాలసయై.

10.1-1095-కంద పద్యము

చందనలిప్తంబై యర
విందామోదమున నొప్పు విపులభుజము గో
విందుఁ డొక తరుణి మూపుఁనఁ
బొందించిన నది దెమల్చి పులకించె నృపా!

10.1-1096-సీస పద్యము

చెలువ యొక్కతె చెక్కుజెక్కుతో మోపిన;
విభుఁడు తాంబూలచర్మితముఁ బెట్టి
నాడుచు నొక లేమ యులసినఁ బ్రాణేశుఁ;
డున్నత దోస్తంభ మూతఁ జేసెఁ
జెమరించి యొకభామ చేరినఁ గడగోరఁ;
జతురుఁడు గుచఘర్మజలముఁ బాపె
నలకంబు లొక యింతి కళిక చిత్రకరేఖ;
నంటినఁ బ్రియుఁడు పాయంగ దువ్వెఁ

10.1-1096.1-ఆటవెలది

బడతి యొకతె పాటపాడి డస్సిన యధ
రామృతమున నాథుఁ డాదరించె
హరమొక్క సతికి నంసావృతంబైనఁ
గాంతుఁ డురముఁ జేర్చి కొగలించె.

10.1-1097-కంద పద్యము

హోసంబులఁ గరతల వి
న్యాసంబుల దర్శనముల నాలాపములన్
 రాసశ్రాంతల నా హరి
జేసెన్ మన్ననలు కరుణఁ జేసి నరేంద్రా!

10.1-1098-కంద పద్యము

హరితను సంగసుఖంబున
బరవశలై ప్రేత లెల్లఁ బయ్యదలు నిజాం
 బరములు నెఱుగమి చోద్యమె?
సురసతు లీక్షించి కరగి చొక్కిరి మింటన్.

10.1-1099-వచనము

ఇట్లు భగవంతుండైన కృష్ణు డాత్మారాముం డయ్యును గోపసతు లెందఱుందఱకు
 నందఱై నిజప్రతిబింబంబులతోడం గ్రీడించు బాలు పోలిక రాసకేళి సలిపిన.

10.1-1100-కంద పద్యము

తగఁ గూడి యాడి మనముల
నగెఁ జూచెం బలికె నందనందనుఁ డనుచున్
 మగువలు పెద్దఱికముతోఁ

బోగడిరి తమ పూర్వజన్మపుణ్యశ్రేణిన్.

10.1-123- గోపికలతో జలక్రీడలాడుట

10.1-1101-వచనము

ఇట్లు హరి రాసకేళి చాలించి, తలంగు తటిల్లతల చెలువున ఘర్మ
సలిలకణాక్రాంతలగు కాంతలంగూడి జలక్రీడాకుతూహలుండై యమునాజలంబుఁ
జోర, నందు ముందర సుందరులు జొచ్చి పదప్రమాణంబు, జానుదఘ్నంబు,
కటిద్వయసంబు, మధ్యమాత్రంబు, కుచంబులబంటి యని పలుకుచుం గుచ
నయన నాభివివర కుంతలంబులు చక్రవాక జలచరావర్త శైవాలంబుల
చందంబుననందంబుగ నీడుపొందిన యేఱులని కళిందనందన కరంబులు చాచి
పరిరంభంబులకు నారంభించుకైవడి నెదురు చనుదెంచి తాఁకు తరంగంబులకు
నులుకుచు, సారసంబులకుం గరంబులు చాచుచు మరాళంబులంజోపుచుఁ
జెన్నుమిగిలిన చన్నుల యెత్తువత్తు మను నెపంబులఁ దపంబుల నీటఁ గావించు
మాడ్కిని సంచరించు చక్రవాకంబులందోలుచు నితాంతకాంతిసదనంబులగు
వదనంబులకునోడి వ్రేడంజెంది కంది చందురుఁడు చలమ్ముడిగి జలమ్మునం బడి
కంపించు కరణి, నిజకరచలితజలప్రతిఫలితుండై కదలు చంద్రునిం గని మెచ్చి
సోలుచు, సలిలావగాహసమయ సముచ్చలిత వారిశీ కర పరంపరలవలన
మకరందపానమత్తమధుకర పక్షవిక్షేపణసం జాతవాత సముద్ధాత కుముదాది
పరాగపటలంబులం జేరుచు మోముదమ్ముల కమ్మఁదనమ్ములకు మూఁగి,
జుమ్మురను తుమ్మొదలకు వెఱచుచుఁ గరంబుల నీ రెగయం జఱచుచు నీలనీరద
నిపతిత పయోబిందు సందోహంబులం దడియు పువ్వుదీవియల బాగునఁ
గృష్ణకరద్వయంబునంజిలుకు తోయంబులం దడియుచుఁ గ్రందుకొని
సుడియుచు, నసమబాణుని పులుకడిగినకుసుమబాణంబుల పగిది మేనులు
మెఱయ సలిలావగాహనపరాయత్త చిత్త లగుచు మొత్తంబులై సరస

భాషణంబులం ద్రుళ్ళుచు బాహుల నీరు నించుచు హరిమీదం జల్లుచుఁ
జల్లునెడం దడఁబడ దాటుచు దాటి చనక నిలువరించుచు వినోదింప, హరియుం
గరేణుకర విక్రీర్ణ నీరధారాభిషిక్తంబగు శుండాలంబు లీల నాభీరకామినీకర
సముజ్జిత జలాసారంబులం దోగుచు, ప్రజవధూజన హస్తప్రయుక్త కల్హార కైరవ
పరాగపటలంబువలన భూతిభూషణసిరి వహించుచు గోపికాజన పాణికిసలయ
సమున్నుక్త కమలదళంబుల వలన సహస్రనయనుని రూపుఁ జూపుచు
గోపాలబాలికా కుచకలశకుం కుమపంకంబువలనఁ బ్రభాతబాలభానుని భంగి
భాసిల్లుచు, ఘోష యోషాకటాక్ష విక్షేపణంబులవలన మధుపపరివృత
హరిచందన సాందర్యంబు నొందుచు, వల్లవీహసరుచుల వలనఁ జంద్రికాప్రభా
భాసిత నీలశైలంబు క్రియ నమరెః నంత.

10.1-124- గోపికలతోడ క్రీడించుట

10.1-1102-మత్తేభ విక్రీడితము

సతులుందానును నీటిలో వెడలి భూషా గంధ చేలాద్యలం
కృతుఁడై కుంభికరేణుయూధములతోఁ గ్రీడించు చందంబునన్
లతలందుం దరులందుఁ బుష్పమయ లీలాశయ్యలందున్ సుఖో
న్నతుఁడై కృష్ణుఁడు క్రీడలం దనిపె నా నారీలలామంబులన్.

10.1-1103-వచనము

ఇట్లు శరత్కాలంబున వెన్నుం డింద్రియస్థలనంబు చేయక గోపికల తోడ రమించె”
నని చెప్పిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె.

10.1-1104-మత్తకోకిలము

ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ధర్మమూర్తియు నైన స
త్పురుషుఁ డీశుఁడు ధర్మశిక్షయు ధర్మరక్షయు చేయఁగా

నర్మిలిన్ ధరమీదఁ బుట్టి పరాగనాజనసంగ మే
ధర్మమంచుఁ దలంచి చేసె? నుద్రాతమానస! చెప్పుమా.

10.1-1105-వచనము

అనిన శుకుండిట్లనియె.

10.1-1106-ఆటవెలది

సర్వభక్షుఁ డగ్ని సర్వంబు భక్షించి
దోషిగాని పగిది దోష మైనఁ
జేసి దోషపదముఁ జెందరు తేజస్సు
లగుటఁ జంద్ర వాసవాదుఁ లధిప!

10.1-1107-కంద పద్యము

ఈశ్వరుఁడు గానివాఁడు న
రేశ్వర! పరకాంతఁ దలచి యెట్లు బ్రదుకు? గౌ
 రీశ్వరుఁడు దక్క నన్యఁడు
విశ్వభయదవిషము మ్రింగి వెలయంగలడే?

10.1-1108-కంద పద్యము

సత్యము ప్రభువుల వచనము
నిత్యము తద్వచన వీధి నిలుతురు పెద్దల్;
 సత్యాసత్యము గావున
సత్య మనగఁ జనదు వారి చరితమును నృపా!

10.1-1109-మత్తేభ విక్రీడితము

ఘనులై యెవ్వని పాదపంకజపరాగధ్యానసంప్రాప్త యో

గ నిరూఢత్వముచే మునీంద్రులు మహాకర్మంబులం బాసి బం
ధ నిరోధంబులు లేక విచ్చలవిడిం దర్పింతు, రా దివ్య శో
భనుఁ డెట్లుండిన నుండెఁ గాక; కలవే బంధంబు లుర్వీశ్వరా!

10.1-1110-ఆటవెలది

గోపజనములందు గోపికలందును
సకలజంతులందు సంచరించు
నా మహాత్మునకుఁ బరాంగన లెవ్వరు?
సర్వమయుఁడు లీల సలిపెఁ గాక.

10.1-1111-వచనము

అని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె "నంత బ్రాహ్మ్యముహూర్తంబునం గృష్ణు వీడ్కొని
 గోపికలిచ్చలేకయు నిండ్ల కడకేగినం గృష్ణమాయామోహితులై గోపకులు వారలం
 గోపింప నేరరైరి.

10.1-1112-ఇంద్రవ్రజము

గోపాలకృష్ణుండును గోపకాంతల్
ప్రాపించి క్రీడించిన భంగు లెల్లన్
రూపించి వర్ణించి నరుండు హృత్సం
తాపంబులం బాయును దత్తసక్తిన్.

10.1-125- సర్వరూపి శాపవిమోచనము

10.1-1113-వచనము

అంత నొక్కనాడు నందాదులైన గోపకు లంబికావనంబునకు శకటంబు లెక్కి
 జాతరకుం జని సరస్వతీనదీజలంబుల స్నానంబులు చేసి, యుమామహేశ్వరుల
 నర్పించి కానికలిచ్చి బ్రాహ్మణులకు గో హిరణ్య వస్త్రాన్న దానంబు లొసంగి,

జలప్రాశనంబు చేసి, నియమంబున నుండ దైవయోగంబున నాఁకొని యొక్క
మహోరగంబు నిదురబోయిన నందునిం గఱచిమ్రొంగనగ్గలింప నతఁడు కృష్ణకృష్ణి
వచనంబులం దన్ను విడిపింపు మని మొఱుయిడిన విని.

10.1-1114-కంద పద్యము

గోపకు లందఱు మేల్కొని

కోపముతోఁ బెద్దగుదెలఁ గొఱవుల మొత్తన్

తాపము నొందియు వదలక

పాపపు పెనుఁబాము నందుఁ బట్టె నృపాలా!

10.1-1115-వచనము

అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దర్పించి పాద తాడనంబు చేసి త్రొక్కిన సర్పంబు
సర్పరూపంబు విడిచి విద్యాధరేంద్ర రూపంబుఁ దాల్చి హరికిఁ మ్రొక్కిన నతనికి
హరి యిట్లనియె.

10.1-1116-ఉత్పలమాల

మండిత మూర్తితోఁ గనక మాలికతో శుభలక్షణుండవై

యుండెడు నీకు దుష్టపు మహోరగదేహ మిదేల వచ్చె? నె

వ్వండవు? నామ మెయ్యది? భవంబునకెద్దిమిషంబు? నాకునొం

డొండె యెఱుంగఁ జెప్పుము బుద్ధోత్తమ! నీపని చోద్యమయ్యెడిన్

10.1-1117-వచనము

అనిన వాడిట్లనియె “దేవా యేను సుదర్శనుండను విద్యాధరుండ

విమానారూఢుండ నై రూపసంపదగర్వంబులం జొక్కి దిక్కులం జరించుచు

నొక్కయెడ నాంగిరసులైన ఋషులం గురూపులైన వారలం గని నగిన వారు

నీవు రూపదర్శంబునం మమ్ము నగితివి గావున మహాసర్పంబ వై యుండు
మని శపించి పిదప నే వేడు కొనిన యిట్లనిరి.

10.1-1118-చంపకమాల

యదుకులమందు భక్తుల భయంబు హరించుటకున్ జనార్దనుం
డుదయము నొంది యీ యడవి కొక్క దినంబున రాగలండు త
త్తుదమున నీవు దన్నుబడి పన్నగ దేహముతోడఁ బాసి నీ
మొదలిటి మేనుఁ గాంచెదవు మూడుడ! పొమ్మని రో! దయానిధీ!

10.1-1119-మత్తేభ విక్రీడితము

నినుఁ జింతించిన విన్నుఁ బేరుకొనినన్ నిర్మూలమై క్రుస్సి పా
పనికాయంబు వినప్టమౌ నట; భవత్పాదంబు నా మీఁదఁ బె
ట్టినుఁ దద్భాహ్మణశాపసంజనిత కొట్టిల్యంబు దా నిల్చునే?
వనజాతేక్షణ! నేడు బాసి నురగత్తుం బెల్ల నేఁ బోయెదన్.

10.1-1120-వచనము

అని విన్నవించి హరికిఁ బ్రదక్షిణంబువచ్చి మ్రొక్కి, సుదర్శనుండు దివంబునకుం
జనియె, సర్పంబు వలన నందుండు విముక్తుండయ్యె; దత్త్రుకారంబు విని
వెఱుగుపడి గోపకులు దేవతామహోత్సవంబు సమాప్తి నొందించి కృష్ణకీర్తనంబు
చేయుచు మరల మందకుం జనిరి; అంత.

10.1-1121-చంపకమాల

మఱి యొకనాటి రాత్రి బలమాధవు లుజ్జ్వల వస్త్రమాలికా
ధరులును లేపనాభరణధారులునై చని మల్లికాది పు
ష్పరసనిమగ్నమైన మధుపంబుల గీతము వించుఁ దద్వనాం
తరమున వెన్నెలన్ వ్రజనితంబిను లుండగఁ బాడి రింపుగన్.

10.1-1122-కంద పద్యము

ఆ పాట చెవుల నోకిన

నేపాటియు దేహలతల నెఱుగక దృగ్వా

చాపాటవములు చెడి పడి

రాపాటల గంధు లెల్ల నటవీవీధిన్.

10.1-127- శంఖచూడుని వధ

10.1-1123-వచనము

ఇట్లు సకలభూతసమ్మోహనంబగు గానంబు జేయుచు, నిచ్చావర్తనంబులం బ్రమత్తుల చందంబున రామకృష్ణులు గ్రీడింపఁ గుబేరభటుండు శంఖచూడుం డనువాడు రామకృష్ణ రక్షితులగు గోపికలం దన యోగబలంబున నుత్తరపు దిక్కునకుం గొనిపోవ నయ్యోషిజ్ఞనంబులు రామకృష్ణేతి భాషణంబులు పలుకుచుఁ బులికి నగపడిన మొదవుల క్రియ మొఱయిడిన విని.

10.1-1124-ఉత్పలమాల

రద్దన సాలవృక్షములు గైకొని బల్లిదు లన్నదమ్ము లా

యిద్దఱు కాలమృత్యువుల యేపున వే చని యోడకుండుఁ డో!

ముద్దియలార! యంచుఁ దనుముట్టినఁ జూచి కలంగి గుహ్యకుం

దుద్దవడిం దగం బఱచె నుత్తర మింతుల డించి భీతుడై.

10.1-1125-వచనము

ఇట్లు గుహ్యకునిచేత విడివడిన గోపికలను రక్షించుకొని యుండు మని బలభద్రునిం బలికి.

10.1-1126-శార్దూల విక్రీడితము

ఓరీ! గుహ్యక! పోకుపోకు మని రోప్రోక్తిం బకారాతి వాఁ

డే రూపంబున నెందుఁ జొచ్చె నెటు బోయెం దోడఁ దా నేగి దు
ర్వారోదంచిత ముష్టి వాని తలఁ ద్రెవ్వుంబెట్టి తద్వీరు కో
టీరభ్రాజిత రత్నముం గొనియె దండిన్ గోపికల్ చూడగన్.

10.1-1127-వచనము

ఇట్లు శంఖచూడునిం జంపి వాని శిరోరత్నంబుఁ దెచ్చి బలభద్రున కిచ్చి మెప్పించె
 మఱియు నొక్కదినంబునం గృష్ణుండు వనంబునకుం జనిన నతని లీలలు
 పాడుచు నిండ్లకడఁ దద్విరహవేదనానల భరంబు సహింపక గోపికలు తమలో
 నిట్లనిరి.

10.1-128- గోపికల విరహాలాపములు

10.1-1128-శార్దూల విక్రీడితము

భూవిక్షేపముతోడ దాపలిభుజంబుం జెక్కుఁగీలించి కె
మ్మావిన్ వేణువుఁ గూర్చి సుస్వరముగా మ్మైయించుచున్నంగుళీ
ప్రావీణ్యంబు విభుండు చూపఁ గని సప్రాణేశకలై యుండియున్
నీబంధములూడఁ జొక్కుదురుపో నింగిన్ నిలింపాంగనల్.

10.1-1129-మత్తేభ విక్రీడితము

నవమాధుర్యము గల్గు కృష్ణు మురళీ నాదామృతస్యందముల్
చెవులం జొచ్చి హృదంతరాళముల భాసిల్లన్ సవత్సంబులై
యువిదా! మేపులకుం దొఱంగి మృగ గోయూధంబు లుత్కంఠతో
దివికిం గంఠము లెత్తి లోవదలుబో దేహంద్రియవ్యాప్తులన్.

10.1-1130-శార్దూల విక్రీడితము

ఓ! కంజేక్షణ! కృష్ణుఁ డుజ్జ్వలిత హారోద్ధాముడై గానవి
ద్యాకౌతూహలతన్ మనోజ్ఞమురళీద్యానంబు గావింపగా

నాకర్ణించి సశంపమై మొరయు నీలాబ్రంబుగాఁ జూచుచుం
గేకారావము లిచ్చుచున్ మురియుటో కేకింద్రసంఘాతముల్.

10.1-1131-మత్తేభ విక్రీడితము

లలనా! యేటికి తెల్లవాణ్? రవి యేలాదోచెఁ బూర్వాద్విపైఁ?
గలకాలంబు నహంబుగాక నిశిగాఁ గల్పింపఁ డా బ్రహ్మ దా
వలతోడం గృపలేడు; కీరములు దుర్వారంబు; లెట్లోకదే;
కలదే మాపటికాల మందు మనకుం గంజాక్షు సంభోగముల్.

10.1-1132-ఉత్పలమాల

ఎప్పుడు ప్రొద్దు గ్రుంకు? హరి యెప్పుడు గోవులమేపివచ్చు? నా
కెప్పుడు తన్ముఖాంబుజ సమీక్షణ మబ్బు? నతండు వచ్చిన
న్నెప్పుడు గారవిండు? దుది యెప్పుడు మద్విరహోగ్నిరాశికి?
జెప్పఁగదమ్మ; బోటి! మరుచేతల నుల్లము తల్లడిల్లెడిన్.

10.1-1133-మత్తేభ విక్రీడితము

చెలియా! కృష్ణుఁడు నన్నుఁజూసి వనముం జేరంగ నయ్యాక్షణం
బులు నా కన్నియు నుండనుండగఁ దగం బూర్ణంబులై సాగి లో
పలఁ దోచుం బ్రహరంబులై దినములై పక్షస్వరూపంబులై
నెలలై యబ్దములై మహాయుగములై నిండ్లారు కల్పంబులై.

10.1-1134-వచనము

అని మఱియుఁ గృష్ణవిరహాదుఃఖంబున బహువిధంబుల బశ్చాత్తాపంబు
నొందుచు గోపిక లోపికలు లేక నెట్టకేలకు దివంబు గడిపి దినాంతసమయంబు
నందు.

10.1-1135-మత్తేభ విక్రీడితము

అదె భానుం డపరాద్రిఁ జేరె; నిదె సాయంకాల మేతెంచె; న
బ్బదె గోపాదపరాగ మొప్పెసఁగె; బృందా^రణ్య మార్గంబునం
దిదె వీతెంచె వృషేంద్రఘోషము; ప్రియుం డేతెంచె రం డంచుఁ దా
మెదు రేతెంతురు మాపు కృష్ణునికి నయ్యింతుల్ పరిభ్రాంతలై.

10.1-1136-వచనము

ఇట్లు తనకెదురు వచ్చిన మచ్చిక నచ్చెలువల నచ్యుతుం డిచ్చానువర్తనంబుల
 గారవించె నంత నొక్కనాడు.

10.1-129- వృషభాసుర వధ

10.1-1137-సీస పద్యము

ఎవ్వని మూపుర మీక్షించి మేఘంబు;
లద్రి శృంగంబని యాశ్రయించు;
నెవ్వని అంకె కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక;
గర్భపాతనమగు గర్భిణులకు;
నెవ్వని పదహతి నెగయు పరాగంబు;
లంధకారాఠి నావరించు;
నెవ్వఁడు కొమ్ముల నెదిరించి చిమ్మినఁ;
బృద్ధీధరంబులు పెల్లగిల్లు;

10.1-1137.1-తేటగీతి

నట్టి వృషభాసురేంద్రుఁ డహంకరించి
వాలలత నెత్తి పెనుఅంకె వైచి నేలఁ
గాలఁ ద్రవ్వుచు నిశితశృంగములు చాచి

మంద బెదరంగఁ గవిసె నమంద గతిని.

10.1-1138-వచనము

ఇట్లు వృషభాకారంబున నరిష్టుండు హరికి నరిష్టుంబు చేయం దలంచి పై కుఱికిన.

10.1-1139-ఉత్పలమాల

క్రీపులు పాటె గోవులకుఁ; గ్రీపులు గోవులు గోవృషంబులం
బైపడె; వత్సధేనువృషభంబులు గోపకులందుఁజొచ్చె; నా
గోపకులూ వృషేంద్రములు గోవులు లేగలు విచ్చిపాఱగా
గోపచమూవిభుండు గనె గోవృషదైత్యుఁడు వెంటనంటగన్.

10.1-1140-వచనము

ఇట్లు భయభ్రాంతులై కాంతలుం దారును గృష్ణకృష్ణ! “రక్షింపు రక్షింపు” మని
తన్ను వేడుకొనెడు గోపకులకు నడ్డంబువచ్చి దీనజనరక్షకుండయిన
పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె.

10.1-1141-ఉత్పలమాల

బాలుర నింతులం బసులఁ బాఱగఁ దోలుట బంటు పంతమే
చాలు; వృషాసురేంద్ర! బలసంపదఁ జూపగ నెల్లబాడి గో
పాలురమందఁగాదు; చను పైబడితేని ప్రచండ కృష్ణశా
ర్దులము నేడు నీ గళము త్తుంపక చంపక పోవనిచ్చునే?

10.1-1142-ఆటవెలది

అనుచు ధిక్కరించి హస్తతలంబునఁ
జప్పళించి నగుచు సఖునిమీదఁ
బన్నగేంద్రభయదబాహుదండము చాచి

దండి మెఱసి దనుజదండి నిలిచె.

10.1-1143-వచనము

అప్పుడు.

10.1-1144-చంపకమాల

ఖురముల నేలఁ ద్రవ్వచు నకురిత వాల సమీరణంబులన్
విరవిరఁబోయి మేఘములు విప్ప విషాణము లొడ్డికొంచు దు
సుతరమూర్తియై వృషభదైత్యుఁడు కన్నుల నిప్పు లొల్కఁగా
దురతుర వచ్చి తాకె రిపుదుర్మదమోచనుఁ బద్మలోచనున్.

10.1-1145-ఉత్పలమాల

యాదవకుంజరుండు వృషభాసురు కొమ్ములు రెండుఁ బట్టి య
ష్టాదశపాదమాత్రము గజంబు గజంబును ద్రొబ్బుకైవడిన్
భేదిల ద్రొబ్బ నయ్యసుర పిమ్మటనొంది చమర్చి మ్రొగి దు
ర్మాదముతోడ డీకొనెఁ బ్రమత్తవిమర్దను నా జనార్దనున్.

10.1-1146-ఆటవెలది

అంత గోపసింహుఁ డసురఁ గొమ్ములు పట్టి
ధరణి ద్రొబ్బి త్రొక్కి దైత్యభటుల
కొమ్ము వీగ సురలకొమ్ము వర్ధిల వాని
కొమ్ము పెఱికి మొత్తి కూల్చె నధిప!

10.1-1147-కంద పద్యము

ఉక్కుచెడి రోజి నెత్తురు

ముక్కున వాతను స్రవింప మూత్ర శక్యత్తుల్

మిక్కిలి విడుచుచుఁ బసరపు

రక్తసుఁ డని సమసెఁ బ్రజకు రాగము లమరన్.

10.1-1148-వచనము

ఇట్లు వృషభాసురుం జంపిన నిలింపులు గుంపులుగొని విరులు వర్షింప గోపకులు హర్షింప గోపనతు లుత్కర్షింప బలభద్రుండును వారును గోవిందుండును బరమానందంబున మందకుం జని; రంత.

10.1-130- కంసునికి నారదుడుజెప్పుట

10.1-1149-చంపకమాల

ఘనుఁడొకనాడు నారదుఁడు కంసునితోడ యశోద కూతు తాఁ గనుటయుఁ జక్రి దేవకికి గర్భజుఁడొటయు మున్ను రోహిణీ తనయుఁడు రాముఁడొటయును దద్విభులిద్దఱు మందనున్నవా రని యెఱుఁగంగఁ జెప్పిన మహాద్భుత మంచుఁ జలించి గిన్నతోన్.

10.1-1150-చంపకమాల

కొడుకుల మందలోననిడి గొంటుతనంబున మోసపుచ్చె నీ బడుగును బట్టి చంపు టిది భావ్యమటంచుఁ గృపాణపాణి యై వడి వసుదేవునిం దునుమ వచ్చిన కంసునిఁ జూచి నారదుం దుడుగుము చంపఁబోల దని యోడక మానిచి పోయె మింటికిన్.

10.1-131- కంసుని మంత్రాలోచన

10.1-1151-వచనము

మఱియు నలుక దీఱక కంసుండు దేవకీవసుదేవుల లోహపాశ బద్ధులంజేసి కేశియనువానిం బిలిచి రామకేశవులం జంపుమని పంపి మంత్రి భట గజారోహక చాణూర ముష్టిక సాల్వ కోసల ప్రము ఖుల రావించి యిట్లనియె.

10.1-1152-శార్దూల విక్రీడితము

ఎందున్ నన్నెదిరించి పోరుటకు దేవేంద్రాదులుం జాల రీ
బృందారణ్యము మంద నిప్పుడు మదాభీరార్భకుల్ రామగో
విందుల్ వర్దిలుచున్న వారట రణోర్విం గంసు నొప్పింతు మం
చుం దర్పంబులు పల్కుచుండు రట యీ చోద్యంబులన్ వింటిరే?

10.1-1153-కంద పద్యము

పట్టణజనములు చూతురు
దట్టంబుగ మల్లరంగతలపార్శ్వములం
 బెట్టింపుడు తమగంబులు
పుట్టింపుడు వీట మల్లుపో రను మాటన్.

10.1-1154-శార్దూల విక్రీడితము

విన్నాణంబులఁ బోరనేర్తురు మహా వీర్యప్రతాపాది సం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమంతనములం బ్రఖ్యాతులై పెంపుతో
మన్నా రా బలకృష్ణులం బెనఁకువన్ మర్దించి మత్ప్రతి కా
సన్నుల్ గండు పురీజనుల్ పొగడనో! చాణూర! యో! ముష్టికా!

10.1-1155-శార్దూల విక్రీడితము

రారా హస్తపకేంద్ర! గండమదధారాగంధలోభాంధ గం
భీరాశివ్రజమైన మత్కువలయాపీడద్విపేంద్రంబు మ
ద్వారోదంచిత దేహళీపరిసరస్తంభంబు డాయంగ నా
భీరుల్ రా నదలించి డీకొలుపు మీ భీరంబు తోరంబుగన్.

10.1-1156-కంద పద్యము

పశువిశసనములు చేయుడు

పశుపతికిం బ్రియముగాఁగ భావించి చతు

ర్దశినాడు ధనుర్యాగము

విశదంబుగఁ జేయవలయు విజయముకొఱకున్.

10.1-132- కంసుడక్రూరునితోమాట్లాడుట

10.1-1157-వచనము

అని తనవారి నందఱ నయ్యైపనులకు నియమించి యదుశ్రేష్ఠుం డగు
నక్రూరునిం బిలిచి చెట్టపట్టుకొని యిట్లనియె.

10.1-1158-శార్దూల విక్రీడితము

అక్రూరత్వముతోడ నీవు మనగా నక్రూరనామంబు ని

ర్వక్రత్వంబున జెల్లె మైత్రి సలుపన్ వచ్చున్ నినుం జేరి నీ

వక్త్రోదుండవు మందలోన బలకృష్ణాభీరు లస్మద్వినా

శక్రీడారతులై చరింతురట యోజందెచ్చి యొప్పింపవే.

10.1-1159-ఆటవెలది

నాకు వెఱచి సురలు నారాయణుని వేడి

కొనిన నతఁడు వచ్చి గోపకులము

నందు గృష్ణమూర్తి నానకదుందుభి

కుదితుఁ డయ్యె ననఁగ నొకటి వింటి.

10.1-1160-వచనము

కావున నీవు గోపకులచేత నరులుగొని ధనుర్యాగంబు చూడరండని వారలం
దోడ్కొనిరమ్ము తెచ్చిన.

10.1-1161-శార్దూల విక్రీడితము

కొండల్గలగఁ ద్రొబ్బు కొమ్ముల తుదిం గ్రోపించి కోరాడుచో
 దండీన్ దండి నధఃకరించు నొకవేదండంబు నా యింట బ్ర
 హ్మాండంబైనఁ గదల్చనోపు బలకృష్ణాభీరులం బోరిలో
 ఖండింపం దడవెంత? దాని కదియుం గాదేని యక్రూరకా!

10.1-1162-శార్దూల విక్రీడితము

దాణూరుండును ముష్టికుండును సభాసంఖ్యాతమల్లల్ జగ
 త్రాణున్ మెచ్చరు సత్వసంపదల బాహాబాహి సంగ్రామపా
 రీణుల్ వారలు రామకృష్ణుల బలోద్ధేకంబు సైరింతురే?
 క్షీణప్రాణులఁ జేసి చూపుదురు సంసిద్ధంబు యుద్ధంబునన్.

10.1-1163-సీస పద్యము

ఆ రామకేశవు లంతరించిన వసు;
 దేవ ముఖ్యులఁ జంపి తెగువ మెఱసి
 వృష్టి భోజ దశార్థ వీరులఁ దెగటార్చి;
 ముదుకఁడు రాజ్యకాముకుఁడు ఖలుఁడు
 నగు నుగ్రసేను మా యయ్య గీటడగించి;
 పినతండ్రి దేవకుఁ బిలుకుమార్చి
 మఱియు వైరులనెల్ల మర్దించి నే జరా;
 సంధ నరక బాణ శంబరాది

10.1-1163.1-ఆటవెలది

సఖులతోడ భూమిచక్ర మేలెడఁ బొమ్ము
 తెమ్ము వేగమ వసుదేవసుతుల
 ముఖము పేరు చెప్పి మంత్రభేదము చేయ

వలయుఁ బెంపఁ జనదు వైరి జనుల.

10.1-1164-వచనము

అనిన నక్రూరుం డిట్టనియె.

10.1-1165-ఉత్పలమాల

పంపినఁ బోనివాడనె న్నపాలక! మానవులైన తమ్ము నూ
హింపరు దైవయోగముల నించుక గానరు తోచినట్లు ని
ప్పుగతిన్ చరింతు రది గాదన వచ్చునె? యీశ్వరేచ్ఛఁ ద
ప్పింపగ రాదు నీ పగతుబిడ్డలఁ దెచ్చెదఁ బోయి వచ్చెదన్.

10.1-1166-వచనము

అని పలికి రథంబెక్కి యక్రూరుండు చనిన సకలజనులను వీడుకొలిపి కంసుం
 డంతిపురంబునకుం జనియె నంతఁ; గంసప్రీతితుండై.

10.1-133- కేశిని సంహారము

10.1-1167-సీస పద్యము

ఖురపుటాహతిఁ దూలి కుంభినీచక్రంబు;
ఫణిరాజఫణలకు బరువుసేయ
భీషణహాపావిభీషితులై మింట;
నమృతాంధు లొండొరు నండఁ గొనఁగఁ
జటులచంచలసటాధటలగాడ్పుల మేఘు;
ములు విమానములపై ముసుగు పడఁగ
వివృతాస్యగహ్వర విపులదంతంబులు;
ప్రళయాగ్నికీలల పగిది మెఱయఁ

10.1-1167.1-ఆటవెలది

గాలపాశలీలగా వాల మేపార
వాహ మగుచు గంధవాహగతుల
విజితశక్తపాశి వీర్యపయోరాశి
క్షేశి వచ్చె మంద క్షేశ మంద.

10.1-1168-వచనము

మఱియును.

10.1-1169-కంద పద్యము

భీషణ ఘోటక దానవ
హేషానిర్ఘోషభిన్నహృదయ నిఖిల గో
యోషా పురుషార్థకమై
హోషము హరి చూడ దైన్యమోషం బయ్యెన్.

10.1-1170-వచనము

అయ్యవసరంబున.

10.1-1171-ఉత్పలమాల

పేదల ఘోషగోపకుల బిట్టదలించుట వీరధర్మమా?
కాదు; ప్రజంబులో దనుజఘ్నస్మరుఁ డేడని తన్ను రోయు క్ర
వ్యాదునిఁ జూచి గోపకుల కడ్డమువచ్చి నిశాట! యింకఁ బో
రాదని శౌరి చీరె మృగరాజు క్రియన్నెదిరించె దైత్యుఁడున్.

10.1-1172-ఆటవెలది

నిష్ఠురోగ్ర సింహ ని నదంబుతో నింగి

మింగు భంగి నోరు మిగులఁ దెఱచి
కఱవరాగ నతఁడు కాటు తప్పించినఁ
దన్నె నెగసి తురగదానవుండు.

10.1-1173-ఉత్పలమాల

తన్ని న తన్నునంబడక దానవహంత సమీకరంతయై
కన్నులఁ గెంపు పెంపెనయ గ్రక్కున ఘోటనిశాటు పాదముల్
వన్నె చెడంగఁ బట్టి పడవైచె ధనుశ్శతమాత్రదూరమున్
పన్న గడింభమున్ విసరి పాటగవైచు ఖగేంద్రు కైవడిన్.

10.1-1174-ఉత్పలమాల

వైచిన మ్రొగ్గి లేచి వెస వాజినిశాటుఁడు హుంకరించి సం
కోచము లేక పైఁ బడిన గోపకులేంద్రుఁడు దిగ్గజేంద్ర శుం
దాచటులప్రభాబల విడంబకమైన భుజార్గళంబు దో
పాచరునోటిలోన నిడఁ జుండఫణిన్ గుహ నుంచుకైవడిన్.

10.1-1175-శార్దూల విక్రీడితము

దంభో శివుతిమాన కర్కశ మహోద్వద్వామ దోస్తంభమున్
శుంభశ్లీల నఘారి వాని రదముల్ చూర్ణంబులై రాలగా
గంభీరంబుగఁ గుక్షిలో జొనిపి వీకన్ వృద్ధిఁ బొందించుచున్
గుంభించెం బవనంబు పిక్కటిలఁ దత్కుక్షిన్ నరేంద్రోత్తమా!

10.1-1176-కంద పద్యము

వాయువు వెడలక నిలిచిన
గాయంబు చెమర్పఁ గన్నుగవ వెలి కుఱకన్
మాయచెడి తన్నుకొనుచును

గూయుదు నశ్వాసురుండు గూలెన్ నేలన్.

10.1-1177-ఆటవెలది

మోటకాసురేందు కుక్షిలోఁ గృష్ణుని
బాహువధికమైనఁ బట్టలేమిఁ
బగిలి దోసపండు పగిదిఁ దద్దేహంబు
వసుమతీశ రెండు వ్రయ్య లయ్యె.

10.1-1178-కంద పద్యము

నశినాక్షుండు లీలాగతి
విలయముఁ బొందించె నిట్లు వీరావేశిన్
 బలరాశిన్ జగదభినవ
బలరాశిన్ విజితశక్రపాశిం గేశిన్.

10.1-134- నారదుడు కృష్ణునిదర్శించుట

10.1-1179-వచనము

ఆ సమయంబునం బుష్పవర్షంబులు గురియించి సురలు వినుతించి; రంత
 హరిభక్తివిశారదుండైన నారదుండు వచ్చి గోవిందుని సందర్శించి రహస్యంబున
 నిట్లనియె.

10.1-1180-సీస పద్యము

జగదీశ! యోగీశ! సర్వభూతాధార! ;
సకలసంపూర్ణ! యీశ్వర! మహాత్మా!
కాష్ఠగతజ్యోతిక్షవడి నిఖిల భూ;
తము లందు నొకడవై తనరు దీవు
సద్గూఢుడవు; గుహాశయుడవు సాక్షివి;

నీ యంతవాడవై నీవు మాయఁ
గూడి కల్పింతువు గుణములు; వానిచేఁ;
బుట్టించి రక్షించి పోలియఁజేయుఁ

10.1-1180.1-ఆటవెలది

దీ ప్రపంచ మెల్ల నిట్టి నీ విప్పుడు
రాజమూర్తులైన రాక్షసులను
సంహరించి భూమిచక్రంబు రక్షింప
నవతరించినాడ వయ్య! కృష్ణ!

10.1-1181-వచనము

దేవా! నీచేత నింక చాణూర ముష్టిక గజ శంఖ కంస యవన ముర నరక పాండ్రక
శిశుపాల దంతవక్త సాల్వ ప్రముఖులు మడిసె దరు పారిజాతం బపహృతం
బయ్యెడిని నృగుండు శాపవిముక్తుం డగు శ్యమంతకమణి సంగ్రహంబగు
మృతబ్రాహ్మణపుత్రప్రదానంబు సిద్ధించు నర్జునసారథివై యనేకాక్షౌహిణీ
బలంబుల వధియించె దవు; మఱియును.

10.1-1182-శార్దూల విక్రీడితము

కృష్ణా! నీ వొనరించు కార్యములు లెక్కింపన్ సమర్థుండె? వ
ర్తిష్ఠుండైన విధాత మూడుగుణముల్ దీపించు లోపించు రో
చిష్ఠుత్వంబుననుండు నీవలన; నిస్తీమంబు నీ రూపునిన్
విష్ఠున్ జిష్ఠు సహిష్ఠు నీశు నమితున్ విశ్వేశ్వరున్ మ్రొక్కెదన్.

10.1-135- వ్యోమాసురుని సంహరించుట

10.1-1183-వచనము

అని వినుతించి వీడుకొని నారదుం డరిగె; నంత నొక్కనాడు కృష్ణ సహితులై
గోపకుమారు లడవికిం జని పసుల మేపుచు నొక్క కొండదండ నిలాయనక్రీడ
చేసి; రందు.

10.1-1184-కంద పద్యము

కొందటు గోటియల మంచును
గొందటు పాలకుల మంచుఁ గుటిలత్వమునం
గొందటు దొంగల మనుచును
జెంది కుమారకులు క్రీడఁజేసిరి తమలోన్.

10.1-1185-శార్దూల విక్రీడితము

అలో దొంగలలో మయాసురసుతుం డాద్యుండు వ్యోముండు గో
పాలుండై చని మేషకల్పనలతో భాసిల్లి క్రీడించు త
ద్బాలవ్రాతము నెల్ల మెల్లనఁ జతుఃపంచావశిష్టంబుగా
శైలాంతర్గహలోనికిం గొనిచనెం జౌర్యం బవార్యంబుగన్.

10.1-1186-వచనము

ఇట్లు కొండగుహలోనఁ గ్రమక్రమంబున గోపకుమారుల నిడి యొక్క పెనుఱాతఁ
దద్ద్యారంబుఁ గప్పి యెప్పటియట్ల వచ్చిన.

10.1-1187-ఉత్పలమాల

వీరుఁడు మాధవుం డఖిలవేది నిశాచరభేది నవ్వుతో
నౌర! నిశాట! దొంగతన మచ్చుపడెన్ నెఱదొంగ వాడు; వా
భీరుల నెల్ల శైలగుహఁ బెట్టితి చిక్కినవారిఁ బెట్టరా;
రార యటంచుఁ బట్టె మృగరాజు వృకాఖ్యముఁ బట్టు కైవడిన్.

10.1-1188-ఉత్పలమాల

పంకజలోచనుం డొడిసి పట్టిన శైలనిభాసురాకృతిన్
బింకముతోడఁ బొంగి విడిపించుకొనంగ బలంబు లేమి లో
శంకీలి బిట్టు తన్నుకొనఁ జక్కున నా రణభీము వ్యోమునిం
గొంకకఁ గూల్చె నవ్వభుఁడు కోయని మింట సుపర్వు లార్వఁగన్.

10.1-1189-ఆటవెలది

మోర దనుజు నేల గూల్చి పర్వతగుహ
వాత నున్న జాయి వ్రయ్యఁ దన్ని
గుహఁ జరించుచున్న గోపాలకులఁ గొంచు
బల్లిదుండు గోపపల్లి కరిగె.

10.1-136- అక్రూరుడు ప్రేపల్లెకొచ్చుట

10.1-1190-వచనము

అంత నా రాత్రి మధురానగరంబున నక్రూరుండు వసియించి మరునాడు రేపకడ
 లేచి నిత్యకృత్యంబు లాచరించి రథంబెక్కి కదలి నందగోకులంబునకుం బోవుచుం
 దెరువునం దనలో నిట్లనియె.

10.1-1191-ఉత్పలమాల

ఎట్టి తపంబుఁ జేయఁబడె? నెట్టి చరిత్రము లబ్ధమయ్యెనో?
యెట్టి ధనంబు లర్థులకు నీఁబడెనో తొలిబామునందు; నా
యట్టి వివేకహీనునకు నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగలేని యీశ్వరుని బ్రహ్మమయున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెడిన్.

10.1-1192-ఉత్పలమాల

సూరులు దొల్లి యే విభుని శోభితపాదనఖప్రభావళిం

జేరి భవాంధకారములఁ జిక్కక దాటుదు రట్టి దేవునిన్
వైరముతోడనైనఁ బిలువన్ ననుఁ బంచి శుభంబుఁ జేసి ని
ష్కారణ ప్రేమతోడ; నిదె కంసునిఁ బోలు సఖుండు గల్గునే.

10.1-1193-మత్తేభ విక్రీడితము

ఇతడాఁ కంసునిచేతఁ బంపువడి నన్ హింసింప నేతెంచినాఁ
డతిదుష్టుం డని చూచునో? సకలభూతాంతర్పిపార్మధ్య సం
గతుఁ డాటం దలపోసి నన్ను సుజనుంగా జూచునో? యెట్టి యు
న్నతిఁ గావించునో? యేక్రియం బలుకునో? నా భాగ్య మెట్లున్నదో?

10.1-1194-వచనము

అని మఱియును.

10.1-1195-మత్తేభ విక్రీడితము

అలకబ్రాజితమై సుధాంశునిభమై హాసప్రబోధ్దామమై
జలజాక్షంబయి కర్ణకుండలవిరాజద్గండమై యున్న యా
జలజాతాక్షు ముఖంబు చూడఁగలుగున్ సత్యంబువో నాకు నా
వలదిక్కేగుచు నున్న వీ వనమృగవ్రాతంబు లీ త్రోవలన్.

10.1-1196-ఉత్పలమాల

మాపటివేళ నేను చని మాధవుపాదసమీప మందు దం
డాపతితుండనైన నతఁ డాశుగకాలభుజంగవేగ సం
తాపిత భక్తలోకభయద్రారణమైన కరాబ్జ మోదలన్
మోపి హసించి నా కభయముం గృపతోడుత నీయకుండునో?

10.1-1197-వచనము

అని మఱియు నక్రూరుం డనేకవిధంబుల గోవింద సందర్శనంబు గోరుచు
నమంద గమనంబున సుందర స్వందనారూఢుండయి చనిచని.

10.1-137- అక్రూరుడుబృందావనంగనుట

10.1-1198-కంద పద్యము

ముందటఁగనె ఘనచందన

కుంద కుటజ తాల సాల కురవక వట మా

కందన్ నందిత బల గో

విందన్ వికచారుణారవిందన్ బృందన్.

10.1-1199-వచనము

కని బృందావనంబుఁ దఱియంజొచ్చి యందు సాయంకాలంబున నడవికి నెఱిగల
మేతల వెంబడి దిగంబడి రాకచిక్కిన కుఱ్ఱకోడె పడ్డ తండంబులం గానక పొద
యిరువు మిఱ్ఱు పల్లంబనక తూటి పాటి వెదకి కానక చీరెడు గోపకుల
యాహ్వానశబ్దంబు లాకర్ణించుచుఁ గోమలఘాసఖాదన కుతూహలంబులం జిక్కి
మక్కువం గ్రేపులం దలంచి తలారింపక తమకంబులం దమతమ యంత
నంభారావంబులు చేయుచు మూత్రంబులు స్రవింపఁ బరువులిడు ధేనువులును,
ధేనువులకు నోసరించుచు సద్యోజాతంబులగు తల్లకంబుల వహించి
నవసూతికలు వెనుతగులుటవలన దామహస్తులై చను వల్లవుల మెల్లన
విలోకించుచు, మంద యిరుకెలంకులం గళంకరహితులై పులి శివంగి వేఁగి
లోనగు వాలుమెకంబుల మొత్తంబుల వలన నప్రమత్తులై కురారకుంత
శరాసనప్రముఖాయుధంబులు ధరియించి కావలితిరుగు వ్రేలం గడచి; నానావిధ
సరసత్యణకబళ ఖాదనగరిష్ఠలై గోష్ఠంబులు ప్రవేశించి రోమంధలీలాలసలై యున్న
ధేనువులును, జన్నులుగుడిచి తల్లుల మ్రోలఁ బెల్లురేఁగి క్రేళ్ళుఱుకు లేగలును,
వెదలైన మొదవులం బైకొని పరస్పర విరుద్ధంబులై డీకొని కొమ్ములయుద్ధంబులు

సలుపు వృషభంబులును, నకుంతిబలంబులఁ కంఠరజ్జువులం ద్రెంచుకొని
 పొదలుటికి దాటి తల్లులం దూటికుడుచు తఱపిదూడల దట్టించి పట్టనోపక గ్రద్దనఁ
 బెద్దలంజీరు గోపకుమారులును, గొడుకుల మగల మామలు మఱిందుల
 వంచించి పంచాయుధభల్లభగ్నహృదయలయి గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక
 సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణాగమ తత్పరలయి యున్న గోపకామినులును,
 గోప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గ్రేవుల విడిచి యొడ్డుచు మరలం గట్టుచు నీడ్చుచుం
 గ్రీడించు గోపకులును, గోఖుర సముద్ధాత కరీషపరాగపటలంబులవలన నుల్లారి
 దులదుల వైన ధేనుదోహనవేళా విక్రీర్ణ పయోబిందు సందోహ పఠంపరా సంపాదిత
 పంకంబులును, దోహనసమయ గోపకరాకృష్ట గోస్తన నిర్గతంబులయి
 కలశంబులందుఁ బడియెడు క్షీరధారల చప్పుళ్ళును, మహోక్షకంఠ
 సంస్పర్శనస్నిగ్ధంబులయిన మందిరద్వార దారుస్తంభంబుల పొంతలనుండి
 యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని నూతనజనవిలోన కుపితంబులయి
 కరాళించు సారమేయంబులునుఁ గలిగి బలకృష్ణబాహుదండ
 ప్రాకారరక్షావిశేభాషణంబైన ఘోషంబు బ్రవేశించి; అందు.

10.1-1200-కంద పద్యము

జలజాంకుశాది రేఖలు

గల హరిపాదముల చొప్పుఁ గని మోదముతో

బులకించి రథము డిగి యు

త్తులికన్ సంతోషబాష్పకలితాక్షుండై.

10.1-138- అక్రూరుడు బలకృష్ణులగనుట

10.1-1201-మత్తేభ విక్రీడితము

కనె నక్రూరుడు పద్మనేత్రులను రంగధాతులన్ ధేనుదో

హనవాటిగతులన్ నలంకృతుల నుద్యద్భాసులం బీత నీ

లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమాలాధారులన్ ధీరులన్
వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగద్వంద్యక్రమోద్ధాములన్.

10.1-1202-కంద పద్యము

కని వారల పాదములకు

వినయంబున మ్రొక్కి భక్తి వివశుం డగుచుం
 దనువునఁ బులకాంకురములు

మొనయఁగ నానందబాష్పములు జడిఁ గురియన్.

10.1-1203-వచనము

తదనంతరంబ.

10.1-1204-కంద పద్యము

అక్రూరులైన జనుల న

వక్రగతిం గాచు భక్తవత్సలుఁ డంత

న్నక్రూరుఁ గౌగలించెను

జక్రాంకిత హస్తతలముఁ జాచి నరేంద్రా.

10.1-1205-వచనము

మఱియు నక్రూరుఁడు బలభద్రునికిం బ్రణతుం డయినఁ నతండు గౌగలించి
 చెట్టపట్టుకొని కృష్ణసహితుండై గృహంబునకుం గొనిపోయి మేలడిగి గద్దియనిడి
 పాదప్రక్షాళనంబు చేసి మధుపర్కంబు సమర్పించి గోవునిచ్చి యాదరంబున
 రసవదన్నంబు పెట్టించి తాంబూల గంధ మాల్యంబు లొసంగె; నయ్యవసరంబున
 నందుం డుపవిష్టుండై యక్రూరుని సత్కరించి యిట్లనియె.

10.1-139- అక్రూరనందాదులసంభాషణ

10.1-1206-కంద పద్యము

చెలియలు మొఱియిడ నల్లర

ఖలుడై పొరిగొనిన యట్టి కంసుడు బ్రదుకం

గలదే మనకి దశార్థుల

కిలపై? మీ క్షేమమింక నేమని యడుగన్?

10.1-1207-వచనము

అని పలికె నంత నక్రూరుం డొక పర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుండై యుండ హరి యిట్లనియె.

10.1-1208-మత్తేభ విక్రీడితము

సుభమే నీకుఁ? బ్రమోదమే సఖులకుం? జుట్టాలకున్ క్షేమమే?

యభయంబే ప్రజకెల్ల? గోత్రజులకత్యానందమే? మామ ము

క్షభయుండే? వసుదేవ దేవకులు తత్కారాగృహంబందు మ

త్వభవవ్యాజనిబద్ధులై బ్రతికిరే ప్రాణానిలోపేతులై?

10.1-1209-మత్తేభ విక్రీడితము

నెఱి నేడిక్కడ నీవు రాఁగ వగతో నీతోడ నేమైన నా

కెఱుఁగం జెప్పుమటంచుఁ జెప్పరు గదా యేమందు? రా వార్త యే

తెఱుఁగున్ లేదని డస్సిరో వగచిరో దీనత్వముంజెందిరో

నెఱితో నా తలిదండ్రులెట్లు పడిరో? విన్సింపు మక్రూరకా!

10.1-1210-వచనము

మఱియు నీవేమి కారణంబున వచ్చి" తని హరి యడిగిన నతండు కంసునికి

నారదుండు వచ్చి చెప్పిన వైరానుబంధ ప్రకారంబును గంసుండు దేవకీ

వసుదేవుల వధియింపం గమకించి మానిన తెఱంగును ధనుర్యాగంబు పేరుచెప్పి

పుత్తెంచిన ప్రకారంబు నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగి తమ్ముఁ బరివేష్టించిన నందాది గోపకులం జూచి కృష్ణుం డిట్లనియె.

10.1-1211-శార్దూల విక్రీడితము

భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం బుత్తెంచినాఁ డవ్వభుం
గానం బోవలెఁ బాలు నెయ్యి పెరుగుల్లట్నంబులుం గానుకల్
మీ నేర్పొప్పగఁ గూడఁబెట్టుఁడు తగన్ మీ నివాసంబులన్
యానంబుల్గోనిరండు పొండు మధురాయాత్రాభిముఖ్యంబుగన్.

10.1-140-వైతలు కలగుట

10.1-1212-వచనము

అని నియమించె నంత నక్రూరుండు మధురకు హరిం గొనిపోయెడి నని యెఱింగి వైతలు గలంగి.

10.1-1213-మత్తేభ విక్రీడితము

హరినవ్వుల్ హరిమాటలున్ హరిమనోజ్ఞాపముల్ శీలలున్
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరాజ్జాలంబనాహ్వానముల్
హరిణీలోచన లందఱున్ మఱి యుపాయం బెట్లొకో యంచు లో
నెరియన్ ముచ్చట లాడిరంత గములై యేకాంత గేహంబులన్.

10.1-1214-వచనము

మఱియుం దమలో నిట్లనిరి.

10.1-1215-ఉత్పలమాల

మేటి గృహస్థు బ్రహ్మ యని మిక్కిలి నమ్మితి మమ్మి చూడ నే
పాటియు లేదు మాకుఁ బరిపాలకుడైన సరోజనేత్రు ని

చ్చోట వసింపనీక నొకచోటికిఁ బో విధియించి పిన్నబి
డ్లాటలు చేసి నీ దుడుకు లక్కట! భారతికైనఁ జెప్పరే.

10.1-1216-వచనము

అని విధిం దూఱుచు మదనతాపాయత్త చిత్తలై.

10.1-1217-ఉత్పలమాల

రమ్మని చీరినంతనె పురంబున కేగెడుఁ గాని నన్ను నీ
కొమ్మలు నమ్మినారు మరుకోలల కగ్గము చేసి పోవగా
ముమ్మరమైన తాపమున మ్రొగ్గుదురో యనఁ డంబుజాక్షుఁ డా
యమ్మలు గోపవృద్ధులు ప్రయాణము వల్లనరైరి చెల్లరే!

10.1-1218-శార్దూల విక్రీడితము

అక్రూరుం డని పేరుపెట్టుకొని నేఁ డసృన్మనోవల్లభుం
జక్రీన్ మాకడఁ బాపికొంచు నరుగం జర్పించి యేతెంచినాఁ
డక్రూరుం డఁట క్రూరుఁ డీతఁడు నిజం బక్రూరుఁ డాసేని ని
ర్వక్రత్వంబునఁ గృష్ణుఁ బెట్టి తన త్రోవంబో విచారింపఁడే?

10.1-1219-ఉత్పలమాల

పుల్లసరోజలోచనలు పూర్ణసుధాంశుముఖుల్ పురాంగనల్
మెల్లనె యెల్లి పట్టణము మేడలనుండి సువర్ణ లాజముల్
చల్లఁగ వారిఁ జూచి హరి సంగతి చేయఁదలంచుఁ గాక వ్రే
పల్లె వసించు ముద్దియలపైఁబడ నేల తలంచు నక్కటా!

10.1-1220-కంద పద్యము

పురసతుల విలోకనములు

సరసాలాపములు నర్మసంభోగములున్
మరిగి హరి మనల నొల్లఁడు;
నరవరు లో! యమ్మ! నూతనప్రియులు గదే.

10.1-1221-కంద పద్యము

పుట్టెన్నఁడు హరి నెఱుంగని
పట్టణసుందరుల కితనిఁ బతిఁ జేసి కడున్
దట్టపు విరహాగ్నులకును
గట్టిడి దైవంబు ఘోషకాంతల వెదకెన్.

10.1-1222-మత్తేభ విక్రీడితము

హరినేలా కొనిపోయె దంచు మన మా యక్రూరుఁ బ్రార్థితమా?
హరిఁ బోనీకుఁడు నిల్పరే యనుచు నేఁ డర్చితమా వేల్పులన్?
హరిపాదంబుల కడ్డముల్ పడుదమా; హా దైవమా యంచు నా
తరుణుల్ కొప్పులుఁ జీరలున్ మఱచి కందర్పజ్వరభ్రాంతలై.

10.1-1223-మత్తేభ విక్రీడితము

ఉవిదల్ సిగ్గులుమాని కన్గవల నీ రొండొండ వర్షించుచున్
వివశత్వంబులతోఁ గపొలతట సంవినృస్త హస్తాబ్జలై
పవనోద్ధాతలతాభలై మముఁ గృపం బ్రాలింపు గోవింద! మా
ధవ! దామోదర! యంచునేడ్చిరి సుజాతంబైన గీతంబులన్.

10.1-141- కృష్ణుడు మథురకుచనుట

10.1-1224-వచనము

అంత మఱునాడు సూర్యోదయకాలంబునం దనతోడఁ బయనంబునకు గమకించి
నడచు గోపికలను “మరలివత్తు” నని దూతికా ముఖంబున నివర్తించి, కృష్ణుండు

శకటంబులందుఁ గానుకలును గోరసంబు నిడికొని నందాదులైన గోపకులు
వెనుదగుల నక్రూరచోదితంబైన రథంబెక్కి మధురాభిముఖుండై చను
సమయంబున.

10.1-1225-చంపకమాల

అదె చనుచున్నవాడు ప్రియుఁ డల్లదె తేరదె వైజయంతి య
ల్లదె రథ ఘోటకాంఘ్రి రజమా దెస మార్గము చూడుఁ డంచు లో
నొదెవెడి మక్కువన్ హరిరడోన్ముఖలై గములై వ్రజాంగన
ల్లదలక నిల్చిచూచి రటు కన్నుల కబ్బినయంత దూరమున్.

10.1-1226-వచనము

ఇట్లు నక్రూర రామ సహితుండై చనిచని.

10.1-1227-కంద పద్యము

అవలోకించెను గృష్ణుఁడు
ప్రవిమలకల్లోలపవన భాసితజన్య
న్నవసన్నపాపసైన్యం
గవిజనమాన్యం గళిందకన్యన్ ధన్యన్.

10.1-1228-వచనము

కని తత్కాళింది యందుఁ బరిక్షుణ్ణమణిగణసముజ్జ్వలంబులగు జలంబులు ద్రావి,
తరుసమూహ సమీపంబున రామసహితుండై కృష్ణుండు రథంబు ప్రవేశించె; నంత
నక్రూరుండు వారలకు మ్రొక్కి వీడ్కొని కాళిందీహ్రదంబు జోచ్చి
విధిపూర్వకంబుగా వేదమంత్రంబులు జపించుచు.

10.1-142- అక్రూరుని దివ్యదర్శనములు

10.1-1229-ఉత్పలమాల

స్నానము చేసిచేసి నది చల్లని నీటను రామకృష్ణులన్
మానుగఁ జూచి వారు రథమధ్యముపై వసించి యున్నవా
రీ నది నీటిలోపలికి నెప్పుడు వచ్చి? రటంచు లేచి మే
ధానిధి చూచె వారిని రథస్థుల భక్తమనోరథస్థులన్.

10.1-1230-వచనము

చూచి వెఱఁగుపడి.

10.1-1231-శార్దూల విక్రీడితము

కంటిన్ మున్ను రథంబుపై; జలములోఁ గంటిం దుదిం గ్రమ్మఱం
గంటిం దొంటి రథంబుమీద; నిదె యీ కల్యాణచారిత్రు లే
వెంటం దోచిరి రెండుదిక్కుల; మనోవిభ్రాంతియో? నీటిలో
నుంటాశ్చర్యము చూతునంచుమఱియున్నూహించిమగ్నాంగుడై.

10.1-1232-ఉత్పలమాల

పోషిత బాంధవుండు యదుపుంగవుఁ డా జల మందుఁ గాంచె స
ద్భాషు సహస్రమస్తకవిభాసితభూషు నహీశు భూమిభృ
ద్వేషుఁ గృపాబిలాషుఁ బ్రతివీరచమూవిజిగీషు నిత్యసం
తోషు నరోషు నిర్దళితదోషు ననేకవిశేషు శేషునిన్.

10.1-1233-వచనము

మఱియు నీలాంబరసంయుతుండును సిద్ధోరగాది సన్నుతుండునునై యొప్పు
నప్పాపఱ్ఱేనిం దప్పక కనుంగొని.

10.1-1234-సీస పద్యము

అ భోగి భోగపర్వంకమధ్యంబున;
 వలనొప్పు పచ్చని వలువవాని
 మేఘంబుపై నున్న మెఱుగు చందంబున;
 నురమున శ్రీదేవి యొప్పువాని
 ముసురు తేఱులు విప్ప ముఖచతుష్కముగల;
 తనయుఁ డాడెడి బొడ్డుదమ్మివానిఁ
 గదలని బహుపదక్రమవిశేషంబుల;
 రవము చూపెడి నూపురములవాని

10.1-1234.1-ఆటవెలది

జలజగర్భ రుద్ర సనక సనందన
 సద్వీజామరప్రశస్యమాన
 చరితుఁడైనవాని సౌందర్యఖనియైన
 వాని నొక్క పురుషవర్యుఁ గాంచె.

10.1-1235-వచనము

మఱియుఁ జారు లక్షణలక్షిత నఖ పాద గుల్ఫ జాను జంఘారు కటి నాభి
 మధ్యోదరుండును, సాదరుండును, శ్రీవత్స కొస్తుభ వనమాలికా విరాజిత
 విశాలవక్షుండును, బుండరీకాక్షుండును, శంఖ చక్ర గదా పద్మ హస్తుండును,
 సత్వగుణ ప్రశస్తుండును, బ్రహ్మసూత్ర కటిసూత్ర హార కేయూర కటక కంకణ
 మకరకుండల కిరీటాది విభూషణుండును, భక్తజనపోషణుండును, సుందరకపోల
 ఫాల నాసాధర వదన కర్ణుండును, నీలనీరదవర్ణుండును, గంబుకంధరుండును,
 గరుణాగుణబంధురుండును, ప్రహ్లాద నారద సునంద నంద ప్రముఖ
 సంభావితుండును, శ్రీ పుష్టి తుష్టి కీర్తి కాంతీలోర్హ విద్యాశక్తి మాయాశక్త్యాది

సేవితుండునునై యొప్పు నప్పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి భక్తి సంభ్రమంబు
లగ్గంబులుగ గద్గదకంఠంఁడై దిగ్గనం గరంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె.

10.1-143- శ్రీమానినీచోరదండము

10.1-1236-దండకము

“ శ్రీమానినీమానచోరా! శుభాకార! వీరా! జగద్దేతుహేతుప్రకారా! సమస్తంబు
నస్తంగతంబై మహాలోలకల్లోలమాలాకులాభీల పాథోనిధిం గూలంగా
బాలకేశీగతిందేలి నారాయణాఖ్యం బటుఖ్యాతిఁ శోభిల్లు నీ నాభికంజంబులో
లోకపుంజంబులం బన్న విన్నాణి యై మన్న యా బమ్మ యుత్పన్నుఁ
డయ్యెంగదా పావకాకాశవాతావనీవార్యహంకార మాయామహామానసాదుల్
హృషీకాదులున్ లోకముల్ లోకబీజంబులున్ నిత్యసందోహమై నీ మహాదేహమం
దుల్లసించున్; వసించున్; నశించున్; జడత్వంబు లేకాత్మ యై యొప్పు నీ
యొప్పిదం బెల్ల నోచెల్ల; చెల్లన్ విచారింపఁ దారెంత; వారెంత వారైన
మాయాదులున్ మాయతోఁ గూడి క్రీడించు లోకానుసంధాత యౌ ధాత నిర్ణేతలే
నీ కళారాశికిం గొంద టింభోజగర్భాదు లధ్యాత్మ లందున్న శేషాధిభూతంబు
లందున్న నేకాధిదైవంబు లందున్ సదా సాక్షివై యుందువంచుం దదంతర్గతజ్యోతి
వీశుండ వంచుం ద్రుయా పద్ధతిం గొంద టింద్రాదిదేవాభిదానంబులన్,
నిక్కుదోక్కుండవంచున్ మఱిం గొంద టారూఢకర్మంబులం ద్రెంచి సంసారముం
ద్రుంచి సన్యస్తులై మించి విజ్ఞానచక్షుండ వంచున్, మఱిం
బాంచరాత్రానుసారంబునం దన్మయత్వంబుతోఁ గొందఱీ వాత్మ వంచున్, మఱిం
గొందఱా వాసుదేవాది భేదంబులన్ నల్పరై చెల్వుబాటెంతు వంచున్; మఱిన్నీవు
నారాయణాఖ్యుండ వంచున్; శివాఖ్యుండ వంచున్; మఱిం బెక్కుమార్గంబులన్
నిన్ను నగ్గింతు;రెగ్గేమి; యేఱుల్ పయోరాశినే రాసులై కూడు క్రీడన్ విశేషంబు
లెల్లన్ విశేషంబులై డింది నీ యందనూనంబు లీనంబులౌ; నేక రాకేందుబింబంబు

కుంభాంతరంభంబులం బింబితంబైన వేటున్నదే? యెన్ననెలా
 ఘటాంతర్గతాకాశముల్ద్వటాంతంబులం దేకమౌ రేఖ లోకావధిన్ వీకన్
 పోకలంబోక; యేకాకివై యుండు; దీశా! కృశానుండు నెమ్మొము, సోముండు
 భానుండు కన్నుల్ దిశల్ కర్ణముల్ భూమి పాదంబు లంభోనిధుల్గుక్షి, శల్యంబు
 లద్రుల్, లతాసాలముల్ రోమముల్, గాలి ప్రాణంబు, బాహుల్ సురేంద్రుల్,
 ఘనంబుల్ కచంబుల్, నభోవీధి నాభిప్రదేశంబు, రేలుంబగళ్ళున్ నిమేషంబు,
 లంభోజగర్భండు గుహ్యంబు, వర్షంబు వీర్యంబు, నాకంబు మూర్ధంబు గానేకమై
 యున్న నీమేని దండం బయోజాత గర్భాండముల్ మండితోదుంబరానోకహానేక
 శాఖా ఫలాపూరితానంత జంతుప్రకాండంబు లీలం బ్రసిద్ధోదరాశిష్ట
 జంతుప్రకారంబుగా నిండి యుండున్; మహారూప! నీ రూపముల్ వెగ్గలం
 బుగ్గడింపన్; లయాంభోధిలో మీనుమేనన్ విరోధిన్ నిరోధించి సాధించి మున్
 వేదకున్ వేదరాశిం బ్రసాదింపవే; ద్రుంపవే కైటభశ్రీమధుం జక్తివై మొత్తవే; యెత్తవే
 మందరాగంబు రాగంబుతో; గూర్మలీలాపరిష్పందివై పందివై మేదినిన్ మీదికిం
 ద్రోచి దోషాచరుం గొమ్ములన్ నిమ్ములం జిమ్ముచుం గ్రువ్వవే త్రవ్వవే ఘోరవైరిన్
 నృసింహుండవై దండివై, దండి వైరోచనిం జూచి యాచింపవే, పెంపవే మేను
 బ్రహ్మాండమున్నిండఁ, బాటుండవై రాజకోటిన్ విపాటింపవే, రాజవై రాజబింబాస్యకై
 దుర్మదారిన్ విదారింపవే నొంపవే క్రూరులన్ వాసుదేవాది రూపంబులన్, శుద్ధ
 బుద్ధుండవై వైరిదా రాంతరంగంబులన్నంతరంగంబులుంగా; గరంగింపవే పెంపు
 దీపింపవే కల్కిమూర్తిం బ్రవర్తించు నిన్నెన్న నేనెవ్వడన్ నన్ను
 మాయావిపన్నున్ విషణ్ణుం బ్రపన్నుం బ్రసన్నుండవై ఖిన్నతం బాపి మన్నింపవే
 పన్నగాధీశతల్పా! కృపాకల్ప! వందారుకల్పా! నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

10.1-1237-మత్తేభ విక్రీడితము

కలం బోలెడి పుత్రమిత్ర వనితాగరాది సంయోగముల్

జలవాంఛారతి యెండమావులకునాసల్ చేయు చందంబునం
 దలఁతున్నద్యములంచు; మూడుడ వృధాతత్వజ్ఞుడన్నాకు నీ
 విలసత్పాదయుగంబుఁ జూపి కరుణన్ వీక్షింపు లక్ష్మీపతి!

10.1-1238-వచనము

అని మఱియును వినుతింప నక్రూరునికి యమునాజలంబుల లోనం దన
 మొదలి మేను చూపి చాలించి నటునికైవడిఁ దిరోహితుండైన నక్రూరుండు నీరు
 వెడలి వెఱుంగుపడుచు వచ్చి రథారోహణంబు చేసిన హరి యిట్లనియె.

10.1-1239-కంద పద్యము

జలములు చేరువ నున్నవి
 తలపోయఁగ నీవు పోయి తడ వయ్యె; నదీ
 జలమున నభమున ధరణిం
 గలుగని చోద్యములు నీకుఁ గానంబడెనే?

10.1-1240-వచనము

అనిన నతం డిట్లనియె.

10.1-1241-కంద పద్యము

నీలోన లేని చోద్యము
 లేలోకములందుఁ జెప్ప రీశ్వర! నీటన్
 నేలన్ నింగిని దిక్కుల
 నీలో చోద్యంబు లెల్ల నెగడు మహాత్మా!

10.1-1242-వచనము

అని పలికి సాయంకాలంబునకు నక్తూరుండు మధురానగరంబు చేర రథంబు
గడపె నంతట నటమున్న చని నందాదులు పురోపవనంబున విడిసి యుండ
వారలం గూడుకొని కృష్ణుం డక్తూరునిం జూచి “నీవు రథంబు గొనుచు
నగరంబునకుం జనుము మేము వెనుక వచ్చెద” మనిన నతం డిట్లనియె.

10.1-1243-కంద పద్యము

నా యింటికి విచ్చేయుము

నీ యంప్రి సరోజరేణునికరము సోకన్

నా యిల్లు పవిత్రం బగు

శ్రీయుత! నీ భటునిఁ బెద్ద జేయం దగదే.

10.1-1244-వచనము

అని మఱియుం బ్రార్థించిన హరి యిట్లనియె.

10.1-1245-కంద పద్యము

యదుకుల విద్వేషణుడై

మదమున వర్తించు కంసు మర్దించి భవ

త్సదనంబుఁ జూడ వచ్చెదఁ

బొద యీ స్యందనముఁ గొనుచుఁ బురమున కనఘా!

10.1-1246-వచనము

అని పలికిన నక్తూరుండు పురంబునకుం జని రామకృష్ణులు వచ్చిరని కంసున
కెఱింగించి తన గృహంబునకుం జనియె; నంత నపరాహ్ణంబున బలభద్ర గోపాల
సహితుండై కృష్ణుండు.

10.1-144- కృష్ణుడు మధురనుగనుట

10.1-1247-మత్తేభ విక్రీడితము

పరిఖల్గోటలు కొమ్మలుం బడగలుం బ్రాసాదముల్ వీధులున్
హరులుందేరులువీరులుంగజములుంహర్మ్యంబులుం వాద్యముల్
తరుణుల్ ధాన్యములుం ధనంబులు మహోద్వానంబులుం దీర్ఘికల్
గర మాశ్చర్యరుచిం దనర్చు మధురం గాంచెన్ విభుం డంతటన్.

10.1-1248-వచనము

కని యప్పురంబు ప్రవేశించి వచ్చు సమయంబున.

10.1-1249-ఉత్పలమాల

నంద తపఃఫలంబు సుగుణంబుల పుంజము; గోపకామినీ
బృందము నోముపంట; సిరివిందు దయాంబుధి యోగిబృందముల్
డెందము లందుఁ గోరెడు కడింది నిధానము చేరవచ్చె నో!
సుందరులార! రండు చని చూతము కన్నుల కోర్కిదీరఁగన్.

10.1-1250-వచనము

అని మఱియు గోవింద సందర్శన కుతూహలంబునం బౌరసుందరులు
 పరస్పరాహూయమానలై భుంజానలై భోజన భాజనంబులు దలంగఁ ద్రోచియు,
 శయానలై లేచియు, నభ్యంజమానలై జలంబులాడకయు, గురుజనశిక్ష్యమాణలై
 యోడకయు, గృహకార్యప్రవర్త మానలై పరిభ్రమింపకయు, రమణరమమాణలై
 రమింపకయు, శిశుజనబిభ్రాణలై డించియు నలంకుర్వాణలై యన్యోన్య వస్త్రాభరణ
 మాల్యానులేపనంబులు వీడ్పడ ధరించియు నరిగి.

10.1-1251-కంద పద్యము

వీటఁ గల చేడె లెల్లను
హటకమణిఘటితతుంగహర్మ్యగ్రములం

గూటువులు గొనుచుఁ జూచిరి

పాటించి విశాలవక్షుఁ బద్మదళాక్షున్.

10.1-1252-సీస పద్యము

వీడఁటే రక్కసి విగతజీవగఁజన్ముఁ;

బాలు ద్రావిన మేటిబాలకుండు;

వీడఁటే నందుని వెలదికి జగమెల్ల;

ముఖమందుఁ జూపిన ముద్దులాడు;

వీడఁటే మందలో వెన్నలు దొంగిలి;

దర్పించి మెక్కిన దాపరీడు;

వీడఁటే యెలయించి ప్రేతల మానంబు;

చూటలాడిన లోకసుందరుండు;

10.1-1252.1-తేటగీతి

వీడు లేకున్న పుర మటవీష్టలంబు

వీనిఁ బొందని జన్మంబు విగత ఫలము

వీనిఁ బలుకని వచనంబు విహగ రుతము

వీనిఁ జూడని చూడ్కులు వృథలువృథలు;

10.1-1253-మత్తేభ విక్రీడితము

చెలియా గోపిక లీ కుమారతిలకుం జింతించుచుం బాడుచుం

గలయం బల్కుచు నంటుచున్ నగుచు నాకర్షించుచున్ హస్తగా

మలకక్రీడకుఁదెచ్చి నిచ్చలును సమ్మానంబులం బొందఁగాఁ

దొలి జన్మంబుల నేమి నోచిరొ కదే దుర్గప్రదేశంబులన్. ?

10.1-1254-కంద పద్యము

అని మఱియుఁ బొరకాంతలు

మునుకొని హరిరూపు నేత్రముల వెంటను లోఁ

గొని తాల్చిరి హృదయములను

జనితప్రమదమున విరులు చల్లుచు నధిపా!

10.1-1255-వచనము

మఱియును.

10.1-1256-కంద పద్యము

నానావిధ గంధములు ప్ర

సూనఫలాదులును హరితశుభలాజములుం

గానుక లిచ్చుచు విపులు

మానుగఁ బూజించి రా కుమారోత్తములన్.

10.1-145- రజకునివద్ద వస్త్రముల్గోనుట

10.1-1257-వచనము

ఆ సమయంబున నగర ద్వారంబుననుండి వచ్చు రాగకారుం డగు నొక్క
రజకునిం గాంచి హరి యిట్లనియె.

10.1-1258-ఉత్పలమాల

విండులమై నరేశ్వరుని వీటికి వచ్చితి మేము; మాకు మా

మందలలోనఁ గట్టికొన మంచి పటంబులు లేవు; నీ ముడిన్

సుందరధౌత చేలములు శోభిలుచున్నవి; తెమ్ము నిన్ను మే

లందెడు; నిమ్ము రాజుదెస నల్లుర; మో! రజకాన్వయగ్రణీ!

10.1-1259-వచనము

అనిన రోపించి వాఁ డిట్లనియె.

10.1-1260-శార్దూల విక్రీడితము

ఎట్టెట్రా? మనుజేంద్రు చేలములు మీకీ బాడియే? మీరలుం
గట్టం బోలుదురే? పయోఘృతదధిగ్రాసంబులన్ మత్తులై
యిట్టాడం జనెగాక గొల్లలకు మీ క్రిట్లాడ నోరాడెడిం;
గట్టా! ప్రాణముఁ గోలుపోయెదు సుమీ కంసోద్ధతిన్ బాలకా!

10.1-1261-కంద పద్యము

మా రాజసొమ్ము గైకొన
నే రాజలు వెఱతు; రింత యెల్లిదమే; నీ
కీ రాజరాజగృహమున
నీ రాజసమేల? గొల్ల! యెగుము తలఁగన్.

10.1-1262-వచనము

అనిన విని రోపించి.

10.1-1263-కంద పద్యము

ఘోర కరాగ్రతలంబున
ధీరుడు కృష్ణుండు శిరము దెగిపడఁ గొట్టెం
బొరుల గుండెలు పగులఁగ
వీరోధ్రకిన్ మదావివేకిం జాకిన్.

10.1-1264-వచనము

అంత భగ్గుశిరుం డైన రజకుం జూచి వానివారలు వెఱచి పటంబులు డించి
పఱచిన రామకృష్ణులు వలసిన వస్త్రంబులు ధరియించి కొన్ని గోపకుల కొసంగి
చనుచుండ.

10.1-1265-కంద పద్యము

అంతట నొక వాయకుఁ డా

క్రంతన్ వసుదేవసుతులఁ గని బహువర్ణా

త్యంతమ్మదుపటాభరణము

లెంతయు సంతసముతోడ నిచ్చెన్ మెచ్చెన్.

10.1-1266-శార్దూల విక్రీడితము

కారుణ్యంబున వానిఁ గైకొని యలంకారంబు గావించి శృం

గారోదంచిత దిగ్గజేంద్ర కలభాకారంబులం బొల్చి రా

శూరుల్; మాధవుఁ డంత వాయకుని శుశ్రూషన్ మహాప్రీతుడై

సారూప్యంబును లక్ష్మీయున్నొసగె నైశ్వర్యాది సంధాయయై.

10.1-147- సుదామునిమాలలుగైకొనుట

10.1-1267-వచనము

అంత నా రామకృష్ణులు సుదాముం డను మాలాకారుగృహంబునకుం జనిన;

నతండు గని లేచి గ్రక్కున మ్రొక్కి చక్కన నర్హ్యపాద్యాదికంబు లాచరించి;

సానుచరులయిన వారలకుఁ దాంబూల కుసుమ గంధంబు లొసంగి యిట్లనియె.

10.1-1268-ఉత్పలమాల

పావనమయ్యె నా కులము; పండె దపంబు; గృహంబు లక్ష్మీకిన్

సేవితమయ్యె; నిష్ఠములు చేకుటె; విశ్వనిదానమూర్తులై

భూవలయంబుగావ నిటు పుట్టిన మీరలు రాక జేసి నే

నే విధ మాచరింతుఁ? బను లెయ్యెవి? బంట; నెఱుంగ జెప్పరే.

10.1-1269-వచనము

అని పలికి.

10.1-1270-కంద పద్యము

దామోదర రాముల కు

ద్దామయశోహసితతుహినదాములకు వధూ

కాములకుఁ దెచ్చి యిచ్చె సు

దాముఁడు ఘనసురభికుసుమదామము లధిపా!

10.1-1271-కంద పద్యము

వారును మాలికుఁ డిచ్చిన

భూరి కుసుమ దామములను భూషితులై నీ

కోరిన వరమిచ్చెద మని

కారుణ్యము చేయ నతఁడు గని యిట్లనియెన్.

10.1-1272-కంద పద్యము

నీ పాదకమలసేవయు

నీ పాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితాం

తాపార భూతదయయును

దాపసమందార! నాకు దయచేయఁ గదే.

10.1-1273-వచనము

అని వేడికొనిన నిచ్చి మఱియు మాధవుం డమ్మా లికునకు బలాయుః కాంతి

కీర్తిసంపద లొసంగి వాని గృహంబు వెడలి రాజవీధిం జనిచని.

10.1-148- కుట్టననుగ్రహించుట

10.1-1274-కంద పద్యము

ఆ నళినాక్షుడు గాంచెను

నానా లేపముల భాజనముఁ జేగొనుచుం

బూని చనుదెంచు దానిని

నాననరుచినిచయ వినమిత్రాబ్జం గుట్టన్.

10.1-1275-వచనము

కని యిట్లనియె.

10.1-1276-కంద పద్యము

ఎవ్వరిదానవు? లేపము

లెవ్వరికిం గోరి కొనుచు నేగెదు? నీ పే

రెవ్వరు మా కిమ్మిన్నియు

నివ్వటిలెదు చక్క నగుచు నీరజసేత్రా!

10.1-1277-వచనము

అని నయ్యబల యిట్లనియె.

10.1-1278-ఉత్పలమాల

చక్కనివాడ వాడు; సరసంబుల నొంపకు; మెల్ల వారికిం

జక్కదనంబు లెక్కడివి; చారుశరీర! త్రివక్త యంధ్రు; నే

నిక్కము కంసుదాసిని; వినిర్మలలేపనవిద్యదాన; నన్

మిక్కలి రాజమెచ్చు; దగ మీరు విలేపనముల్ ధరింపరే.

10.1-1279-కంద పద్యము

అని పలికి యా కుమారుల

తనువులు నగవులును వీక్షితమ్ములు మాటల్

తన చిత్తముఁ గరఁగించిన

ననులేపము లిచ్చె వారి కబల ప్రియముతోన్.

10.1-1280-సీస పద్యము

ఇవ్వధంబునఁ గుట్ట యిచ్చిన లేపంబు;

లన్నయుఁ దాను దేహమున నలఁది

కొని ప్రసన్నత నొంది కుట్ట మువ్వంకల;

యొడలు చక్కఁగ నొత్తి యునుపఁ దలఁచి

తత్పదంబుల మీదఁ దన పదంబులు ద్రొక్కి;

హస్తాంగుళద్వయ మబల గవుద

క్రింద విప్పుగ నిడి కృష్ణుడు మీదికి;

నెత్తఁగ వక్రత లెల్ల మాని

10.1-1280.1-ఆటవెలది

చక్కనైన చిత్తజన్మ బాణము క్రియఁ

గొమరు మిగులఁ బిటుఁడుఁ గుచయుగంబు

సొంపుఁ జేయఁ దరుణి సుందరమూర్తి యై

కమలనయనుఁ జూచి కాంక్షతోడ.

10.1-1281-కంద పద్యము

వేంచేయుము నా యింటికిఁ

బంచశరాకార! యనుచుఁ బైకొం గాక

ర్షించి హరిఁ దిగిచెఁ గామిని

పంచాశుగబాణజాల భగ్గుహృదయయై.

10.1-1282-కంద పద్యము

కామిని తిగిచినఁ గృష్ణుఁడు

రాముని వీక్షించి నగుచు రాజానన మ

త్యామితముఁ దీర్చి పిదపన్

నీ మందిరమునకు వత్తు నే డలుగకుమీ.

10.1-1283-వచనము

అని వీడుకొలిపి కృష్ణుండు విపణిమార్గంబునం జనిచని తాంబూల
మాలికాగంధంబులును బహువిధంబు లయిన కానుకలు పౌరు లిచ్చినఁ
బరిగ్రహించుచు ధనుశ్శాల కరిగి యందు.

10.1-149- విల్లువిరుచుట

10.1-1284-కంద పద్యము

సురరాజు వింటికైవడి

గురుతరమై భూరివీరగుప్తంబై దు

స్తరమైన విల్లు పొడగని

నరులు వల దనంగ బిట్టు నగి వికసితుడై.

10.1-1285-శార్దూల విక్రీడితము

బంధుల్ మేలన వామహస్తమునఁ జాపంబెత్తి మౌర్యలతా

సంధానం బొనరించి కొంచెపు తెగన్ శబ్దించుచున్ ధీరతా

సింధుం డా హరి దాని ఖండితముగాఁ జేసెన్ జనుల్ చూడగా

గంధేభంబు రసాలదండము నొగిన్ ఖండించు చందంబునన్.

10.1-1286-కంద పద్యము

కోదండభగ్ననిర్గత

నాదము వీనులకు భీషణం బై యాశా

రోదోతరములు నిండుచు

భేదించెన్ భోజవిభుని బింకము నధిపా!

10.1-1287-పదనము

అప్పుడు.

10.1-1288-ఉత్పలమాల

అర్ధిర రాచవిల్విటిచె నర్భకుఁ డింతయు శంకలేక నే

దుద్ధవిడిన్ సహింపఁ దగ దుగ్రతఁ బట్టుద మంచుఁ గుద్దులై

గ్రద్దన లేచి తద్దనువు కావలివా రరుదేర వారి న

య్యిద్దఱుఁ గూడిఁబట్టి మడియించిరి కార్ముకఖండహస్తులై.

10.1-1289-పదనము

ఇట్లు రామకృష్ణులు మధురాపురంబున విహరించి వెడలి విడిదులకుం జనిరి
అంత.

10.1-150- సూర్యాస్తమయవర్ణన

10.1-1290-మత్తేభ విక్రీడితము

గగనారణ్యచరాంధకారగజముం గ్రాలాహ్వయవ్యాధుఁ డ

చ్చుగఁ బట్టం గమకించి మచ్చిడుటకై చూతాంకురశ్రేణిచే

నొగఁ గల్పించిన కందుకం బనఁగ సూర్యుం డంత వీక్షింపఁగాఁ

దగె మందప్రభతోడఁ బశ్చిమ మహాధ్రాత్రీధరేంద్రంబునన్.

10.1-1291-కంద పద్యము

తరుణుడగు శీతకిరణుని

మరిగి వియల్లక్ష్మి తన్నుమాని ముదుకడున్

ఖరకరుడు ననుచుఁ ద్రొబ్బిన

కరణిన్ రవి పశ్చిమాద్రికడఁ గుంకె నృపా!

10.1-1292-ఆటవెలది

కళలు గలుగుఁ గాక; కమల తోడగుగాక;

శివునిమౌళిమీదఁ జేరుఁ గాక;

యన్య నోల్లఁ దపనుఁ డైన మత్పతి యని

సాధ్యభంగిఁ గమలజాతి మొగిడె.

10.1-1293-కంద పద్యము

సుందర సాయంసంధ్యా

వందన విప్రార్హత్యోయ వజ్రహతోద్య

న్మందేహోసుర రక్త

స్యందము క్రియఁ గెంపునొం పెసఁగె నపరదిశన్.

10.1-1294-ఆటవెలది

భూమి నిండి మింటఁ బూర్ణమై కర్కట

మకర మీనరాశి మహితమైన

హరియశస్సుధాబ్ధి యందుల తుంపురు

లనఁగఁ జుక్క లొప్పె నాకసమున.

10.1-1295-కంద పద్యము

ఎల్లదిశలు నిండిన శ్రీ

వల్లభుగుణమహిమ బ్రహ్మ వాసించుటకై

చల్లిన మృగమద మనఁగా

వెల్లివిరిసెఁ దమము గగనవీధుల నెల్లన్.

10.1-1296-కంద పద్యము

ఆ చీకటి వెనుదగిలినఁ

బ్రాచీదిశనుండి గంతు పరువున రవి భ

ర్మాచలము మలఁక త్రోవను

వేచనియెంగాక నిలిచి విటుఁగక యున్నే.

10.1-1297-ఉత్పలమాల

మీకును వైరి; యెప్పుడును మిక్కిలి మాకును వైరి; రాజు దో

పాకరుఁ; డింక వచ్చు జలజాతములార! మదీయ బాలురం

జేకొనుఁ డంచు బాలకులఁ జీకటి దాచిన భంగిఁ జిక్కి రా

రాక వసించెఁ దుమ్మెదలు రాత్రి సరోరుహకుట్మలంబులన్.

10.1-151- చంద్రోదయవర్ణన

10.1-1298-సీస పద్యము

ప్రాచీదిశాంగనా ఫాలతలంబున;

దీపించు సింధూరత్తిలక మనఁగ

దర్పించి విరహుల దైర్యవల్లులు త్రెంప;

దర్పకుం డెత్తిన దాత్ర మనఁగ

నలిగి కాలకిరాతుఁ డంధకారమ్మగంబు;

ఖండింప మెఱయించు ఖడ్గ మనఁగ

గగనతమాలవృక్షము తూర్పుకొమ్మను;

లలితమై మెఱయు పల్లవ మనంగఁ

10.1-1298.1-తేటగీతి

దొగలు సంతసిల్ల దొగలు భీతిల్లఁ

గడలి మిన్నుముట్టి కడలుకొనఁగఁ

బొడిచె శీతకరుఁడు భూరిచకోరక

ప్రీతికరుఁడు జారభీతికరుఁడు.

10.1-1299-కంద పద్యము

దర్శత తారాధిప పరి

సర్వత కిరణౌఘమిళిత సకలదిశంబై

యేర్పడి కమలభవాండము

కర్పూరపు క్రోవి భంగిఁ గనుపట్టె నృపా.

10.1-1300-కంద పద్యము

ఆ రేయి గోపయుతులై

క్షీరాన్నముఁ గుడిచి రామకృష్ణులు మదిఁ గం

సారంభ మెఱిగి యిష్ట వి

హారంబుల నప్రమత్తులై యుండి రిటన్

10.1-152- కంసుడుదుశ్శకునముల్గనుట

10.1-1301-కంద పద్యము

తన పురికి రామకృష్ణులు

చనుదెంచి నిజానుచరులఁ జంపుటయు మహా

ధనువుఁ గదిసి విఱుచుటయును

విని కంసుఁడు నిద్రలేక విహ్వలమతియై.

10.1-1302-సీస పద్యము

కర్ణరంధ్రములు చేఁ గప్పిన లోపలి;
 ప్రాణ ఘోషము వినఁబడక డిందెఁ
 దోయాదికములందుఁ దొంగిచూచుచు నుండ;
 తల గానరాదయ్యెఁ దనువుమీదఁ
 గరశాఖ నాసికాగ్రంబుపై నిడి చూడ;
 గ్రహతారకలు రెంటఁ గ్రానబడియె
 వెలుగున నిలుచుండి వీక్షింపగా మేని;
 నీడ సరంధ్రమై నేలఁ దోచె

10.1-1302.1-ఆటవెలది

నడుగుజాడ దృష్టమౌట లే దయ్యెను
 దరువులెల్ల హేమతరువు లగుచు
 మెఱయుచుండెఁ గాలమ్మత్తువు డగ్గఱ
 బుద్ధి యెల్లఁ గలఁగె భోజపతికి.

10.1-1303-కంద పద్యము

గరళముఁ దినుటయుఁ బ్రేతము
 బరిరంభించుటయు నగ్నభావుఁ డవుటయున్
 శిరమునఁ దైలము పడుటయు
 ఖరపతి నెక్కుటయు నతఁడు కలలోఁ గనియెన్.

10.1-1304-వచనము

మఱియు రక్త కుసుమమాలికాధరుండై యొక్కరుండును నెక్కడేనియుం
జనుచున్నవాడ నని కలఁ గాంచి మరణహేతుకభీతిం జింతాక్రాంతుండై
నిద్రజెందక వేగించుచున్న సమయంబున.

10.1-1305-కంద పద్యము

అరుణ హరినఖర విదళిత

గురుతిమిరేభేంద్రకుంభకూట వినిర్ము

క్త రుధిర మౌక్తికముల క్రియ

సురపతిదిశఁ గెంపుతోడి చుక్కలు మెఱసెన్.

10.1-153- సూర్యోదయవర్ణన

10.1-1306-సీస పద్యము

పౌలోమి తన బాలు పాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ;

బన్నిన పవడంపుబంతి యనఁగ

నాయురర్థముల వ్యయంబు లొత్తులీ చాటు;

కాలశాంఖికు చేతి ఘంట యనఁగ

ఘనజంతుజీవితకాలరాసుల విధి;

గొల్వనెత్తిన హేమకుంభ మనఁగఁ

బశ్చిమదిక్కాంత పరఁగఁ గైసేయుచో;

ముందర నిడుకొన్న ముకుర మనఁగఁ

10.1-1306.1-తేటగీతి

గోకతాపోపశమదివ్యఘ్నటిక యనఁగఁ

బద్మినీకాంత నోములఫల మనంగ

మూడుమూర్తుల సారంపు ముద్ద యనఁగ

మిహిరమండల ముదయాద్రీమీద నొప్పె.

10.1-1307-కంద పద్యము

వచ్చెం జల్లని గాడ్పులు

విచ్చెం గమలములు; దమము విరిసి బిలంబుల్

చొచ్చెం; బద్మమరందము

మెచ్చెం దుమ్మెదలు గ్రోలి మిహిరుడు పొడమన్.

10.1-1308-కంద పద్యము

సంకాశితోదయాచల

పంకజసఖ కిరణరాగ పరిపూర్ణంబై

పంకేరుహగర్భాండము

కుంకుమసలిలంబు క్రోవి కొమరున నొప్పెన్.

10.1-1309-వచనము

తదనంతరంబ.

10.1-154- మల్లరంగవర్ణన

10.1-1310-సీస పద్యము

పాపాణ వల్మీక పంకాది రహితంబు;

మ్మదులకాంచననిభ మ్మణ్మయంబు

గమనీయ కస్తూరికా జలసిక్తంబు;

బద్ధచందనదారు పరివృతంబు

మహనీయ కుసుమదామధ్వజ తోరణ;

మండితోన్నత మంచ మధ్యమంబు

బ్రాహ్మణ క్షత్రాది పౌరకోలాహలం;

బశాంత తూర్యత్రయాంచితంబు

10.1-1310.1-ఆటవెలది

నిర్మలంబు సమము నిష్కంఠకంబునై
పుణ్యపురుషుమనముఁ బోలి కంస
సైన్య తుంగ మగుచు సంతుష్ట లోకాంత
రంగమైన మల్లరంగ మొప్పె.

10.1-1311-కంద పద్యము

ఆ మల్లరంగ పరిసర
భూమిస్థిత మంచమందు బోజేంద్రుఁడు మా
 న్యామాత్యసంయుతుండై
భూమీశులు గొలువ నుండె బొక్కుచు నధిపా.

10.1-1312-మత్తేభ విక్రీడితము

సకలాంభోనిధి మేఖలావహనముం జాలించి యేతెంచు నా
గకులాగంబుల భంగి నొప్పుచుఁ దగం గైసేసి చాణూర ము
ష్టికకూటుల్ చలకోసలుల్ గురువులన్ సేవించుచున్ రంగధా
త్రికి నేతెంచిరి తూర్యఘోషముల నుద్రేకం బనేకంబుగన్.

10.1-1313-కంద పద్యము

నందాదులైన గోపకు
లందఱు చని కానుకలు సమర్పించి నృపున్
 సందర్శించి తదనుమతిఁ
జెంది మహామంచమున వసించిరి వరుసన్.

10.1-1314-వచనము

అంత నా రామకృష్ణులు నలంకృతులై మల్లదుందుభి నినదంబు విని సందర్శన
కుతూహలంబున.

10.1-1315-కంద పద్యము

ఓడక రంగద్వారము

జాడం జని వారు గనిరి సమద కువలయా

పీడంబున్ భిన్నపరా

క్రీడంబుం బ్రమదకంటకిత చూడంబున్.

10.1-155- కరిపాలకునితోసంభాషణ

10.1-1316-వచనము

కని తత్కరిపాలకశ్రేష్ఠుండైన యంబఘ్నినికి మేఘనాదగంభీర భాషణంబుల
రిపుభీషణుం డగు హరి యిట్లనియె.

10.1-1317-శార్దూల విక్రీడితము

ఓరీ! కుంజరపాల! మా దెసకు నీ యుద్యన్మదేభేంద్రముం

బ్రేరేపం బనిలేదు; ద్రిప్పు మరలం బ్రేరేపినన్ నిన్ను గం

భీరోగ్రాశనితుల్య ముష్టిహతులన్ బేదించి నే డంతకుం

జేరంబుత్తు మహత్తరద్విపముతో సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్.

10.1-1318-వచనము

అని పలికి.

10.1-1319-మత్తేభ విక్రీడితము

మించిన కొప్పుఁ జక్కనిడి మేలనఁ బచ్చనిచీర కాశ బం

ద్రిచి లలాట కుంతలతతిన్ మరలించుచు సంగరక్రియా

చుచుతఁ బేర్చి బాలకుఁడు చూచు జనంబులు దన్ను బాపురే!

యంచు నుతింప డగ్గటియె హస్తజితాగము గంధనాగమున్.

10.1-156- కువలయాపీడముతోబోరుట

10.1-1320-కంద పద్యము

అంజక బాలకుఁ డనియును

గొంజక దయమాలి రాజకుంజర! యంతన్

గుంజరమును డీకొలిపెను

గుంజరపాలకుఁడు గోపకుంజరుమీదన్.

10.1-1321-వచనము

మఱియు నయ్యనేకపం బనేకపపాలక ప్రేరితంబై, మహావాత సంఘాత
సముద్ధాతంబగు విలయకాల కీలీ కేళిని బిట్టుమిట్టిపడి, మృత్యుదేవత
యెత్తునం, గాలు పోలిక శమను గమనిక నెదిరి మదసలిల పరిమళ లుబ్ధ
పరిభ్రమదదభ్ర భ్రమర గాయక యుంకృతుల హుంకృతి నొంపు సంపాదింపం
గులకుంభినీధర గుహాకుంభ గుంభనంబుగ ఘీంకరించి, రోషభీషణ శేషభోగిభోగ
భయంకరంబగు కరంబున శౌరింజీరి, చీరికింగొనక, పట్టఁ నందుపట్టి యట్టిట్టు
గెంటి, విధుంతుద వదన గహ్వరంబువలన విడివడి యుటుకు తరణి కరణి
దర్పించి కుప్పించి, పాదమధ్యంబునకు నసాధ్యుండై దూఁటి, దాఁటి మాటుపడినం
సింధురంబు గ్రోధబంధురంబై మహార్ణవమధ్య మంధాయమాన
మంధరమహీధరంబుకైవడి జిఱజిఱం దిరిగి కానక భయానకంబై కాలివెరవునం
గని పొంగి చెంగటం బ్రళయదండిదండ ప్రశస్తంబగు హస్తంబువంచి వంచించి
చుట్టిపట్టి పడవేయం గమకించినం జలింపక తెంపున హరి కరి పిఱింది కుఱికి
మహారాహు వాలవల్లికాకర్షణోద్దీర్ఘుండగు సుపర్ణ తెఱంగున నెగిరి శుండాలంబు

వాలంబు లీలం గేల నొడిసిపట్టి జళిపించి పంచవింశతి బాణాసనప్రమాణ
 దూరంబున జిఱజిఱం ద్రిప్పి వైవ, నవ్వారణంబు దుర్నివారణంబై రణంబున
 కోహటింపక సవ్యాపసవ్యపరిభ్రమణంబుల నవక్తంబై కవిసిన
 నపసవ్యసవ్యక్రమణంబులఁ దప్పించి టొప్పి కుప్పించి యెదుర్కొని కర్కశుండై
 మేచకాచలతుంగ శృంగ నిభంబగు కుంభికుంభంబు చక్కటి వ్రక్కలై చెక్కులెగయ
 దురంత కల్పాంత జీమూత ప్రభూత నిర్ఘాత నిష్ఠురంబగు ముష్టి సారిచి యూచి
 పొడిచినం దద్వికీర్ణపూర్ణ రక్తసిక్త మౌక్తికంబులు వసుంధరకు సంధ్యారాగ రక్త
 తారకాచ్ఛన్నం బగు మిన్ను చెన్నులవరింప నిలువరింపక మ్రొగి మోఁకరిలి
 మ్రగ్గక దిగ్గన నగ్గజంబు లేచి చూచి త్రోచి నడచి, సంహారసమయ సముద్ర
 సంఘాత సంభూత సముత్తుంగ భంగ సంఘటితంబగు కులాచలంబుక్రియఁ
 గ్రమ్మఱ నమ్మహాభుజుని భుజాదండంబువలన ఘట్టితంబై, కట్టలుక ముట్టి నెట్టి
 డీకొని ముమ్మరమ్ముగం గొమ్ములంజిమ్మిన నమ్మేటి చేసూటి మెఱసి
 హస్తాహస్తిసంగరంబునఁ గరంబొప్పి దప్పింబడ నొప్పించిన నకుంతికాలకంఠ
 కఠోర భల్లభగ్నంబగు పురంబు పగిది జలధిం జటుల ఝుంఝానిలవికలంబగు
 కలంబుకైవడి నమ్మదకలభంబు బలంబు దక్కి చిక్కి స్రుక్కిపడి
 లోభికరంబునుంబోలె దానసలిల ధారావిరహితంబై విరహి తలంపునుం బోలె
 నిరంతర చిత్తజాతజనక నిగ్రహంబై గ్రహణకాలంబునుంబోలె, బరాధీనఖరకరంబై
 ఖరకరోదయంబునుంబోలె భిన్నపుష్కరంబై పుష్కరవైరి విలసనంబునుం బోలె
 నభాసిత పద్మకంబై యున్న సమయంబున.

10.1-1322-ఉత్పలమాల

కాలం ద్రిక్కి సలీలుడై నగవుతోఁ గుంఠిరవేంద్రాకృతిం

గేలన్ భీషణ దంతముల్ పెఱికి సంక్షీణంబుగా మొత్తి గో

పాలగ్రామణి వీరమౌళిమణియై ప్రాణంబులం బాపె నా

శైలేంద్రాభముఁ బ్రాణలోభము నుఁదంచత్సారగంధేభమున్.

10.1-158- మల్లావనీప్రవేశము

10.1-1323-వచనము

మఱియు దంతిదంత తాడనంబుల దంతావళపాలకుల హరించి తత్ప్రదేశంబుఁ బాసి.

10.1-1324-మత్తేభ విక్రీడితము

కరిదంతంబులు మూపులందు మెఱయన్ పుర్మాంబువుల్లోములన్
నెరయన్ గోపకు లంతనంత మెలయన్ నిత్యాహవస్థము లా
హరిరాముల్ చనుదెంచి కాంచిరి మహోగ్రాడంబరాపూరితా
మరమర్త్యాది జనాంతరంగము లసన్మల్లావనీరంగమున్.

10.1-1325-సీస పద్యము

మహితరౌద్రంబున మల్లర కశనియై;
నరుల కద్భుతముగ నాధుఁ డగుచు
శృంగారమునఁ బురస్కరింపఁ గాముడై;
నిజమృత్యువై కంసునికి భయముగ
మూఁడులు భీభత్సమును బొంద వికటుడై;
దండికి దయరాఁగఁ దనయు డగుచు
ఖలులకు విరసంబుగా దండియై గోప;
కులకు హాస్యంబుగాఁ గులజుఁ డగుచు

10.1-1325.1-ఆటవెలది

బాంధవులకుఁ బ్రేమ భాసిల్ల వేలుపై
శాంత మొనర యోగి జనుల కెల్లఁ

బరమతత్వ మగుచు భాసిల్లె బలునితో

మాధవుండు రంగమధ్య మందు.

10.1-1326-వచనము

అప్పుడు.

10.1-1327-కంద పద్యము

చచ్చిన కుంభీంద్రంబును

వచ్చిన బలమాధవులను వరుసం గని తా

నొచ్చిన చిత్తముతోడుతఁ

జెచ్చెరఁ గడు వెఱచె భోజసింహుం డధిపా.

10.1-1328-ఉత్పలమాల

దీరుల వస్త్రమాల్యమణిదీప్త విభూషణధారులన్ నటా

కారుల సర్వలోకశుభకారుల మానవమానినీ మనో

హరుల రంగభూతల విహరుల గోపకుమారులన్ మహా

వీరులఁ జూచిచూచి తనివిం దుదిముట్టక లోకు లందఱున్.

10.1-1329-ఉత్పలమాల

సన్నుత రామకృష్ణముఖచంద్రమయూఖ సుధారసంబులం

గన్నులఁ ద్రావు చందమునఁ గాంచుచు జిహ్వాల నంటి చూచు లీ

లన్నుతి చేయుచుం గరములం బరిరంభము చేయు భంగి న

త్తున్నతిఁ జూపుచుం దగిలి యెండొరుతోడ రహస్యభాషలన్.

10.1-1330-కంద పద్యము

వసుదేవు నివాసంబున

వసుధన్ రక్షింప వీరు వైష్ణవతేజో
ల్లసనమునఁ బుట్టినారట
పసిబిడ్డ లనంగఁ జనదు పరదేవతలన్.

10.1-1331-సీస పద్యము

చంపె రక్కసిఁ బట్టి; చక్రవాకునిఁగూల్చె;
బడ ద్రోబ్బె మద్దుల; బకునిఁ జీఱె;
నపుదైత్యుఁ బొరిగొనె; నడరి వత్సకుఁ ద్రుంచె;
గిరి యెత్తి దేవేంద్రుఁ గ్రిందుపఱిచె;
గాళియు మర్దించె; గహనానలముఁ ద్రావె;
గేశి నంతకుపురి క్రేవ కనిచె;
మయుపుత్రుఁ బరిమర్చె; మఱియు దానవ భటు;
ల హరించి గోపకులంబుగాచె;

10.1-1331.1-తేటగీతి

గోపకాంతల మనముల కోర్కిదీర్చె;
నీ సరోరుహలోచనుండీ శుభాంగుఁ
డీ మహామహుఁడీ దిగ్గజేంద్ర మడచె;
మనుజమాత్రుడె తలపోయ మాధవుండు.

10.1-159- చాణూరునితో సంభాషణ

10.1-1332-వచనము

అని పలుకుచు సకలజనులును జూచుచుండ రామకృష్ణులకుఁ జాణూరుండు
యిట్లనియె.

10.1-1333-మత్తేభ విక్రీడితము

వనమార్గంబున గోపబాలకులతో వత్సంబులన్ మేపుచుం
బెనఁగన్ మిక్కిలి నేర్చినా రనుచు నీ ప్ృథ్వీజనుల్ చెప్ప మా
మనుజేంద్రుం డీట మిమ్ముఁ జీరఁ బనిచెన్ మల్లాహవక్త్రీడకుం;
జనదే కొంత పరాక్రమింప మనకున్ సభ్యుల్ విలోకింపఁగన్.

10.1-1334-మత్తేభ విక్రీడితము

జవసత్వంబులు మేలె? సాము గలదే? సత్రాణమే మేను? భూ
ప్రవరుం డొనని మిమ్మనంగ వలెనే? పాళీ లభిష్టంబులే?
పవో? కాక కృతాంతదండకమవో? పాలాక్షు నేత్రాగ్నివో?
నవనీతంబుల ముద్దగాదు; మెసఁగన్ నా ముష్టి గోపార్భకా.

10.1-1335-కంద పద్యము

జనములు నేర్చిన విద్యలు
జననాథునికొఱకుఁ గాదె; జననాథుఁడు నీ
జనములు మెచ్చఁగ యుద్ధం
బున మనముం గొంత ప్రొద్దు పుత్రమె? కృష్ణా?

10.1-1336-వచనము

అనిన విని హరి యిట్లనియె.

10.1-1337-ఉత్పలమాల

సాములు లేవు; పిన్నలము; సత్వము గల్దనరాదు; మల్ల సం
గ్రామ విశారదుల్ కులిశకర్మశదేహులు మీరు; మీకడన్
నేము చరించు టెట్లు; ధరణీశుని వేడ్కలు చేయువారముం
గాము; వినోదముల్ సలుపఁ గాదనవచ్చునె యొక్కమాటికిన్.

10.1-1338-కంద పద్యము

నీ తోడుత నేఁ బెనగెడఁ

బ్రీతిన్ ముష్టికునితోడఁ బెనగెడి బలుఁ డు

గ్రాతత మల్లాహవమున

భూతలనాథునికి మెచ్చు పుట్టింతు సభన్.

10.1-1339-వచనము

అనిన విని రోపించి చాణూరుం డిట్లనియె.

10.1-1340-శార్దూల విక్రీడితము

నాతోఁ బోరఁగ నెంతవాడ? విసిరో! నాపాటియే నీవు? వి

ఖ్యాతుండం; గులజుండ; సద్గుణుండ; సత్పుష్కర్మస్వభావుండ; నీ

కేతాద్వగ్విభవంబు లెల్లఁ గలవే; యీ వీటఁ బోరాడుటల్

వ్రేతల్ చూడఁగఁ గుప్పిగంతు లిడుటే? వీక్షింపు గోపార్థకా!

10.1-1341-శార్దూల విక్రీడితము

స్థాణున్ మెచ్చఁడు; బ్రహ్మఁ గైకొనఁడు; విష్ణుక్నేను నవ్వున్; జగ

త్ప్రాణున్ రమ్మనఁ డీడుగాఁ డని; మహా బాహుబలప్రాణి న

క్షీణుం; డాజికి నెల్లి నే డనఁడు; వైచిత్రిన్ వినోదించు న

చ్చాణూరుం డొక గోపబాలు పనికిన్ శక్తుండు గాకుండునే?

10.1-1342-కంద పద్యము

ప్రల్లద మేటికి గోపక

బల్లిదుండను; లోకమందుఁ బ్రఖ్యాతుండ; నా

చల్లడము క్రింద దూఱని

మల్లురు లే రెందు ధరణిమండలమందున్.

10.1-1343-సీస పద్యము

చలమున నను డాసి జలరాశిఁ జోరరాదు;
నిగిడి గోత్రముదండ నిలువరాదు;
కేడెంచి కుంభిని క్రిందకిఁ బోరాదు;
మనుజసింహుఁడ నని మలయరాదు;
చేరినఁ బడవైతుఁ జెయ్యి చాపఁగరాదు;
బెరసి నా ముందరఁ బెరుగరాదు;
భూనాథ హింసకుఁ బోరాదు నను మీటి;
శోధింతుఁ గానలఁ జోరఁగరాదు;

10.1-1343.1-ఆటవెలది

ప్రబలమూర్తి ననుచు భాసిల్లఁగారాదు;
ధరఁ బ్రబుద్ధుఁడ నని దటుమరాదు;
కలికితనము చూపి గర్వింపఁగారాదు;
తరముగాదు; కృష్ణ! తలఁగుతలఁగు.

10.1-1344-వచనము

అదిగాక నీవు శ్రీహరి నంటేని.

10.1-1345-సీస పద్యము

మహిమతో నుండగ మధురాపురము గాని;
పొలుపారు వైకుంఠపురము గాదు
గర్వంబుతో నుండఁ గంసుని సభ గాని;
సంసారరహితుల సభయుఁ గాదు
ప్రకటించి వినఁగ నా బాహునాదము గాని;

నారదు వీణాస్వనంబు గాదు
చదురు లాడగ మల్లజన విగ్రహము గాని;
రమతోడి ప్రణయ విగ్రహము గాదు

10.1-1345.1-తేటగీతి

వెలసి తిరుగంగ వేదాంతవీధి గాదు
మొఱిగిపో ముని మనముల మూల గాదు
చాగి నడువంగ భక్తుల జూడ గాదు
శౌరి! నా మ్రోల నీ వెందు చనియె దింక.

10.1-1346-వచనము

అని పలికి.

10.1-1347-సీస పద్యము

రోషాగ్నిధూమప్రరోహంబుకైవడి;
శిరమున సన్నపు సిక వెలుంగ
నాశామదేభేంద్ర హస్తసన్నిభములై;
బాహుదండంబులు భయదములుగ
లయసమయాంతకోల్లసిత దంష్ట్రల భంగి;
జాగిన కోట మీసములు మెఱయ
నల్లని తెగగల నడకొండ చాడ్చున;
నాభీల నీల దేహంబు వెలయఁ

10.1-1347.1-ఆటవెలది

జరణహతుల ధరణి సంచలింపగ నభో
మండలంబు నిండ మల్ల చఱచి

శౌరి దెసకు నడచెఁ జాణూర మల్లుండు

పొరలోకహృదయభల్లుఁ డగుచు.

10.1-160- చాణూరముష్టికులతో పోరు

10.1-1348-వచనము

ఇట్లగ్గలంబగు నగ్గలిక డగ్గటి న మల్లునిం గని మెల్ల న మొల్లంబగు బీరంబు
వెల్లిగొన, వల్లవీవల్లభుం డుల్లసిల్లి బాహునాదంబున రోదోంతరాళంబు పూరించి
మించి కవిసెన ట్లిద్దఱు నుద్దవిడి నున్నత విషమంబులగు తాణలిడి, కరి
కరియును, హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకు వీకం దలపడి యితరేతర
హేతిహింసితంబులగు దవానలంబుల తెఱంగునఁ బరస్పర దీర్ఘనిర్వాత
ఘట్టితంబులగు మహాభ్రంబుల విభ్రమంబున నన్యోన్యతుంగతరంగ తాడితంబు
లగు కల్పాంతకాల సముద్రంబుల రౌద్రంబున నొండరుల ముష్టి ఘట్టనంబుల
ఘట్టితకరీరులై దద్దరిలక డగ్గటి గ్రద్దన నయ్యుద్దఱుం దిరుగు నెడ హరి చొచ్చి పేర్చి
యార్చి జెట్టింబట్టి పడం దిగిచి పాదంబుల జాడించి సముల్లాసంబున
సెనకంబునకు వచ్చిన మెచ్చి నొచ్చి యచ్చపలుండు మీటి మోర సారించి తెరలక
పొరలం ద్రొచ్చిన నబ్బలానుజుండుబ్బి గొబ్బున మేను వర్ధిల్ల నర్థాంగకంబు
ననుండి జానువుల నొత్తుచు నురవడింగరవడంబున నున్ననా
దుర్నయుండును “బాల మేలుమే”లని లీలంగాలు చొరనిచ్చి త్రోచినం జూచి యేచి
ఖేచరు లగ్గించి యుగ్గడింప నగ్గోపకుమారుండు పాటవంబున రాటవంబునకుంజని
వెన్నెక్కి నిక్కిన నక్కంసభటుండు మదజల రేఖాబంధురంబగు గంధసింధురంబు
చందంబునఁ పదంబును బదంబునం జాఁపి కరంబునుగరంబున గ్రహించి సహించి
వహించి నైపుణ్యంబున లోపలం దిరిగి యట్టిట్టు దట్టించిన దిట్టతనంబునం దిటవు
దప్పక న ప్పద్మలోచనుండు కేడించి యేచి సమతలంబున వైచి ప్రచండం బగు
వాని పిచండంబు వాగించి కాలాధిక్యరించి డొక్కరంబు గొనిన నయ్యభ్యాసి

సభ్యులు సన్నుతింపం గ్రమ్మరించి జడ్డనఁ గాలడ్డగించి రక్షించుకొనిన నా రక్షేవైరి
వైరికటిచేలంబు పట్టి యెత్తి యెత్తి నడుమ రాగెయిడి, సందుబెట్టి నవ్విన,
నవ్విరోధి కాలుకాలిలోనిడి వేధించి నిరోధించిన నిరోధంబుఁ బాసి తిరిగిన
వసుదేవుపట్టి పట్టిసంబుఁ గొని దట్టించిన నుబ్బరిక చేసి చాణూరుండు
హరికరంబుపట్టి హుమ్మని నెమ్మొగంబునం గాలిడి మీదైనం గేళి బాలకుండు
కాలుగాల నివారించి మీదై నెగడియుండనీయక దుర్వారబలంబున విదలించిలేచి
గృహీతపరిపంథి చరణుండయి విపక్షుని వక్షంబు వజ్రివజ్ర సన్నిభంబగు పిడికిటం
బొడిచిన వాఁడు వాడిచెడక విజృంభించి యంభోరాశి మధనంబు నందిరుగు
శైలంబు పోలిక నేల జిఱజిఱందిరిగి తన్నిన వెన్నుండు కుప్పించి యుప్పురం
బెగసి మీద నుఱికిన నతండు కృష్ణపాద సంధి పరిక్షిప్తపాదుండై యెగసి లేచి
సముద్ధతుండయ్యె నయ్యెడ.

10.1-1349-కంద పద్యము

బలభద్రుఁడు ముష్టికుఁడును

బలములు మెఱయంగఁ జేసి బ్రాహ్మబాహిం

బ్రహ్మగ్నుల క్రియఁ బోరిరి

వెలయఁగ బహువిధములైన వినూతనములన్.

10.1-1350-వచనము

ఇవ్వెదంబున.

10.1-1351-కంద పద్యము

వల్లవులు పెనఁగి రున్నత

గల్లులతో భిన్నదిగిభక్తరవల్లులతో

మల్లురతో రిపుమానస

బ్రలులతో భీతగోపపలులతోడన్.

10.1-161- పౌరకాంతలముచ్చటలు

10.1-1352-వచనము

ఆ సమయంబునం బౌరకాంతలు మూఁకలు గట్టి వెచ్చనూర్చుచు ముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలో నిట్లనిరి.

10.1-1353-ఉత్పలమాల

మంచి కుమారులం గుసుమ మంజు శరీరులఁ దెచ్చి చెల్లరే
యంచిత వజ్రసారులు మహాద్రి కరోరులు నైన మల్లరం
గ్రించులఁ బెట్టి రాజు పెనగించుచుఁ జూచుచు నున్నవాఁడు; మే
లించుకలేదు; మాను మనఁ డిట్టి దురాత్ముని మున్ను వింటిమే?

10.1-1354-కంద పద్యము

చూచెదరు గాని సభికులు
నీ చిన్నికుమారకులకు నీ మల్లరకుం
నో చెల్ల! యీడు గాదని
సూచింపరు పతికిఁ దమకు శోకము గాదే?

10.1-1355-సీస పద్యము

వేణునాళములమై వెలసిన మాధవుం;
డధరామృతము లిచ్చి యాదరించుఁ
బింధదామములమై పెరిగిన వెన్నుండు;
మస్తకంబునఁ దాల్చి మైత్రి నెఱపుఁ
బీతాంబరములమై బెరిసిన గోవిందుఁ;
డంసభాగములఁ బాయక ధరించు

వైజయంతికలమై వ్రాలినఁ గమలాక్షుఁ;
డతి కుతూహలమున నటుతఁ దాల్చుఁ

10.1-1355.1-తేటగీతి

దనరు బృందావనంబునఁ దరులమైనఁ
గృష్ణుఁ డానందమునఁ జేరి క్రీడ సల్పు
నెట్టి నోముల నైన ము న్నిట్టి విధము
లేల కామైతిమో యమ్మ! యింక నెట్లు?

10.1-1356-ఉత్పలమాల

పాపపు బ్రహ్మ; గోపకుల పల్లెలలోన సృజింపరాదె; ము
న్న పురిలోపలన్ మనల నేల సృజించె? నటైన నిచ్చలుం
జేపడుఁ గాదె; యీ సుభగుఁ జెందెడి భాగ్యము సంతతంబు నీ
గోపకుమారుఁ బొంద మును గోపకుమారిక లేమి నోచిరో?

10.1-1357-కంద పద్యము

గోపాలకృష్ణుతోడను
గోపాలన వేళలందుఁ గూడి తిరుగు నా
గోపాలు రెంత ధన్యులొ
గోపాలుర కైన నిట్టి గురురుచి గలదే?

10.1-1358-కంద పద్యము

శ్రమజలకణసిక్తంబై
కమలదళేక్షణుని వదనకమలము మెఱసెన్
హిమజలకణసిక్తంబై
కమనీయం బగుచు నున్న కమలము భంగిన్.

10.1-1359-అటవెలది

సభకుఁ బోవఁ జనదు; సభవారి దోషంబు
 నెఱిగి యూరకున్న నెఱుగకున్న
 నెఱిగి యుండియైన నిట్టట్టు పలికినఁ
 బ్రాజ్ఞుఁ డైనఁ బొందుఁ బాపచయము.

10.1-1360-వచనము

అని పెక్కుండు పెక్కువిధంబులం బలుకుచుండఁ దద్బాహు యుద్ధంబున.

10.1-162- చాణూరముష్టికులవధ

10.1-1361-కంద పద్యము

ధృతిచెడి లోబడె మల్లం
 దతులిత భవజలధితరికి హతరిపు పురికిన్
 హితకరికిన్ ధృతగిరికిం
 దద హరిరవభరిత శిఖరిదరికిన్ హరికిన్.

10.1-1362-కంద పద్యము

హరికిని లోబడి బెగడక
 హరి యురము మహోగ్రముష్టి నహితుఁడు పొడువన్
 హరి కుసుమమాలికాహత
 కరి భంగిఁ బరాక్రమించెఁ గలహోద్ధతుడై.

10.1-1363-కంద పద్యము

శౌరి నెఱిజొచ్చి కరములఁ
 గ్రూరగతిం బట్టి త్రిప్పి కుంభిని వైచెన్
 శూరుం గలహ గభీరున్

వీరుం జాణూరు ఘోరు వితతాకారున్.

10.1-1364-కంద పద్యము

శోణితము నోర నొలుకఁగఁ

జాణూరుం డట్లు కృష్ణు సంభ్రమమున సం

క్షీణుండై క్షోణిం బడి

ప్రాణంబులు విడిచెఁ గంసు ప్రాణము గలఁగన్.

10.1-1365-కంద పద్యము

బలభద్రుండును లోకులు

బలభద్రుం డనఁగఁ బెనఁగి పటుబాహుగతిన్

బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను

బలవన్నుష్టికునిఁ గంసు బలములు బెగడన్.

10.1-1366-ఆటవెలది

త్రిప్పి నేలవైవ దిగ్గన రక్తంబు

వదనగహ్వరమున వఱదవాఱ

ముష్టికుండు ఘోరముష్టి సత్వము చెడి

గూలెఁ గాలిఁ దరువు గూలునట్లు.

10.1-1367-వచనము

మఱియును.

10.1-1368-కంద పద్యము

పాటవమునఁ బలుపిడికిట

సూటిం బడఁబొడిచె బలుఁడు శోభిత ఘన బా

హాటోప నృపకిరీటుం

గూటున్ వాచాటు నధిక మోరలలాటున్.

10.1-1369-వచనము

అంత న ద్దనుజాంతకుండు చరణప్రహరణంబుల భిన్నమస్తకులం జేసి వాని
చెలుల నంతకాంతికంబున కనిచిన.

10.1-1370-కంద పద్యము

వల్లవ బాలకు లని మన

మల్లవరులు పెనఁగి నేడు మడిసిరి వీరల్

బల్లిదులు; తలఁడుతలఁ డని

చెల్లాచెదరైరి పాటి చిక్కిన మల్లుల్.

10.1-1371-ఉత్పలమాల

మల్లురఁ జంపి గోపక సమాజములో మృగరాజు రేఖ శో

భిల్లగఁ బాదపద్మములఁ బెల్లుగ నందెలు మ్రోయ వచ్చు నా

వల్లవరాజనందనుల వారక చూచి మహీసురాదుల

ల్లల్లన సంస్తుతించిరి ప్రియంబుగఁ గంసుఁడు దక్క నందఱున్.

10.1-1372-వచనము

అంత సభాజనంబుల కలకలంబు నివారించి మంత్రులనుఁ జూచి కంసుం
డిట్టనియె.

10.1-1373-ఉత్పలమాల

వల్లవ బాలురన్ నగరి వాకిటికిన్ వెడలంగఁ ద్రొబ్బుఁ; డీ

గొల్లల ముట్టికోల్గొనుఁడు; క్తూరుని నందునిఁ గట్టు; డుర్వికిం

దెల్లముగాఁగ నేడు వసుదేవునిఁ జంపుడు; తండ్రిగాఁడు వీఁ
దెల్లవిధంబులం; బరుల కీష్టుడు కావకుఁ దుగ్రసేనునిన్.

10.1-1374-వచనము

అని పలుకు సమయంబున.

10.1-163- కంసవధ

10.1-1375-శార్దూల విక్రీడితము

జంఘాలత్వముతో నగోపరిచరత్నారంగ హింసేచ్ఛను
ల్లంఘింపన్ గమకించు సింహము క్రియన్ లక్షించి పౌరప్రజా
సంఘాతంబులు తల్లడిల్ల హరి కంసప్రాణహింసార్థి యై
లంఘించెం దమగంబు మీదికి రణోల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్.

10.1-1376-కంద పద్యము

తమగమున కెగురు యదు స
త్తమగణ్యునిఁ జూచి ఖడ్గదరుడై యెదిరెం
దమ గమివారలు వీరో
త్తమగణవిభుఁడనఁగఁ గంసదరణీపతియున్.

10.1-1377-శార్దూల విక్రీడితము

పక్షీంద్రం దురగంబుఁ బట్టు విధ మొప్పం గేశ బంధంబు లో
కక్షోభంబుగఁ బట్టి మౌళిమణు లా కల్పాంతవేళాపత
న్నక్షత్రంబుల భంగి రాల రణసంరంభంబు డిందించి రం
గక్షోణిం బడఁ ద్రొబ్బెఁ గృష్ణుడు వెసం గంసున్ నృపోత్తంసునిన్.

10.1-1378-శార్దూల విక్రీడితము

మంచాగ్రంబుననుండి రంగధరణీమధ్యంబునం గూలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జను లాశ్చర్యంబునుం బొందగా
బంచత్వంబును బొంది యున్న విమతుం బద్మాక్షుఁ డీడ్చెన్ వడిం
బంచాస్యంబు గజంబు నీడ్చు పగిదిన్ బాహుబలోల్లాసియై.

10.1-1379-కంద పద్యము

రోషప్రమోద నిద్రా

భాషాశన పాన గతులఁ బాయక చక్రిన్
 దోషగతిఁ జూచి యైన వి
శేషరుచిం గంసుఁ డతనిఁ జెందె నరేంద్రా.

10.1-1380-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-164- కంససోదరులవధ

10.1-1381-కంద పద్యము

గోపాలుఁ డొక్కఁ డద్దిర
భూపాలకుఁ జంపె వీనిఁ బొడువుం డేత
 ద్రూపాలస్యము లేలని
తాపాలఘురోషు లగుచు దర్పేద్ధతులై.

10.1-1382-శార్దూల విక్రీడితము

న్యరేధుండును గహ్వరుడన్ మొదలుగా నానాయుధానీక సా
మగ్రిం గంసుని సోదరుల్గవియుఁడున్ మాద్యధజేంద్రాభుడై
యుగ్మండై పరిపూయు ధోల్లసితుడై యొండ్రిండుఁ జెండాడి కా
లాగ్రణీకిఁ బంచె రాముఁడు గరీయస్థముడై వారలన్.

10.1-1383-వచనము

అయ్యవసరంబున.

10.1-1384-కంద పద్యము

చేతులఁ దాళము లొత్తుచు

చేతోమోదంబుతోడ సిగముడి వీడం

బాతర లాడుచు మింటను

గీతము నారదుఁడు పాడెఁ గృష్ణా! యనుచున్.

10.1-1385-కంద పద్యము

వారిజభవ రుద్రాదులు

భూరికుసుమవృష్టిఁ గురిసి పొగడిరి కృష్ణున్

భేరులు మ్రోసిను నిర్జర

నారులు దివి నాడి రథిక నటనముల నృపా!

10.1-165- కంసునిభార్యలువిలపించుట

10.1-1386-వచనము

అంతం గంసాదుల కాంతలు భర్తమరణదుఃఖాక్రాంతలై కరంబుల శిరంబులు

మోదికొనుచు నశ్రుసలిలధారాపరిషిక్త వదనలై సదనంబులు వెలువడి వచ్చి

వీరశయ్యా నిద్రితులైన విభులం గొగలించుకొని సుస్వరంబుల విలపించి; రందుఁ

గంసు భార్య లిట్లనిరి.

10.1-1387-సీస పద్యము

గోపాలసింహంబు గోపించి వెల్వడి;

నిను గజేంద్రుని భంగి నేడు గూల్చె

యాదవేంద్రానిల మాభీల జవమున;

నిను మహిజము మాడ్కి నేల వ్రాలె
 వాసుదేవాంబోధి వారి యుద్వేలమై;
 నిను దీవిక్షవడి నేడు ముంచె
 దేవకీసుతవజ్రి దేవత లలరంగ;
 నినుగొండ క్రియ నేడు నిహతుఁ జేసె

10.1-1387.1-తేటగీతి

హా! మనోనాథ! హా! వీర! హా! మహాత్మా!
 హా! మహారాజ! నీ విట్లు హాతుఁడవైన
 మనుచు నున్నార మక్కట! మమ్ముఁ బోలు
 కరినహృదయలు జగతిపైఁ గలరె యెందు?

10.1-1388-కంద పద్యము

భూతముల కెగ్గుచేసిన
 భూతంబులు నీకు నెగ్గు పుట్టించె వృథా
 భూతముగ మనికె యెల్లను
 భూతద్రోహికిని శుభము పొంద దధీశా!

10.1-1389-కంద పద్యము

గోపాలకృష్ణతోడను
 భూపాలక! మున్ను తొడరి పొలిసిన వారిన్
 నీపాల బుధులు చెప్పరె
 కోపాలస్యములు విడిచి కొలువం దగదే.

10.1-166- దేవకీవసుదేవుల విడుదల

10.1-1390-వచనము

అని విలపించుచున్న రాజవల్లభుల నూరార్చి, జగద్వల్లభుండైన హరి
కంసాదులకుం బరలోకసంస్కారంబులు చేయం బనిచి దేవకీ వసుదేవుల
సంకలియలు విడిపించి, బలభద్ర సహితుండై వారలకుం బ్రణామంబులు చేసిన.

10.1-1391-మత్తేభ విక్రీడితము

కని లోకేశులుగాని వీరు కొడుకుల్లారంచుఁ జిత్తంబులన్
జనయిత్రీ జనకుల్ విచారపరులై శంకింపఁ గృష్ణుండు దా
జనసమ్మోహినియైన మాయఁ దదభిజ్ఞానంబు వారించి యి
ట్లనియెన్ సాగ్రజుడై మహావినతుడై యానందసంధాయియై.

10.1-1392-సీస పద్యము

మమ్ముఁ గంటిరిగాని మా బాల్య పౌగండ;
కైశోర వయసులఁ గదిసి మీర
లెత్తుచు దించుచు నెలమి మన్నించుచు;
నుండు సౌభాగ్యంబు నొంద రైతి;
రాకాంక్ష గలిగియున్నది దైవయోగంబు;
తల్లిదండ్రుల యొద్ద తనయు లుండి
యే యవసరమున నెబ్బంగి లాలితు;
లగుచు వర్ధిల్లుదు రట్టి మహిమ

10.1-1392.1-తేటగీతి

మాకు నిన్నాళ్ళు లే దయ్యె మఱియు వినుఁడు
నిఖిల పురుషార్థహేతువై నెగడుచున్న
మేని కెవ్వార లాడ్యులు మీ రకారె
యా ఋణముఁ దీర్చ నూటొండ్లకైనఁ జనదు.

10.1-1393-కంద పద్యము

చెల్లుబడి గలిగి యెవ్వఁడు

తల్లికిఁ దండ్రికిని దేహదనముల వృత్తుల్

చెల్లింపఁ డట్టి కష్టుఁడు

ప్రల్లదుఁ డామీద నాత్మప్రలలాశి యగున్.

10.1-1394-కంద పద్యము

జననీజనకుల వృద్ధులఁ

దనయుల గురువిప్రసాధుడారాదులనే

జనుఁడు ఘనుఁ డయ్యుఁ బ్రోవక

వనరును జీవన్ముతుండు వాఁడు ధరిత్రిన్.

10.1-1395-పదనము

అదియునుం గాక.

10.1-1396-శార్దూల విక్రీడితము

కారాశాలల మా నిమిత్తము మిముం గంసుండు గారింపగా

వారింపంగ సమర్థతల్ గలిగియున్ వారింపగా లేక ని

ష్టారుణ్యాత్ములమైన క్రూరుల మహాకౌటిల్యసంచారులన్

సారాతిక్షములార! మమ్ముఁ గొఱతల్ సైరించి రక్షింపరే.

10.1-1397-పదనము

అని యిట్లు మాయామనుష్యుండైన హరి పలికిన పలుకులకు మోహితులై

వారల నంకపీఠంబుల నిడుకొని కౌగలించుకొని వారి వదనంబులు కన్నీటం

దడుపుచుఁ బ్రేమపాశబద్ధులై, దేవకీవసుదేవు లూరకుండి; రంత

మాతామహుండైన యుగ్రసేనుం జూచి.

10.1-167- ఉగ్రసేనుని రాజుగ చేయుట

10.1-1398-చంపకమాల

అనఘ! యయాతి శాపమున యాదవ వీరులకున్ నరేశ్వరా
సనమున నుండరాదు; నృపసత్తమ! రాజవు గమ్ము భూమికిన్;
నినుఁ గొలువంగ నిర్జరులు నీ కరిఁ బెట్టుదు రన్య రాజులం
బనిగొనుటెంత; రమ్ము జనపాలనశీలివి గమ్ము వేడ్కతోన్.

10.1-1399-వచనము

అని పలికి.

10.1-1400-కంద పద్యము

మన్నించి రాజుఁ జేసెను
వెన్నుఁడు సత్యావధాను విశ్రుతదానున్
 సన్నుతమానున్ గదన
చ్చిన్నాహితసేను నుగ్రసేనున్ దీనున్.

10.1-1401-వచనము

తదనంతరంబ తొల్లి కంసభీతులై విదేశంబులం గృశియించుచున్న యదు వృష్టి
 భోజ మరు దశార్హ కకురాంధక ప్రముఖు లగు సకల జ్ఞాతి సంబంధులను రావించి
 చిత్తంబు లలర విత్తంబు లిచ్చి వారి వారి నివాసంబుల నుండ నియమించె;
 నివ్వధంబున.

10.1-1402-కంద పద్యము

మధుసూదన సత్కరుణా
మధురాలోకన విముక్త మానస భయులై

మధురవచనములఁ దారును

మధురానగరంబు ప్రజలు మనిరి నరేంద్రా!

10.1-168- నందుని ప్రేపల్లెకు పంపుట

10.1-1403-వచనము

అంత నొక్కనాడు సంకర్షణసహితుండై నందునిం జీరి గోవిందుండు యిట్లనియె.

10.1-1404-శార్దూల విక్రీడితము

తండ్రిం జూడము తల్లిఁ జూడము యశోదాదేవియున్నీవు మా

తండ్రిం దల్లియు నంచు నుండుదుము సద్ధర్మంబులం దొల్లి యే

తండ్రుల్ బిడ్డల నిట్లు పెంచిరి? భవత్సజన్య భావంబులం

దండ్రి! యింతటివార మైతిమిగదా! తత్తద్వయోలీలన్.

10.1-1405-ఉత్పలమాల

ఇక్కడ నున్న బాంధవుల కెల్లను సౌఖ్యము చేసి వత్తు మే

మక్కడికిన్; మదీయులకు నందఱికిన్ వినుపింపు మయ్య యే

మెక్కడ నున్న మాకు మది నెన్నఁడు పాయవు మీ వ్రజంబులో

మక్కువతోడ మీరు కృప మా కొనరించు క్రియావిశేషముల్.

10.1-1406-వచనము

అని పలికి వస్త్రభూషణాదు లొసంగి సాదరంబుగం గొగలించుకొని గోవిందుం

డనిచిన నందుండు ప్రణయవిహ్వలుండై బాష్పజలపూరితలోచనం డగుచు

వల్లవులుం దానును ప్రేపల్లెకుం జనియె; నంత

10.1-169- రామకృష్ణుల ఉపనయనము

10.1-1407-కంద పద్యము

గర్గాది భూసురోత్తమ

వర్గముచే నుపనయనము వసుదేవుడు స

న్మార్గంబునఁ జేయించెను

నిర్గర్వచరిత్రులకును నిజ పుత్రులకున్.

10.1-1408-కంద పద్యము

ద్విజరాజ వంశవర్యులు

ద్విజరాజ ముఖాంబుజోపదిష్టవ్రతులై

ద్విజరాజత్వము నొందిరి

ద్విజరాజాదిక జనంబు దీవింపంగన్.

10.1-1409-వచనము

ఉపనయ నానంతరంబున వసుదేవుండు బ్రాహ్మణులకు సదక్షిణంబులుగా ననేక
గో హిరణ్యాది దానంబు లొసంగి తొల్లి రామకృష్ణుల జన్మసమయంబు లందు
నిజమనోదత్తలైన గోవుల నుచ్చరించియిచ్చి కామితార్థంబుల నర్థులకుం బెట్టె
నిట్లు బ్రహ్మచారులై.

10.1-1410-శార్దూల విక్రీడితము

ఉర్విన్ మానవు లెవ్వరైన గురువా క్షోద్యుక్తులై కాని త

త్సూర్యారంభము చేయఁ బోల దనుచున్ బోధించు చందంబునన్

సర్వజ్ఞత్వముతో జగద్గురువులై సంపూర్ణులై యుండియున్

గుర్యంగీకరణంబు చేయఁ జని; రా గోవిందుడున్ రాముడున్.

10.1-170- సాందీపుని వద్ద శిష్యులగుట

10.1-1411-వచనము

చని మహావైభవరాశియైన కాశిం జేరి తత్తీరంబున నవంతీపుర నివాసియు
సకలవిద్యావిలాసియు నైన సాందీపుం డను బుధవర్యునిఁ గని యథోచితంబుగ
దర్శించి, శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తి జేయుచునుండ, వారలవలన సంతుష్టుండై.

10.1-1412-శార్దూల విక్రీడితము

వేదశ్రేణియు నంగకంబులు ధనుర్వేదంబుఁ దంత్రంబు మ
న్వాదివ్యాహృత ధర్మశాస్త్రములు నుద్వన్న్యాయముం దర్శవి
ద్వాదక్షత్వము రాజనీతియును శబ్దప్రక్రియం జెప్పె నా
భూదేవగ్రణి రామకృష్ణులకు సంభూతప్రమోదంబునన్.

10.1-1413-కంద పద్యము

అఱువదినాలుగు విద్యలు
నఱువదినాలుగు దినంబు లంతన వారల్
నెఱవాదులైన కతమున
నెఱి నొక్కొక నాటి వినికి నేర్పి రిలేశా!

10.1-1414-కంద పద్యము

గురువులకు నెల్ల గురులై
గురులఘుభావములు లేక కొమరారు జగ
ధ్గురులు త్రిలోకహితార్థము
గురుశిష్యన్యాయలీలఁ గొలిచిరి వేడ్కన్.

10.1-1415-వచనము

ఇట్లు కృతకృత్యులైన శిష్యులం జూచి వారల మహాత్మ్యంబునకు వెఱఁగుపడి
సభార్యుండైన సాందీపుం డిట్లనియె.

10.1-1416-శార్దూల విక్రీడితము

అంభోరాశిఁ బ్రభాసతీర్థమున మున్ను స్మృత్తనూసంభవుం
 డంభోగాహము చేయుచున్ మునిగి లేఁ డయ్యెం గృపాంభోనిధుల్
 శుంభద్వీర్వులు మీరు మీ గురునకుం జోద్యంబుగా శిష్యుతన్
 గాంభీర్యంబునఁ బుత్రదక్షిణ యిడం గర్తవ్య మూహింపరే.

10.1-1417-కంద పద్యము

శిష్యులు బలాఢ్యులైన వి
 శేష్యస్థితి నొంది గురువు జీవించును ని
 ర్దూప్యగుణ బలగరిష్ఠులు
 శిష్యులరై గురుని కోర్కి జేయం దగదే?
 10.1-171- గురుపుత్రుని తేబోవుట

10.1-1418-వచనము

అనిన విని రామకృష్ణులు గుర్వర్థంబుగా దుర్వారరథారూఢులై రయంబునం జని
 రొద్రంబున సముద్రంబుఁ జేరి యిట్లనిరి.

10.1-1419-కంద పద్యము

సాగర! సుబుద్ధితోడను
 మా గురుపుత్రకునిఁ దెమ్ము మా టాడిన నీ
 వాగడ మవుదువు దుస్సహ
 వేగరణాభీలనిశితవిశిఖాగ్నులకున్.

10.1-1420-వచనము

అనిన వారలకు జలరాశి యిట్లనియె.

10.1-1421-ఉత్పలమాల

వంచన యేమి లేదు యదువల్లభులార! ప్రభాసతీర్థమం
దంచితమూర్తి విప్రసుతుఁ డాడ్చుఁడు తోయములాడుచుండ ను
త్సంచలితోర్మి యొక్కటి ప్రచండగతిం గొనిపోయెఁ బోవఁగాఁ
బంచజనుండు మ్రింగె నతిభాసురశీలుని విప్రబాలునిన్.

10.1-1422-వచనము

అని వాని వసియించు చో టెఱింగించిన.

10.1-1423-శార్దూల విక్రీడితము

శంఖారావముతోడఁ బంచజనుఁ డాశంకించి చిత్తంబులో
వంఖిన్నుండయి వార్ధిఁ జొచ్చె దహనజ్ఞానాభ హేమోజ్జ్వల
త్సుంఖాస్తంబునఁ గూల్చి వాని జరఠంబున్ వచ్చి గోవిందుఁ డ
ప్రేంఖచ్చిత్తుఁడు బాలుఁ గానక గురుప్రేమోదితోద్యోగుడై.

10.1-1424-కంద పద్యము

దానవుని దేహజం బగు
మానిత శంఖంబుఁ గొనుచు మసలక బలుఁడుం
దో నేతేరఁగ రథి యై
దానవరిపుఁ డరిగె దండద్రుపురికి నృపా!

10.1-1425-వచనము

చని సంయమనీనామ నగరంబు చేరి తద్వారంబునఁ బ్రళయకాల మేఘగంభీర
నినద భీషణం బగు శంఖంబు పూరించిన విని వెఱఁగుపడి.

10.1-1426-శార్దూల విక్రీడితము

అస్మద్బాహుబలంబుఁ గైకొనక శంఖారావమున్ మానసా
 పస్కారంబుగ నెవ్వఁ డొక్క నగరప్రాంతంబునం జేసి? మ
 ద్విస్మరహవరోషపావకునిచే విధ్వస్తుడై వాఁడు దా
 భస్మంబై చెడు నంచు నంతకుఁడు కోపప్రజ్వలన్మూర్తియై.

10.1-1427-వచనము

వచ్చి రామకృష్ణులం గని వారు లీలామనుష్యు లైన విష్ణుమూర్తు లని యెఱింగి;
 భక్తితోడ శుశ్రూష చేసి సర్వభూతమయుం డగు కృష్ణునకు నమస్కరించి “యేమి
 చేయుదు నానతి” మ్మనిన నమహాత్ముండు యిట్లనియె.

10.1-1428-కంద పద్యము

చెప్పెద మా గురునందనుఁ
 దప్పగలుగఁ జూచి నీవు దండనమునకుం
 దెప్పించినాఁడ వాతని
 నొప్పింపుము మాకు వలయు నుత్తమచరితా!

10.1-172- గురుపుత్రునితెచ్చి ఇచ్చుట

10.1-1429-కంద పద్యము

అనిన విని వీడె వీనిం
 గొనిపోం డని భక్తితోడ గురునందను ని
 చ్చినఁ గృష్ణుఁడు వీడ్కోలిపెను
 పునదుర్జనదమను మహిషగ్రమనున్ శమనున్.

10.1-1430-వచనము

ఇట్లు జము నడగి తెచ్చి రామకృష్ణులు సాందీపునికిం బుత్రుని సమర్పించి
 “యింకనేమి చేయవలయు నానతిం” డనిన నమహాత్ముండు యిట్లనియె.

10.1-1431-కంద పద్యము

గురునకుఁ గోరిన దక్షిణఁ

గరుణన్ మున్నెవ్వఁ డిచ్చె? ఘనులార! భవ

ద్గురునకుఁ గోరిన దక్షిణఁ

దిరముగ నిచ్చితిరి మీరు దీపితయశులై.

10.1-1432-కంద పద్యము

కాలుని వీటికిఁ జని మృత

బాలకుఁ దే నొరుల వశమె? భవదీయ కృపన్

మేలు దొరఁకొనియె మాకు; వి

శాల మగుంగాత మీ యశము లోకములన్.

10.1-1433-పదనము

మహాత్ములార! యేను కృతార్థుండ నైతి నని దీవించిన సాందీపుని వీడ్కొని
కృతకృత్యులై రామకృష్ణులు రథారోహణంబు చేసి మధురకుఁ జనుదెంచి
పాంచజన్యంబుఁ బూరించిన విని నష్టధనంబులు గనినవారి భంగిం బ్రజలు
ప్రమోదించిరంత నొక్కనా డేకాంతంబున.

10.1-1434-శార్దూల విక్రీడితము

నాపైఁ జిత్తము లెప్పుడున్ నిలుపుచున్ నా రాకఁ గాంక్షించుచున్

నాపేరాత్మల నావహించుచు వగన్ నానాప్రకారంబులన్

గోపాలంగన లెంత జాలిఁ బడిరో? కోపించిరో? దూఱిరో?

వైపల్లెన్ నిజధర్మ గేహములలో విభ్రాంతచైతన్యలై.

10.1-1435-పదనము

అని చింతించి.

10.1-173- గోపస్త్రీలకడకుద్ధవునిబంపుట

10.1-1436-కంద పద్యము

సిద్ధవిచారు గభీరున్

వృద్ధవచోవర్ణనీయు వృష్టిప్రవరున్

బుద్ధినిధి నమరగురుసము

నుద్ధవునిం జూచి కృష్ణుఁ డైయ్యనఁ బలికెన్.

10.1-1437-శార్దూల విక్రీడితము

రమ్మా యుద్ధవ! గోపకామినులు నా రాకల్ నిరీక్షించుచున్

సమ్మాహంబున నన్నియున్ మఱచి యే చందంబునం గుందిరో

తమ్మున్ నమ్మినవారి డిగ్గవిడువన్ ధర్మంబు గాదండ్రు; వే

పొమ్మా; ప్రాణము లే క్రియన్ నిలిపిరో ప్రోద్యద్వియోగాగ్నులన్.

10.1-1438-కంద పద్యము

లొకక మొల్లక నన్నా

లోకించు ప్రపన్నులకును లోబడి కరుణా

లోకనములఁ బోపింతును

నాకాశ్రితరక్షణములు నైసర్గికముల్.

10.1-1439-కంద పద్యము

సందేహము మానుం డర

విందాననలార! మిమ్ము విడువను వత్తున్

బృందావనమున కని హరి

సందేశము పంపె ననుము సంకేతమునన్.

10.1-1440-వచనము

అని మందహాససుందరవదనారవిందుండై కరంబు కరంబున నవలంబించి,
సరసవచనంబు లాడుచు వీడుకొల్పిన నుద్ధవుండును రథారూఢుండై
సూర్యాస్తమయసమయంబునకు నందవ్రజంబు జేరి వనంబులనుండి వచ్చు
గోవుల చరణరేణువులంబుచ్చన్న రథుండై చొచ్చి నందుమందిరంబు ప్రవేశించిన.

10.1-174- నందోద్ధవ సంవాదము

10.1-1441-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ పుణ్యాత్మునిఁ గొగలించుకొని నంద్రాబీరుఁ డానంది యై
మా పాలింటికీ గృష్ణు డీతఁ డనుచున్ మన్నించి పూజించి వాం
ధాపూర్ణంబుగ మంజులాన్నమిడి మార్గాయాసముం బాపి స
ల్లాపోత్సాహముతోడ నిట్లనియె సంలక్షించి మోదంబునన్.

10.1-1442-కంద పద్యము

నా మిత్తుఁడు వసుదేవుఁడు
సేమంబుగ నున్నవాడె? చెలువుగఁ బుత్రుల్
నేమంబున సేవింప మ
హామత్తుండైన కంసుఁ డడగిన పిదపన్.

10.1-1443-శార్దూల విక్రీడితము

అన్నా! భద్రమె? తల్లిదండ్రుల మమున్ హర్షించి చింతించునే?
తన్నుం బాసిన గోపగోపికల మిత్రవ్రాతమున్ గోగణం
బున్నిత్యంబు దలంచునే? వన నదీ భూముల్ ప్రసంగించునే?
వెన్నుం డెన్నఁడు వచ్చు నయ్య! యిట మా వ్రేపల్లెకున్నుద్ధవా?

10.1-1444-కంద పద్యము

అంకిలి గలుగక మా కక

లంకేందుని పగిదిఁ గాంతిలలితంబగు న

ప్పంకజనయనుని నెమ్మొగ

మింక విలోకింపఁ గలదె యీ జన్మమునన్?

10.1-1445-కంద పద్యము

అని హరి మున్నొనరించిన

పను లెల్లను జెప్పిచెప్పి బాష్పాకుల లో

చనుడై డగ్గుత్తికతో

వినయంబున నుండె గోపవీరుం డంతన్.

10.1-1446-కంద పద్యము

పెనిమిటి బిడ్డని గుణములు

వినిపింప యశోద ప్రేమవిహ్వలమతియై

చనుమొనలఁ బాలు గురియఁగఁ

గనుఁగొనలను జలము లొలుకఁగ బెగ్గిలియెన్.

10.1-1447-వచనము

ఇట్లు గోవింద సందర్శనాభావవిహ్వలురైన యశోదానందులకు నుద్దవుండు యిట్లనియె.

10.1-1448-కంద పద్యము

జననీజనకుల మిమ్ముం

గనుఁగొన శీఘ్రంబె వచ్చుఁ గని భద్రంబుల్

వనజాక్షం డొనరించును

మనమున వగవకుఁడు దైర్యమండనులారా?

10.1-1449-మత్తేభ విక్రీడితము

బలుడుం గృష్ణుడు మర్త్యలే? వసుమతీ భారంబు వారింప వా
రలయాపంబులఁ బుట్టినాడు హరి నిర్వాణప్రదుం డిప్పు; డు
జ్జ్వలుడై ప్రాణవియోగకాలమునఁ దత్పర్యేశుఁ జింతించువాఁ
డలఘుశ్రేయముఁ బొందు బ్రహ్మమయుడై యర్కాభుడై నిత్యుడై

10.1-1450-సీస పద్యము

అట్టి నారాయణుం డఖిలాత్మభూతుండు;
కారణమానవాకారుడైనఁ
జిత్తంబు లతనిపైఁ జేర్చి సేవించితి;
రతికృతార్థులరైతి; రనవరతము
శోభిల్లు నింధనజ్యోతి చందంబున;
నఖిల భూతములందు నతఁ; డతనికి
జననీజనక దార సఖి పుత్ర బాంధవ;
శత్రు ప్రియాప్రియజనులు లేరు

10.1-1450.1-ఆటవెలది

జన్మకర్మములును జన్మంబులును లేవు
శిష్టరక్షణంబు చేయుకొఱకు
గుణవిరహితుడయ్య గుణియగు సర్వ ర
క్షణ వినాశకేళి సలుపుచుండు.

10.1-175- గోపికలు యుద్ధపునిగనుట

10.1-1451-వచనము

అని మఱియుఁ బెక్కు విధంబుల హరి ప్రభావంబు లుపన్యసించుచు నారేయి
గడపి మఱుఁనాడు దధిమధనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు లేచి కృతానుష్ఠానుండై
యుద్ధవుం డొక్క రహస్యప్రదేశంబున నున్న సమయంబున.

10.1-1452-శార్దూల విక్రీడితము

రాజీవాక్షుఁడు సుందరాస్యుఁడు మహోరస్సుండు పీతాంబరుం
దాజానుస్థిత బాహుఁ డంబురుహమాలాలంకృతుం డుల్లస
ద్రాజత్కండులుఁ డొక్క వీరుఁ డిచటన్ రాజిల్లుచున్నాఁడు మా
రాజీవాక్షుని భంగి నంచుఁ గనిరా రాజాన్వయున్ గోపికల్.

10.1-1453-వచనము

కని లజ్ఘాసహిత హాసవిలోకనంబులు ముఖంబులకుం జెలువొసంగను యిట్లనిరి.

10.1-1454-చంపకమాల

ఎఱుఁగుదు మేము నిన్ను వనజేక్షణమిత్రుఁడ వీవు; కూరిమిన్
మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు మే లెఱిఁగింపఁ బ్రియుండు పంపగా
వఱలెడు భక్తి వచ్చితివి; వారలనైన మనంబులోపలన్
మఱవఁడు శౌరి మేలు; మఱి మాన్యలు రాజున కెవ్వ రిచ్చటన్.

10.1-1455-కంద పద్యము

మునివరులైనను బంధుల
పునసఖ్యము విడువలేరు గాక విడువరే
యనిమిత్రసఖ్య మాఁకటి
పనిదీరిన నళులు విరులఁ బాయునొ లేదో.

10.1-176- భ్రమరగీతములు

10.1-1456-చంపకమాల

అని యిటు గోపికల్ పలుక నం దొక గోపిక కృష్ణపాదచిం
తనమునఁ జొక్కి చేరువను దైవవశంబునఁ గాంచె నుజ్జ్వల
త్తునిశిత సద్వివేకముఁ బ్రసూనమరందమదాతిరేకమున్
ఘనమృదునాదసంచలిత కాముకలోకముఁ జంచరీకమున్.

10.1-1457-వచనము

కని హరి దన్నుం బ్రార్థింపఁ బుత్రులైన దూతయని కల్పించుకొని యుద్ధవునికి
 నన్యపదేశంబై యెఱుకపడ నయ్యళికిం దొయ్యలి యిట్లనియె.

10.1-1458-మత్తేభ విక్రీడితము

భ్రమరా! దుర్జనమిత్ర! ముట్టకుము మా పాదాబ్జముల్ నాగర
ప్రమదాళీకుచకుంకుమాంకిత లసత్పాణేశదామప్రసూ
న మరందారుణితాననుండ వగుటన్ నాథుండు మన్నించుగా
క మమున్నేపుచుఁ బొరకాంతల శుభాగారంబులన్నిత్యమున్.

10.1-1459-మత్తేభ విక్రీడితము

ఒక పువ్వందలి తేనెఁ ద్రావి మధుసా! యుత్సాహివై నీవు వే
టొకటిం బొందెడి భంగి మమ్మధరపియ్యుషంబునం దేల్చి మా
యకలం కోజ్జ్వల యౌవనంబు గొని యన్యాసక్తుఁ డయ్యెన్ విభుం
డకటా! యాతని కెట్లు దక్కె సీరి? మిద్వాకీర్తి యయ్యెంజుమీ.

10.1-1460-శార్దూల విక్రీడితము

భృంగా! కృష్ణుండు మంచివాఁ డనుచు సంప్రీతిం బ్రశంసించె; దీ
సంగీతంబున నేము చొక్కుదుమె? తద్భారితముల్ వింతలే?
యంగీకారముగావు మాకుఁ; బురకాంతాగ్రప్రదేశంబులన్

సంగీతం బొనరింపు వారిడుదు రోజున్నీకు నిష్టార్థముల్.

10.1-1461-శార్దూల విక్రీడితము

సమదాళీశ్వర! చూడు ముజ్జ్వలిత హాసభ్రూవిజ్ఞంభంబులన్
రమణీయుండగు శౌరిచే గరగరే రామల్ త్రిలోకంబులం?
బ్రమదారత్నము లక్ష్మి యాతని పదాబ్జాతంబు సేవించు ని
క్రము నే మెవ్వర మా కృపాజలధికిం గారుణ్యముం జేయగన్?

10.1-1462-శార్దూల విక్రీడితము

రోలంబేశ్వర! నీకు దూత్యము మహారూఢంబు; నీ నేరుపుల్
చాలున్; మచ్చరణాబ్జముల్ విడువు మన్మున్నాధపుత్రాదులన్
లీలం బాసి పరంబు డించి తనకున్ లీనత్యముం బొందు మ
మ్మేలా పాసి విభుండు? ధార్మికులు మున్ము చందముల్ మెత్తురే.

10.1-1463-శార్దూల విక్రీడితము

వాలిం జంపెను వేటగాని పగిదిన్ వంచించి; దైత్యానుజన్
లోలం బట్టి విరూపిఁ జేసెను; బలిన్ లోభంబుతోగట్టి యీ
త్రెలోక్యంబు మొఱంగి పుచ్చుకొనియెన్; ధర్మజ్ఞుడే మాధవుం?
డేలా షట్పద! యెగ్గు మా వలన నీ కెగ్గింపగా నేటికిన్.

10.1-1464-ఉత్పలమాల

పన్నుగ మింటిపై కెగసి పాటు విహంగములైన వీనులం
దన్నొక మాటు విన్న గృహ దార సుతాదులఁ బాసి విత్తసం
పన్నత డించి సంసరణ ప్రద్ధతిఁ బాపెడువాఁడు నిత్యకాం
క్షన్నెఱి నున్న మా బ్రతుకు సైచునె యేల మధువుతోత్తమా!

10.1-1465-మత్తేభ విక్రీడితము

కమనీయంబగు వేటకానిపలు కాకర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమ చిత్తంబులఁ జేర్చి చేరి హరిణుల్ దద్భాణ నిర్భిన్నులై
యమితోగ్రవ్యధ నొందుభంగి హరిమాయాలాపముల్ నమ్మి దుః
ఖములం జెందితి మంగజాస్త్రజనితోగ్రశాంతి నిందిందిరా!

10.1-1466-ఉత్పలమాల

బంధుల బిడ్డలన్ మగల బ్రాతలఁ దల్లులఁదండ్రులన్ మనో
జాంధతఁ జేసి డించి తను నమ్మిన మమ్ము వియోగదుర్దశా
సింధువులోనఁ ద్రోచి యిటు చేరక పోవుట పాడిగాదు; పు
ష్పంధయ! మీ యధీశునకుఁ బాదములంబడి యొత్తి చెప్పవే.

10.1-1467-సీస పద్యము

కాంచనరత్నసంఘటిత సౌధంబులే;
మా కుటీరంబులు మాధవునకు?
వివిధ నరేంద్రసేవిత రాజధానియే;
మా పల్లె యదువంశమండనునకు?
సురభిపాదప లతాశోభితారామమే;
మా యరణ్యము సింహమధ్యమునకు?
గమనీయ లక్షణ గజ తురంగంబులే;
మా ధేనువులు కంసమర్దనునకు?

10.1-1467.1-తేటగీతి

రూప విభ్రమ నైపుణ్య రూడలైన
మగువలమె మేము మన్మథమన్మథునకు?

నేల చింతించు మముఁ? గృష్ణుఁ డేల తలఁచు?

బృథివి నథిపులు నూతన ప్రియులు గారె. ?

10.1-177- ఉద్ధవుడుగోపికలనూరార్చుట

10.1-1468-వచనము

అని మఱియు నిట్లనేక విధంబులఁ గృష్ణసందర్శన లాలసలై పలుకుచున్న
గోపికల వచనంబులు విని యుద్ధవుండు మధురాలాపంబుల నూరార్చుచు
యిట్లనియె.

10.1-1469-మత్తేభ విక్రీడితము

జపదానవ్రత హోమసంయమ తపస్త్వాధ్యాయ ముఖ్యంబులన్
నిపుణుల్గోరియునే విభున్ మనములన్ నిల్పంగ లే రట్టి స
ద్విపులాకారునిపై మహామహిముపై విశ్వేశుపై మీ కజ
ప్రపటుధ్యానము లిట్లు నిల్చునె? భవద్వారిత్రముల్ చిత్రముల్.

10.1-1470-కంద పద్యము

నను మీకడకుం గృష్ణుఁడు
పనిపంపెడు వేళఁ బిలిచి పలికిన పలుకుల్
వినుఁ; డన్నియు వివరించెద
వనజ్జేక్షణలార! మీరు వగవకుఁ డింకన్.

10.1-1471-వచనము

అని హరివచనంబులుగా నిట్లనియె.

10.1-1472-సీస పద్యము

ఎల్లకార్యములకు నేను ప్రధానకా;

రణము గావున మీకు రమణులార!
 కలుగదు మద్వియోగము చరాచరరూప;
 ములలో మహాభూతములు వసించు
 కరణి నుండుదు సర్వగుతుడనై నే మనః;
 ప్రాణబుద్ధిగుణేంద్రియాశ్రయిండ
 నాత్మయం దాత్మచే నాత్మఁ బుట్టెంతు ర;
 క్షింతును ద్రుంతు హృషీకభూత

10.1-1472.1-తేటగీతి

గుణగణాకార మాత్మలోఁ గొమరుమిగుల
 నిబిడ మాయానుభవమున నిత్యశుద్ధ
 మాత్మ విజ్ఞానమయము వేఱయ్యు గుణము
 ప్రకృతికార్యమనోవృత్తిఁ బట్టి పొందు.

10.1-1473-చంపకమాల

కలఁగని లేచి మున్ను కలఁ గన్న సమస్తవిధంబు కల్గ గా
 దలఁచిన భంగి మానసపదార్థముచే నిఖిలేంద్రియార్థముల్
 బలమునఁ గట్టి తద్భుండు ప్రపంచము లేదనుఁ దన్మనంబుఁ దా
 రలయక గట్టుడున్ బుధుల క్రవ్వల నొండొక భేదమున్నదే?

10.1-1474-ఆటవెలది

సాంఖ్య యోగ నిగమ సత్య తపో దమ
 ములు మనోనిరోధమును గడపల
 గాఁగ నుండు జలధి కడపలగాఁ గల
 నదుల భంగి నళిననయనలార!

10.1-1475-మత్తేభ విక్రీడితము

చెలువల్ దవ్వుల నున్న వల్లభులపైఁ జిత్తంబులం గూర్తు రు
త్తులికం జేరువవారికంటె నదియుంగా దెప్పుడున్ నన్ను మీ
రలు చింతించుచు నుండఁగోరి యిటు దూరస్థత్వముం బొందితిం
దలకం బోలదు నన్నుఁ బొందెదరు నిత్యధ్యానపారీణులై.

10.1-178- ఉద్ధవునికడగోపికలువగచుట

10.1-1476-వచనము

అని మీకుం జెప్పు మని కృష్ణుండు చెప్పె” ననవుడు నుద్ధవునికి గోపికలు
 సంతసించి యిట్లనిరి.

10.1-1477-ఉత్పలమాల

ఇమ్ములనున్నవాడె హరి? యిక్కడి కెన్నడు వచ్చు వచ్చి మా
యుమ్ములికంబు బాపునె ప్రియుం డిట వచ్చెదనన్న సైతరే?
యమ్ముధురాపురీ రమణు లడ్డము వత్తురుగాక చెల్లరే!
మమ్ము విధాత నిర్దయుఁడు మన్మథవేదన పాలు చేసెనే.

10.1-1478-చంపకమాల

మఱుచునొకో మదిం దలచి మాధవుఁ డా యమునాతటంబునం
దఱుచగు దివ్యసౌరభ లతా గృహసీమల నేము రాగ; మా
మఱువులనుండి నీడలకు మమ్మెలయించి కలంచి దేహముల్
మఱుచినఁ దేల్చి నూల్కొలిపి మన్మథలీలలఁ దేల్చు చందముల్.

10.1-1479-శార్దూల విక్రీడితము

నీతో నర్మగృహంబులం బలుకునే నే మెల్ల వంశోల్ల స
ద్భీతభ్రాంతలమై కళిందతనయా తీరంబునం జేరినం

జేతో జాతసుఖంబులం దనిపి మా చిత్తస్థితుల్ చూడ నీ
లాతంత్రజ్ఞతఁ దాఁగి మెల్లన మదాలాపంబు లాలించుటల్.

10.1-1480-కంద పద్యము

ముచ్చట వేళలఁ జెప్పునె
యచ్చుగ మును నేము నోమునప్పుడు జలము
జ్జొచ్చిన మా చేలంబులు
ముచ్చిలి యిచ్చిన విధంబు ములం బెల్లన్.

10.1-1481-శార్దూల విక్రీడితము

ఏకాంతంబున నీదుపైఁ నొరిగి తా నేమేని భాషించుచో
మా కాంతుండు వచించునే రవిసుతామధ్యప్రదేశంబునన్
రాకాచంద్రమయూఖముల్ మెఱయఁగా రాసంబు మాతోడ నం
గీకారం బొనరించి బంధనియతిం గ్రీడించు విన్నాణముల్.

10.1-1482-సీస పద్యము

తనుఁబాసి యొక్కింతతడవైన నిటమీద;
నేలపై మేనులు నిలువ వనుము
నేలపై మేనులు నిలువక యటమున్న;
దైర్యంబు లొక్కటఁ దలగు ననుము
దైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగిన పిమ్మటఁ;
జిత్తంబు లిక్కడఁ జిక్క వనుము
చిత్తంబు లిక్కడఁ జిక్క వచ్చినఁ;
బ్రాణంబు లుండక పాయు ననుము

10.1-1482.1-తేటగీతి

ప్రాణములుపోవ మఱి వచ్చి ప్రాణవిభుడు
 ప్రాణిరక్షకుఁ డగు తన్నుఁ బ్రాణలెల్ల
 జేరి దూఱంగ మఱి యేమి జేయువాఁడు
 వేగ విన్నప మొనరింపవే మహాత్మా!

10.1-1483-కంద పద్యము

తగులరె మగలను మగువలు?
 దగులదె తను మున్ను గమల? దగవు విడిచియుం
 దగిలిన మగువల విడుచుట
 దగుదగ దని తగవు బలుకఁ దగుదువు హరికిన్.

10.1-1484-సీస పద్యము

విభుడు మా ప్రేపల్లె వీధుల నేతేరఁ;
 జూతుమే యొకనాడు చూడ్కు లలరఁ?
 బ్రభుడు మాతో నర్మభాషలు భాషింప;
 విందుమే యొకనాడు వీను లలరఁ?
 దనువులు పులకింప దయితుండు డాసినఁ;
 గలుగునే యొకనాడు కౌగలింపఁ?
 బ్రాణేశు! మమ్మేల పాసితి వని దూఱఁ;
 దొరకునే యొకనాడు తొట్టుపడఁగ?

10.1-1484.1-తేటగీతి

వచ్చునే హరి మే మున్న వనముఁ జూడఁ?
 దలచునే భర్త మాతోడి తగులు తెఱగుఁ?
 దెచ్చునే విధి మన్నాథుఁ దిట్టువడక?

యెఱుగ బలుకు మహాత్మా! నీ కెఱుగ వచ్చు.

10.1-1485-వచనము

అని “దుఃఖార్థవమగ్నంబయిన గోపకులంబు నుద్ధరింపుము రమానాథ” యని
గోపికలు వగచి తదనంతరంబ మఱియు నుద్ధవ నిగదితంబు లయిన
కృష్ణసందేశంబులవలన విరహవేదనలు విడిచి యుద్ధవునిం బూజించి; రిట్లు
కృష్ణలీలావర్ణనలు చేయుచు ప్రేపల్లె నుద్ధవుండు గొన్ని నెల లుండి నందాదుల
వీడ్కొని మరలి రథారూఢుండై చనిచని.

10.1-1486-కంద పద్యము

సారమతిఁ బ్రణతి జేయుచు

నారయ నుద్ధవుండు గాంచె నఘసంహారిన్

హోరిన్ మధురానగర వి

హరిన్ రిపుజన మదాపహరిన్ శౌరిన్.

10.1-1487-వచనము

కని యధోచితంబుగా భాషించుచుఁ దనచేత నందాదులు పుత్తెంచిన కానుకలు
బలకృష్ణులకు నుగ్రసేనునికి వేటువేట యిచ్చె నని చెప్పి శుకుండు
పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె.

10.1-179- కుబ్జగృహంబునకేగుట

10.1-1488-మత్తేభ విక్రీడితము

తను మున్నంగజకేళిఁ గోరిన లతాతన్విన్ రతిక్రీడలం

దనుపం గోరి జనార్దనుం డరిగె రత్నస్వర్ణ మాల్యాను లే

పన భూషాంబర ధూపదీప పరిదీప్తంబై మనోజప్రదీ

పనమై యున్న తదీయ గేహమునకుం బంచేషుపంచేషుడై.

10.1-1489-వచనము

ఇట్లరిగి తద్దేహంబున.

10.1-1490-ఆటవెలది

కాము శరముబోలెఁ గమలారి కళబోలె
మెలఁగి యాడనేర్చు మెఱుఁగుబోలె
నిఖిలభువనమోహి నీదేవతయుఁ బోలెఁ
జెలువు మెఱసియున్న చెలువఁ గనియె.

10.1-1491-మత్తేభ విక్రీడితము

హరి యేతెంచిన లేచి సంభ్రమముతో నాళి సమూహంబుచే
సిరి యొప్పన్ విహితోపచారములు తాఁ జేయించి సౌవర్ణ సుం
దరతల్పస్థితుఁ జేసి యుద్ధవుని నుద్వృత్తితిఁ బూజించి భా
సుర పీఠంబున నుండఁ బంచి మది నొత్తుకృంబు శోభిల్లఁగన్.

10.1-1492-కంద పద్యము

ఆళినివహ నివేదిత
మాలా మృగనాభిపంక మణిమయభూషా
చేలాలంకృత యగుచును
హేలావతి గోరె వనరుహ క్షణుఁ గవయన్.

10.1-180- కుబ్జతో క్రీడించుట

10.1-1493-కంద పద్యము

లీలావతి సుకృతోల్లస
దేలాకర్పూరమిళిత హిత మధుర మహా
హలారసపాన మద

శ్రీలాళిత యగుచు నబల చేరెం గృష్టున్.

10.1-1494-మత్తేభ విక్రీడితము

సరసాలోకనవృష్టి పైఁ గురియుచున్ సమ్యగ్వచో వైఖరిం
గరఁగం జేసి సువర్ణకంకణసమగ్రం బైన సైరంధ్రి కే
ల్లరపద్మంబునఁ బట్టి తల్పమున కాకర్తించి గంభీరతం
బరిరంభాదుల నానపుచ్చి మరుసంభావించుచున్ వేడుకన్.

10.1-1495-ఉత్పలమాల

జాతియుఁ గాలముం గళయు సత్వము దేశము భావచేష్టలున్
ధాతువుఁ బ్రాయముంగుణముఁదద్దశయుంహృదయంబుఁజుడ్కియుం
బ్రీతి విశేషముం దెలిసి పెక్కువిధంబులఁ దొయ్యలిన్ మనో
జాత సుఖంబులం దనిపె శౌరి వధూహృదయాపహారియై.

10.1-1496-కంద పద్యము

కరపద్మంబుల మాధవుఁ
గరమొప్పుం గొగలించి కామానలముం
 గరభోరువు వర్జించెను
గర మరు దని తోడిశీతకరముఖు లలరన్.

10.1-1497-మత్తేభ విక్రీడితము

సనకాదుల్ దలపోసి కానని విభున్ సర్వప్రభున్ దుర్లభున్
మును దా నిచ్చిన యంగరాగ సుకృతామోదంబునం గూడియున్
పున నిర్వాణవిభూతి యిమ్మనక నా కంజాక్షి యేఁ బాయఁజా
లననుం గొన్ని దినంబు లంగభవకేళిం దేల్పువే? నావుడున్.

10.1-1498-అటవెలది

వనిత గోరుకొనిన వరమిచ్చి యా శౌరి
యుద్ధవుండు దాను నువిద యిల్లు
వెడలె నపుడు తియ్యవిలుకాడు సురభితోఁ
దీగ యిల్లు వెడలు తెఱఁగు మెఱయ.

10.1-1499-కంద పద్యము

ఏ వేదంబులఁ గానని
దేవోత్తముఁ గాంచి ముక్తి తెరు వడుగక రా
జీవేక్షణ రతి యడిగెను
భావింపఁ దదీయ కర్మఫల మెట్టిదియో.

10.1-1500-కంద పద్యము

కారుణ్యంబునఁ గృష్ణుడు
దారుణ్యము మెఱసి మదనతంత్రంబుల లీ
లారణ్యవీధిఁ దేల్చెను
సైరంద్రీన్ విభవవిజిత శక్తపురంద్రీన్.

10.1-1501-వచనము

తదనంతరంబ కృష్ణుం డుద్ధవ రామ సహితుండై హస్తినాపురంబునకు నక్రూరునిం
బనుపందలంచి తద్గృహంబునకుం జనిన నతండు వారలం గని లేచి
రామకృష్ణులకు నమస్కరించి యుద్ధవుం గౌగలించుకొని వారి నందఱ
యథావిధిం బూజించి హరిపాదంబులు తన తొడలమీద నిడుకొని యిట్లనియె.

10.1-1502-కంద పద్యము

అనుచరులుఁ దానుఁ గంసుఁడు

చనియెన్ మీచేత జమునిసదనంబునకున్

ఘనులార! మీ బలంబున

నొనరగ యాదవకులంబు నుద్ధృత మయ్యెన్.

10.1-181- అక్రూరుడు పోగడుట

10.1-1503-వచనము

మహాత్ములార! మీరు విశ్వాదిపురుషులరు, విశ్వకారణులరు,
విశ్వమయులరగుట మీకుఁ గార్యకారణంబులు లేవ వధరింపుము; పరమేశ్వరా!
నీవు రజోగుణంబున నఖిలంబు సృజించి కారణరూపంబునఁ
దదనుపవిష్టుండవై కృతదృష్టకార్యరూప ప్రపంచాకారంబున దీపింపుదువు;
కార్యరూప చరాచర దేహంబులకుం గారణంబులైన
భూప్రముఖంబులనుగతంబులైనఁ గార్యరూప దేహంబులునై ప్రకాశించు
చందంబున నొక్కండవుఁ గారణరహితుండవు నాత్మతంత్రుండవునై యుండియు
విశ్వాకారంబునఁ బెక్కిగుదువు సృష్టిస్థితిలయంబులఁ జేయుచుండియును
విజ్ఞానమూర్తి వగుటం బరిబ్రాంతుండైన జీవుని భంగి గుణకర్మబద్ధుండవు కావు;
కావున సిద్ధంబు తన్నిమిత్రంబున బంధహేతువు సిద్ధింపదు.

10.1-1504-సీస పద్యము

పరగ జీవునికైన బంధమోక్షము లంట;

వంటునే పరతత్వమైన నిన్ను

నంటునే యీశ! దేహద్యుపాధులు నని;

ర్వచనీయములుగాన వరుస నీకు

జన్మంబు జన్మసంశ్రయ భేదమును లేదు;

కావున బంధమోక్షములు లేవు;

గణుతింప నిన్నులూఖలబద్ధుఁడనుటయు;

నహిముక్తుఁ డనుటయు నస్మదీయ

10.1-1504.1-ఆటవెలది

బాలబుద్ధిగాదె? పాషండముఖర మా
ర్థములచేత నీ జగద్ధితార్థ
మైన వేదమార్గ మడఁగిపో వచ్చిన
నవతరించి నిలుపు దంబుజాక్ష.

10.1-1505-కంద పద్యము

ఆ నీవు ధరణిభారము
మానిచి రక్కసుల నెల్ల మర్దించుటకై
 యానకదుందుభి యింటను
మానక జన్మించితివి సమంచితకీర్తిన్.

10.1-1506-మత్తేభ విక్రీడితము

త్రిజగత్పావనపాదతోయములచే దీపించి వేదామర
ద్విజ ముఖ్యాకృతివైన నీవు కరుణన్ విచ్చేయుటం జేసి మా
నిజగేహంబులు ధన్యతం దనరె; నిన్నార్యు లర్చింపగా
నజితత్వంబులు వారి కిత్తు వనుకంప్రాయత్త చిత్తుండవై.

10.1-1507-శార్దూల విక్రీడితము

ఏ పుణ్యాతిశయప్రభావముననో యీ జన్మమం దిక్కడన్
నీ పాదంబులు గంటి నిన్నెఱిగితిన్ నీవుం గృపాళుండవై
నాపై నర్మిలిఁజేసి మాన్పు గదవే నానా ధనాగార కాం
తా పుత్రాదులతోడి బంధనము భక్తవ్రాతచింతామణి.

10.1-1508-వచనము

అని పలికిన నగుచు నక్రూరుని మాటలవలన సంసారబంధం బగు మోహంబు
గీలుకొలుపుచు హరి యిట్లనియె.

10.1-1509-కంద పద్యము

బంధుండవు సద్దోహిత
సంధుండవు వావిఁ జూడ జనకుండవు కృపా
సింధుండ వెల్ల గుణముల
నంధుండవుగావు ప్రోవ నర్హుల మెందున్.

10.1-1510-చంపకమాల

కొలుతురు మర్త్య లిష్టములు గోరి శిలామయదేవసంఘమున్
జలమయ తీర్థసంఘమును సంతతమున్నటు వారు గొల్వగా
వలదనరాదుగాక భగవత్పదభక్తులరైన మీ క్రియన్
సొలయక దేవతీర్థములు చూచిన యంతనె కోర్కు లిచ్చునే.

10.1-182- అక్రూరుని హస్తిన పంపుట

10.1-1511-వచనము

మహాత్మా! పరమభాగవతుండవైన నీవు మాకభీష్టంబు లొనరింప నర్హుండవు;
వినుము పాండురాజు పరలోకగతుండైనఁ గుంతీ సహి తులైన పాండవులు
ధృతరాష్ట్ర శాసనంబున నేతెంచి కరిపురం బున నున్నవారట;
నిజపుత్రమోహితుం డగు న య్యంధ నృపతి వారి యందు సమత్వంబునం
జరింపం డటుగావున.

10.1-1512-కంద పద్యము

వారలు బంధులు గావున

వారలకును మే లొనర్చి వారలరంగా
వారింప వలయు దుస్థితి
వారిజరిపువంశ! పొమ్ము వారిం జూడన్.

10.1-1513-వచనము

అని పలికి సంకర్షణోద్ధవసహితుండై హరి నిజగృహంబునకుంజనుటయు
 నక్రూరుండు కౌరవరాజుధాని యగు కరిపురికరిగి యందు ధృతరాష్ట్ర భీష్మ విదుర
 బాహ్లిక భారద్వాజ గౌతమ దుర్యోధన కర్ణాశ్వత్థామాదులం గుంతీసహితులైన
 పాండవులం దక్కిన బంధువులనుం గని యధోచిత సత్కారంబుల నొంది
 తత్తద్వర్తనంబు లెఱింగికొనుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండ నొక్కనాడు విదురుండు
 విన నేకతంబున నక్రూరునికిఁ గుంతి యిట్లనియె.

10.1-183- అక్రూరునితో కుంతిసంభాషణ

10.1-1514-శార్దూల విక్రీడితము

అన్నా తల్లులుఁదండ్రులున్ భగినులున్నట్లుండు మద్రాతలున్
నిన్నుం బొమ్మనువేళ నే మనిరి? మా నెవ్వల్ విచారించురే?
యున్నారా సుఖయుక్తులై? మృగివృకవ్వాహంబులోనున్న రే
ఖన్నే నిక్కడ నున్నదానఁ గుమనః కౌరవ్యమధ్యంబునన్.

10.1-1515-మత్తేభ విక్రీడితము

కఱపించెన్ ఫణికోటిచే లతికలం గట్టించి గంగానదీన్
నెఱిఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొసఁగెన్ నిద్రారతిం జెంది యే
మఱియుండం బొడిపించె నాయుధములన్నత్పుత్రులం దేమియుం
గొఱగాఁ డీ ధృతరాష్ట్రసూనుఁడు మహాక్రూరుండు కౌర్యంబునన్.

10.1-1516-మత్తేభ విక్రీడితము

బలుడుం గృష్ణుడు నెన్నఁడైనఁ దమలో భాషించి మేనత్త బి
డలకున్ మేలు తలంతురే? వగపులన్ డయ్యంగఁ బా లయ్యెనే
జలజాతాక్షుడు భక్తవత్సలుఁ డిలాదక్రంబు భాగించి యి
ముల నిప్పించునె నా కుమారకులకున్ ముఖ్యప్రకారంబునన్.

10.1-1517-వచనము

అని పలికి కృష్ణునిఁ జిత్తంబున నిల్పి నమస్కరించి సంకీర్తనంబు చేసి “సర్వాత్మ!
 సర్వపాలక! పుండరీకాక్ష! శరణాగతనైన నన్ను రక్షింపు రక్షింపు” మని
 వగచుచున్న కుంతికి నక్రూరుండు విదురసమేతుండై ప్రియవచనంబుల
 దుఃఖోపశమనంబు చేసి వీడ్చొని బంధుమిత్రమధ్యంబున సుఖోపవిష్టుండైన
 ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె.

10.1-184- అక్రూరధృతరాష్ట్రులసంభాషణ

10.1-1518-ఉత్పలమాల

నీ యనుజుండు పాండుధరణీవిభుఁ డీల్గిన నీవు భూమి ధ
ర్మ యతబుద్ధి నేలుచుఁ బ్రజావళిఁ గాచుచు గౌరవంబుతోఁ
బా యక లోకులందు సమభావతఁ జేసితివేనిఁ గీర్తియున్
శ్రీ యముఁ గల్గు వేటొకటి చేసిన దుర్గతిగల్గు భూవరా!

10.1-1519-సీస పద్యము

అవనీశ! పాండవులందు నీ నందను;
లందు సమానుండ వగుట బుద్ధి
యెవ్వనితో యోగ మిం దెవ్వనికి నిత్య;
మంగనాగార పుత్రాదికముల
వలన నయ్యెడి దేమి? వసుమతి నొక జంతు;

వుదయింప నొక జంతు వుక్కుడంగు
నొకఁడు పుణ్యము జెందు నొకఁడు పాపము నొందు;
మీనజీవనభూత మిళిత జలముఁ

10.1-1519.1-ఆటవెలది

దత్తనూజు లేట్లు ద్రావుదు రట్లు మూ
డాత్ము విత్త మెల్ల నపహరింతు
రహితులైన కొడుకు లటమీద మనియైనఁ
జచ్చియైనఁ దండ్రి జూడఁ జనరు

10.1-1520-కంద పద్యము

కావున మూడాత్ముడవై
నీ వార్జించిన ధనంబు నీ పుత్రులు దుః
ఖావహులు పంచుకొనఁగా
భూవర! నిందితుడ వగుదు భూనాకములన్.

10.1-1521-శార్దూల విక్రీడితము

నిందం బొందకు మయ్య! యీ తనువు దా నిద్రా కళా దృష్టమౌ
సందోహంబు విధంబు నిల్వదు సుమీ; జాత్యంధతం బొందియున్
మందప్రజ్ఞత లేల చేసెదవు సమృద్ధాన చక్షుండవై
సందోహింపక యిమ్ము పాండవులకున్ సర్వంసహా భాగమున్.

10.1-1522-వచనము

అనిన ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె.

10.1-1523-సీస పద్యము

నీ మాట మంచిది నిశ్చయ మగు; నైన;
నస్థిరంబైన నా యంతరంగ
మందు నిల్వదు సుదామాచలస్పటిక శి;
లాతత ద్యుతి తటిల్లతిక భంగి;
నమృతంబు నొందియు నానందితుఁడు గాని;
నరుమాడ్కి నేను నానంద మొంద;
నీశ్వ రాజ్ఞావిధ మెవ్వఁడు దప్పింప;
నోపు విజ్ఞాని యై యుండి యైన

10.1-1523.1-ఆటవెలది

విశ్వమెల్లఁ జేసె విభజించి గుణముల
నెవ్వఁ డనుసరించె నెవ్వఁ డవని
భారమెల్లఁ బాపఁ బ్రభవించె దేవకి
కెవ్వఁ డాత్మతంత్రుఁ డీశ్వరుండు.

10.1-1524-వచనము

అట్టి కృష్ణునకు నమస్కరించెద; నా నందనందనుని దివ్యచిత్తంబునం గల
 తెఱంగుననృతుకం గలవార” మని వీడ్కోలిపిన నక్తూరుం డతని తలంపెటింగి
 “నీతలంపుఁ గనుగొంటి నీకిష్టం బగునట్లు వర్తింపు” మని పలికి మరలి మధురకుం
 జనుదెంచి తదీయ వృత్తాంతంబు రామకృష్ణుల కెఱింగించె; అంతఁ గంసుభార్యలగు
 నస్తీయు బ్రాస్థీయు విధవలయి దుఃఖించుచుం దమ తండ్రి యయిన జరాసంధుని
 కడకుం జని.

10.1-185- అస్తిప్రాస్తులు మొరపెట్టుట

10.1-1525-శార్దూల విక్రీడితము

వాండ్రున్ వీండ్రును రాజులే యనుచు గర్వప్రాడితో యాదవుల్
వేండ్రుంబైన బలంబుతో మధురకున్ వే వచ్చి నిష్కారణం
బాండ్రున్ బిడ్డలు బంధులున్ వగవఁ గంసాదిక్షమానాథులం
దండ్రి! చంపిరి కృష్ణుచేత నిటు వైధవ్యంబు వచ్చెం జుమీ.

10.1-1526-వచనము

అనిన విని, ప్రళయకాలానలంబు తెఱంగున మండిపడి శోకరోషంబులు
 బంధురంబులుగా జరాసంధుం డిట్లనియె.

10.1-1527-శార్దూల విక్రీడితము

ఏమీ? కంసునిఁ గృష్ణుఁడే రణములో హింసించె నోచెల్ల! నా
సామర్థ్యంబు దలంప డించుకయు మచ్చండప్రతాపానలో
ద్దామార్పుల్ వడి నేడు గాల్చు యదుసంతానాటవీవాటికన్
భూమిం గ్రుంగిన నింగిఁ బ్రాకిన మహాంభోరాశిలోఁ జొచ్చినన్.

10.1-1528-కంద పద్యము

యాదవ విరహిత యగుఁ బో
మేదిని నాచేత నేడు మీదుమిగిలి సం
 పాదిత బలులై హరి రు
ద్రద్రుహిణేంద్రాదు లెవ్వ రుడ్డం బైనన్.

10.1-1529-వచనము

అని పలికి సమరసన్నాహ సంకులచిత్తంబునఁ గోపంబు దీపింప సంగరభేరి
 వ్రేయించి కదలి.

10.1-1530-కంద పద్యము

దక్షుండై యిరువదిమూ

డక్షోహిణులైన బలము లనుగతములుగా

నాక్షణమ జరాసంధుఁడు

ప్రక్షోభముతోడ మధురపైఁ జనియె నృపా!

10.1-1531-కంద పద్యము

గంధేభ తురగ రథ భట

బంధుర చరణోత్థితోగ్రపాంసుపటల యో

గాంధీభూతములై దివి

మంధర గతి నడచె నపుడు మార్తాండ హరుల్.

10.1-186- జరాసంధుని మధురముట్టడి

10.1-1532-వచనము

ఇట్లు చని నిరంతర కిసలయపత్రకోరకకుసుమఫలభారవినమిత వృక్షవిలసిత
మహోద్యానంబును, నుద్యానవనభాగ వలమాన జలోన్నయన దారుయంత్ర
లతానిబద్ధ కలశ విముక్త సలిలధారా శీకరపరంపరాసంపాదిత వర్షాకాలంబును,
గాలకింకర సదృశ వీర భట రథ తురగ సామజ సంకులంబును, గులాచార
ధర్మప్రవీణ పౌరజన భాసురంబును, సురాభేద్యమాన మహోన్నతాట్టాలక యంత్ర
భయంకర ప్రాకారచక్రంబును, జక్రసారసహంసాదికలకలరవకలిత సరోవరంబును,
సరోవర సంపుల్ల హల్లక కమల పరిమళమిళిత పవనవిరాజితంబును, జితానేక
మండలేశ్వర భూషణ మణిగణ రజోనివారిత మదగజేంద్రదానజలప్రభూత
పంకంబును బంకరహిత యాదవేంద్ర దత్త సువర్ణాచల కల్పతరు కామధేను
సమ్మర్దిత విద్యజ్ఞన నికేతనంబును గేతన సన్నిబద్ధ చామర మయూర చాప
శింజనీనినద పరిపూరితాబ్రంబును, నభ్రంలిహ మహాప్రాసాద సౌధ గవాక్షరంద్ర
నిగ్గత ఘనసార ధూపధూమపటల విలోకన సంజనిత జలధర విభ్రాంత

శిఖండితాండవ రుచిరంబును, జిరతరానేక దేవాలయ జోఘుష్యమాణ
తూర్యనినద పరిభావిత పారావార కల్లోల ఘోషంబును, ఘోషకామినీ ప్రాణవల్లభ
బాహుదండపరిరక్షితంబునై, పరులకు నలక్షితంబైన మధురానగరంబు చేరి,
వేలాలంఘనంబు చేసి, వెల్లివిరిసిన మహార్ణవంబు తెఱంగునఁ బట్టణంబునకు
ముట్టణంబుచేసి, చుట్టును విడిసిన జరాసంధుని బలౌఘంబుగని వేళావిదుం
డగు హరి తన మనంబున.

10.1-1533-మత్తేభ విక్రీడితము

ఇదున్నాలుగునాఱురెండునిరుమ్మా డక్షౌహిణుల్సుట్టి సం
ధాదించె బురమెల్ల మాగధునెడన్ సామంబు దానంబు సం
భేదంబుం బనిలేదు దండవిధి శోభిల్లం బ్రయోగించి యీ
భూదేవీ గురుభార మెల్ల నుడువం బోలున్ జయోద్భాసిన్.

10.1-1534-కంద పద్యము

ఏ నవతరించు టెల్లను
మానుగఁ జతురంత ధరణిమండలభరమున్
మానుపుకొఱకుం గాదే
పూనెద నిది మొదలు దగిలి భూభర ముడఁపన్.

10.1-1535-ఆటవెలది

మగధనాథుఁ బోర మడియింపఁ బోలదు
మడియకున్న వీడు మరలమరల
బలముఁ గూర్చుకొనుచుఁ బఱతెంచుఁ బఱతేరఁ
ద్రుంపవచ్చు నేల దొసఁగు దొఱగ.

10.1-1536-వచనము

అని యిట్లు చింతించుచున్న సమయంబున నభోభాగంబుననుండి మహాప్రభా
సమేతంబులును, సపరిచ్ఛదసూతంబులును, ననేక బాణ బాణాసన చక్రాది
వివిధాయుధోపేతంబులునైన రథంబులు రెండు మనోరథంబులు పల్లవింప
దైవయోగంబునం జేరవచ్చినం జూచి హరి సంకర్షణున కిట్లనియె.

10.1-1537-శార్దూల విక్రీడితము

కంటే రామ! రథంబు లాయుధములున్ గ్రాడప్రకాశంబులై
మింటన్ వచ్చెను వీనిఁ గైకొని సురల్ మెచ్చన్ నృపశ్రేణులం
బంటింపం బనిలేదు చంపుము ధరాభారంబు వారింపు మీ
వెంటన్ నీ యవతారమున్ సఫలమౌ వేవేగ లెమ్మాజికిన్.

10.1-1538-వచనము

అని పలికి.

10.1-187- జరాసంధునితోపోర వెడలుట

10.1-1539-కంద పద్యము

ఖరులై దృఢకవచ ధను
శ్చరులై యధిగత రథానుచరులై మదవ
తృరులై ఘన హరులై బల
హరు లయ్యెడ నాజి కేగి రతిభీకరులై.

10.1-1540-వచనము

ఇట్లు సమరసన్నాహంబునం బురంబు వెడలి.

10.1-1541-ఉత్పలమాల

అన్యులు తల్లడిల్ల దనుజాతకుఁ డొత్తె గభీరఘోష కా

రిన్య మహాప్రభావ వికటీకృత పద్మభవాండ జంతు చై
తన్యము ధన్యమున్ దివిజతాపసమాన్యముఁ బ్రీత భక్త రా
జన్యము భీతదుశ్చరితశాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్.

10.1-1542-కంద పద్యము

సింధుర భంజనపూరిత
బంధురతర శంఖనినద భారమున జరా
 సంధునికిం గల సైన్యము
లంధములై సంచలించె నాహవభూమిన్.

10.1-188- జరాసంధుని సంవాదము

10.1-1543-వచనము

అయ్యవసరంబున మాగధుండు మాధవున కిట్లనియె.

10.1-1544-సీస పద్యము

అదలించి రొప్పంగ నాలమందలు గావు;
గంధగజేంద్ర సంఘములు గాని
పరికించి వినఁగ నంభారవంబులు గావు;
వాజీంద్ర హేషారవంబు గాని
పదహతిఁ గూల్పంగఁ బాత బండ్లివి గావు;
నగసమానస్యందనములు గాని
ప్రియము లాడంగ నాభీరలోకము గాదు;
కాలాభ వైరివర్ణంబు గాని

10.1-1544.1-తేటగీతి

యార్ప వనవహ్ని గాదు బాణాగ్ని గాని

మురియ బృందావనము గాదు మైనలు గాని

యమున గాదు నటింప ఘోరాజి గాని

పొరు నీకేల గోపాల! పొమ్ముపొమ్ము.

10.1-1545-మత్తేభ విక్రీడితము

తరుణిం జంపుటయో బకున్ గెడపుటో ధాత్రీజముల్ గూల్చుటో

ఖరునిం ద్రుంచుటయో ఫణిం బఱపుటో గాలిన్ నిబంధించుటో

గిరి హస్తంబునఁ దాల్చుటో లయమహాగ్నిస్ఫార దుర్వార దు

ర్భర బాణాహతి నెట్లు నిల్చెదవు సప్రాణుండవై గోపకా!

10.1-1546-వచనము

అదియునుం గాక.

10.1-1547-సీస పద్యము

గోపికావల్లకీ మోషణంబులు గావు;

శింజనీరవములు చెవుడుపఱచు

వల్లవీకరముక్త వారిధారలు గావు;

శరవృష్టి ధారలు చక్కుచేయు

మోషాంగనాపాంగ కుటిలాహతులు గావు;

నిశితాసి నిహతులు నిగ్రహించు

నాభీరకామినీ హస్తాబ్జములు గావు;

ముష్టి ఘాతంబులు మురువడంచు

10.1-1547.1-తేటగీతి

నల్ల వ్రేపల్లెగాదు ఘోరావనీశ

మకరసంఘాత సంపూర్ణ మగధరాజ

వాహినీసాగరం బిది వనజనేత్ర!

నెఱసి నిను దీవి కైవడి నేడు ముంచు.

10.1-1548-వచనము

అనిన శ్రీహరి యిట్లనియె.

10.1-1549-ఉత్పలమాల

పంతములేల తొల్లి జనపాలురఁ బోరుల గెల్చినాఁడ వం

డ్రుతియ చాలదే? బిరుదు లాడుట బంటుతనంబు త్రోవయే?

యంతటదీఱెనే? మగధ! యేటికి ప్రేలెదు? నీవ యేల క

ల్పాంత మహోగ్రపావకునినైన హరింతు వరింతు సంపదన్.

10.1-1550-కంద పద్యము

గోపాలుఁడ వని పలికితి

భూపాలక! దీననేమి? పోరాడంగా

గోపాల మహీపాల

వ్యాపారాంతరము దెలియవచ్చుం బోరన్.

10.1-1551-వచనము

అనిన రోషబంధురుండై జరాసంధుం డిట్లనియె.

10.1-1552-ఉత్పలమాల

బాలుఁడ వీవు కృష్ణ! బలభద్రునిఁ బంపు రణంబు జేయ; గో

పాలక! బాలుతోడ జనపాలశిఖామణి యైన మాగధుం

డాలము చేసె నంచు జను లాడెడి మాటకు సిగ్గు పుట్టిడిం

జాలుఁ దొలంగు దివ్యశరజాలుర మమ్ము జయింపవచ్చునే?

10.1-1553-వచనము

అనిన నగధరుం డిట్లనియె.

10.1-1554-కంద పద్యము

పోగడుకొనుదురే శూరులు;

మగటిమిఁ జూపుదురు గాక మాగధ! నీకున్

మగతనము గలిగెనేనియుఁ

దగు మెఱయ వికత్తనములు దగ దీ పోరన్.

10.1-1555-వచనము

అనిన రోషించి.

10.1-1556-చంపకమాల

పవనుఁడు మేఘరేణువుల భాను కృశానులఁ గప్పు కైవడిన్

వివిధబలౌఘముం బనిచి వేగమ మాగడుఁ డావరించె భూ

మృచన చరిష్ణులన్ విమతమానవనాథ నిరాకరిష్ణులన్

దివిషదలంకరిష్ణుల నతిస్థిరజిష్ణుల రామకృష్ణులన్.

10.1-1557-మత్తేభ విక్రీడితము

హయహేషల్ గజబృంహితంబులు రథాంగ్రారావముల్ శింజన్

చయ టంకారములున్ వివర్ధిత గదా చక్రాస్త్ర నాదంబులున్

జయశబ్దంబులు భేరి భాంకృతులు నిస్సాణాది ఘోషంబులున్

భయదప్రక్రియ నొక్కవీర నెగసెన్ బ్రహ్మాండభేద్యంబుగన్.

10.1-189- జరాసంధునిసేన పోరాటము

10.1-1558-వచనము

మఱియు నయ్యెడ మాగధ మాధవ వాహినులు రెండు నొండొంటిం దాకి
 రొద్దంబున సంవర్తనమయ సముద్రంబుల భంగి నింగికిం బొంగి చెలంగి
 చలంబునం దలపడి పోరునెడ మసరుకవిసి మహారణ్యంబులు వెలువడి
 మార్కొను మదగజంబుల మాడ్కిని, మహోత్కంఠంబులగు కంఠీరవంబుల గ్రద్దన,
 దుర్లభంబులగు శరభంబుల చాడ్పునం, బ్రచండంబులగు గండభేరుండంబుల
 గమనికం దమతమ మొనలకుం దలకడచి వీరరసంబుల వివిధరూపంబులైన
 విధంబునం బదుగురు నూర్పు రేవురు గములై కులకుధర గుహంతరాళంబులు
 నిండ సింహనాదంబు లొనర్చుచు, నార్చుచు నట్టహాసంబులు జేయుచు,
 నరివీరుల రోయుచు పటహకాహళభేరీశంఖ శబ్దంబులకు నుబ్బుచు, గర్వంబులం
 బ్రబ్బుచు, గదల వ్రేయుచు, గాండంబు లేయుచు, ముద్గరంబుల నొత్తుచు,
 ముసలంబుల మొత్తుచు, గుంతంబుల గుచ్చియెత్తుచు, గరవాలంబులం
 ద్రెంచుచు, జక్రంబులం ద్రుంచుచు శస్త్రంబుల, దఱుగుచు, జిత్తంబులం దిరుగుచు
 పరిఘంబుల, ద్రిప్పికొట్టుచు, బ్రాసంబుల, బెట్టుచు, శూలంబుల, జిమ్ముచు,
 సురియల గ్రుమ్ముచు బహుభంగుల, బరాక్రమించు వీరభటులును,
 నిబిడనీరంద్రంనేమి నిర్హేయంబుల నాకాశంబు నిరవకాశంబుగ ననర్గళ
 చక్రమార్గణంబులం బడు పదాతులును జదియు నరదంబులును వివిధాయుధ
 ప్రయోగంబుల వైరుల వ్రచ్చి వందఱలాడు రధికులును, రధికశరపరంపరల,
 గంపింపక మహామోఘ మేఘధారలకు, జలింపని ధరణీధరంబుల చాడ్పున
 రథంబులకుం గవిసి కల్పాంతకాల దండిదండ ప్రచండంబులగు
 శుండాదండంబులు సాచి యూచి కడనొగ లొడిసి తిగిచి కుదిచి విఱచి
 కూబరములు నుఱుములుగ జిఱజిఱంద్రిప్పి వైచియు, భటులం జటుల గతి
 బంతుల క్రియ నెగుర వైచి దంతంబుల గుచ్చియు ఘోటకంబుల వ్రచ్చియు
 విచ్చలవిడిం దిరుగు కరులును, వజ్రి వజ్రధారలకుం దప్పి కకుప్పులకు నెగయు
 టొక్కలుగల గిరుల సిరులం బక్కెరల తోడ హేషారవ భీషణంబులయి

మనోజవంబులగు తురంగంబులం బఱపి తురంగ పదపాంసుపటల ప్రభూత
బహుళాంధకారంబులు కరకలిత కరోర ఖడ్గ మరీచి జాలంబుల నివారించుచు
నానాప్రకారంబులం బ్రతివ్యాహంబులం జించి చెండాడు రాహుత్తులుం గలిగి
సంగ్రామంబు భీమం బయ్యె నందు.

10.1-1559-కంద పద్యము

చెడు రథములుఁ దెగు హరులును

బడు కరులును మడియు భటులుఁ బఱచు రుధిరమున్

మడియు తల లొఱగు తనువులుఁ

బొడియగు తొడవులును మధురిపుని దెసఁగలిగెన్.

10.1-1560-కంద పద్యము

భీతంబై హతసుభట

వ్రాతంబై భగ్గు తురగ వారణ రథ సం

ఘాతంబై విజయశ్రీ

వీతంబై యదుబలంబు విఱిగె నరేంద్రా!

10.1-1561-శార్దూల విక్రీడితము

యోధాగ్రేసరుఁ డా హలాయుధుఁడు లోకోత్కృష్ట బాహుబల

శ్రీ ధారేయుఁడు గృష్ణుఁ డిట్టి ఘనులం జిత్రంబు; నే డిట్లు సం

రోధించెన్; బలముం దెరల్చె; మగధేంద్రుం డంచు నీక్షించుచున్

సాధాగ్రంబులఁ బొరకాంతలు మహాసంతప్తలై రెంతయున్.

10.1-190- కృష్ణుడు విజృంభించుట

10.1-1562-వచనము

ఇట్లు తన మొనలు విఱిగి పాఱినం గనుంగొని, సమరసంరంభంబున హరి
 విశ్వంభరాభరణ వేదండ తుండాభంబులగు బాహుదండంబులం బెంచి,
 విజృంభించి, బ్రహ్మాండకుహరకుంభ పరిస్ఫోటనం బగు పాంచజన్యనినదంబు
 నిబిడ నిర్ఘాతశబ్దంబులుగ నుదంచిత పింఛదామంబు సంక్రందన చాపంబుగఁ,
 బ్రశస్త హస్తలాఘవంబున శరాకర్షణ సందాన మోక్షణంబు లేర్పడక, నిర్వక్త
 చక్రారంబుతోడ మార్తాండమండలప్రభాప్రచండంబగు శార్ఙ్గ కోదండంబు
 క్రొమ్మెఱుంగులు మెఱుంగులుగ, దిగ్గజేంద్ర కర్ణభీషణంబులగు గుణఘోషంబులు
 ఘుమఘుమారావ దుస్సహంబు లయిన గర్జనంబులుగ రథ తురంగమ రింఖా
 సముద్ధూత పరాగపటల పరంపరా సంపాదిత పుంజీభూతంబగు పెంజీకటి
 యిరులుగ నసమసమరసన్నాహ చాతురీ విశేషంబులకుం జొక్కి నిక్కి కరంబు
 లెత్తి నర్జనంబులం బ్రవర్తించు నారాదాదులు శీలాతాండవమండిత
 మహోత్కంఠంబు లగు నీలకంఠంబులుగ సుందరస్యందననేమి నిర్దోషభీతులై
 కుంభి కుంభంబులపై వ్రాలు వీరులు మత్తమయూర కేకారవ చకితులై యువతీ
 కుచకుంభంబుల మీద వ్రాలెడు కాముకులుగ నానా నరేంద్ర రక్తపిపాసా
 పరవశంబులై వాచఱచుచున్న భూతవ్రాతంబులు వర్షవర్షేతి నిస్వనంబు లొసంగు
 చాతకంబులుగ నభంగ సంగర ప్రేరకుండగు హలాయుధుండు వృష్టికారణంబగు
 మందసమీరణంబుగ, ననల్ప కల్పాంతకాల నీలవలాహకంబు భాతిం బరఁగు
 మేని చాయతోడం దోయజనాభుండరాతి చతురంగదేహక్షేత్రంబులం
 బుంఖానుపుంఖంబులుగ నసంఖ్యాత బహువిధ దివ్యబాణవర్షంబు గురియునెడ
 శస్త్రాస్త్రపరంపరా సంఘట్టనజనితంబులగు మిడుగుఱులు వర్షాకాలవిహిత
 విద్యోతమాన ఖద్యోతంబులుగ, విశిఖవికీర్ణ కోటిరఘట్టిత పద్మరాగశకలంబు
 లింద్రగోపంబులుగ, మహితమార్గణవిదళిత మత్తమాతంగ కుంభమౌక్తికంబులు
 వడగండ్లుగఁ, జటు లార్థచంద్రశరచ్చిన్నంబులై కృష్ణ కృష్ణ నిలునిలు మని
 పలుకుచుం గూలెడి మేనులు కృషీవల కర పరశుధారా విదళిత మూలవిశాల

సాలంబులుగ, భాసురభల్లభగ్నుంబులైన వదనగహ్వరంబులవలన డుల్లెడు
దంతపుంజంబులు మాలతీకుసుమ మంజరులుగ నవ్య నారాచభిన్న
దేహంబులయి దిగ్గనఁ గ్రొగ్గండవలన వెడలు రక్త స్యందసందోహంబులతో
సంచరింపక ప్రాణంబులు విడుచు శుండాంబులు సెలయేఱులతోడి కొండలుగఁ
గరోరకాండ ఖండితంబు లైన భుజాదండంబులతోడం గలసిపడిన వజ్రమయ
కంఠికాభరణంబులు భోగిభోగసమేత కేతకీ కుసుమంబులుగఁ బ్రళయార్థవ కల్లోల
శబ్దసన్నిభంబులైన భేరీరవంబులు భీకర భేకీరవంబులుగ దారు ణేషు విలూన
వాహ వారణ మనుజ మస్త మస్కిష్కంబు రొంపియునై సొంపుమెఱయ నాభీల
కీలాల ప్రవాహంబులు ప్రవహించె; నందు భుజంబులు భుజంగంబులుగఁ,
గపాలంబులు కమరంబులుగ, శిరోజంబులు శైవలంబులుగఁ, గరంబులు
మీనంబులుగ, హయంబులు నక్తంబులుగ గజంబులు దీవులుగ
ధవళధత్తంబులు నురువులుగఁ, జామరంబులు కలహంసంబులుగ,
భూషణరత్నరేణురాసులు పులినంబులుగ నొప్పె; నప్పుడు.

10.1-191- బలరాముడు విజృంభించుట

10.1-1563-లయవిభాతి

హసిత హరినీలనిభ వసనము విశాలకటి;
నసమ నయనాద్రి పరిహసితమగు మేఘా
ల్లసనము వహింపఁ గరకిసలయము హేమ మణి;
విసర వలయద్యుతులు దెసల తుదలందుం
బసలఁగురియంగ సరభసమున బలుండు దర;
హసితము ముఖాబ్జమున నెసఁగ ఘనకాలా
యసమయ మహోగ్రతర ముసలము వడిన్ విసరి;
కసిమసఁగి శత్రువుల నసువులకుఁ బాపెన్.

10.1-1564-లయవిభాతి

ప్రళయసమయాంతకుని చెలువునఁ గటాక్షముల;

నలఘు చటులాగ్ని కణములు చెదరఁ గోలా

హలముగ సువర్ణమణివలయ నిచయోజ్ఞ్యలిత;

హలము వడిఁజాచి శిరములు నురములున్ని

ర్మళితములుగన్ శకలములుగ నొనరింపఁ గని;

బెలుకుటి జరాసుతుని బలము రణవీధిన్

జలిత దనుజావళికి బలికి భయభీత సుర;

ఫలికిఁ ద్రిజగచ్ఛలికి హలికిఁ దలడించెన్.

10.1-1565-శార్దూల విక్రీడితము

రోషోద్ద్రేకకళాభయంకర మహారూపంబుతో నొక్క చే

నీషాదండము సాచి లాంగలము భూమీశోత్తమగ్రీవలన్

భూషల్ రాలఁ దగిల్చి రాఁదిగిచి సంపూర్ణోద్ధతిన్ రోఁకటన్

వేషంబుల్ చెడమొత్తై రాముఁడు రణోర్విన్ నెత్తురుల్ జొత్తిలన్.

10.1-1566-కంద పద్యము

హలిహాలహృత కరికుంభ

స్థల ముక్తాఫలము లోలిఁ దనరెఁ గృషిక లాం

గల మార్గ కీర్ణ బీజా

వలి కైవడి నద్భుతాహవక్షేత్రమునన్.

10.1-1567-కంద పద్యము

తటిమి హలి హలము విసరుచు

నెఱి గదిసిన బెగడి విమతనికరము లెడలై

వెఱిగుపడు నొదుగు నడగును

మఱుపడుఁ జెడు మడియుఁ బొరలు మరలుం దెఱులున్.

10.1-1568-కంద పద్యము

హరి తిగ్మగోశతంబుల

హరిదంతర మెల్లఁ గప్పునాకృతిఁ గడిమిన్

హరి తిగ్మగోశతంబుల

హరిదంతర మెల్లఁ గప్పె నతిభీకరుడై.

10.1-1569-సీస పద్యము

పదుగురేగురు దీర్ఘబాణము ల్లాడిన;

గుదులు గుచ్చిన భంగిఁ గూలువారు;

దలలు దైవ్విన మున్ను దారు వీక్షించిన;

వారల నొప్పించి వ్రాలువారు;

బదములు దెగిబడ్డ బాహులఁ బోరి ని;

రూలిత బాహులై మైగ్గువారు;

క్షతముల రుధిరంబు జల్లింప నిర్ఘర;

యుతశైలములభంగి నుండువారు;

10.1-1569.1-ఆటవెలది

బ్రాతృ పుత్ర మిత్ర బంధువుల్ వీఁగిన

నడ్డమరుగుదెంచి యడఁగువారు;

వాహనములు దెగిన వడి నన్యవాహనా

ధిష్టులగుచు నెదిరి దైశ్యువారు.

10.1-1570-శార్దూల విక్రీడితము

ఈ కా యంబులఁ బాసినంతటనె మా కెగ్గేమి? జేత్తుత్సమున్

నీకుం జెల్లదు కృష్ణ! నిర్జరులమై నిన్నోర్తు మీమీదటన్
వైకుంఠంబున నంచుఁ బల్కు క్రియ దుర్వారాస్తభిన్నాంగులై
యాకంపింపక గొందఱాడుదురు గర్వాలాపముల్గుట్టునిన్.

10.1-1571-వచనము

ఇవ్వెధంబున.

10.1-1572-కంద పద్యము

జగతీశ! యేమిచెప్పుదు?

నగణితలయవార్ధి భయదమై మూఁగిన య
 మృగధేశు బలము నెల్లను
దెగఁ జూచిరి హరియు హలియుఁ దీవ్రక్రీడన్.

10.1-1573-కంద పద్యము

భువన జనుస్థితవిలయము

లవలీలం జేయు హరికి నరినాశన మెం

త విషయమైన మనుజుడై

భవ మొందుటఁ జేసి పొగడఁ బడియెం గృతులన్.

10.1-1574-వచనము

ఆ సమయంబున.

10.1-1575-శార్దూల విక్రీడితము

అంహాకర్ములు దల్లడిల్ల భయదాహంకారుడై సీరి దో

రంహం బొప్ప హలాహతిన్ రథ ధనూరధ్యంబులం గూల్చి త

త్సంహరస్పృహఁ జొచ్చి పట్టెను జరాసంధున్ మదాంధున్ మహా

సింహంబుం బ్రతిసింహముఖ్యము బలశ్రీ బట్టు నేర్పేర్పడన్.

10.1-1576-వచనము

ఇట్లు పట్టుకొని.

10.1-192- జరాసంధుని విడుచుట

10.1-1577-ఉత్పలమాల

కుంతితులై పరుల్ బెగడ మైరబలుండు బలుండు వాని సో
ల్లుంరము లాడుచుం దిగిచి లోకభయంకరమైన ముష్టిచే
గంతగాఠాసుఁ జేసి తమకంబున మొత్తగ భూభరక్షయో
త్పంతుఁడు చక్రి మీదెఱిగి కార్యము గల్గని మాన్వి యిట్లనున్.

10.1-1578-శార్దూల విక్రీడితము

దుఃఖింపం బనిలేదు; పొమ్ము; బలసందోహంబులం దెమ్ము; చే
తఃఖోదం బెడలంగ రమ్ము; రిపులం దండింపు; కాదేని భూ
స్వఃఖోల్లజ్జన మెల్ల మెచ్చ న్నప! నీ శార్యోన్నతుల్చాపి మే
దఃఖిండంబులు భూతముల్లినఁ దనుత్రాగంబు చేయం దగున్.

10.1-1579-వచనము

అని నగుచు విడిపించిన విడివడి చిడిముడికి నగ్గలంబైన సిగ్గున మ్రొగ్గి
నెమ్మొగంబు చూపక, కోప కపట భావంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ దపంబు
చేసి యైన వీరలం జయించెద నని పలాయితులైన రాజులం గూడుకొనుచు
జరాసంధుండు విరిగి చనియె; సురలు కుసుమవర్షంబులు గురియ హలియు
హరియును మధురానగర జన వందిమాగధ జేగీయమానులై వీణా వేణు
మృదంగ శంఖ దుందుభి నినదంబు లాకర్ణించుచు, మృగమద జలసిక్త విమల
వీధికాశతంబును, వివిధ విచిత్ర కేతనాలంకృతంబును సువర్ణ మణిమయ

జయస్తంభ నిబద్ధ తోరణ సంయుతంబును, వేద నాద నినాదితంబును,
సంతుష్టజన సంకుల గోపురంబునునైన పురంబుఁ బ్రవేశించి; రండు.

10.1-1580-ఉత్పలమాల

నెల్లువలైన వైరిన్మపవీరుల నెల్ల జయించి వీటికిన్
బల్లిదలైన కృష్ణబలభద్రులు వచ్చుచునున్నవారు రం;
దుల్లములారఁ జాత మని యున్నత సౌధము లెక్కి వారిపైఁ
బల్లవ పుష్ప లాజములఁ బొరపురంధ్రులు చల్లి రెల్లెడన్.

10.1-1581-వచనము

ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి యుద్ధప్రకారంబెల్ల నుగ్రసేనున కెఱింగించి కృష్ణుం
డిచ్చావిహారంబుల నుండె; మఱియు నెక్కువ మత్సరంబున నమ్మాగధుండు
మహిమండలంబునంగల దుష్టమహిపతుల నెల్లం గూడుకొని సప్తదశ
వారంబులు సప్తదశాక్షౌహిణీ బల సమేతుండై మధురానగరంబుపై విడిసి మాధవ
భుజాప్రాకార రక్షితు లగు యాదవులతోడ నాలంబు చేసి నిర్మాళిత బలుండై
పోయి క్రమృత నష్టాదశ యుద్ధంబునకు వచ్చునెడం గలహ విద్యావిశారదుం
డగు నారదుండు కాలయవను కడకుం జని యిట్లనియె.

10.1-193- కాలయవనునికినారదుని బోధ

10.1-1582-మత్తేభ విక్రీడితము

యవనా! నీవు సమస్త భూపతుల బాహ్ఖర్వగర్వోన్నతిం
బవనుం డభ్రములన్ హరించు పగిదిన్ భంజించియున్నేల యా
దవులన్ గెల్వవు? వారలన్ మఱచియో దర్పంబు లేకుండియో?
యవివేకస్థితి నొందియో? వెఱచియో? దైన్యంబునుం జెందియో?

10.1-1583-కంద పద్యము

యాదవులలోన నొక్కఁడు

మేదినిపై సత్వరేఖ మెటిసి జరాసం

ధాదులఁ దూలం దోలెను

దాద్యశుఁ డిలలేడు వినవె తత్కర్మంబుల్.

10.1-1584-వచనము

అనిన విని, కాలయవనుం డిట్లనియె.

10.1-1585-శార్దూల విక్రీడితము

ఏమీ; నారద! నీవు చెప్పిన నరుం డే రూపువా? డెంతవా?

డే మేరన్ విహరించు? నెవ్వఁడు సఖుం? డెందుండు? నేపాటి దో

స్సామర్థ్యంబునఁ గయ్యముల్ సలుపు నస్మద్భాహు శౌర్యంబు సం

గ్రామక్షోణి భరించి నిల్వఁ గలడే? గర్వాఙ్మ్యుడే? చెప్పుమా.

10.1-1586-వచనము

అనిన విని దేవముని యిట్లనియె.

10.1-1587-సీస పద్యము

నీలజీమూత సన్నిభ శరీరమువాడు;

తామరసాభ నేత్రములవాడు

పూర్ణేందుబింబంబుఁ బోలెడి మోమువా;

డున్నత దీర్ఘ బాహువులవాడు

శ్రీవత్సలాంధనాంచిత మహోరమువాడు;

కౌస్తుభమణి పతకంబువాడు

శ్రీకర పీతకొశీయ చేలమువాడు;

మకరకుండల దీప్తి మలయువాడు

10.1-1587.1-తేటగీతి

రాజు! యింతంతవాఁ డనరానివాఁడు
మెఱసి దిక్కుల నెల్లను మెఱయువాఁడు
తెలిసి యే వేళలందైనఁ దిరుగువాఁడు
పట్టనేర్చినఁ గాని లోబ్రడనివాఁడు.

10.1-1588-పదనము

అని మఱియు నితర లక్షణంబులుం జెప్పిన విని, సరకుజేయక.

10.1-1589-ఉత్పలమాల

యాదవుఁ డెంతవాఁడు ప్రళయాంతకుడైన నెదిరెన్నేనియుం
గాదనఁ బోర మత్కలహ కర్మశ బాహు ధనుర్విముక్త నా
నా దృఢ హేమపుంఖ కరినజ్వలదస్త్ర పరంపరా సము
త్పాదిత వహ్ని కీలముల భస్మము చేసెదఁ దాపనోత్తమా!

10.1-194- కాలయవనుని ముట్టడి

10.1-1590-పదనము

అని పలికి కాలయవనుండు మూడుకోట్ల మ్లేచ్ఛవీరులం గూడుకొని,
శీఘ్రగమనంబున దాడివెడలి, మధురాపురంబుమీద విడిసినం జూచి, బలభద్ర
సహితుండై కృష్ణుం డిట్లని వితర్కించె.

10.1-1591-సీస పద్యము

యవనుండు పుర మెల్ల నావరించెను నేటి;
యెల్లిటి యెల్లుండి యీ నడుమను
మాగధుండును వచ్చి మనమీద విడియును;
యవన మాగధులు మహాప్రబలులు

పురి రెండువంకలఁ బోరుదు రట్టిచో;
 నోపిన భంగి నొక్కొక్కచోట
 మనము యుద్ధము చేయ మఱియు నొక్కఁడు చొచ్చి;
 బంధుల నందఱఁ బట్టి చంపు

10.1-1591.1-తేటగీతి

నొండె గొనిపోయి చెఱఁబెట్టు నుగ్రకర్ముఁ
 డైన మాగధుఁ; డదిగాన యరివరులకు
 విడియఁ బోరాడఁగా రాని విషమభూమి
 నొక్క దుర్గంబుఁ జేసి యం దునుపవలయు.

10.1-1592-వచనము

అని వితర్కించి సముద్రు నడిగి సముద్రమధ్యంబునం బండ్రెండు యోజనంబుల
 నిడుపు నంతియ వెడల్పుంగల దుర్గమ ప్రదేశంబు సంపాదించి, తన్నుధ్యంబునం
 గృష్ణుండు సర్వాశ్చర్యకరంబుగ నొక్క నగరంబు నిర్మింపు మని విశ్వకర్ము
 బంచిన.

10.1-195- ద్వారకానగర నిర్మాణము

10.1-1593-ఆటవెలది

వరుణపురముకంటె వాసపురికంటె
 ధనదువీటికంటె దండధరుని
 నగరికంటె బ్రహ్మ నగరంబుకంటెఁ బ్ర
 స్ఫుటముగాఁగ నొక్క పురముఁ జేసె.

10.1-1594-వచనము

అందు.

10.1-1595-కంద పద్యము

అకసముతోడిచూ లనఁ

బ్రాకారము పొడవు గలదు పాతాళమహా

లోకముకంటెను లోఁ తెం

తోకలదా పరిఖ యెఱుగ దొరక దొకరికిన్.

10.1-1596-కంద పద్యము

కోటయు మిన్నును దమలోఁ

బాటికి జగడింప నడ్డిపడి నిల్చిన వా

చాటుల రుచిఁ దారకములు

కూటువలై కోటతుదలఁ గొమరారు పురిన్.

10.1-1597-శార్దూల విక్రీడితము

సాధుద్వార కవాటకుడ్య వలభిస్తంభార్గళాగేహళీ

వీధివేది గవాక్షచత్వర సభావేశ్మప్రమాణప్రపా

సాధాట్టాలక సాలహర్య విశిఖా సాపానసంస్థానముల్

శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పుఁ గాంచన మణిస్త్నిగ్ధంబులై యప్పురిన్.

10.1-1598-కంద పద్యము

కూడి గ్రహంబులు దిరుగఁగ

మేడలతుద నెలవులందు మెలఁగెడి బాలల్

క్రీడింపరు పురుషులతో

వ్రీడం దద్వేళ లందు వినుమా వీటన్.

10.1-1599-ఉత్పలమాల

అయత వజ్ర నీలమణి హాటక నిర్మిత హర్య సౌధ వా

తాయనరంధ్ర నిర్యదసితాభ్ర మహాగరు ధూపధూమముల్
తోయద పంక్తులో యనుచుఁ దుంగమహీరుహ రమ్యశాఖలం
జేయుచునుండుఁ దాండవవిశేషము లప్పురి కేకి సంఘముల్.

10.1-1600-ఆటవెలది

సరస నడచుచుండి సాధార్గ హేమ కుం
భములలోన నినుఁడు ప్రతిఫలింప
నేర్పరింపలేక నినులు పెక్కుం డ్రంచుఁ
బ్రజలు చూచి చోద్యప్రడుదు రందు.

10.1-1601-ఉత్పలమాల

శ్రీరమణీయ గంధములఁ జెన్నువహించుఁ బురీవనంబులం
గోరక జాలకస్తంబక కుట్మల పుష్పమరందపూర వి
స్సార లతా ప్రకాండ విటప్రచ్ఛద పల్లవవల్లరీ శిషా
సారపరాగ మూల ఫల సంభృత వృక్షలతావిశేషముల్.

10.1-1602-కంద పద్యము

శ్రీకరములు జనహృదయ వ
శ్రీకరములు మందపవనశ్రీర్ణమహంభ
శ్రీకరములు హంసవిహం
గాకరములు నగరి కువలయాజ్ఞాకరముల్.

10.1-1603-కంద పద్యము

నవకుసుమామౌద భరా
జవనము రతిఖిన్నదేహజస్వేదాంభో
లవనము సమధిగతవనము

పవనము విహరించుఁ బొరభవనము లందున్.

10.1-1604-కంద పద్యము

బ్రహ్మత్వము లఘు వగు నని

బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి పట్టఁడుగా కా

బ్రహ్మది కళలఁ దత్పురి

బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మఁ జిక్కుఁ పరుపరె చర్చన్

10.1-1605-కంద పద్యము

నగరీభూసుర కృత లస

దగణిత మఖిధూమ పిహితమై గాక మహా

గగనము నీలం బగునే?

మిగులఁగ బెడ గగునె గ్రహసమ్మద్ధం బయ్యున్.

10.1-1606-కంద పద్యము

తిరుగరు పలు కర్థులకును

సురుఁగరు ధన మిత్తు రితర సుదతీమణులన్

మరుగరు రణమునఁ బిఱిఁదికి

నరుగరు రాజన్యతనయు లా నగరమునన్.

10.1-1607-కంద పద్యము

రత్నాకరమై జలనిధి

రత్నము లీ నేర దద్ది రత్నాకరమే?

రత్నములఁ గొనుదు రిత్తురు

రత్నాకరజయులు వైశ్యరత్నములు పురిన్.

10.1-1608-కంద పద్యము

తుంగంబులు కరహత గిరి

శృంగంబులు దానజలవశీకృత భంగీ

భృంగంబులు శైలాభ స

మాంగంబులు నగరి మత్తమాతంగంబుల్.

10.1-1609-కంద పద్యము

ప్రియములు జితపవన మనో

రయములు కృతజయము లధికరమణీయ గుణా

న్వయములు సవినయములు ని

ర్భయములు హతరిపుచయములు పట్టణ హయముల్.

10.1-1610-కంద పద్యము

పులుల పగిదిఁ గంఠీరవ

ముల క్రియ శరభముల మాడ్కి ముదిత మదేభం

బుల తెఱఁగున నానావిధ

కలహమహోద్భటులు భటులు గల రా వీటన్.

10.1-1611-కంద పద్యము

ఆ వీట నుండువారికి

భావింపఁగ లేవు క్షుత్ప్తిపాసాదులు త

ద్ధోవింద కృపావశమున

దేవప్రతిమాను లగుచు దీపింతు రిలన్.

10.1-1612-సీస పద్యము

అసక్తి కృష్ణముఖావలోకనమంద;

హరిపాదసేవనమంద చింత

నెఱపు నారాయణవిముఖకార్యములంద;

పారవశ్యము విష్ణుభక్తి యంద

బ్రాహ్మనిగ్గతి చక్రిపద్యసంస్తుతులంద;

ప్రక్షపాతము శార్ఙ్గభక్తులంద

లేమి గోవిందాన్యలీలాచరణమంద;

శ్రమము గోవిందపూజనములంద

10.1-1612.1-తేటగీతి

బంధ మన్యుతపరదుష్టపదములంద

జ్వరము మాధవవిరహితక్షణములంద

మత్సరము లీశు కైంకర్యమతములంద

నరవరోత్తమ! వినుము త న్నాగరులకు.

10.1-1613-వచనము

మఱియు హరికిం బారిజాతమహీజంబును సుధర్మ మనియెడి దేవసభను

దేవేంద్రుం డిచ్చెఁ గర్ణకదేశంబుల నలుపు గలిగి మనోజవంబులును

శుక్లవర్ణంబులునైన తురంగంబుల వరుణుం డొసంగె, మత్య కూర్మ పద్మ

మహాపద్మ శంఖ ముకుంద కచ్చప నీలంబు లను నెనిమిది నిధులఁ గుబేరుండు

సమర్పించె, నిజాధికార శుద్ధికోటకుఁ దక్కిన లోకపాలకులును దొల్లి తమకు

భగవత్కరుణా కటాక్షవీక్షణంబుల సంభవించిన సర్వసంపదల మరల నతిభక్తితో

సమర్పించి రివ్విధంబున.

10.1-1614-కంద పద్యము

దర్శించి చేసి పురము స

మర్పించెను విశ్వకర్మ **మంగళగుణ** సం

తర్పితగహ్వరికిని గురు

దర్పిత దుఃఖప్రవాహ**త**రికిన్ హరికిన్.

10.1-196- పౌరులను ద్వారకకుతెచ్చుట

10.1-1615-వచనము

ఇట్లు విశ్వకర్మ నిర్మితమైన ద్వారకానగరంబునకు నిజయోగ ప్రభావంబున మధురాపురజనుల నందఱు జేర్చి, బలభద్రున కెఱింగించి; తదనుమతంబున నందనవనంబు నిర్గమించు పూర్వదిగ్గజంబు పెంపున, మేరుగిరిగహ్వరంబు వెలువడు కంఠీరవంబు తెఱంగున హరిహయదిగంతరాళంబున నుదయించు నంధకారపరిపంథిక్షైవడి మధురానగరంబు వెలువడి నిరాయుధుండై యెదుర వచ్చుచున్న హరిం గని.

10.1-1616-మత్తేభ విక్రీడితము

కరి సంఘంబులు లేవు; రావు తురగౌ**ఘం**బుల్; రథవ్రాతముల్

పరిసర్పింపవు; రారు శూరులు ధను**ర్భా**ణాసి ముఖ్యాయుధో

త్పరముం బట్టఁడు; శక్రచాపయుతమే**ఘ**స్పర్శితో మాలికా

ధరుఁ డొక్కం డదె నిర్గమించె నగర**ద్వార**ంబునం గంటిరే.

10.1-1617-శార్దూల విక్రీడితము

ఎన్నే నయ్యె దినంబు లీ నగరిపై **నే** నుండి పోరాటకున్

మున్నె వ్వండును రాఁడు వీఁడొకఁడు నిర్ముక్తాయుధుం డేగు దెం

చెన్నన్నోర్వఁగనో ప్రియోక్తులకునో **శ్రీ**గోరియో చూడుఁ డం

చున్నాత్మీయ జనంబుతోడ యవనే**శుం** డిట్లు తర్కింపఁగన్.

10.1-1618-కంద పద్యము

విభులగు బ్రహ్మప్రముఖుల

కభిముఖుడై నడవకుండు నట్టి గుణాధ్యం

డిభరాజగమన మొప్పగ

నభిముఖుడై నడిచెఁ గాలయవనున కధిపా.

10.1-1619-వచనము

ఆ సమయంబు న య్యాదవేంద్రుని నేర్పడం జూచి.

10.1-1620-మత్తేభ విక్రీడితము

వనజాతాక్షుఁడు సింహమధ్యుఁడు రమావక్షుండు శ్రీవత్సలాం

చనుఁ డంభోధరదేహుఁ డిందుముఖుఁ డంచద్వీర్ణబాహుండు స

ద్వనమాలాంగద హార కంకణ సముద్వత్కుండలుం డీతఁ డా

ముని సూచించిన వీరుఁ డౌ ననుచు నమ్ముఁ డుండు గాఢోద్ధతిన్.

10.1-197- కాలయవనుడు వెంటజనుట

10.1-1621-సీస పద్యము

చటులవాలాభీల సైంహికేయుని భంగి;

లాళితేతరజటాలతిక దూలఁ

బ్రళయావసర బృహద్భాను హేతిద్యుతిఁ;

బరుషారుణశృశ్రుపటలి వ్రేలఁ

గాదంబినీచన్న కాంచనగిరిభాతిఁ;

గవచసంవృతదీర్ఘ కాయ మమర

వల్మీకసుప్త దుర్వారాహి కైవడిఁ;

గోశంబులో వాలు క్రొమరు మిగుల

10.1-1621.1-ఆటవెలది

నార్చి పేర్చి మించి యశ్వంబుఁ గదలించి
కమలసంభవాది ఘనులకైనఁ
బట్టరాని ప్రోడఁ బట్టద నని జగ
దవనుఁ బట్టఁ గదిసె యవనుఁ డధిప!

10.1-1622-కంద పద్యము

ఇటు దన్నుఁ బట్టవచ్చినఁ
బటుతర జవరేఖ మెఱసి ప్రట్టుబడక ది
క్రటుము లదుర హరి పాఱెం
జటులగతిన్ వాఁడు దోడఁ జనుదేరంగన్.

10.1-1623-వచనము

అప్పుడు కాలయవనుం డిట్లనియె.

10.1-1624-మత్తేభ విక్రీడితము

యదువంశోత్తమ! పోకుపోకు రణ మీ నర్హంబు; కంసాదులం
గదనక్షోణి జయించి తీ వని సమిత్తామంబునన్ వచ్చితిన్;
విదితఖ్యాతులు వీటిపోవ నరికిన్ వెన్నిచ్చి యిబ్బంగి నే
గుదురే రాజులు? రాజమాత్రుడవె? వైగుణ్యంబు వచ్చెంజుమీ?

10.1-1625-మత్తేభ విక్రీడితము

బలిమిన్ మాధవ! నేడు నిన్ను భువనప్రఖ్యాతిగాఁ బట్టుదున్
జలముల్తోచ్చిన, భూమి క్రిందఁ జనినన్, శైలంబుపై నెక్కినన్,
బలిదండన్ విలసించినన్, వికృతరూపంబుం బ్రవేశించినన్,
జలధిం దాఁటిన, నగ్రజన్మ హాలి కాశ్వాటాకృతుల్ దాల్చినన్.

10.1-1626-వచనము

అదియునుం గాక.

10.1-1627-మత్తేభ విక్రీడితము

శరముల్ దూఱవు; మద్దనుగ్గుణలతాశబ్దంబు లేతేర; వీ
హరిరింఖోద్ధతిధూళి గప్ప; దకటా! హస్సుండవై పాఱ; దు
ర్వై నే క్రియ; బోరితో కదిసి మున్ వాతాశితో; గేశితో
గరితో మల్లరతో జరాతనయుతో; గంసావనీనాథుతోన్.

10.1-1628-వచనము

అని పలుకుచు; గాలయవనుండు వెంట నరుగుదేర సరకుచేయక
 మందహాసంబు ముఖారవిందంబునకు సౌందర్యంబు నొసంగ “వేగిరపడకు;
 రమ్మ ర” మృనుచు హరియును.

10.1-1629-సీస పద్యము

అదె యిదె లోఁబడె నని పట్టవచ్చిన;
గుప్పించి లంఘించు; గొంతదడవు
పట్టరా; దీతని పరువగ్గలం బని;
భావింప; దన సమీపమున నిలుచు
నడరి పార్శ్వంబున కడ్డంబు వచ్చిన;
గేడించి యిట్టట్టు గికురుపెట్టు;
వల్మీక తరు సరోవరము లడ్డంబైన;
సవ్యాపసవ్యసందరత; జూపు;

10.1-1629.1-తేటగీతి

బల్లముల డా;గు; దిబ్బల బయలుపడును;

నీడలకుఁ బోవు; నిరవుల నిగిడి తాఱు
నన్నుఁ బట్టిన నీవు మానవుఁడ వనుచు
యవనుఁ డెగువంగ బహుజగదవనుఁ డధిప!

10.1-1630-వచనము

మఱియును.

10.1-1631-సీస పద్యము

సకలభూతవ్రాతసంవాసుఁ డయ్యును;
వనములు నగములు వరుస దాఱు;
లోకోన్నతుండును లోకచక్షుఁడు నయ్యు;
మాటిమాటికి నిక్కి మగిడి చూచు;
బక్ష విపక్ష సంబంధశూన్యం డయ్యు;
దనుఁ విపక్షుఁడు వెంటఁ దగుల నిగుడు;
విజయాపజయభావ విరహితుం డయ్యుఁ దా;
నపజయంబును జెందినట్లు చేయు;

10.1-1631.1-ఆటవెలది

నభయ భయ విహీనుఁ డయ్యు భీతుని మాడ్కిఁ
గానఁబడును సర్వకాలరూపుఁ
డయ్యుఁ గాలచకితుఁడైన కైవడి వన
మాలి పఱచు వెఱపుమాలి యధిప!

10.1-1632-వచనము

ఇవ్విధంబున.

10.1-1633-కంద పద్యము

దా^{రి}త శాత్రవ భవను న

పార మహావేగ విజిత పవనున్ యవనున్

దూ^రము గొనిచని కృష్ణుడు

మోరంబగు నొక్క శైలగుహ వడిఁ జొచ్చెన్.

10.1-1634-కంద పద్యము

అ^{దె} లోఁబడె నిదె లోఁబడె

నదె యిదె పట్టెద నటంచు నాశావశుడై

య^{దు}సింహుని పదపద్ధతి

వదలక గిరగహ్వరంబు వాడుం జొచ్చెన్.

10.1-1635-వచనము

ఇట్లు చొచ్చి మూఢహృదయంబునుం బోలెఁ దమఃపూర్ణంబయిన

గుహంతరాళంబున దీర్ఘతల్పనిద్రితుండయి గుఱక లిడుచున్న యొక్క

మహాపురుషునిం గని శ్రీహరిగాఁ దలంచి.

10.1-1636-ఉత్పలమాల

అలము చేయలేక పురుషాధమ! దుర్లభ కంటకద్రుమా

భీల మహాశిలాసహిత భీకర కుంజర ఖడ్గ సింహ శా

ర్హల తరక్షుసంకలిత దుర్గపథంబునఁ బాటుదెంచి యీ

శైలగుహన్ సనిద్రు క్రియఁ జాగి నటించినఁ బోవనిత్తునే?

10.1-1637-కంద పద్యము

ఎ^{క్క}డ నెవ్వారలకును

జిక్క వనుచు నారదుండు చెప్పెను; నాకుం

జిక్కుతి వెక్కడఁ బోయెదు?

నిక్కుముగా నిద్రపుత్తు నిన్నీకొండన్.

10.1-198- కాలయవనుడు నీరగుట

10.1-1638-ఆటవెలది

అనుచు యవనుఁ డట్టహాసంబు గావించి

చటుల కఠిన కులిశ సదృశమైన

పాదమెత్తి తన్నెఁ బాటి తద్దేహంబు

నగగుహం బ్రతిస్వనంబు నిగుడ.

10.1-1639-ఉత్పలమాల

తన్నిన లేచి నీల్గి కనుద్రమ్ములు మెల్లన విచ్చి లోపలన్

సన్నపు గిన్నవర్ధిల దిశ్శల్గని దృష్టిసమిద్ధవిగ్రహో

త్పన్న మహాగ్నికీలముల భస్మముచేసె నతండు సాయక

చ్చిన్న విరోధికంఠవను శ్రీభవనున్ యవనున్ లఘుక్రియన్.

10.1-1640-వచనము

ఇట్లేక క్షణమాత్రంబున యవనుండు నీఱయ్యె” ననిన విని రాజు యిట్లనియె.

10.1-1641-ఆటవెలది

ఎవ్వఁడాతఁ డతని కెవ్వండు దండ్రీ? ఘో

రాద్రిగుహకు నేటి కతఁడు వచ్చి

నిద్రపోయె? యవను నిటు గాల్ప నెట్లోపె?

దెలియఁ బలుకు నాకు ధీవరేణ్య!

10.1-1642-వచనము

అనినం బరీక్షిన్నరేంద్రునకు నతికుతూహలంబుతో శుకయోగివర్యుం డిట్లనియె
 “నిక్షాకు కులసంభవుండు మాధాత కొడుకు ముచికుందుం డను రాజు
 రాక్షసభీతులైన వేల్పులం బెద్దగాలంబు సంరక్షించిన మెచ్చి
 వారమరలోకరక్షకుండైన యా రాజకుమారుని కడకుం జేరి వరంబు వేడు మనిన
 వారలం గనుంగొని మోక్షపదం బడిగిన వార లతని కిట్లనిరి.

10.1-1643-మత్తేభ విక్రీడితము

జగతిన్ నిర్గతకంటకం బయిన రాజ్యంబున్ విసర్జించి శూ
రగణాగ్రేసర! పెద్దకాలము మమున్ రక్షించి తీలోన నీ
మగువల్మంతులు బంధులున్నుతులు సంబంధుల్ భువిన్లేరు కా
లగతిం జెందిరి; కాల మెవ్వరికి దుర్లంఘ్యంబు దా నారయన్.

10.1-1644-కంద పద్యము

కాలము ప్రబలురకును బలి
 కాలాత్ముం డీశ్వరుం డగణ్యుడు జనులం
 గాలవశులగాఁ జేయును
 గాలముఁ గడవంగలేరు ఘను లెవ్వారున్.

10.1-1645-కంద పద్యము

వర మిచ్చెద మర్థింపుము
 దరణీశ్వర! మోక్షపదవి దక్కును మే మె
 వ్యరమును విభులముగా మీ
 శ్వరుఁ డగు హరి దక్కు మోక్షసంగతిఁ జేయన్.

10.1-1646-వచనము

అని పలికిన దేవతలకు, నమస్కరించి ముచికుందుడు నిద్ర గోరి దేవదత్త
నిద్రావశుండుయ్యి పర్వతగుహాంతరాళంబున శయనించి యుండె; యవనుండు
నీటయిన పిమ్మట హరి ముచికుందుని ముందట నిల్చిన.

10.1-1647-సీస పద్యము

వనరుహలోచను వైజయంతీదామ;
శోభితు రాకేందు సుందరాస్య
మకరకుండలకాంతి మహితగండస్థలుఁ;
గొస్తుభగైవేయు ఘనశరీరు
శ్రీవత్సలాంధనాంచి చితవక్షు మృగరాజ;
మధ్యజాతుర్బాహు మందహాసుఁ
గాంచనసన్నిభ కౌశీయవాసు గాం;
భీర్యసాందర్యశో భితుఁ బ్రసన్ను

10.1-1647.1-ఆటవెలది

నమ్మహాత్ముఁ జూచి యాశ్చర్యమును బొంది
తన్మనోజ్ఞదీప్తిఁ దనకుఁ జూడ
నలవిగాక చకితుఁడై యెట్టకేలకుఁ
బలికెఁ బ్రీతి నవనిపా లకుండు.

10.1-1648-మత్తేభ విక్రీడితము

శశివో? యింద్రుడవో? విభావసుడవో? చండప్రభారాశివో?
శశిచూడామణివో? పితామహుడవో? చక్రాంకహస్తుండవో?
దిశలున్ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీ తేజంబుఁ జూడంగ దు
ర్వశ; మెవ్వండ విటేల వచ్చి తిచటన్ వర్తించె దేకాకిపై.

10.1-1649-కంద పద్యము

ఈ యడవి విషమకంటక

భూయిష్ఠము ఘోరసత్వపుంజాలభ్యం

బో! యయ్య! యెట్లు వచ్చితి?

నీ యడుగులు కమలపత్రనిభములు జూడన్.

10.1-1650-వచనము

మహాత్మా! యేను నీకు శుశ్రూషణంబుజేయం గోరెద నీ జన్మగోత్రం బు లెఱింగింప
నే నర్హుండనైన నెఱింగింపు; నే నిక్షాకువంశ సంభ వుండను; మాంధాత్య
నందనుండను; ముచికుందుం డనువాడ; దేవహితార్థంబు చిరకాల
జాగరశాంతుండనై నిద్ర నొంది యింద్రియ సంచారంబులు మఱచి.

10.1-1651-శార్దూల విక్రీడితము

ఏ నిద్రించుచు నుండ నొక్క మనుజుం డేతెంచి దుష్కర్ముడై

తా నీట్ల చెడె నాత్మకిల్బిషమహాద్రావాగ్నిచే నంతటన్

శ్రీనాథాకృతివైన నిన్నుఁ గని వీక్షింపన్న శక్తుండనై

దీనత్వంబును జెందితిన్ ననుఁ గృపాదృష్టిన్ విలోకింపవే.

10.1-1652-వచనము

అనిన విని మేఘగంభీరభాషల హరి యిట్లనియె.

10.1-1653-సీస పద్యము

భూరజంబులనైన భూనాథ! యెన్నంగఁ;

జనుఁ గాని నా గుణ జన్మ కర్మ

నామంబు లెల్ల నెన్నంగ నెవ్వరుఁ జాల;

రదియేల; నాకును నలవిగాదు

నేలకు ప్రేగైన నిఖిల రాక్షసులను;

నిర్జించి ధర్మంబు నిలువఁబెట్ట

బ్రహ్మచే మున్నునేఁ బ్రార్థింపఁబడి వసు;

దేవునింటను వాసుదేవుడనఁగ

10.1-1653.1-ఆటవెలది

గరుణ నవతరించి కంసాఖ్యతో నున్న

కాలనేమిఁ జంపి ఖలుల మఱియు

దుంచుచున్నవాడఁ దొడరి నీ చూడ్కి నీ

జైనవాడు కాలయవనుఁ డనఘ!

10.1-1654-వచనము

వినుము; తొల్లియు నీవు నన్ను సేవించిన కతంబున నిన్నునుగ్రహింప నీ
శైలగుహకు నేతెంచితి; నభీష్టంబులైన వరంబు లడుగు మిచ్చెద మద్భక్తులగు
జనులుగ్రమ్మితి శోకంబున కర్థులు గారనిన హరికి ముచికుందుండు
నమస్కరించి, నారాయణదేవుం డగుట యెఱింగి యిరువదియెనిమిదవ
మహాయుగంబున నారాయణుం డవతరించు నని మున్ను గర్గుండు చెప్పుటఁ
దలచి.

10.1-199- ముచికుందుడు స్తుతించుట

10.1-1655-కంద పద్యము

నీ మాయ జిక్కి పురుష

స్త్రీమూర్తిక జనము నిన్ను సేవింపదు; వి

త్తామయగృహగతమై సుఖ

తామసమై కామవంచితంబై యీశా!

10.1-1656-ఉత్పలమాల

పూని యనేకజన్మములఁ బొంది తుదిం దన పుణ్యకర్మ సం
తానము పేర్మిఁ గర్మ వసుధాస్థలిఁ బుట్టి ప్రపూర్ణదేహుడై
మానవుడై గృహేచ్ఛబడు ముందుఁ డజంబు తృణాభిలాషి యై
కానక పోయి నూతఁబడు కైవడి నీ పదభక్తిహీనుడై.

10.1-1657-కంద పద్యము

తరుణి పుత్ర ధనాదుల
మరిగి మహారాజ్యవిభవ మదమత్తుడనై
నరతనులుబ్బుడ నగు నా
కరయఁగ బహుకాల మీశ! యాటడిబోయెన్.

10.1-1658-కంద పద్యము

ఘట కుడ్య సన్నిభం బగు
చటుల కళేబరముఁ జొచ్చి జనపతి నంచుం
బటు చతురంగంబులతో
నిటునటుఁ దిరుగుదును నిన్ను నెఱుగమి నీశా!

10.1-1659-అటవెలది

వివిధ కామ లోభ విషయ లాలసు మత్తు
నప్రమత్తవృత్తి నంతకుండ
వైన నీవు వేళ యరసి తుంతువు సర్ప
మొదిగి మూషకంబు నొడియునట్లు.

10.1-1660-కంద పద్యము

నరవరసంజ్ఞితమై రథ

కరిసేవితమైన యెడలు కాలగతిన్ భీ

కరమ్మగభక్షితమై దు

స్వరవిట్టిమిభస్మిసంగతం బగు నీశా!

10.1-1661-ఆటవెలది

సకల దిశలు గెలిచి సములు వర్ణింపంగఁ

జారుపీఠమెక్కి సార్వభౌముఁ

డైన సతులగృహము లందుఁ గ్రీడాసక్తి

వృత్తినుండు; నిన్ను వెదకల్ఁడు.

10.1-1662-ఆటవెలది

మానసంబు గట్టి మహితభోగంబులు

మాని యింద్రియముల మదము లడఁచి

తపము చేసి యింద్రతయ గోరుఁ గాని నీ

యమృత పదముఁ గోరఁ డజ్ఞఁ డీశ!

10.1-1663-సీస పద్యము

సంసారి యై యున్న జనునకు నీశ్వర! ;

నీ కృప యెప్పుడు నెఱయఁ గల్గు

నప్పుడ బంధంబు లన్నియుఁ దెగిపోవు;

బంధమోక్షంబైనఁ ట్రాప్త మగును

సత్సంగమంబు; సత్సంగమంబున నీదు;

భక్తి సిద్ధించు; నీ భక్తివలన

సన్ముక్తి యగు; నాకు సత్సంగమునకంటె;

మును రాజ్యబంధనిర్ములనంబు

10.1-1663.1-తేటగీతి

గలిగినది దేవ! నీ యనుగ్రహము గాదె?

కృష్ణ! నీ సేవగాని తక్కినవి వలదు;

ముక్తి సందాయి వగు నిన్ను ముట్టఁ గొలిచి

యాత్మబంధంబు గోరునే యార్యుఁ డెందు?

10.1-1664-వచనము

కావున రజస్తమస్వత్వగుణంబుల ననుబంధంబు లగు నైశ్వర్య శత్రు మరణ
ధర్మాది విశేషంబులు విడిచి యీశ్వరుండును విజ్ఞాన ఘనుండును,
నిరంజనుండును, నిర్గుణుండును, నద్వయుండును నైన పరమపురుషుని
నిన్నాశ్రయించెదఁ; జిరకాలంబు కర్మఫలంబులచేత నార్తుండనై క్రమ్మఱు
దద్వాసనల సంతుష్టుండనై తృప్తం బాయక శత్రువులైన యింద్రియంబు
లాటింటిని గెలువలేని నాకు శాంతి యెక్కడిది? విపన్నుండ నైన నన్ను
నిర్భయుం జేసి రక్షింపు” మనిన ముచికుండునికి హరి యిట్లనియె.

10.1-1665-ఉత్పలమాల

మంచిది నీదు బుద్ధి నృపమండన! నీవు పరార్థ్య మెట్లు వ

ర్తించిన నైనఁ గోరికల దిక్కునఁ జిక్కవు మేలు నిర్మలో

దంచితప్పత్తి నన్గొలుచు ధన్యుల బద్ధులు నెట్లు నీకు ని

శ్చంచలభక్తి గల్గెడిని సర్వము నేలుము మాననేటికిన్.

10.1-1666-వచనము

నరేంద్రా! నీవు తొల్లి క్షత్రధర్మంబున నిలిచి, మృగయావినోదంబుల జంతువుల
వధియించినాఁడవు; తపంబునఁ దత్కర్మవిముక్తుండవై తర్వాతి జన్మంబున
సర్వభూతసఖిత్వంబుగలిగి బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుండవై నన్నుఁ జేరెద”వని వీడ్కొలిపిన

హరికిఁ బ్రదక్షింబు వచ్చి నమస్కరించి గుహ వెడలి సూక్ష్మప్రమాణదేహంబులతో
నున్న మనుష్య పశు వృక్షలతాదులం గని కలియుగంబు ప్రాప్తం బగు నని
తలంచి యుత్తరాభిముఖుండై తపోనిష్ఠుం డగుచు సంశయంబులు విడిచి,
సంగంబులు పరిహరించి విష్ణుని యందుఁ జిత్తంబు చేర్చి గంధమాదనంబు
ప్రవేశించి మఱియు నరనారాయణ నివాసంబైన బదరికాశ్రమంబు చేరి, శాంతుండై
హరినారాధించుచుండె, నిట్లు ముచికుందుని వీడ్చొని.

10.1-1667-శార్దూల విక్రీడితము

అచ్చిద్రప్తకటప్రతాపరవిచే నాశాంతరాళంబులన్
ప్రద్భాదించుచుఁ గ్రమ్మఱన్ మధురకుం బద్మాక్షుఁ డేతెంచి వీ
దాద్భాదించి మహానిరోధముగఁ జక్రాకారమై యున్న యా
ప్లేచ్ఛవ్రాతము నెల్లఁ ధ్రుంచె రణభూమిం బెంపు సొంపారగన్.

10.1-200- జరసంధుడుగ్రమ్మరవిడియుట

10.1-1668-వచనము

ఇట్లు ప్లేచ్ఛులం బొరిగొని మఱియు నమ్మధురానగరంబునం గల ధనంబు
ద్వారకానగరంబునకుం బంచిన మనుష్యులు గొనిపోవు నెడ.

10.1-1669-సీస పద్యము

హైటకసంఘాత ఖురసమున్నిర్గత;
ధ్రాళి జీమూత సంద్రోహముగను
మహనీయ మదకల మాతంగకటదాన;
ధారలు కీలాలధారలుగను
నిరుపమ స్యందననేమి నిర్వోషంబు;
దారుణగర్జితద్వానముగను

నిశితస్తాస్త్రమానిత దీర్ఘరోచులు;
లలితసాదామినీ లతికలుగను

10.1-1669.1-తేటగీతి

శత్రురాజ ప్రతాపాగ్ని శాంతముగను
వృష్టికాలము వచ్చు న వ్విధముఁ దోప
నేగుదెంచె జరాసంధుఁ డిరువదియును
మూడు నక్షోహిణులు దన్ను మొనసి కొలువ.

10.1-1670-చంపకమాల

ఇట్లు చనుదెంచి యున్న మగధేశ్వరవాహినిఁ జూచి యుద్ధ సం
ఘటనము మాని మానవుల కైవడి భీరుల భంగి నోడి ముం
దటి ధనమెల్ల డించి మృదుతామరసాభపదద్యయుల్ క్రియా
పటువులు రామకేశవులు పాఱిరి ఘోరవనాంతరంబులన్.

10.1-1671-వచనము

ఇట్లు పఱచుచున్న కృష్ణబలభద్రులం జూచి వారల ప్రభావంబు లెఱుంగక
 పరిహసించి.

10.1-1672-ఉత్పలమాల

ఓ యదువీరులార! రభసోద్ధతిఁ బాఱకుఁ; డిట్లు పాఱినం
బోయెడువాడఁ గాను; మిము భూమి నడంగిన మిన్ను ప్రాకినం
దోయధిఁ జొచ్చినం దగిలి త్రుంచెద నంచు సమస్త సేనతోఁ
బాయక వచ్చె వెంటఁబడి బాహుబలాఢ్యుడు మాగధేశుఁడున్.

10.1-201-ప్రవర్ణపర్వతారోహణంబు

10.1-1673-వచనము

మఱియుం బలాయమానులై బహుయోజనంబుల దూరంబు చని విశ్రాంతులై
తమకు డాఁగ నెల వగునని యిందుండు మిక్కిలి వర్షింపఁ బ్రవర్షణాఖ్యంబై
పదునొకండు యోజనంబుల పొడవును నంతియ వెడలుపునుం గల గిరి యెక్కి
రంత.

10.1-1674-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ శైలేంద్రము చుట్టి రా విడిసి రోషావిష్టుడై మాగధో
ర్వీశుం డా వసుదేవనందనులఁ దా వీక్షింపగా లేక త
న్నాశేచ్ఛన్ బిల సాను శృంగములఁ బూర్ణక్షోధుడై కాష్ఠముల్
రాసుల్గానిడి చిచ్చుపెట్టఁ బనిచెన్ రౌద్రంబుతో భృత్యులన్.

10.1-1675-వచనము

ఇట్లు జరాసంధపరిజన ప్రదీపితంబైన మహానలంబు దరికొనియె అందు.

10.1-1676-కంద పద్యము

పొగ లెగసెఁ బొగల తుదలను
మిగులుచు మిడుగులు నిగిడె మిడుగుఱగమి ము
న్నుగ బ్రహ్మాండము నిండను
భగభగ యని మంట లొదివె భయదము లగుచున్.

10.1-1677-వచనము

మఱియు నమ్మహానలంబు బిలసాను శృంగవృక్ష లతాకుంజపుంజంబుల దరికొని
శిఖలు కిసలయంబులుగ విస్ఫులింగంబులు విరులుగ, సముద్ధాత
ధూమపటలంబులు బంధురస్కంధశాఖా విసరంబులుగ, ననోహకంబు కైవడి
నభ్రంకషం బై ప్రబ్ధి కరోరస మీరణ సమున్నత మహోల్కాజాల తిరోహిత

వియచ్చర విమానంబును, వివిధ విధూమవిస్ఫులింగ విలోకనప్రభూత
నూతనతారకా భ్రాంతి విభ్రాంతి గగనచరంబును, సంతప్తమాన సరోవర
సలిలంబును, విశాలజ్వాలాజాలజాజ్వల్యమాన తక్కోల చందనాగరు
కర్పూరధూమవాసనావాసిత గగనకుహరంబును, గరాళకీలాజాల దందహ్యమాన
కీచకనికుంజపుంజసంజనిత చిటచిటారావ పరిపూరిత దిగంతరాళంబును,
భయంకర బహుళతరశాఖాభిద్యమాన పాషాణఘోషణపరిమూర్చిత
ప్రాణిలోకంబును సంతప్తమాన శాఖిశాఖాంతర నిబిడ నీడనిహిత శాబకవియోగ
దుఃఖ డోలాయమాన విహంగకులంబును, మహాహేతిసందీప్యమాన కటిసూత్ర
సంఘటిత మయూరపింఛ కుచకలశయుగళ భారాలస శబరకామినీసమాశ్రిత
నిర్ఘరంబును, దగ్ధానేక మృగమిథునంబునునై యేర్చునెడ.

10.1-1678-కంద పద్యము

ఇల నేకాదశ యోజన

ముల పొడవగు శైలశిఖరమున నుండి వడిన్

బలకృష్ణలు రిపుబలముల

వెలి కుఱికిరి కానఁబడక విలసితలీలన్.

10.1-1679-వచనము

ఇట్లు శత్రువుల వంచించి యాదవేంద్రులు సముద్రపరిఖంబైన

ద్వారకానగరంబునకుం జనిరి; జరాసంధుండు వారలు దగ్ధులై రని తలంచుచు
బలంబులుం దానును మగధదేశంబునకు మరలి చనియె” నని చెప్పి శుకుండు
వెండియు నిట్లనియె.

10.1-202- రుక్మిణీకల్యాణ కథారంభము

10.1-1680-కంద పద్యము

ఆ వనజగర్భ పంపున

రైవతుఁ డను రాజు దెచ్చి రామున కిచ్చెన్

రేవతి యనియెడు కన్యను

భూవర! మును వింటిగాదె బుద్ధిం దెలియన్.

10.1-1681-వచనము

తదనంతరంబ.

10.1-1682-మత్తేభ విక్రీడితము

ఖగనాథుం డమరేంద్రు గెల్చి సుధ మున్ గైకొన్న చందంబునన్

జగతీనాథులఁ జైద్యపక్షచరులన్ సాళ్వాదులన్ గెల్చి భ

ద్రగుఁడై చక్రి వరించె భీష్మకసుతన్ రాజీవగంధిన్ రమా

భగవత్యంశభవన్ మహాగుణమణిన్ బాలామణిన్ రుక్మిణిన్.

10.1-1683-వచనము

అనిన రాజిట్లనియె “మున్ను రాక్షసవివాహంబున స్వయంవరమునకు వచ్చిన

హరి రుక్మిణిం గొనిపోయెనని పలికితివి; కృష్ణుం డొక్కరుం డెవ్విధంబున

సాళ్వాదుల జయించి తన పురంబునకుం జనియె; అదియునుం గాక.

10.1-1684-శార్దూల విక్రీడితము

కల్యాణాత్మకమైన విష్ణుకథ లాకర్ణించుచున్ ముక్త వై

కల్యుం డెవ్వఁడు తృప్తుఁడౌ; నది వినంగఁ గ్రొత్త లొచుండు సా

కల్యం బేర్పడ భూసురోత్తమ! యెఱుంగుం బల్కవే; రుక్మిణీ

కల్యాణంబు వినంగ నాకు మదిలోఁ గ్రొత్తూహలం బయ్యెడిన్.

10.1-1685-కంద పద్యము

భూషణములు చెవులకు బుధ

తోషణము లనేక జన్మదురితౌఘ విని

శ్శోషణములు మంగళతర

హైషణములు గరుడగమను గుణభాషణముల్.

10.1-1686-వచనము

అని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె.

10.1-203- రుక్మిణీ జననంబు

10.1-1687-చంపకమాల

వినుము; విదర్బదేశమున వీరుడు కుండినభర్త భీష్మకుం

డను నొక దొడ్డరాజు గలఁ; డాతని కేవురు పుత్రు లగ్రజం

డనయుడు రుక్మినాఁ బరఁగు; నందఱకుం గడగొట్టు చెల్లెలై

మనుజవరేణ్య! పుట్టి నొక మానిని రుక్మిణినాఁ బ్రసీద్దయై.

10.1-1688-కంద పద్యము

బాలోందురేఖ దోచిన

లాలిత యగు నపరదిక్కులాగున ధరణీ

పాలుని గేహము మెఱసెను

బాలిక జన్మించి యెదుగ భాసుర మగుచున్.

10.1-1689-వచనము

మఱియును నానాదినప్రవర్ధమాన యై.

10.1-1690-సీస పద్యము

పేర్వేర బొమ్మల పెండ్లిండ్లు చేయుచు;

నబలలతోడ వియ్యంబు లందు;
గుజ్జెనఁ గూళులు గొమరొప్ప వండించి;
చెలులకుఁ బెట్టించుఁ జెలువు మెఱసి;
రమణీయ మందిరారామ దేశంబులఁ;
బువ్వుఁ దీగెలకును బ్రోది చేయు;
సదమల మణిమయ సాధభాగంబుల;
శ్రీలతో భర్మడోలికల నూఁగు

10.1-1690.1-తేటగీతి

బాలికలతోడఁ జెలరేగి బంతు లాడు
శారికా కీర పంక్తికిఁ జదువుఁ జెప్పు
బర్హి సంఘములకు మురిపములు గరపు
మదమరాళంబులకుఁ జూపు మందగతులు.

10.1-1691-వచనము

అంత.

10.1-1692-సీస పద్యము

దేవకీసుతు కోర్కి త్రీగలు వీడంగ;
వెలఁదికి మైదీగ వీడఁ దొడఁగెఁ;
గమలనాభుని చిత్త కమలంబు వికసింపఁ;
గాంతి నింతికి ముఖకమల మొప్పె;
మధువిరోధికి లోన మదనాగ్ని పొడచూపఁ;
బొలఁతికి జనుదోయి పొడవు జూపె;
శారికి ధైర్యంబు సన్నమై డయ్యంగ;

జలజాక్షి మధ్యంబు సన్నమయ్యె;

10.1-1692.1-ఆటవెలది

హరికిఁ బ్రేమబంధ మధికంబుగాఁ గేశ

బంధ మధికమగుచు బాలకమరె;

బద్ధనయనువలనఁ బ్రమదంబు నిండార

నెలఁత యౌవనంబు నిండి యుండె.

10.1-1693-వచనము

ఇట్లు రుక్మి రుక్మరథ రుక్మబాహు రుక్మకేశ రుక్మనేత్రు లను నేవురకుం
జెలియలైన రుక్మిణీదేవి దన యెలప్రాయంబున.

10.1-1694-కంద పద్యము

తన తండ్రి గేహమునకుం

జనుదెంచుచునున్న యతిధిజనులవలనఁ గృ

ష్ణుని రూప బల గుణాదులు

విని కృష్ణుఁడు దనకుఁ దగిన విభుఁడని తలచెన్.

10.1-1695-కంద పద్యము

ఆ లలనరూపు బుద్ధియు

శీలము లక్షణము గుణముఁ జింతించి తగన్

బాలారత్నముఁ దన కి

ల్లాలుగఁ జేకొందు ననుచు హరియుం దలచెన్.

10.1-1696-వచనము

అంతె.

10.1-1697-ఉత్పలమాల

బంధువు లెల్లఁ గృష్ణునకు బ్రాలిక నిచ్చెద మంచు శేముషీ
సింధువులై విచారములు చేయఁగ వారల నడ్డపెట్టి దు
స్సంధుఁడు రుక్మి కృష్ణునెడఁ జాల విరోధముఁ జేసి మత్త పు
ష్పంధయవేణి నిత్తు శిశుపాలున కంచుఁ దలంచె నంధుడై.

10.1-204- రుక్మిణి సందేశము పంపుట

10.1-1698-ఉత్పలమాల

అన్న తలంపు తా నెఱిగి యన్నవనీరజగంధి లోన నా
పన్నత నొంది, యాహుఁడగు బ్రాహ్మణ నొక్కనిఁ జీరి గర్వసం
చన్నుఁడు రుక్మి నేడు ననుఁ జైద్యున కిచ్చెద నంచు నున్నవాఁ
డెన్ని విధంబులం జని బుధేశ్వర! చక్రికి విన్నవింపవే.

10.1-1699-కంద పద్యము

అయ్యా! కొడుకు విచారము
లయ్యయు వారింపఁ జాలఁ డటు గాకుండన్
నెయ్య మెఱిగించి చీరుము
చయ్యన నిజసేవకానుసారిన్ శౌరిన్.

10.1-1700-వచనము

అని కొన్ని రహస్యవచనంబులు చెప్పిన విని బ్రాహ్మణుండు ద్వార
కానగరంబునకుం జని, ప్రతిహారుల వలనఁ దనరాక యెఱింగించి యన్నగధరుం
డున్న నగరు ప్రవేశించి, యందుఁ గనకాసనాసీనుండయి యున్న
పురుషోత్తముం గాంచి “పెండ్లికొడుకవుగ” మృని దీవించిన ముసిముసి నగవులు
నగుచు బ్రహ్మణ్యదేవుండైన హరి తన గద్దయ దిగ్గనడిగి, బ్రాహ్మణుం గూర్చుండ

నియోగించి, తనకు దేవతలు చేయు చందంబునం బూజలు చేసి, సరసపదార్థ సంపన్నంబైన యన్నంబుఁ బెట్టించి, రెట్టించిన ప్రియంబున నయంబున భాసురుండైన భూసురుం జేరి లోకరక్షణ ప్రశస్తంబైన హస్తంబున నతని యడుగులు పుడుకుచు మెల్లన నతని కిట్టనియె.

10.1-1701-సీస పద్యము

జగతీసురేశ్వర! సంతోషచిత్తుండ;
వై యున్న నీ ధర్మ మతిసులభము
వృద్ధసమ్మత మిది నిత్త మెయ్యది యైనఁ;
బ్రాపింప హర్షించు బ్రాహ్మణుండు
తన ధర్మమున నుండుఁ దరలఁ డా ధర్మంబు;
గోరిక లతనికీఁ గురియుచుండు
సంతోషిగాఁడేని శక్రుడైన నశించు;
నిర్ధనుండైనను నిద్రబోవు

10.1-1701.1-ఆటవెలది

సంతసించెనేని, సర్వభూతసుహృత్త
ములకుఁ బ్రాప్తలాభ ముదితమాన
సులకు శాంతులకును సుజనులకును గర్వ
హీనులకును వినతు లే నొనర్తు.

10.1-1702-ఉత్పలమాల

ఎవ్వని దేశమం దునికి యెవ్వనిచేఁ గుశలంబు గల్గు మీ
కెవ్వని రాజ్యమందుఁ బ్రజలైల్ల సుఖింతురు వాడు మత్ప్రియుం
డివ్వనరాశి దుర్గమున కేలరుదెంచితి రయ్య! మీరు? లే

నవ్వులుగావు; నీ తలపునం గల మే లొనరింతు ధీమణి.

10.1-1703-వచనము

అని యిట్లు లీలాగృహీతకరీరుండైన య ప్పరమేశ్వరుం డడిగిన ధరణీసురవరుం
డతనికి సవినయంబుగ నిట్లనియె “దేవా! విదర్భదేశాధీశ్వరుండైన భీష్మ కుండను
రాజుగలం; డా రాజుకూతురు రుక్మిణి యను కన్యకామణి; గల ద య్యిందువదన
నీకుం గైంకర్యంబు జేయం గోరి వివాహమంగళ ప్రకస్తంబయిన యొక్క
సందేశంబు విన్నవింపు మని పుత్తెంచె నవదరింపుము.

10.1-1704-సీస పద్యము

ఏ నీ గుణములు గర్జింద్రియంబులు సోక;

దేహతాపంబులు దీటిపోవు

నే నీ శుభాకార మీక్షింపఁ గన్నుల;

కఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు

నే నీ చరణసేవ యే ప్రొద్దు చేసిన;

భువనోన్నతత్వంబుఁ బొందఁ గలుగు

నే నీ లసన్నామ మే ప్రొద్దు భక్తితో;

దడవిన బంధసంతతులు వాయు

10.1-1704.1-తేటగీతి

నట్టి నీ యందు నా చిత్త మనవరతము

నచ్చి యున్నది నీ యాన నాన లేదు,

కరుణఁ జూడుము కంసారి! ఖలవిదారి!

శ్రీయుతాకార! మానినీచిత్తచోర!

10.1-1705-శార్దూల విక్రీడితము

ధన్యున్ లోకమనోభిరాముఁ గుల విద్వా రూప తారుణ్య సౌ
జన్యశ్రీ బల దాన శౌర్య కరుణాసంశోభితున్ నిన్ను నే
కన్యల్గోరరు? కోరదే మును రమాకాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ! నా వలననే జన్మించెనే మోహముల్.

10.1-1706-ఉత్పలమాల

శ్రీయుతమూర్తి! యో పురుషసింహమ! సింహముపాలి సొమ్ము గో
మాయువు గోరు చందమున మత్తుడు బైద్యుడు నీ పదాంబుజ
ధ్యాయని యైన నన్ను వడిఁ దా గొనిపోయెద నంచు నున్నవాఁ
దా యధమాధముం డెఱుంగఁ డద్భుతమైన భవత్ప్రతాపమున్

10.1-1707-మత్తేభ విక్రీడితము

వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్మ బుధసేవల్ దానధర్మాదులున్
గతజన్మంబుల నీశ్వరున్ హరి జగత్తుళ్ళాణుఁ గాంక్షించి చే
సితి నేనిన్ వసుదేవనందనుడు నా చిత్తేశుఁ డాఁ గాక ని
ర్జితు లై పోదురుగాక సంగరములోఁ జేదీశముఖ్యాధముల్.

10.1-1708-ఉత్పలమాల

అంకిలి జెప్పలేదు; చతురంగబలంబులతోడ నెల్లి యో!
పంకజనాభ! నీవు శిశుపాల జరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవివాహమునన్ భవదీయశౌర్యమే
యుంకువ చేసి కృష్ణ! పురుషోత్తమ! చేకొనిపోమ్ము వచ్చెదన్.

10.1-1709-సీస పద్యము

లోపలి సౌధంబులోన వర్తింపంగఁ;
దేవచ్చునే నిన్నుఁ దెత్తునేని

గ్రావలివారలఁ గ్రల బంధువులఁ జంపి;
 కాని తేరా దని కమలనయన!
 భావించెదేని యుపాయంబు చెప్పెద;
 నాలింపు కులదేవయాత్రఁ జేసి
 నగరంబు వెలువడి నగజాతకును మ్రొక్కఁ;
 బెండ్లికి మునుపడఁ బెండ్లికూతుఁ

10.1-1709.1-తేటగీతి

నెలమి మావారు పంపుదు రేను నట్లు
 పురము వెలువడి యేతెంచి భూతనాథు
 సతికి మ్రొక్కంగ నీవు నా సమయమందు
 వచ్చి గొనిపోమ్ము నన్ను నవార్యచరిత!

10.1-1710-మత్తేభ విక్రీడితము

ఘను లాత్మీయ తమోనివృత్తికొఱకై గౌరీశుమర్యాద నె
 వ్వని పాదాంబుజతోయమందు మునుగన్ వాంఛింతు రే నట్టి నీ
 యనుకంపన్ విలసింపనేని వ్రతచర్యన్ నూలుజన్మంబులున్
 నినుఁ జింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదన్ నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా!

10.1-1711-సీస పద్యము

ప్రాణేశ! నీ మంజు భాషలు వినలేని;
 కర్ణరంధ్రంబుల కలిమి యేల?
 పురుషరత్నమ! నీవు భోగింపఁగాలేని;
 తనులతవలని సౌందర్య మేల?
 భువనమోహన! నిన్నుఁ బొడగానగా లేని;

చక్షురింద్రియముల సత్వ మేల?

దయిత! నీ యధరామృతం బానగాలేని;

జిహ్వకు ఫలరససిద్ధి యేల?

10.1-1711.1-ఆటవెలది

నీరజాతనయన! నీ వనమాలికా

గంధ మబ్బలేని పూణ మేల?

ధన్యచరిత! నీకు ద్రాస్యంబుజేయని

జన్మ మేల? యెన్ని జన్మములకు.

10.1-1712-వచనము

అని యిట్లు రుక్మిణీదేవి పుత్తెంచిన సందేశంబును, రూప సౌంద ర్యాది విశేషంబులును బ్రాహ్మణుండు హరికి విన్నవించి “కర్తవ్యం బెద్ది చేయ నవధరింపు” మని సవర్ణనంబుగా మఱియు నిట్లనియె.

10.1-1713-సీస పద్యము

పల్లవ వైభవాస్త్రదములు పదములు;

కనకరంభాతిరస్కారు లూరు;

లరుణప్రభామనోహరములు గరములు;

కంబుసౌందర్యమంగళము గళము;

మహిత భావాభావమధ్యంబు మధ్యంబు;

చక్షురుత్సవదాయి చన్నదోయి;

పరిహసితార్ధేందు పటలంబు నిటలంబు;

జితమత్త మధుకరశ్రేణి వేణి;

10.1-1713.1-ఆటవెలది

భావజాశుగముల ప్రాపులు చూపులు;
కుసుమశరుని వింటి క్రొమలు బొమలు;
చిత్తతోషణములు చెలువభాషణములు;
జలజనయన ముఖము చంద్రసఖము.

10.1-1714-ఉత్పలమాల

ఆ యెలనాగ నీకుఁ దగు; నంగనకుం దగు దీవు మా యుపా
ధ్యాయుల యాన పెండ్లి యగుఁ; దప్పదు జాడ్యములేల? నీవు నీ
తోయమువారిఁ గూడుకొని తోయరుహాననఁ దెత్తుగాని వి
చ్చేయుము; శత్రులన్నుఁజేయుముచేయుముశోభనం బిలన్.

10.1-205- వాసుదేవాగమన నిర్ణయము

10.1-1715-వచనము

అని యిట్లు పలికిన బ్రాహ్మణునివలన విదర్భరాజతనయ పుత్తెంచిన
సందేశంబును, రూప సౌందర్యాదివిశేషంబులును విని, యవధరించి
నిజకరంబున నతని కరంబుఁబట్టి నగుచు న య్యాదవేంద్రుండు; యిట్లనియె

10.1-1716-ఉత్పలమాల

కన్నియమీద నా తలఁపు గాఢము; కూరుకురాదు రేయి నా
కెన్నఁడు; నా వివాహము సహింపక రుక్మి దలంచు కీడు నే
మున్నె యెఱుంగుదున్; బరులమూఁక లడంచి కుమారిఁ దెత్తు వి
ద్వన్నుత! వ్రానుఁ ద్రచ్చి నవవహ్ని శిఖన్ వడిఁదెచ్చు కైవడిన్.

10.1-1717-కంద పద్యము

వచ్చెద విదర్భభూమికిఁ;
బొచ్చెద భీష్మకుని పురము; సురుచిరలీలన్

దెచ్చెద బాలన్ ప్రేల్మిడి

వచ్చెద నడ్డంబు రిపులు వచ్చినఁ బోరన్.

10.1-1718-వచనము

అని పలికి, రుక్మిణీదేవి పెండ్లినక్షత్రంబుఁ దెలిసి, దన పంపున రథసారథి యైన
దారకుండు సైబ్య సుగ్రీవ మేఘ పుష్పవలాహకంబు లను తురంగంబులం గట్టి
రథమాయత్తంబు చేసి తెచ్చిన నమోఘ మనోరథుండైన హరి తానును,
బ్రాహ్మణుండును రథారోహణంబు జేసి యేకరాత్రంబున నానర్తకదేశంబులు గడచి,
విదర్భదేశంబునకుఁ జనియె; నందు కుండినపురీశ్వరుండైన భీష్మకుండు
కొడుకునకు వశుండై కూతు శశుపాలున కిత్తునని తలంచి, శోభనోద్యోగంబులు
చేయించె; నప్పుడు.

10.1-1719-సీస పద్యము

రచ్చలు గ్రంతలు రాజమార్గంబులు;

విపణి దేశంబులు విశదములుగఁ

జేసిరి; చందనస్థిత తోయంబులు;

గలయంగఁ జల్లిరి; కలువడములు

రమణీయ వివిధతోరణములుఁ గట్టిరి;

సకల గృహంబులు చక్కఁ జేసి;

కర్పూరకుంకుమాగరుధూపములు పెట్టి;

రతివలుఁ బురుషులు నన్ని యెడల

10.1-1719.1-ఆటవెలది

వివిధవస్త్రములను వివిధమాల్యాభర

ణానులేపనముల నమరి యుండి

రఖిల వాద్యములు మహాప్రీతి మ్రోయించి

రుత్సవమున నగర ముప్పియుండె.

10.1-1720-వచనము

అంత నా భీష్మకుండు విహితప్రకారంబునం బిత్తదేవతల నర్పించి బ్రాహ్మణులకు
భోజనంబులు పెట్టించి, మంగళాశీర్వచనంబులు చదివించి, రుక్మిణీదేవి
నభిషిక్తంజేసి వస్త్రయుగళభూషితం గావించి రత్నభూషణంబు లిడంజేసి,
ఋగ్యజుస్సామధర్వణ మంత్రంబుల మంగళాచారంబు లొనరించి, భూసురులు
రక్షాకరణంబు లాచరించిరి; పురోహితుండు గ్రహశాంతికొఱకు
నిగమనిగదితన్యాయంబున హోమంబు గావించె; మఱియు నా రాజు దంపతుల
మేలుకొఱకుఁ దిల ధేను కలధౌత కనక చేలాది దానంబులు ధరణీదేవతల
కొసంగెను; అయ్యవసరంబున.

10.1-1721-మత్తేభ విక్రీడితము

భటసంఘంబులతో రథావళులతో భద్రదేభయూధంబుతోఁ

బటువేగాన్విత హోటకవ్రజముతో బంధుప్రియశ్రేణితోఁ

గటుసంరంభముతో విదర్భతనయం గైకొందు నంచున్ విశం

కటవృత్తిం జనుదెంచెఁ జైద్యుఁడు గడున్ గర్వించి యవ్వీటికిన్.

10.1-1722-ఉత్పలమాల

బంధులఁ గూడి కృష్ణబలభద్రులు వచ్చినఁ బాఱదోలి ని

ర్మంధర వృత్తిఁ జైద్యునికి మానినిఁ గూర్చెద మంచు నుల్లస

త్సింధుర వీర రథ్య రథ సేనలతోఁ జనుదెంచి రా జరా

సంధుఁడు దంతవక్త్రుఁడును సాల్వ విదూరక పాండ్రకాదులున్.

10.1-1723-వచనము

మఱియు నానాదేశంబుల రాజు లనేకు లేతెంచి; రండు శిశుపాలు నెదుర్కొని
పూజించి భీష్మకుం డొక్కనివేశంబున నతని విడియించె; నంతఁ దద్వృత్తాంతంబు
విని.

10.1-1724-చంపకమాల

హరి యొకఁ డేగినాఁడు మగధాదులు చైద్యహితానుసారులై
నరపతు లెందఱోని చనినారు కుమారికఁ దెచ్చుచోట సం
గరమగుఁ దోడు గావలయుఁ గుంసవిరోధికి నంచు వేగఁ దా
నరిగె హలాయుధుండు గమలాక్షుని జూడ ననేక సేనతోన్.

10.1-1725-కంద పద్యము

అలోపల నేకతమున
నాలోలవిశాలనయనయగు రుక్మిణి ద
న్నా లోకలోచనుఁడు హరి
యాలోకము చేసి కదియఁ డని శంకితయై.

10.1-1726-శార్దూల విక్రీడితము

లగ్నం బెల్లి వివాహముం గదిసె నేలా రాఁడు గోవిందుఁ? డు
ద్విగ్నం బయ్యెడి మానసంబు వినెనో వృత్తాంతమున్? బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె? నా యత్నంబు సిద్ధించునో?
భగ్నంబై చనునో? విరించికృత మె**బ్బ**ంగిం బ్రవర్తించునో?

10.1-1727-మత్తేభ విక్రీడితము

పును డా భూసురు డేగెనో? నడుమ మార్గశాంతుడై చిక్కెనో?
విని కృష్ణుం డిది తప్పుగాఁ దలఁచెనో? విచ్చేసెనో? యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపడో? యార్యామహాదేవియున్

నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుగదో? నా భాగ్య మెట్లున్నదో?

10.1-1728-వచనము

అని వితర్కించుచు.

10.1-1729-ఉత్పలమాల

పో డను బ్రాహ్మణుండు యదుపుంగవు వీటికి; వాసుదేవుడున్
రా డను; నింక బోయి హరి రమ్మని చీరెడి యిష్టబంధుడున్
లే డను; రుక్మిణి దగవు లేదిటఁ చైద్యున కిత్తు నంచు ను
న్నా డను; గౌరి కీశ్వరికి నావలనం గృపలేదు నే డనున్.

10.1-1730-ఉత్పలమాల

చెప్పదు తల్లికిం దలఁపు చిక్కు; దిశల్ దరహాస చంద్రికల్
గప్పదు; వక్తతామరసగంధ సమాగత భృంగసంఘమున్
రోప్పదు; నిద్ర గైకొన; దురోజపరస్పరసక్త హారముల్
విప్పదు; కృష్ణమార్గతవీక్షణపంక్తులు ద్రిప్ప దెప్పుడున్.

10.1-1731-చంపకమాల

తుడువదు కన్నులన్ వెడలు తోయకణంబులు; కొప్పు చక్కగా
ముడువదు; నెచ్చలిం గదిసి ముచ్చటకుం జన; దన్న మేమియుం
గుడువదు; నీరముం గొనదు; క్రూరిమి కీరముఁ జేరి పద్యముం
నొడువదు; వల్లకిగుణవినోదము చేయదు; డాయ దన్యులన్.

10.1-1732-సీస పద్యము

మ్మగనాభి యలఁదదు మ్మగరాజమధ్యమ;
జలకము లాడదు జలజగంధి;

ముకురంబు చూడదు ముకురసన్నిభముఖి;

పువ్వులు దుఱుమదు పువ్వుఁబోడి;

వనకేళిఁ గోరదు వనజాతలోచన;

హంసంబుఁ బెంపదు హంసగమన;

లతలఁ బోషింపదు లతికాలలితదేహ;

తొడవులు తొడువదు తొడవుతొడవు

10.1-1732.1-ఆటవెలది

తిలకమిడదు నుదుటఁ దిలకినీతిలకంబు

గమలగృహముఁ జొరదు కమలహస్త

గారవించి తన్నుఁ గరుణఁ గైకొన వన

మాలి రాఁడు తగవుమాలి యనుచు.

10.1-1733-వచనము

మఱియును.

10.1-1734-మత్తేభ విక్రీడితము

మలఁగున్ మెల్లని గాలికిం; బటునటన్మత్తద్విరేఫాలికిం

దలఁగుం; గోయల మ్రోతకై యలఁగు; నుద్వత్క్రిరసంభాషలం

గలఁగున్; వెన్నెలవేడిమిం నలఁగు; మాకందాంకురచ్ఛాయకుం

దొలఁగుం; గొమ్మ మనోభవానలశిఖాదోధూయమానాంగియై.

10.1-206- వాసుదేవాగమనంబు

10.1-1735-వచనము

ఇట్లు హరిరాక కెదురుచూచుచు సకల ప్రయోజనంబులందును విరక్త యయి

మనోజానలంబునం బోగులు మగువకు శుభంబు చెప్పు చందంబున

వామోరులోచనభుజంబులదరె; నంతఁ గృష్ణు నియోగంబున బ్రాహ్మణుండు
చనుదెంచిన నతని ముఖలక్షణం బుపలక్షించి యా కలకంఠకంఠి
మహోత్కంఠతోడ నకుంఠిత యై మొగంబునం జిటునగవు నిగుడ నెదురు జని
నిలువంబడిన బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె.

10.1-1736-ఉత్పలమాల

మెచ్చె భవద్గుణోన్నతి; కమేయ ధనావళు లీచ్చె నాకు; దా
వచ్చె సుదర్శనాయుధుఁడు వాఁడె; సురాసురు లెల్ల నడ్డమై
వచ్చిననెన రాక్షసవివాహమునం గొనిపోవు నిన్ను; నీ
సచ్చరితంబు భాగ్యమును సర్వము నేడు ఫలించెఁ గన్యకా!

10.1-1737-వచనము

అనిన వైదర్భి యిట్లనియె.

10.1-1738-మత్తేభ విక్రీడితము

జలజాతేక్షణుఁ దోడితెచ్చితివి నా సందేశముం జెప్పి; నన్
నిలువం బెట్టితి; నీ కృపన్ బ్రతికితిన్ నీయంత పుణ్యాత్మకుల్
గలరే; దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం గావింప నే నేర; నం
జలి; గావించెద; భూసురాన్వయమణీ! సద్బంధుచింతామణీ!

10.1-1739-వచనము

అని నమస్కరించె; నంత రామకృష్ణులు దన కూతు వివాహంబునకు వచ్చుట
విని, తూర్యమోషంబులతో నెదుర్కొని, విద్యుక్తప్రకారంబునం బూజించి,
మధుపర్కంబు లీచ్చి, వివిధాంబరాభరణంబులు మొదలైన కానుక లొసంగి,
భీష్మకుండు బంధుజనసేనాసమేతులైన వారలకుం దూర్ణంబున సకల
సంపత్పరిపూర్ణంబులైన నివేశంబులు కల్పించి విడియించె; యిట్లు కూడిన

రాజుల కెల్లను వయోవీర్య బలవిత్తంబు లెట్లట్ల కోరినపదార్థంబు లెల్ల నిప్పించి
పూజించె, నంత విదర్భపురంబుప్రజలు హరిరాక విని వచ్చి చూచి నేత్రాంజలులం
దదీయ వదనకమలమధుపానంబుఁ జేయుచు.

10.1-1740-మత్తేభ విక్రీడితము

తగు నీ చక్రి విదర్భరాజసుతకుం; దధ్యంబు వైదర్భియుం
దగు నీ చక్రికి; నింత మంచి దగునే? దాంపత్య మీ యిద్దఱుం
దగులం గట్టిన బ్రహ్మ నేర్పరిగదా; దర్పాహతారాతియై
మగఁడౌఁ గావుతఁ జక్రి యీ రమణికిన్ మా పుణ్యమూలంబునన్.

10.1-1741-వచనము

అని పలికి రా సమయంబున.

10.1-1742-సీస పద్యము

సన్నద్ధులై బహు శస్త్ర సమేతులై;
బలిసి చుట్టును వీరభటులు గొలువ
ముందఱ నుపహరములు కానుకలు గొంచు;
వర్గంబులై వారవనిత లేఁగఁ
బుష్ప గంధాంబర భూషణ కలితలై;
పాడుచు భూసురభార్య లరుగఁ
బణవ మర్దళ శంఖ పటహ కాహళ వేణు;
భేరీధ్వనుల మిన్ను పిక్కటిలగఁ

10.1-1742.1-ఆటవెలది

దగిలి సఖులు గొల్పఁ దల్లులు బాంధవ
సతులు దోడ రాగ సవినయముగ

నగరు వెడలి నడచె నగజాతకును మ్రొక్క
బాల చికురపిహితపాల యగుచు.

10.1-1743-వచనము

మఱియు, సూత మాగధ వంది గాయక పాఠక జను లంతంత నభినందించుచుఁ
జనుదేర మందగమనంబున, ముకుందచరణారవిందంబులు డెందంబునం
దలచుచు నిందుధరసుందరీ మందిరంబు చేరి సలిల ధౌత చరణకరారవింద యై
వార్చి శుచియై, గౌరీసమీపంబునకుం జనియె నంత ముత్తైదువలగు
భూసురోత్తమభార్యలు భవసహితయైన భవానికి మజ్జనంబు గావించి, గంధాక్షత
లిడి, వస్త్రమాల్యాది భూషణంబుల నలంకరించి ధూపదీపంబు లొసంగి
నానావిధోపహారంబులు సమర్పించి, కానుకలిచ్చి, దీపమాలికల నివాళించి
రుక్మిణీదేవిని మ్రొక్కించి; రప్పుడు.

10.1-1744-ఉత్పలమాల

నమ్మితి నా మనంబున సనతను లైన యుమామహేశులన్
మిమ్ముఁ బురాణదంపతుల మేలు భజింతుఁ గదమ్మ! మేటి పె
ద్దమ్మ! దయాంబురాశివి గదమ్మ! హరిం బతిఁ జేయుమమ్మ! ని
న్నమ్మినవారి కెన్నటికి నాశము లేదు గదమ్మ! యీశ్వరీ!

10.1-1745-వచనము

అని గౌరీదేవికి మ్రొక్కి పతులతోడం గూడిన బ్రాహ్మణభార్యలకు
లవణాపూపంబులును, తాంబూల కంఠసూత్రంబులును, ఫలంబులు,
నిక్షుదండంబులు నిచ్చి రుక్మిణీదేవి వారలం బూజించిన.

10.1-1746-అటవెలది

వార లుత్సహించి వలనొప్ప దీవించి

సేస లిడిరి యువతి శిరమునందు;

సేస లెల్లఁ దాల్చి శివవల్లభకు మ్రొక్కి

మౌననియతి మాని మగువ వెడలె.

10.1-1747-వచనము

ఇట్లు మేఘమధ్యంబు వెలువడి విలసించు క్రొక్కారు మెఱుంగు తెఱంగున,
మృగధరమండలంబు నిర్గమించి చరించు మృగంబు చందంబునఁ, గమలభవ
నర్తకుం డెత్తిన జవనిక మఱుంగు దెరలి పొడచూపిన మోహినీదేవత కైవడి,
దేవదానవ సంఘాత కరతల సవ్యాపసవ్య సమాకృప్యమాణ పన్నగేంద్ర పాశ
పరివలయిత పర్యాయ పరిభ్రాంత మంథరాచల మంథాన మధ్యమాన ఘూర్ణిత
ఘుమఘుమాయత మహార్ణవమధ్యంబున నుండి చనుదెంచు నిందిరాసుందరీ
వైభవంబున, బహువిధ ప్రభాభాసమానయై యిందుధరసుందరీ మందిరంబు
వెడలి మానసకాసార హేమకమల కానన విహారమాణ మత్తమరాళంబు భంగి
మందగమనంబునఁ గనకకలశ యుగళ సంకాశ కర్కశ పయోధరభార
పరికంఠ్యమాన మధ్యయై, రత్నముద్రికాలంకృతంబైన కెంగేల నొక్క
సఖీలలామంబు కైదండఁ గొని, రత్ననివహ సమంచిత కాంచన కర్ణపత్ర
మయూఖంబులు గండభాగంబుల నర్తనంబులు సలుప నరవింద పరిమళ
కుతూహలావతీర్ణ మత్తమధుకరంబుల మాడ్కి నరాళంబులైన
కుంతలజాలంబులు ముఖమండలంబునఁ గ్రందుకొన, సుందర మందహాస
రోచులు దిశలందు బాలచంద్రికా సౌందర్యంబు నావహింప నధర బింబఫలారుణ
మరీచిమాళికలు రదనకుందకుట్మంబుల కనురాగంబు సంపాదించి,
మనోజాతకేతన సన్నిభంబైన పయ్యెదకొంగు దూఁగ; సువర్ణమేఖలాఘటిత మణి
కిరణపటలంబు లకాల శక్రదాప జనకంబులై మెఱయఁ జెఱుకువిలుతుం
డొరబెఱికి వాడి యిడి జళిపించిన ధగధగాయానంబులగు బాణంబుల పగిది,

సురుచిర విలోకన నికరంబులు రాజవీరుల హృదయంబులు భేదినప, శింజాన
మంజు మంజీర నినదంబులు చెవుల పండువు చేయఁ, బాద సంచారంబున
హరిరాక కెదురుచూచుచు వీరమోహినియై చనుదెంచుచున్న సమయంబున.

10.1-1748-మత్తేభ విక్రీడితము

అశీలాలకఁ బూర్ణచంద్రముఖి, నేణాకిం, బ్రవాళాధరిం,
గలకంఠిన్, నవపల్లవాంఘ్రియుగళన్, గంధేభకుంభస్థనిం,
బులిన్ శ్రోణి నిభేంద్రయాన, నరుణాంభోజాతహస్తన్, మహో
త్పలగంధిన్, మృగరాజమధ్యఁ గని విబ్రాంతాత్ములై రందఱున్.

10.1-1749-వచనము

మఱియు నయ్యింతి దరహాస లజ్జావనోకంబులం జిత్తంబు లేమఱి ధైర్యంబులు
దిగనాడి, గాంభీర్యంబులు విడిచి, గౌరవంబులు మఱచి, చేష్టలు మాని, యెఱుక
లుడిగి, యాయుధంబులు దిగవైచి, గజ తురగ రథారోహణంబులు చేయనేరక,
రాజులెల్ల నేలకు వ్రాలి; రా యేణీలోచన తన వామకర నఖంబుల నలకంబులు
దలంగఁ ద్రోయుచు నుత్తరీయంబు చక్కనొత్తుచుఁ గడకంటి చూపులం గ్రమంబున
నా రాజలోకంబు నాలోకించుచు.

10.1-1750-మత్తేభ విక్రీడితము

కనియెన్ రుక్మిణి చంద్రమండలముఖుం, గంఠీరవేంద్రావల
గుర్, నవాంభోజదళాక్షుఁ, జారుతరవక్షున్, మేఘసంకాశదే
హు, నగారాతిగజేంద్రహస్తనిభబాహుం, జక్రిఁ, బీతాంబరున్,
ఘనభూషాన్వితుఁ గంబుకంఠు, విజయోత్పంతున్ జగన్మోహనున్.

10.1-207- రుక్మిణీ గ్రహణంబు

10.1-1751-వచనము

కని తదీయ రూప వయో లావణ్య వైభవ గాంభీర్య చాతుర్య తేజో విశేషంబులకు సంతసించి, మనోభవశరాక్రాంతయై రథారోహణంబు గోరుచున్న యవ్వరారోహం జూచి, పరిపంథి రాజలోకంబు చూచుచుండ మందగమనంబున గంధసింధురంబు లీలం జనుదెంచి ఫేరవంబుల నడిమిభాగంబుఁ గొనిచను కంఠీరవంబు కైవడి నిఖిల భూపాలగణంబుల గణింపక దృణీకరించి రాజకన్యకం దెచ్చి హరి తన రథంబుమీఁద నిడికొని భూనభోంతరాళంబు నిండ శంఖంబు పూరించుచు బలభద్రుండు తోడ నడవ, యాదవవాహినీ పరివృతుండై ద్వారకానగరమార్గంబు పట్టి చనియె; నంత జరాసంధవశు లైన రాజు లందఱు హరిపరాక్రమంబు విని సహింప నోపక.

10.1-1752-మత్తేభ విక్రీడితము

ఘన సింహంబుల కీర్తి నీచమృగముల్ గైకొన్న చందంబునన్
మన కీర్తుల్ గొని బాలఁ దోడ్కొనుచు నున్నాదంబుతో గోపకుల్
చనుచున్నా రదె; శౌర్య మెన్నటికి? మీ శస్త్రాస్త్రముల్ గాల్పన?
తనుమధ్యన్ విడిపింపమేని నగరే ధాత్రీజనుల్ క్రంతలన్.

10.1-1753-వచనము

అని యొండొరులఁ దెలుపుకొని, రోషంబులు హృదయంబుల నిలుపుకొని,
 సంరంభించి, తనుత్రాణంబులు వహించి, ధనురాది సాధనంబులు ధరియించి,
 పంతంబులాడి, తమతమ చతురంగబలంబులం గూడి, జరాసంధాదులు
 యదువీరుల వెంటనంటఁ దాకి, నిలునిలుమని ధిక్కరించి పలికి, యుక్కుమిగిలి,
 మహీధరంబుల మీఁద సలిలధారలు కురియు ధారాధరంబుల చందంబున బాణ
 వర్షంబులు గురియించిన యాదవసేనలం గల దండనాయకులు కోదండంబు
 లెక్కిడి, గుణంబులు మ్రోయించి; రప్పుడు.

10.1-1754-కంద పద్యము

అరిబల భట సాయకముల

హరిబలములు గప్పబడిన నడరెడు భీతిన్

హరిమధ్య సిగ్గుతోడను

హరివదనముఁ జూచెఁ జకితహరిణేక్షణయై.

10.1-1755-వచనము

ఇట్లు చూచిన.

10.1-1756-కంద పద్యము

వచ్చెద రదె యదువీరులు

వచ్చెద రరిసేన నెల్ల వైరులు పెలుచన్

నొచ్చెదరును విచ్చెదరును

జచ్చెదరును నేడు చూడు జలజాతాక్షీ!

10.1-1757-వచనము

అని రుక్మిణీదేవిని హరి యూరడించె; నంత బలభద్ర ప్రముఖులైన యదువీరులు ప్రళయవేళ మిన్నునం బన్ని బలుపిడుగు లడరించు పెనుమొగుళ్ళ వడువున జరాసంధాది పరిపంథిరాజచక్రంబు మీద నవక్త పరాక్రమంబున శిఖిశిఖా సంకాశ నిశిత శిలీముఖ నారాచ ప్రముఖంబులైన బహువిధ బాణపరంపరలు గురియ నదియును విదళిత మత్త మాతంగంబును, విచ్చిన్న తురంగంబును విభిన్న రథవరూధంబును, వినిహత పదాతియూధంబును, విఖండిత వాహ వారణ రథారోహణ మస్తకంబును, విశకలిత వక్షోమధ్య కర్ణ కంఠ కపోల హస్తంబును, విస్ఫోటిత కపాలంబును, విక్రీర్ణ కేశజాలంబును, విపాటిత చరణ జాను జంఘంబును, విదళిత దంత సంఘంబును, విఘటిత వీరమంజీర

కేయూరంబును, విభ్రష్ట కుండల కిరీట హారంబును, విశ్రుత వీరాలాపంబును,
విదార్యమాణ గదాకుంత తోమర పరశు పట్టిస ప్రాస కరవాల శూల చక్ర
చాపంబును, వినిపాతిత కేతన చామర ఛత్రంబును, విలూన తనుత్రాణంబును,
వికిర్యమాణ ఘోటకసంఘ రింఖాసముద్ధూత ధరణీపరాగంబును, వినష్ట రథ
వేగంబును, వినివారిత సూత మాగధ వంది వాదంబును, వికుంఠిత హయహేషా
పటహ భాంకార కరటిఘటా ఘీంకార రథనేమి పటాత్కార తురగ నాభిఘంటా
ఘణఘణాత్కార వీరహుంకార భూషణ ఝణఝణాత్కార నిస్సాణ ధణధణాత్కార
మణినూపుర క్రేంకార కింకిణీ కిణకిణాత్కార శింజనీటంకార భట పరస్పరధిక్కార
నాదంబును, వినిర్భిద్యమాన రాజసమూహంబును, విద్యమాన
రక్తప్రవాహంబును, విశ్రూయమాణ భూతబేతాళ కలకలంబును, విజృంభమాణ
ఘోరవ కాక కంకాది సంకులంబును, బ్రచలీత కబంధంబును బ్రభూత పలల
గంధంబును బ్రదీపిత మేదో మాంస రుధిర ఖాదనంబును, బ్రవర్తిత డాకినీ
ప్రమోదంబును, నయి యుండె; నప్పుడు.

10.1-208- రాజలోక పలాయనంబు

10.1-1758-చంపకమాల

మగిడి చలించి పాటుచును మాగధ ముఖ్యులు గూడి యొక్కచో
వగచుచు నాలిఁ గోల్పడినవాని క్రియం గడు వెచ్చనూర్చుచున్
ముగమునఁ దప్పిదేరఁ దమ ముందఱఁ బొక్కుచునున్న చైద్యుతోఁ
బగతుర చేతిలోఁ బడక ప్రాణముతోడుత నున్నవాడవే.

10.1-1759-వచనము

అని మఱియును.

10.1-1760-ఆటవెలది

బ్రతుకవచ్చు నోడలఁ బ్రాణంబు లుండినఁ;

బ్రతుకు గలిగెనేని భార్య గలదు;

బ్రతికితీవు; భార్యపట్టు దైవమెఱుంగు;

వగవ వలదు చైద్య! వలదువలదు.

10.1-1761-వచనము

వినుము, దేహధారి స్వతంత్రుండు గాఁడు, జంత్రగానిచేతి జంత్రపుబొమ్మ కైవడి నీశ్వరతంత్ర పరాధీనుండై, సుఖదుఃఖంబులందు నర్తనంబులు సలుపుఁ; దొల్లి యేను మధురాపురంబుపైఁ బదియేడు మాఱులు పరాక్రమంబున విడిసి, సప్తదశవారంబులు చక్రచేత నిర్మాళిత బలచక్రుండనై కామపాలుచేతం బట్టుబడి కృష్ణుండు గరుణ చేసి విడిపించి పుచ్చిన వచ్చి క్రమ్మఱ నిరువదిమూ డక్షాహిణులం గూడుకొని పదునెనిమిదవ మాఱు దాడిచేసి శత్రువులం దోలి విజయంబు చేకొంటిని యిట్టి జయాపజయంబులందు హర్షశోకంబులం జెంద నే నెన్నుండు; నేటి దినంబున నీ కృష్ణు నెదిరి పోర మనరాజలోకంబెల్ల నుగ్రాక్షుం గూడికొని పోరిన నోడుదు మింతియ కాక దైవయుక్తంబైన కాలంబునం జేసి లోకంబులు పరిభ్రమించుచుండును; అదియునుం గాక.

10.1-1762-మత్తేభ విక్రీడితము

తమకుం గాలము మంచిదైన మనలం ద్రైలోక్య విఖ్యాతి వి

క్రములన్ గెల్చిరి యాదవుల్ హరి భుజాగర్వంబునన్ నేడు; కా

లము మేలై చనుదెంచెనేని మనమున్ లక్షించి విద్వేషులన్

సమరక్షిణి జయింత; మింతపనికై శంకింప నీకేటికిన్.

10.1-209- రుక్మీ యనువాని భంగంబు

10.1-1763-వచనము

అని యిట్లు జరాసంధుండు నతని యొద్ది రాజులును శిశుపాలుని పరితాపంబు నివారించి, తమతమ భూములకుం జనిరి; శిశుపాలుండు ననుచర సేనాసమేతుండయి తన నగరంబునకుం జనియె నంత రుక్మి యనువాఁడు కృష్ణుండు రాక్షసవివాహంబునం దన చెలియలిం గొనిపోవుటకు సహింపక, యేకాక్షౌహిణీబలంబుతోడ సమరసన్నాహంబునం గృష్ణుని వెనుదగిలి పోవుచు, దన సారథితో యిట్లనియె.

10.1-1764-ఉత్పలమాల

బల్లిదు, నన్ను భీష్మజనపాలకుమారకుఁ జిన్న చేసి నా చెల్లెలి రుక్మిణిం గొనుచుఁ జిక్కని నిక్కపు బంటుబోలె నీ గొల్లఁడు పోయెడిన్; రథము గూడఁగఁ దోలుము; తేజితోల్లస ద్భల్ల పరంపరన్ మదముఁ బాపెదఁ జూపెద నా ప్రతాపమున్.

10.1-1765-వచనము

అని యిట్లు రుక్మి హరి కొలంది యెఱుంగక సారథి నదలించి రథంబుఁ గూడందోలించి గోపాలక! వెన్నముచ్చ! నిమిషమాత్రంబు నిలు నిలు” మని ధిక్కరించి, బలువింట నారి యెక్కించి మూడు వాఁడి తూపుల హరి నొప్పించి యిట్లనియె.

10.1-1766-సీస పద్యము

మా సరివాడవా మా పాపఁ గొనిపోవ? ;
నేపాటి గలవాడ? వేది వంశ?
మెందు జన్మించితి? వెక్కడఁ బెరిగితి? ;
వెయ్యది నడవడి? యెవ్వఁ డెఱుఁగు?
మానహీనుడ వీవు; మర్యాదయును లేదు;

మాయ గైకొని కాని మలయ రావు;
 నిజరూపమున శత్రునివహంబుపైఁ బోవు;
 వసుధీశుడవు గావు వాని లేదు;

10.1-1766.1-ఆటవెలది

కొమ్మ నిమ్ము; నీవు గుణరహితుండవు
 విడువు; విడువవేని విలయకాల
 శిఖిశిఖా సమాన శితశిలీముఖముల
 గర్వ మెల్లఁ గొందుఁ గలహమందు.

10.1-1767-వచనము

అని పలికిన నగధరుండు నగి, యొక్క బాణంబున వాని కోదండంబు ఖండించి,
 యాటు శరంబుల శరీరంబు దూఱనేసి, యెనిమిది విశిఖంబుల రథ్యంబులం
 గూల్చి, రెండమ్ముల సారథింజంపి, మూడువాడి తూపులం గేతనంబుఁ ద్రుంచి
 మఱియు నొక్క విల్లందినం ద్రుంచి, వెండియు నొక్క ధనువు పట్టిన విదళించి
 క్రమంబునఁ బరిఘ పట్టిన శూల చర్మాసి శక్తి తోమరంబులు ధరియించినం
 దునుకలు చేసి క్రమ్మఱ నాయుధంబు లెన్ని యెత్తిన నన్నియు శకలంబులు
 గావించె; నంతటం దనివిజనక వాఁడు రథంబు డిగ్గి ఖడ్గహస్తండై దవానలంబుపైఁ
 బడు మిడుత చందంబునం గదిసిన ఖడ్గ కవచంబులు చూర్ణంబులు చేసి,
 సహంపక మెఱుంగులు చెదర నడిదంబు పెఱికి జళిపించి వాని శిరంబు
 తెగవ్రేయుదునని గమకించి, నడచుచున్న నడ్డంబు వచ్చి రుక్మిణీదేవి
 హరిచరణారవిందంబులు పట్టుకొని యిట్లనియె.

10.1-1768-మత్తకోకిలము

నిమ్మనీశ్వరు దేవదేవుని నిర్ణయింపఁగ లేక యో

సన్నుతామలకీర్తిశోభిత! సర్వలోకశరణ్య! మా
యన్న యీతఁడు నేడు చేసి మహాపరాధము నీ యెడన్
నన్ను మన్నన చేసి కావు మనాధనాధ! దయానిధీ!

10.1-1769-మత్తకోకిలము

కల్ల లేదని విన్నవించుట గాదు వల్లభ! యీతనిన్
బ్రల్లదుం దెగజుచితేనియు భాగ్యవంతుల మైతి మే
మల్లుఁ డయ్యె ముకుందుఁ డీశ్వరుఁ డంచు మోదితు లైన మా
తల్లిదండ్రులు పుత్ర శోకము దాల్చి చిక్కుదు రీశ్వరా!

10.1-1770-మత్తేభ విక్రీడితము

అని డగ్గుత్తికతో మహాభయముతో నాకంపితాంగంబుతో
నినతశాంత ముఖంబుతో శ్రుతిచలద్వేణికలాపంబుతోఁ
గనుదోయిన్ జడిగొన్న బాష్పములతోఁ గన్యాలలామంబు మ్రొ
క్కిన రుక్మిం దెగ ప్రేయఃబోక మగిడెం గృష్ణుండు రోచిష్ణుడై.

10.1-1771-వచనము

ఇట్లు చంపక బావా! రమ్మని చిటునగవు నగుచు వానిం, బట్టి బంధించి,
గడ్డంబును మీసంబునుం దలయును నొక కత్తివాతి యమ్మున రేవులువాఱఁ
గొటిగి విరూపిం జేసి; నంతట యదువీరులు పరసైన్యంబులం బాఱఁదోలి,
తత్సమీపంబునకు వచ్చి; రప్పుడు హతప్రాణుండై కట్టుబడియున్న రుక్మిం జూచి
కరుణజేసి, కామపాలుండు వాని బంధంబులు విడిచి హరి డగ్గటి యిట్లనియె.

10.1-1772-కంద పద్యము

తలమనక భీష్మనందనుఁ
దలయును మూతియును గొలుగఁ దగవే? బంధుం

దలయును మూతియు గొలుగుట

తల తలుగుటకంటె దుచ్చతరము మహాత్మా!

10.1-1773-కంద పద్యము

కొందలు రిపులని కీడును;

గొందలు హితులనుచు మేలుగూర్పవు; నిజ మీ

వందతీ యందును సముడవు;

పొందగ నేలయ్య విషమబుద్ధి? ననంతా!

10.1-1774-వచనము

అని వితర్కించి పలికి రుక్మిణీదేవి నుపలక్షించి యిట్లనియె.

10.1-1775-శార్దూల విక్రీడితము

తోడంబుట్టినవాని భంగమునకున్ దుఃఖించి మా కృష్ణు నె

గ్లాడం జూడకు మమ్మ పూర్వభవకర్మాధీనమై ప్రాణులం

గీడున్ మేలునుజెందు; లే డొకడు శిక్షింపంగ రక్షింప నీ

తోడంబుట్టువు కర్మశేష పరిభూతుం డయ్యె నే డీ యెడన్.

10.1-1776-కంద పద్యము

చంపెడి దోషము గలిగినఁ

జంపఁ జనదు బంధుజనులఁ జను విడువంగాఁ

జంపిన దోషము సిద్ధము

చంపఁగ మఱి యేల మున్న చచ్చిన వానిన్.

10.1-1777-ఆటవెలది

బ్రహ్మచేత భూమిపతుల కీ ధర్మంబు

గల్పితంబు రాజ్యకాంక్షఁ జేసి
తోడిచూలు నైనదోడఁబుట్టినవాఁడు
చంపుచుండుఁ గ్రూర చరితుఁ డగుచు.

10.1-1778-కంద పద్యము

భూమికి ధన ధాన్యములకు
భామలకును మానములకుఁ బ్రాభవములకుం
గామించి మీఁదుఁ గానరు
శ్రీమదమున మానధనులు చెనఁకుదు రొరులన్.

10.1-1779-వచనము

వినుము, దైవమాయం జేసి దేహాభిమానులైన మానవులకుం బగవాఁడు
బంధుండు దాసీనుండు నను భేదంబు మోహంబున సిద్ధం బయి యుండు
జలాదుల యందుఁ జంద్రసూర్యాదులును ఘటాదులందు గగనంబును బెక్కులై
కానంబడు భంగి దేహధారుల కందఱకు నాత్మ యొక్కండయ్యును బెక్కుండై
తోడు; నాద్యంతంబులు గల యీ దేహంబు ద్రవ్య ప్రాణ గుణాత్మకంబై, యాత్మ
యందు నవిద్య చేతఁ గల్పితంబై, దేహిని సంసారంబునం ద్రిప్పు సూర్యుండు
తటస్థుండై యుండం బ్రకాశమానంబులైన దృష్టి రూపంబులుంబోలె నాత్మ
తటస్థుండై యుండ దేహంద్రియంబులు ప్రకాశమానంబు లగు నాత్మకు
వేటొక్కటితోడ సంయోగవియోగంబులు లేవు వృద్ధి క్షయంబులు
చంద్రకళలకుంగాని చంద్రునికి లేని కైవడి జన్మనాశంబులు దేహంబునకుంగాని
యాత్మకుఁ గలుగనేరవు; నిద్రబోయిన వాఁడాత్మను విషయఫలానుభవంబులు
చేయించు తెఱంగున నెఱుక లేని వాఁడు నిజము గానియర్థంబు లందు
ననుభవము నొందుచుండు కావున.

10.1-1780-కంద పద్యము

అఙ్గానజ మగు శోకము

విఙ్గానవిలోకనమున విడువుము నీకుం

బ్రహ్మవతికిం దగునే

యఙ్గానుల భంగి వగవ నంభోజముఖీ!

10.1-1781-పదనము

ఇట్లు బలభద్రునిచేతఁ దెలుపంబడి రుక్మిణీదేవి దుఃఖంబు మాని యుండె; నట
రుక్మి యనువాఁడు ప్రాణావశిష్టుండై, విడువంబడి తన విరూపభావంబునకు
నెరియుచు హరిం గెలిచికాని కుండినపురంబు చొరనని ప్రతిజ్ఞచేసి,
తత్సమీపంబున నుండె; నివ్విధంబున.

10.1-210- రుక్మిణీ కల్యాణంబు

10.1-1782-కంద పద్యము

రాజీవలోచనుఁడు హరి

రాజసమూహముల గెల్చి రాజస మొప్పన్

రాజిత యగు తన పురికిని

రాజాననఁ దెచ్చె బంధురాజి నుతింపన్.

10.1-1783-పదనము

అంత నయ్యాదవేంద్రుని నగరంబు సమారబ్ధ వివాహ కృత్యంబును బ్రవర్తమాన
గీత వాద్య నృత్యంబును, బ్రతిగృహాలంకృతాశేష నరనారీ వర్గంబును,
బరిణయమహోత్సవ సమాహూయమాన మహీపాల గజఘటా గండమండల
దానసలిలధారాసిక్త రాజమార్గంబును బ్రతిద్వార మంగళాచార సంఘటిత క్రముక
కదళికా కర్పూర కుంకుమాగరు ధూపదీప పరిపూర్ణకుంభంబును, విభూషిత

సకల గృహవేదికా కవాట దేహళీ స్తంభంబును, విచిత్ర కుసుమాంబర రత్నతోరణ
విరాజితంబును, సముద్ధూత కేతన విభ్రాజితంబును నై యుండె; నవ్వసరంబున.

10.1-1784-మత్తేభ విక్రీడితము

ద్రువక్రీర్తిన్ హరి పెండ్లియాడె నిజ చేతోహరిణిన్ మాన వై
భవ గాంభీర్య విహరిణిన్ నిఖిల సంపత్కారిణిన్ సాధు బాం
దవ సత్కారిణిఁ బుణ్యచారిణి మహాదారిద్ర్య సంహరిణిన్
సువిభూషాంబర ధారిణిన్ గుణవతీచూడామణిన్ రుక్మిణిన్.

10.1-1785-కంద పద్యము

సతులుం దారును బౌరులు
హితమతిఁ గానుకలు దెచ్చి యిచ్చిరి కరుణో
న్నత వర్ధిష్ఠులకును మా
నిత రోచిష్ఠులకు రుక్మిణీకృష్ణులకున్.

10.1-1786-కంద పద్యము

హరి పెండ్లికిఁ గైకేయక
కురు స్సంజయ యదు విదర్భ కుంతి నరేంద్రుల్
పరమానందముఁ బొందిరి
ధరణీశులలోన గాఢతాత్పర్యమునన్.

10.1-1787-కంద పద్యము

హరి యీ తెఱఁగున రుక్మిణి
నరుదుగఁ గొనివచ్చి పెండ్లియాడుట విని దు
ష్కరకృత్య మనుచు వెఱగం
దిరి రాజులు రాజసుతులు దిక్కుల నెల్లన్.

10.1-1788-అటవెలది

అనఘ! యాదిలక్ష్మి యైన రుక్మిణితోడఁ
గ్రీడ సలుపుచున్న కృష్ణఁ జూచి
పట్టణంబులోని ప్రజ లుల్లసిల్లిరి
ప్రీతు లగుచు ముక్తభీతు లగుచు.

10.1-1789-వచనము

అని చెప్పి.

10.1-211- పూర్ణి

10.1-1790-కంద పద్యము

కువలయరక్షాతత్పర!
కువలయదళనీలవర్ణకోమలదేహా!
కువలయనాథశిరోమణి!
కువలయజనవినుత విమలగుణసంఘాతా!

10.1-1791-మాలిని

సరసిజనిభహస్తా! సర్వలోకప్రశస్తా!
నిరుపమ శుభమూర్తి! నిర్మలారూఢకీర్తి!
సరహృదయవిదారీ! భక్తలోకోపకారీ!
గురుబుధజనతోషి! ఘోరదైత్యశోషి!

10.1-1792-గద్యము

ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతంబయిన శ్రీమహాభాగతం బను మహాపురాణంబునందు దేవకీదేవి వివాహంబును, గగనవాణీశ్రవణంబును, గంసోద్ద్రేకంబును, వసుదేవ

ప్రార్థనయును యోగమాయా ప్రభావంబును, బలభద్రుని జన్మంబును, బ్రహ్మాది
 సురస్తోత్రంబును, గృష్ణావతారంబును, ఘోషప్రవేశంబును,
 యోగనిద్రాచరితంబును, నందపుత్రోత్సవంబును, బూతనా సంహారంబును,
 శకటభంజనంబును, దృణావర్తు మరణంబును, గర్గాగమనంబును, నారాయణాది
 నామనిర్దేశంబును, బాలక్రీడయును, మృద్భక్షణంబును, వాసుదేవ
 వదనగహ్వరవిలోక్యమానాఖిల లోకాలోకనంబును, నవనీత చౌర్యంబును,
 యశోదారోషంబు, నులూఖలబంధనంబు, నర్జునతరుయుగళ నిపాతనంబును,
 నలకూబర మణిగ్రీవుల శాపమోక్షణంబును, బృందావన గమనంబును,
 వత్సపాలనంబును, వత్సాసుర వధయును, బకదనుజ విదారణంబు, నఘాసుర
 మరణంబును, వత్సాపహరణంబును, నూతన వత్సబాలక కల్పనంబును, బ్రహ్మ
 వినుతియు, గోపాలకత్వంబును, గార్దభాసుర దమనంబును, కాళియఘణి
 మర్దనంబును, గరుడ కాళియ నాగ విరోధ కథనంబును, బ్రలంబాసుర
 హింసనంబును, దవానలపానంబును, వర్షర్తు వర్ణనంబును, శరత్కాల
 లక్షణంబును, వేణు విలాసంబును, హేమంత సమయ సమాగమంబును,
 గోపకన్యాచరిత హవిష్య వ్రతంబును, గాత్యాయనీ సేవనంబును,
 వల్లవీవస్త్రాపహరణంబును, విప్రవనితా దత్తాన్న భోజనంబు, నింద్రయాగ
 నివారణంబును నందముకుంద సంవాదంబును, పర్వత భజనంబును,
 బాషాణసలిలవర్షణంబును, గోవర్ధనోద్ధరణంబును, వరుణకింకరుండు
 నందునిగోనిపోయిన హరి తెచ్చుటయును, వేణుపూరణంబును, గోపికాజన
 ఘోషనిర్గమంబును, యమునాతీర వనవిహరణంబును, గృష్ణాంతర్ధానంబును,
 ఘోషకామనీ గణాన్వేషణంబును, గోపికాగీతలును, హరి ప్రసన్నతయును,
 రాసక్రీడనంబును, జలకేళియును, సర్పరూపకుండైన సుదర్శన విద్యాధరుండు
 హరిచరణతాడనంబున నిజరూపంబు పడయుటయును, శంఖచూడుండను
 గుహ్యకుని వధించుటయును, వృషభాసుర విదళనంబును, నారదోపదేశంబును

హరి జన్మకథ నెఱింగి కంసుండు దేవకీవసుదేవుల బద్ధులం జేయుటయును,
 ఘోటకాసురుండైన కేశియను దనుజుని వధియించుటయును, నారద
 స్తుతియును, వ్యోమదానవ మరణంబు, నక్తూరాగమంబు, నక్తూర రామకృష్ణుల
 సల్లాపంబును, ఘోషనిర్గమంబును, యమునా జలాంతరాళంబున నక్తూరుండు
 హరి విశ్వరూపంబును గాంచుటయు, నక్తూర స్తవంబును, మధురానగర
 ప్రవేశంబును, రజక వధయును, వాయక మాలికులచే
 సమ్మానంబునొందుటయును, కుబ్జా ప్రసాదకరణంబును, ధనుర్భంగంబును,
 గంసు దుస్వప్నంబును, గువలయాపీడ పీడనంబును, రంగస్థల ప్రవేశంబును,
 జాణూర ముష్టికుల వధయును, గంస వధయును, వసుదేవదేవకీబంధ
 మోక్షణంబు, నుగ్రసేను రాజ్యస్థాపనంబును, రామకృష్ణులు సాందీపుని వలన
 విద్యులభ్యసించుటయును, సంయమనీనగర గమనంబును, గురుపుత్ర దానంబు,
 నుద్ధవుని ఘోషయాత్రయును, భ్రమరగీతలును, గుబ్బావాస గమనంబును,
 గరినగరంబునకు నక్తూరుండు చని కుంతీదేవి నూరార్చుటయును,
 గంసభార్యగు నస్తీ ప్రాస్తులు జరాసంధునకుఁ గంసుమరణం
 బెఱింగించుటయును, జరాసంధుని దండయాత్రయును, మధురానగర
 నిరోధంబును, యుద్ధంబున జరాసంధుండు సప్తదశ వారంబులు
 పలాయితుండగుటయును, నారదప్రేరితుండై కాలయవనుండు మధురపై
 దాడివెడలుటయును, ద్వారకానగర నిర్మాణంబును, మధురాపురనివాసులం
 దన యోగబలంబున హరి ద్వారకానగరంబునకుం దెచ్చుటయును,
 కాలయవనుడు హరి వెంటజని గిరిగుహ యందు నిద్రితుండైన
 ముచికుండునిదృష్టివలన నీఱుగుటయును, ముచికుండుండు హరిని సంస్తుతి
 చేసి తపంబునకుం జనుటయును, జరాసంధుండు గ్రమ్మి రామకృష్ణులపై
 నేతెంచుటయును, బ్రవర్షణ పర్వతారోహణంబును, గిరిదహనంబును,
 గిరిడిగ్గనుటికి రామకృష్ణులు ద్వారకకుం జనుటయును, రుక్మిణీ జననంబును,

రుక్మిణీ సందేశంబును, వాసుదేవాగమనంబును, రుక్మిణీ గ్రహణంబును,
రాజలోక పలాయనంబును, రుక్మి యనువానిభంగంబును,
రుక్మిణీకల్యాణంబును యను కథలుఁ గల దశమస్కంధంబు నందుఁ
బూర్వభాగము సమాప్తము.

- - - 0 - - -